

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W POLSCE

Warszawa, wrzesień 2015

Misją Ministerstwa Gospodarki jest stworzenie najlepszych w Europie warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki
Departament Strategii i Analiz

przy współudziale departamentów:

Innowacji i Przemysłu, Instrumentów Wsparcia, Doskonalenia Regulacji Gospodarczych

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
SYNTEZA	6
REKOMENDACJE.....	8
1. MAKROEKONOMICZNA SYTUACJA POLSKI W 2014 R.	19
1.1 WZROST GOSPODARCZY I JEGO CZYNNIKI.....	20
1.2 INWESTYCJE.....	22
1.3 HANDEL ZAGRANICZNY I KURS WALUTOWY	24
1.4 RYNEK PRACY.....	26
1.5 KOSZTY PRACY	30
1.6 FINANSE PUBLICZNE.....	33
1.7 INFLACJA I POLITYKA PIENIĘŻNA.....	36
2. CHARAKTERYSTYKA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW.....	38
2.1 LICZBA I STRUKTURA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW	39
2.2 SYTUACJA EKONOMICZNO-FINANSOWA PRZEDSIĘBIORSTW	40
2.3 ANALIZA SEKTORA MIKROPRZEDSIĘBIORSTW NA TLE POZOSTAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW W 2013 R.	43
2.4 INNOWACYJNOŚĆ POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW.....	44
2.5 ZARZĄDZANIE JAKOŚCIĄ.....	53
2.6 UMIEDZYNARODOWIENIE POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW	54
2.7 BARIERY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W OCENIE PRZEDSIĘBIORCÓW.....	67
3. OTOCZENIE INSTYTUCJONALNE PRZEDSIĘBIORSTW.....	71
3.1 OTOCZENIE REGULACYJNE	72
3.2 FUNKCJONOWANIE SĄDOWNICTWA.....	84
3.3 FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	90
3.4 INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE MŚP	109
3.5 INFRASTRUKTURALNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	112
3.6 WSPÓŁPRACA PRZEDSIĘBIORSTW W RAMACH SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH ORAZ KLASTRÓW	122
4. MIĘDZYNARODOWE RANKINGI KONKURENCYJNOŚCI – POZYCJA POLSKI	127
ANEKS I TABELLE STATYSTYCZNE – DANE DOT. PRZEDSIĘBIORSTW	131
ANEKS II WDRAŻANIE SMALL BUSINESS ACT W POLSCE W 2014 R.	139

WSTĘP

Raport **Przedsiębiorczość w Polsce** prezentuje warunki funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z charakterystyką podmiotów gospodarczych. Mówiąc o zachodzących w Polsce procesach gospodarczych, zjawisko przedsiębiorczości jest jednym z kluczowych zagadnień. Bezprecedensowy rozwój drobnej przedsiębiorczości po 1989 r. był jedną z głównych cech opisujących polską transformację. W jej początkach przedsiębiorczość kojarzyła się głównie z żywiołowością, zapobiegliwością, chęcią samorealizacji. W miarę dojrzewania biznesów charakterystykę tą zaczęły uzupełniać takie pojęcia jak innowacyjność, myślenie strategiczne, odpowiedzialność za zatrudnionych pracowników czy odpowiedzialność środowiskowa.

Przedsiębiorczość znajduje swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w danych obrazujących stan i kondycję podmiotów gospodarczych. W opracowaniu przedstawiono zatem, w rozdziale II, podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe firm, ze szczególnym uwzględnieniem sektora MŚP, stanowiącego 99,8% zbiorowości przedsiębiorstw. Zostały one zaprezentowane na tle warunków makroekonomicznych w 2014 r. (rozdział I). Charakterystykę przedsiębiorstw uzupełniają informacje nt. innowacyjności polskich podmiotów. Aktualną edycję raportu uzupełniono o podrozdział nt. umiędzynarodowienia. Choć polskie firmy odstają wciąż, pod względem udziału w wymianie handlowej z zagranicą, od średniej unijnej, z roku na rok rośnie ich aktywność handlowa. Do plusów należy zaliczyć także unowocześnienie struktury polskiego eksportu i jego wysoki wzrost, zwłaszcza w ostatnim dziesięcioleciu, znacznie wyprzedzający wzrost PKB.

Opracowanie przybliża również otoczenie instytucjonalne działalności firm oraz zmiany, jakie zaszły w tym obszarze od czasu publikacji zeszłorocznego raportu. Składają się na nie takie obszary, jak prawo gospodarcze, podatki, prawo pracy, sądownictwo gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu, infrastruktura, czy finansowanie działalności gospodarczej. Zagadnienia te zostały zawarte przede wszystkim w rozdziale III. Uzupełnia je sprawozdanie z wdrażania *Small Business Act* w Polsce (Aneks II). Reformy w sferze instytucjonalnej znajdują pewne odzwierciedlenie w pozycji Polski w niektórych międzynarodowych rankingach (rozdział IV). W dokumencie sformułowano także rekomendacje na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. W przeważającej mierze mają one charakter ciągły.

Pierwsza edycja corocznego raportu Ministerstwa Gospodarki ukazała się w 2003 r.

SYNTEZA

W 2014 r., pomimo wciąż utrzymującej się słabej koniunktury w krajach strefy euro, Polska zanotowała wysoki wzrost gospodarczy (3,4%), co sytuowało ją wśród liderów wzrostu. Sprzyjała temu zarówno wysoka aktywność inwestycyjna krajowych przedsiębiorstw, jak i przyrost wydatków konsumpcyjnych.

Według danych GUS, w 2014 r. eksport towarów z Polski wzrósł w stosunku do 2013 r. o 7%, osiągając wartość blisko 165,8 mld EUR. Natomiast import wyniósł 168,4 mld EUR i był wyższy o 7,3%. W rezultacie zanotowano deficyt obrotów w wysokości ok. 2,7 mld EUR.

W ujęciu towarowym szybciej niż przeciętnie wzrósł eksport: wyrobów przemysłu lekkiego (o 12,9%), wyrobów elektromaszynowych (o 8%), wyrobów drzewno-papierniczych (o 8,7%), artykułów rolno-spożywczych (wzrost o 7,1%). W 2014 r. pogorszenie salda obrotów odnotowano w przypadku 5 grup towarowych, w tym w wymianie wyrobami metalurgicznymi (o ok. 840 mln EUR), chemicznymi (o ok. 790 mln EUR), przemysłu lekkiego (o ok. 700 mln EUR). Z drugiej strony poprawa bilansu nastąpiła m.in. w wymianie artykułami rolno-spożywczymi (o ok. 630 mln EUR).

Przyspieszenie nakładów inwestycyjnych w 2014 r. było wynikiem poprawiającej się na przestrzeni całego roku sytuacji firm oraz redukcji niepewności co do perspektyw rozwoju gospodarczego. Nakłady brutto na środki trwałe w 2014 r. wzrosły o 9,2% wobec wzrostu o 1,1% w 2013 r. W relacji do PKB wzrósł udział zarówno nakładów inwestycyjnych prywatnych (z 14,7% do 15,1%), jak i publicznych (z 4,1% do 4,4%).

Według statystyk bezrobocia rejestrowanego, na koniec 2014 roku bez pracy pozostawało 1.825 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,5% i była o 1,9 pkt.proc. niższa niż przed rokiem. Po nieznacznym wzroście w 2013 r., rok później wyraźnie spadła również stopa bezrobocia BAEL (z 10,2% do 8,9%). O wzrastającej efektywności wykorzystania zasobów pracy w Polsce świadczy utrzymujący się od 2011 r. systematyczny wzrost wskaźnika zatrudnienia. W 2014 r. wskaźnik przyszedł aż o 1,6 pkt.proc., osiągając 66,5% (dziesięć lat wcześniej było to 57,3%).

Z kolei klin podatkowy dla przeciętnego wynagrodzenia wyniósł 35,6%, pozostając na takim samym poziomie jak rok wcześniej i nieznacznie niższym od średniej dla OECD (36%). Klin podatkowy w Polsce na tle państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej pozostaje w dalszym ciągu na relatywnie niskim poziomie.

W 2014 r. spadł (o 1,7 pkt.proc.) udział wydatków prawnie zdeterminowanych w budżecie państwa. Niemniej wciąż jest to poziom wysoki (72,7%), ograniczający możliwości rządu w kształtowaniu wielkości deficytu budżetu państwa. Należy jednak zauważyć, że deficyt budżetowy spadł w 2014 roku do 1,7% PKB z 2,6% w 2013 r.

Przychody firm zatrudniających powyżej 9 osób wzrosły o 2,7% r/r (rok wcześniej zwiększyły się jedynie o 0,6%). Koszty rosły nieco szybciej niż przychody, w konsekwencji wyniki finansowe poprawiły się w niewielkim stopniu (wynik finansowy brutto wzrósł o 1,6% wobec wzrostu o 4,1% rok wcześniej). W 2014 roku wyraźnie został przełamany marazm inwestycyjny. Nakłady w omawianej grupie przedsiębiorstw wzrosły aż o 13,1% (w analogicznym okresie 2013 r. wzrosły o 3,5%). Ożywieniu w sferze przedsiębiorczości towarzyszył wzrost zatrudnienia (o 2,6%). Najbardziej aktywnymi inwestorami okazały się firmy duże. Pomimo pogorszenia wyników finansowych w tej grupie przedsiębiorstw, zwiększyły one nakłady na inwestycje o 17%, a zatrudnienie w nich wzrosło o 3,9%, a więc wyraźnie powyżej średniej dla zbiorowości ogółem.

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON w roku 2014 wyniosła 357 tys. (było to o 8 tys. mniej niż w roku poprzednim). Stanowiły one zatem ok. 8,7% podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON. Wśród nowo powstających podmiotów zdecydowanie dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 80% ogółu). W ujęciu sektorowym, największy wzrost w liczbie nowo rejestrowanych firm miał miejsce w sekcjach: Pozostała działalność usługowa (wzrost o 34%), Transport i gospodarka magazynowa (o 7,4%) oraz Budownictwo (o 5%).

Jeśli chodzi o firmy aktywne, a więc faktycznie prowadzące działalność gospodarczą, wg ostatnich dostępnych danych (za 2013 r.) ich liczba nieznacznie spadła, do poziomu 1,77 mln. Struktura polskich przedsiębiorstw w zasadzie się nie zmienia od lat: mikroprzedsiębiorstwa stanowią 95,6%, małe 3,3%, średnie 0,9% i duże 0,2%. Sektor MŚP to zatem 99,8% firm, a więc tyle samo, ile średnio w UE.

Po okresie stabilizacji, w latach 2003-2008, wskaźnika GERD/PKB na poziomie ok. 0,6, kolejne lata to okres systematycznego wzrostu wspomnianej relacji. W roku 2011 nakłady na B+R stanowiły 0,75% PKB, w 2012 r. wzrosły do 0,89, aby w 2013 r. ustabilizować się na zbliżonym poziomie – 0,87. Ciekawszy jest jednak wgląd w strukturę tych nakładów. Pokazuje on, iż przy spadku r/r udziału wydatków publicznych, wzrósł tak pożądany udział sektora prywatnego w tych wydatkach (BERD/PKB), osiągając jak dotąd rekordowy poziom 0,38, czyli dwukrotnie więcej niż jeszcze w 2010 r. Niemniej jednak wartości GERD i BERD liczone w relacji do PKB są znacznie niższe niż średnio w UE-28 (odpowiednio 2,02 i 1,28), choć w ujęciu nominalnym wydatki te w Polsce rosną wyraźnie szybciej niż średnio w UE. Zgodnie z najnowszą tablicą wyników *Innovation Union Scoreboard 2015* (IUS) Polska, utrzymała się w grupie tzw. umiarkowanych innowatorów. Oceniając innowacyjność polskiej gospodarki, KE wskazała m.in. na niezbyt korzystne wskaźniki dotyczące udziału doktorantów spoza UE, liczby zgłoszeń patentowych, czy przychodów z licencji i patentów sprzedanych zagranicą.

Od publikacji ostatniego raportu *Przedsiębiorczość w Polsce* kontynuowano działania ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej. Przykładowo, pod koniec 2014 r. uchwalona została tzw. IV ustawa deregulacyjna (ustawa o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej), która wprowadziła ponad 40 ułatwień w prowadzeniu własnej firmy, w tym zniosła niektóre zbędne obowiązki biurokratyczne w prawie gospodarczym. Ułatwienia te dotyczą prawie 30 ustaw. Nowa regulacja wprowadziła m.in. ułatwienia dla przedsiębiorców w procedurach kontrolnych w polskich portach morskich, zniosła obowiązek uzyskiwania przez przedsiębiorców potwierdzania zgłoszenia rejestracyjnego VAT-R, a także usprawniła prowadzenie wymiany transgranicznej. Wprowadzone zmiany są kontynuacją trzech wcześniejszych inicjatyw o charakterze deregulacyjnym, w ramach których dokonano już łącznie ponad 300 zmian w zakresie ponad 100 ustaw.

Zobiektywizowane kryteria oceny konkurencyjności polskiej gospodarki, na tle innych krajów, przynoszą międzynarodowe raporty i rankingi. Przykładowo w najnowszym raporcie Banku Światowego *Doing Business* (2015) Polska, pod względem łatwości prowadzenia działalności gospodarczej, zajęła 32. miejsce w gronie 189 państw. Nominalnie oznacza to poprawę, jednak uwzględniając coroczną zmianę metodologii oraz aktualizację danych, oznacza to spadek o 2 miejsca w stosunku do raportu z 2014 r. Z kolei w aktualnej edycji rankingu wolności gospodarczej (*Index of Economic Freedom*), Polska zajęła 42. miejsce na 178 krajów, notując tym samym, trzeci rok z rzędu, duży awans. Wyniki tego typu rankingów, analizowane na przestrzeni ostatnich lat, potwierdzają z jednej strony słuszność określonych zmian, z drugiej zaś motywują do zmian na lepsze, wskazując jednocześnie pola do niezbędnej poprawy. Jedną z takich zmian będzie ukierunkowane na wzmocnienie i usystematyzowanie praw przedsiębiorców nowe Prawo działalności gospodarczej. Zgodnie z założeniami, zastąpi ono ustawę z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

REKOMENDACJE

Od pięciu lat podstawowym instrumentem koordynacji polityki gospodarczej w Unii Europejskiej jest przyjęta przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r. strategia „Europa 2020”. Podstawowym instrumentem wdrażania strategii na poziomie państw członkowskich pozostają Krajowe Programy Reform. Polski Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” (KPR), został przyjęty przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r. i zakłada korelację polskich celów rozwojowych z priorytetami wyznaczonymi w strategii „Europa 2020”, tj.:

- rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach (ang. smart growth);
- promowaniem gospodarki zrównoważonej – mniej obciążającej środowisko, efektywniej wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej (ang. sustainable growth);
- wzmacnianiem gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną (ang. inclusive growth).

Polska zadeklarowała w KPR osiągnięcie w 2020 r. m.in. 71% stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat, 1,7% udziału w PKB nakładów na B+R oraz 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat.

Koordynacja polityki gospodarczej w UE i wdrażania strategii „Europa 2020” przebiega w ramach Semestru Europejskiego, formalnie wdrożonego z początkiem 2011 r. Opublikowanie przez Komisję Europejską 28 listopada 2014 r. *Rocznej Analizy Wzrostu Gospodarczego na 2015 rok (Annual Growth Survey 2015 - AGS 2015)* formalnie rozpoczęło kolejny, piąty cykl Semestru Europejskiego. W AGS 2015 KE zaproponowała oparcie polityki gospodarczej i społecznej UE w 2015 r. na trzech głównych filarach: działaniach stymulujących wzrost inwestycji, reformach strukturalnych, odpowiedzialnej polityce budżetowej.

Zgodnie z rytmem Semestru Europejskiego, 28 kwietnia 2015 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pn. *Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”. Aktualizacja 2015/2016* (KPR 2015/2016). Jest to już czwarta, coroczna aktualizacja przyjętego w 2011 r. KPR. Biorąc pod uwagę obecną sytuację makroekonomiczną, prognozy i priorytety gospodarcze rządu, a także zalecenia Rady UE, skierowane do Polski 8 lipca 2014 r., KPR 2015/2016 wskazuje najważniejsze działania, które przekładają się na realizację krajowych celów strategii „Europa 2020” w zakresie zatrudnienia, innowacyjności, energetyki, edukacji oraz przeciwdziałania ubóstwu.

Po przeprowadzeniu przez KE oceny KPR 2015/2016 oraz aktualizacji Programu Konwergencji uznano, że Polska poczyniła pewne postępy w realizacji zaleceń z 2014 r. W szczególności KE stwierdziła, że można uznać, iż już w 2014 r. nastąpiła korekta nadmiernego deficytu, czyli jeden rok przed wyznaczonym terminem, przy czym prognozy KE na lata 2015-2016 potwierdzają trwałość tej korekty. W związku z tym, jednocześnie z projektem zaleceń, KE przedstawiła projekt decyzji Rady UE o uchyleniu w odniesieniu do Polski procedury nadmiernego deficytu, co faktycznie uczyniła Rada ECOFIN 19 czerwca 2015 r.

KE oceniła, że wskazane są działania dla zwiększenia dochodów podatkowych poprzez ograniczenie nadmiernie rozpowszechnionego, w ocenie Komisji, stosowania obniżonych stawek podatku VAT. Zdaniem KE, korzystne dla ram budżetowych Polski byłoby także ustanowienie niezależnego organu, do którego obowiązków należałyby oceny *ex-ante* i *ex-post* zgodności z regułami fiskalnymi, ocena prognoz makroekonomicznych i budżetowych oraz analiza długoterminowej stabilności finansów publicznych. KE ponowiła też negatywną ocenę preferencyjnych systemów zabezpieczenia społecznego rolników i górników, które jej zdaniem utrudniają w dalszym ciągu mobilność zawodową ich beneficjentów i stanowią poważne obciążenie dla finansów publicznych. Zdaniem KE, stworzenie

systemu szacowania i rejestracji dochodów rolników stanowiłoby pierwszy, nieodzowny krok w kierunku reformy KRUS.

KE zwróciła uwagę, że w Polsce utrzymuje się segmentacja rynku pracy. Odsetek osób zatrudnionych na czas określony jest najwyższy w UE, odsetek osób przechodzących od zatrudnienia na czas określony do stałego zatrudnienia jest niski, a dysproporcje płacowe są najwyższe w UE. Oprócz tego, nadmierne jest wykorzystanie umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę. W ocenie KE, do zawierania umów cywilnoprawnych skłaniają przedsiębiorców obciążenia nakładane na pracodawców w ramach Kodeksu Pracy, sztywne przepisy dotyczące zwalniania z pracy oraz możliwość obniżenia w ten sposób składek na zabezpieczenie społeczne. Prowadzi to do pogorszenia jakości zatrudnienia dostępnego na rynku pracy, zwłaszcza w przypadku młodych osób.

W obszarze infrastruktury, KE zwróciła uwagę na trudną sytuację sektora kolejowego, którego rozwój hamują wysokie opłaty za dostęp do torów i niedostateczne finansowanie oraz niesprzyjające środowisko regulacyjne i administracyjne. W rezultacie, procedury planowania i realizacji projektów inwestycyjnych w tym sektorze są zwykle długotrwałe i uciążliwe.

W Polsce, podobnie jak w Europie, małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają kluczową rolę, dlatego też zapewnienie optymalnych możliwości funkcjonowania i rozwoju jest jednym z priorytetów polskiej polityki gospodarczej. Głównym dokumentem strategicznym na poziomie UE, określającym ramy dla polityki wobec MŚP jest Komunikat „**Think Small First. A Small Business Act for Europe COM(2008) 394**”, zawierający propozycję spójnej strategii wobec małych i średnich przedsiębiorstw, ujętych w propozycji konkretnych działań, które są realizowane zarówno na poziomie wspólnotowym, jak i w poszczególnych krajach członkowskich.

Monitorowanie wdrażania działań w obszarach priorytetowych wyszczególnionych w SBA, w poszczególnych państwach członkowskich odbywa się na podstawie opracowywanych corocznie arkuszy informacyjnych tzw. *fact sheets*. Monitoring stanowi podstawę do oceny i wymiany dobrych praktyk pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie polityki przedsiębiorczości. Należy jednak podkreślić, że arkusze informacyjne mają na celu ułatwienie zrozumienia ostatnich tendencji i polityk krajowych mających wpływ na MŚP, nie stanowią jednak formalnej oceny polityki państw członkowskich. Jak podkreśla ostatni raport *Fact Sheet Poland* z 2014 r., ogólna sytuacja gospodarcza polskich MŚP w 2013 r. była stabilna. Brak istotnych zmian w porównaniu z rokiem poprzednim odzwierciedlają wyniki makroekonomiczne kraju w tym okresie: PKB wzrósł o 1,6%, a inflacja, bezrobocie i kurs wymiany EUR/PLN pozostawały w dużej mierze niezmienione.

Wg oceny KE Polska z powodzeniem oferuje nieco lepszy niż przeciętnie w UE dostęp do finansowania. Z kolei wartość wskaźników w ujęciu programu SBA osiągnęły poziom średniej unijnej w takich obszarach jak: przedsiębiorczość, elastyczna administracja, pomoc państwa, zamówienia publiczne i środowisko. Działania Rządu RP w roku 2013 koncentrowały się na nowych działaniach w obszarach z zakresu stosunkowo niskich kosztów i dużych korzyści, jak: elastyczna administracja, w tym: usługi administracji elektronicznej, a także procedury zamówień publicznych (w szczególności na potrzeby absorpcji środków przysługujących Polsce w ramach wieloletnich ram finansowych).

Do największych wyzwań należy uproszczenie uciążliwych przepisów w zakresie wdrożenia zasady „najpierw myśl na małą skalę” oraz wspieranie rozwoju umiejętności i zdolności do innowacji. Polska powinna także zintensyfikować działania na rzecz poprawy dostępu MŚP do jednolitego rynku i rynków poza UE.

W celu wzmocnienia monitorowania postępów realizacji działań z zakresu programu *Small Business Act* w Polsce od 2013 roku, zgodnie z zaleceniami KE, na poziomie krajowym rozpoczęto monitoring działań w poszczególnych obszarach priorytetowych. Wyniki monitoringu zostały zawarte w **Aneksie II** raportu.

Realizując postanowienia SBA (drugi obszar priorytetowy), Ministerstwo Gospodarki przygotowało projekt dokumentu pt. *Polityka Nowej Szansy* (PNS), który jako program rozwoju w sposób kompleksowy odnosi się do problematyki zarządzania przedsiębiorstwem w sytuacji kryzysowej, zagadnień związanych z likwidacją przedsiębiorstw, a także wsparcia ponownego podejmowania działalności gospodarczej, tzw. nowy start. Proponowane rozwiązania dedykowane są właścicielom firm narażonych na trudności na poszczególnych etapach prowadzenia działalności gospodarczej. System ten będzie również obejmował wsparcie dla tych przedsiębiorców, którzy zamierzają ponownie rozpocząć działalność gospodarczą. Zapisy dokumentu, zaakceptowanego przez Radę Ministrów 22 lipca 2014 r., stanowią umocowanie dla podmiotów publicznych do podejmowania konkretnych działań w ramach polityki nowej szansy.

15 stycznia 2013 r. rząd przyjął *Strategię Innowacyjności i Efektywności Gospodarki - „Dynamiczna Polska 2020”* (SIEG). Określa ona kierunki działań, jakie powinny zostać podjęte, aby polska gospodarka, w perspektywie 2020 r., stała się innowacyjna i efektywna zasobowo. Z kolei *Program Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r.* (PRP), przyjęty przez Radę Ministrów 8 kwietnia 2014 r., stanowi program wykonawczy do ww. Strategii. Program ten jest propozycją systemu wsparcia przedsiębiorstw w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem ich innowacyjności. Wskazane w Programie instrumenty koncentrują się na tworzeniu bardziej przyjaznego otoczenia dla biznesu, wzmacnianiu różnorodnych form finansowania B+R i innowacji, podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego dla innowacyjności, wzmacnianiu współpracy przedsiębiorców ze światem nauki oraz samych przedsiębiorców, e-gospodarcę, a także zrównoważonym rozwoju. W centrum uwagi PRP znajdują się małe i średnie przedsiębiorstwa. Ze względu na swój szeroki charakter, Program wykracza poza ramy nowych programów operacyjnych na lata 2014-2020 i będzie finansowany zarówno ze źródeł budżetu państwa, jak i środków funduszy europejskich. Integralną częścią PRP jest dokument pt. *Krajowa Inteligentna Specjalizacja* (KIS). Celem dokumentu jest określenie priorytetów gospodarczych w obszarze badań, prac rozwojowych i innowacyjności (B+R+I) oraz skupienie inwestycji w obszarach zapewniających zwiększenie wartości dodanej gospodarki i jej konkurencyjności na rynkach zagranicznych. Krajowe inteligentne specjalizacje będą stanowić podstawę przy udzielaniu wsparcia (tzw. warunek *ex ante*) w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020, głównie w *Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój* (PO IR).

Kluczowe znaczenie przy określaniu wskazanych w KIS priorytetów w obszarze B+R+I mieli przedsiębiorcy oraz przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu, izb branżowych, a także uczelni wyższych i instytutów naukowych. W prowadzonych działaniach Ministerstwo Gospodarki kierowało się zasadą, że istota procesu tzw. przedsiębiorczego odkrywania obejmuje wspieranie oddolnych działań i inicjatyw, które będą prowadzić do inteligentnego rozwoju i optymalnego wykorzystania zasobów, w szczególności takich, które będą aktywnie angażować sektor prywatny w prowadzenie i finansowanie badań i innowacji.

Bazując m.in. na zapisach wskazanych powyżej dokumentów strategicznych i programowych oraz biorąc pod uwagę zdiagnozowaną w niniejszym raporcie sytuację przedsiębiorstw, na kolejnych stronach przedstawiono poniższe rekomendacje na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.

Rekomendacje działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w Polsce:

I. Działania horyzontalne na rzecz zapewnienia przyjaznego otoczenia prawnego i instytucjonalnego dla przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem zasady *think small first*:

- 1) **Dalsza eliminacja lub zmiana przepisów wprowadzających nadmierne obciążenia administracyjne, finansowe i sprawozdawcze** – dokonywana na podstawie systematycznych przeglądów prawa – wraz z partnerami społecznymi oraz w oparciu o wyniki pomiaru obciążeń administracyjnych.
- 2) **Uproszczenie oraz zapewnienie przejrzystości systemu podatkowego** m.in. poprzez racjonalizację ulg podatkowych, ograniczenie liczby regulacji w zakresie podatku VAT oraz ich uproszczenie.
- 3) **Budowa opartego na dowodach, stabilnego procesu zarządzania legislacyjnego** m.in. poprzez rozwijanie systemu Oceny Wpływu, udoskonalenie procesu konsultacji społecznych oraz skuteczne wdrażanie prawa wspólnotowego.
- 4) **Dalsze działania na rzecz usprawnienia systemu sądownictwa gospodarczego** poprzez m.in. umożliwianie pełnego wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu przed sądami i **upowszechnianie mediacji** w rozstrzyganiu sporów gospodarczych.
- 5) **Przeciwdziałanie upadłości przedsiębiorstw** oraz prowadzenie **polityki „nowej szansy”** m.in. poprzez wykorzystanie systemów wczesnego ostrzegania dla przeciwdziałania powstawaniu sytuacji kryzysowych przedsiębiorstw, ułatwianie ponownego podejmowania działalności gospodarczej – tzw. nowy start, a także racjonalizacja prawa upadłościowego i naprawczego.
- 6) **Zwiększenie efektywności wykorzystania aktywów Skarbu Państwa** oraz zwiększenie transparentności reguł funkcjonowania mienia publicznego w gospodarce poprzez m.in. realizację procesów prywatyzacyjnych (również z udziałem pracowników czy jednostek samorządu terytorialnego), poprawa nadzoru nad spółkami SP.
- 7) **Wzmacnianie dialogu społeczno-gospodarczego** oraz zwiększenia aktywności instytucji społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie partnerskich relacji pomiędzy administracją a obywatelami, przedsiębiorcami i partnerami społeczno-gospodarczymi.
- 8) **Obniżanie kosztów** zakładania i przekształcania przedsiębiorstw.

II. Działania sprzyjające wzrostowi inwestycji przedsiębiorstw, ekspansji rynkowej oraz poprawie efektywności ich funkcjonowania:

- 1) **Ułatwianie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MŚP**, m.in. poprzez ugruntowanie funkcjonowania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, rozwój inicjatyw wsparcia pozadotacyjnego, promocję alternatywnych do kredytu bankowego źródeł finansowania działalności, rozwój systemu finansowania podwyższonego ryzyka.
- 2) **Ułatwienie dostępu przedsiębiorstw z sektora MŚP do pomocy publicznej.**
- 3) **Uproszczenie procedur pozyskiwania środków z funduszy europejskich**, przy zapewnieniu orientacji na trwałość projektów oraz zgodność z priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów.
- 4) **Popularyzacja i wspieranie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP)**, w tym m.in. uproszczenie przepisów prawnych dotyczących realizacji projektów.
- 5) **Budowa całościowego i spójnego systemu promocji polskiej gospodarki**, wykorzystującego w optymalny sposób dostępne zasoby ludzkie i finansowe na rzecz wspierania działań polskich przedsiębiorców za granicą i przyciągania inwestycji zagranicznych do Polski oraz dalszy rozwój wysokiej jakości usług informacyjnych dotyczących eksportu i inwestycji poza granicami Polski.

- 6) Rozszerzenie gamy instrumentów wsparcia działań przedsiębiorców mających na celu **rozwój działalności eksportowej**, dostosowanych do etapu rozwoju przedsiębiorstwa i jego profilu.
- 7) Kontynuacja, w ramach wspólnej polityki handlowej UE, działań mających na celu **otwieranie zagranicznych rynków dla polskich produktów** poprzez dostarczanie użytecznych informacji o nich polskim przedsiębiorcom, eliminację barier taryfowych oraz pozataryfowych, a także umożliwianie dostępu do systemów zamówień publicznych w krajach trzecich.
- 8) Tworzenie warunków dla rozwoju **zrównoważonej produkcji i konsumpcji** oraz **zrównoważonej polityki przemysłowej** poprzez m.in. promowanie zrównoważonych zamówień publicznych lub wspieranie rozwoju i wdrażania technologicznych i nietechnologicznych innowacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, w tym technologii środowiskowych, ICT, systemów zarządzania środowiskowego.
- 9) Kontynuacja działań na rzecz **wzrostu efektywności energetycznej** gospodarki, w tym regulacji dot. mechanizmów wsparcia i prowadzących do uzyskania wymiernych oszczędności energii.
- 10) Działania na rzecz wzrostu wykorzystania **energii z odnawialnych źródeł energii** – mając na względzie rozwój MŚP, w oparciu o rachunek ekonomiczny oraz rozwój nowych gałęzi przemysłu, a także tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy, w tym także wykorzystanie lokalnie dostępnych zasobów OZE
- 11) Rozwój **nowych technologii wykorzystania węgla** poprzez działania na rzecz wspierania prac badawczych i rozwojowych nad wykorzystaniem węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych.
- 12) Promocja **energetyki jądrowej** jako korzystnie wpływającej na konkurencyjność polskiej gospodarki oraz polskich przedsiębiorstw, również MŚP ze względu na istotny wpływ na wzrost bezpieczeństwa energetycznego, pozytywny wpływ na poziom cen energii elektrycznej, a także skalę, złożoność oraz wielkość inwestycji.
- 13) Promowanie przedsiębiorczości typu „**business & biodiversity**”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.

III. Stymulowanie innowacyjności wśród przedsiębiorców:

- 1) Działania na rzecz **bardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych** przeznaczonych na finansowanie B+R+I, w szczególności zwiększenie finansowania konkursowego (przedmiotowego), wykorzystanie zamówień rządowych realizowanych m.in. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz poprawienie efektywności finansowania podmiotowego.
- 2) Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości **systemu danin publicznych** mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki.
- 3) Poprawa **koordynacji polityki naukowej i innowacyjnej** na szczeblu centralnym oraz wzmocnienie horyzontalnego, interdyscyplinarnego podejścia do problematyki gospodarki opartej na wiedzy.
- 4) Wzmocnienie **polityki innowacyjności na szczeblu regionalnym** m.in. poprzez odejście od wykonawczego (podporządkowanego wykorzystaniu środków unijnych) podejścia do polityki innowacyjnej na rzecz całościowego spojrzenia na kształtowanie procesów innowacji i transferu technologii w regionie.
- 5) Kształtowanie **postaw proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców**, zwłaszcza z sektora MŚP poprzez m.in. programy i inicjatywy edukacyjne ukierunkowane na tworzenie proinnowacyjnej kultury organizacyjnej – bazującej na odpowiedniej elastyczności proceduralnej, uwzględniającej kompetencje, takie jak zdolność do współpracy czy kompetencje cyfrowe.
- 6) **Racjonalizacja systemu zachęt fiskalnych wspierających prowadzenie działalności B+R+I** – mało efektywne regulacje powinny zostać zastąpione nieskomplikowanym systemem zachęt dla przedsiębiorstw podejmujących ryzyko związane z działalnością B+R oraz wdrożeniem nowych technologii.

- 7) Działania na rzecz rozwoju rynku: **venture capital, sieci aniołów biznesu oraz funduszy kapitału załazkowego**, szczególnie w odniesieniu do inwestycji w innowacyjne firmy na wczesnym etapie rozwoju (seed i start-up).
- 8) Wspieranie rozwoju i upowszechnienie idei tworzenia **klastrów, platform technologicznych oraz innych powiązań kooperacyjnych** pomiędzy przedsiębiorcami oraz między przedsiębiorstwami i jednostkami naukowymi, ukierunkowanych na realizację przedsięwzięć innowacyjnych.
- 9) Upowszechnianie wśród przedsiębiorców **kultury własności intelektualnej** i wspieranie ochrony praw **własności przemysłowej**.
- 10) Budowa **kultury innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej** poprzez m.in. wzmocnienie oferty programowej uczelni o moduły dotyczące przedsiębiorczości, innowacji i komercjalizacji technologii oraz włączanie doświadczonych praktyków w proces wsparcia przedsiębiorczości akademickiej.
- 11) Wspieranie **mobilności kadr nauki i gospodarki** poprzez promowanie praktyki zawodowej w przedsiębiorstwach (w tym MŚP) dla kadry naukowej oraz włączenie praktyków w projekty badawcze i w proces dydaktyczny.
- 12) Wspieranie **rozwaju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki** poprzez m.in. zaangażowanie środowiska biznesu w system uczenia się przez całe życie, promowanie i rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego, zwiększanie umiejętności zarządczych przedsiębiorców, szczególnie z sektora MŚP.
- 13) Pobudzanie innowacji poprzez upowszechnienie stosowania **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** oraz inwestycji w te technologie.
- 14) Rozwój nowoczesnego i koherentnego systemu **transferu technologii i komercjalizacji wiedzy** oraz jego systematyczne doskonalenie.
- 15) Popularyzacja zaawansowanych form **współpracy międzynarodowej** polskich przedsiębiorców z ich partnerami zagranicznymi, upowszechnianie doświadczeń i wzorców współpracy.
- 16) Rozwój przemysłu kosmicznego w Polsce, w tym wspieranie udziału polskich przedsiębiorstw w programach Europejskiej Agencji Kosmicznej.

IV. Pozostałe działania sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości oraz promowaniu zarządzania zmianą biznesową:

- 1) Poprawa jakości działania systemu **instytucji otoczenia biznesu** celem zagwarantowania wysokiej jakości usług dla biznesu (np. podnoszenie kwalifikacji kadr, wzmocnienie współpracy pomiędzy ośrodkami zrzeszonymi w sieciach instytucji otoczenia biznesu).
- 2) Dalsze działania na rzecz **usprawnienia funkcjonowania polskiej administracji** poprzez wdrażanie systemów zapewniających odpowiednią jakość świadczonych usług oraz systematyczne szkolenie kadr.
- 3) Dalsze ograniczanie **uznaniowości** w wydawaniu rozstrzygnięć administracyjnych.
- 4) Promowane **zarządzania strategicznego** w przedsiębiorstwach, ze szczególnym naciskiem na długofalowe sformalizowane plany rozwoju.
- 5) Promowanie **społecznej odpowiedzialności biznesu**, zwłaszcza w sektorze MŚP.
- 6) Wzmocnienie **postaw proekologicznych** m.in. poprzez promocję systemów zarządzania środowiskowego ISO 14001 oraz EMAS, a także certyfikowanych eko-znaków.
- 7) Wspieranie inicjatyw mających na celu **zacieśnianie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami**, prowadzącej do większej efektywności gospodarowania, w tym m.in. promocja roli współdziałania, powiązań sieciowych i nieformalnych aliansów.
- 8) Wprowadzenie do **programu nauczania** w szkołach ponadgimnazjalnych elementów podstawowej wiedzy z dziedziny finansów, rachunkowości i ekonomii.

- 9) Popularyzacja idei **ekonomii społecznej** oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw społecznych.

Powyższe rekomendacje, z uwagi na ich długofalowy charakter, pokrywają się zasadniczo z postulatami przedstawionymi w poprzedniej edycji raportu *Przedsiębiorczość w Polsce*. Na kolejnych stronach przedstawiono w ujęciu tabelarycznym ogólny stan realizacji rekomendacji z 2014 r.

Tabela 1. Ogólny stan realizacji rekomendacji z ubiegłorocznej edycji raportu

REKOMENDACJE Z 2014 R.	STAN REALIZACJI NA DZIEŃ 31.07.2015 r.				
	Zrealizowane w dużej części	W trakcie realizacji	Brak postępu w realizacji	Planowane nowe działania/instrumenty	Praca ciągła/charakter długofalowy
I. Działania horyzontalne na rzecz zapewnienia przyjaznego otoczenia prawnego i instytucjonalnego dla przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem zasady 'think small first':					
1) Dalsza eliminacja lub zmiana przepisów wprowadzających nadmierne obciążenia administracyjne, finansowe i sprawozdawcze	x	x			x
2) Uproszczenie oraz zapewnienie przejrzystości systemu podatkowego, m.in. poprzez racjonalizację ulg podatkowych, ograniczenie liczby regulacji w zakresie podatku VAT oraz ich uproszczenie.		x			x
3) Budowa opartego na dowodach, stabilnego procesu zarządzania legislacyjnego m.in. poprzez rozwijanie systemu Oceny Wpływu, udoskonalenie procesu konsultacji społecznych oraz skuteczne wdrażanie prawa wspólnotowego.		x			x
4) Dalsze działania na rzecz usprawnienia systemu sądownictwa gospodarczego poprzez m.in. umożliwianie pełnego wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu przed sądami i upowszechnianie sądownictwa arbitrażowego w rozstrzyganiu sporów gospodarczych.	x	x		x	x
5) Przeciwdziałanie upadłości przedsiębiorstw oraz prowadzenie polityki „nowej szansy” m.in. poprzez wykorzystanie systemów wczesnego ostrzegania dla przeciwdziałania powstawaniu sytuacji kryzysowych przedsiębiorstw, ułatwianie ponownego podejmowania działalności gospodarczej – tzw. nowy start, a także zmiana prawa upadłościowego i naprawczego.		x		x	x
6) Zwiększenie efektywności wykorzystania aktywów Skarbu Państwa oraz zwiększenie transparentności regul funkcjonowania mienia publicznego w gospodarce poprzez m.in. realizację procesów prywatyzacyjnych, poprawa nadzoru nad spółkami SP.		x			x
7) Wzmocnienie dialogu społeczno-gospodarczego oraz zwiększenie aktywności instytucji społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie partnerskich relacji pomiędzy administracją a obywatelami, przedsiębiorcami i partnerami społeczno-gospodarczymi.	x	x		x	x
8) Stworzenie wspólnej platformy działań na rzecz urzeczywistniania koncepcji zrównoważonego rozwoju.		x			x
9) Obniżanie kosztów zakładania i przekształcania przedsiębiorstw.	x	x			x

10) Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorstw poprzez przyjęcie odpowiadających zapotrzebowaniu programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.	x								
II. Działania sprzyjające wzrostowi inwestycji przedsiębiorstw, ekspansji rynkowej oraz poprawie efektywności ich funkcjonowania:									
1) Ułatwianie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału we wszystkich fazach ich rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kapitału wysokiego ryzyka i sektora MSP.	x			x			x		x
2) Stworzenie warunków dla dostępu przedsiębiorstw z sektora MSP do pomocy publicznej.	x			x					
3) Uproszczenie procedur pozyskiwania środków z funduszy europejskich, przy zapewnieniu orientacji na trwałość projektów oraz zgodność z priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów.				x					x
4) Popularyzacja i wspieranie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), w tym m.in. uproszczenie przepisów prawnych dotyczących realizacji projektów.				x			x		x
5) Budowa całościowego i spójnego systemu promocji polskiej gospodarki, wykorzystującego w optymalny sposób dostępne zasoby ludzkie i finansowe na rzecz wspierania działań polskich przedsiębiorców za granicą i przyciągania inwestycji zagranicznych do Polski oraz dalszy rozwój wysokiej jakości usług informacyjnych.				x			x		x
6) Rozszerzenie gamy instrumentów wsparcia działań przedsiębiorców mających na celu rozwój działalności eksportowej, dostosowanych do etapu rozwoju przedsiębiorstwa i jego profilu.				x			x		x
7) Kontynuacja, w ramach wspólnej polityki handlowej UE, działań mających na celu otwieranie zagranicznych rynków dla polskich produktów poprzez dostarczanie użytecznych informacji o nich polskim przedsiębiorcom, eliminację barier taryfowych oraz pozataryfowych, a także umożliwianie dostępu do systemów zamówień publicznych w krajach trzecich.				x			x		x
8) Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej poprzez m.in. promowanie zrównoważonych zamówień publicznych lub wspieranie rozwoju i wdrażania technologicznych i nietechnologicznych innowacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.				x			x		x
9) Kontynuacja działań na rzecz wzrostu efektywności energetycznej gospodarki, w tym regulacji dot. mechanizmów wsparcia i prowadzących do uzyskania wymiernych oszczędności energii.				x			x		x
10) Działania na rzecz wzrostu wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii –mając na względzie rozwój MSP, w oparciu o rachunek ekonomiczny oraz rozwój nowych gałęzi przemysłu, a także tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy, w tym także wykorzystanie lokalnie dostępnych zasobów OZE.				x					x
11) Rozwój nowych technologii wykorzystania węgla poprzez działania na rzecz wspierania prac badawczych i rozwojowych nad wykorzystaniem węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych.				x			x		x
12) Promocja energetyki jądrowej, jako korzystnie wpływającej na konkurencyjność polskiej gospodarki oraz polskich przedsiębiorstw, również MSP ze względu na istotny wpływ na wzrost bezpieczeństwa energetycznego, pozytywny wpływ na poziom cen energii elektrycznej, a także skalę, złożoność oraz wielkość inwestycji.							x		x
13) Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.						x		x	

III. Stymulowanie innowacyjności wśród przedsiębiorców:									
1)	Działania na rzecz bardziej efektywnego wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie B+R+I, w szczególności zwiększenie finansowania konkursowego (przedmiotowego) oraz podniesienie efektywności finansowania podmiotowego;								
2)	Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki.								
3)	Skoordynowanie polityki naukowej i innowacyjnej na szczeblu centralnym oraz wzmocnienie horyzontalnego, interdyscyplinarnego podejścia do problematyki gospodarki opartej na wiedzy.								
4)	Wzmocnienie polityki innowacyjności na szczeblu regionalnym m.in. poprzez odejście od wykonawczego (podporządkowanego wykorzystaniu środków unijnych) podejścia do polityki innowacyjnej na rzecz całościowego spojrzenia na kształtowanie procesów innowacji i transferu technologii w regionie.								
5)	Kształtowanie postaw proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców, zwłaszcza z sektora MŚP poprzez m.in. programy i inicjatywy edukacyjne ukierunkowane na tworzenie proinnowacyjnej kultury organizacyjnej.								
6)	Racjonalizacja systemu zachęt fiskalnych wspierających prowadzenie działalności B+R+I – mało efektywne regulacje powinny zostać zastąpione nieskomplikowanym systemem zachęt dla przedsiębiorstw podejmujących ryzyko związane z działalnością B+R oraz wdrożeniem nowych technologii.								
7)	Działania na rzecz rozwoju rynku: venture Capital, sieci aniołów biznesu oraz funduszy kapitału zaangażowanego, szczególnie w odniesieniu do inwestycji w innowacyjne firmy na wczesnym etapie rozwoju (seed i start-up).								
8)	Wspieranie rozwoju i upowszechnienie idei tworzenia klastrów, platform technologicznych oraz innych powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami oraz między przedsiębiorstwami i jednostkami naukowymi, ukierunkowanych na realizację przedsięwzięć innowacyjnych.								
9)	Upowszechnianie wśród przedsiębiorców kultury własności intelektualnej i wspieranie ochrony praw własności przemysłowej.								
10)	Budowa kultury innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej poprzez m.in. wzmocnienie oferty programowej uczelni o moduły dotyczące przedsiębiorczości, innowacji i komercjalizacji technologii oraz włączanie doświadczonych praktyków w proces wsparcia przedsiębiorczości akademickiej.								
11)	Wspieranie mobilności kadr nauki i gospodarki poprzez promowanie praktyki zawodowej w przedsiębiorstwach (w tym MŚP) dla kadry naukowej oraz włączenie praktyków w projekty badawcze i w proces dydaktyczny.								
12)	Wspieranie rozwoju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki poprzez m.in. zaangażowanie środowiska biznesu w system uczenia się przez całe życie, promowanie i rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego, zwiększanie umiejętności zarządzających przedsiębiorców, szczególnie z sektora MŚP.								
13)	Pobudzanie innowacji poprzez upowszechnienie stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz inwestycji w te technologie.								
14)	Rozwój nowoczesnego i koherentnego systemu transferu technologii i komercjalizacji wiedzy oraz jego systematyczne doskonalenie.								

15) Popularyzacja zaawansowanych form współpracy międzynarodowej polskich przedsiębiorców z ich partnerami zagranicznymi, upowszechnianie doświadczeń i wzorców współpracy.		x		x	x
16) Rozwój przemysłu kosmicznego w Polsce, w tym wspieranie udziału polskich przedsiębiorstw w programach Europejskiej Agencji Kosmicznej.		x		x	x
IV. Pozostałe działania sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości:					
1) Poprawa jakości działania systemu instytucji otoczenia biznesu celem zagwarantowania wysokiej jakości usług dla biznesu (np. podnoszenie kwalifikacji kadr, wzmocnienie współpracy pomiędzy ośrodkami zrzeszonymi w sieciach instytucji otoczenia biznesu).	x	x			x
2) Dalsze działania na rzecz usprawnienia funkcjonowania polskiej administracji poprzez wdrażanie systemów zapewniających odpowiednią jakość świadczonych usług oraz systematyczne szkolenie kadr.	x	x			x
3) Dalsze ograniczanie uznaniowości w wydawaniu rozstrzygnięć administracyjnych.		x			x
4) Promowane zarządzania strategicznego w przedsiębiorstwach, ze szczególnym naciskiem na długofalowe sformalizowane plany rozwoju.		x		x	x
5) Promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu, zwłaszcza w sektorze MŚP;		x		x	x
6) Wzmocnienie postaw proekologicznych poprzez promocję systemów zarządzania środowiskowego ISO 14001 oraz EMAS, a także certyfikowanych eko-znaków.		x		x	x
7) Wspieranie inicjatyw mających na celu zacieśnianie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, prowadzącej do większej efektywności gospodarowania, w tym m.in. promocja roli współdziałania, powiązań sieciowych i nieformalnych aliansów.		x		x	x
8) Wprowadzenie do programu nauczania w szkołach elementów podstawowej wiedzy z dziedziny finansów, rachunkowości i ekonomii.		x			x
9) Popularyzacja idei ekonomii społecznej oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw społecznych.		x		x	x

1. MAKROEKONOMICZNA SYTUACJA POLSKI W 2014 R.

Jednym z głównych czynników determinujących poziom aktywności gospodarczej w 2014 r. była utrzymująca się wciąż niepewność co do rozwoju sytuacji na świecie. Mimo nadal utrzymującej się słabej koniunktury w krajach strefy euro, Polska notowała wysoki wzrost gospodarczy, co sytuowało ją wśród liderów wzrostu. Sprzyjała temu zarówno wysoka aktywność inwestycyjna krajowych przedsiębiorstw, jak i przyrost wydatków konsumpcyjnych.

Dobra kondycja przedsiębiorstw widoczna była w dynamicznym zwiększeniu inwestycji. W 2014 r. inwestycje przedsiębiorstw wzrosły o 8,7%. Najsilniej rosły nakłady na środki transportu, ale także zaobserwowano wyraźny wzrost zakupu maszyn i urządzeń, co świadczy o rozbudowie potencjału produkcyjnego przedsiębiorstw, kosztem ich modernizacji. Ta wzmożona aktywność inwestycyjna skłoniła firmy do zwiększenia zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych. Największą aktywność wykazywały przedsiębiorstwa energetyczne i transportowe. Sprzyjały temu zarówno wysoka zdolność przedsiębiorstw do sfinansowania nowych projektów, jak i niski koszt pozyskania finansowania zewnętrznego.

Nadal jednak niewielkie tempo wzrostu inwestycji, po głębokim spadku w II kw. 2014 r., utrzymywały przedsiębiorstwa MŚP. W rezultacie tempo odnawiania majątku w MŚP od początku 2014 r. się obniżało¹. Jednocześnie dynamicznie rosła skala nowo rozpoczynanych projektów w sektorze MŚP (zarówno modernizacyjnych jak i powiększających potencjał wytwórczy).

Ze względu na wysoką importochłonność inwestycji i konsumpcji, nastąpił dynamiczny wzrost importu. Wyższa dynamika importu niż eksportu spowodowała, że eksport netto miał ujemny wpływ na kształtowanie PKB. Nastąpiło także dostosowanie zapasów, co skutkowało ich dodatnim wkładem we wzrost PKB. Obserwowane w IV kw. zmiany zapasów (produktów gotowych oraz materiałów i surowców), determinowane były koniecznością przeszacowania wartości zapasów w przedsiębiorstwach sektora paliwowego, jako efekt niższych cen paliw.

Od początku 2014 r. obserwowany jest wzrost zatrudnienia, które przeciętnie w 2014 r. w sektorze przedsiębiorstw było o 0,6%, a w gospodarce o 1% wyższe niż w 2013 r. Realne roczne tempo wzrostu płac utrzymało się powyżej 3%.

Warunki panujące w otoczeniu gospodarczym Polski w 2014 r. stwarzały szereg wyzwań dla procesu tworzenia wartości dodanej w kraju. Zarówno problemy w strefie euro, szczególnie powolnie odbudowywany popyt wewnętrzny, a także fiskalne m.in. Grecji, potęgowały awersję do ryzyka. Dodatkowo ograniczenia nakładane przez Rosję na polski eksport, spowodowały spowolnienie wzrostu eksportu oraz wymusiły na przedsiębiorstwach konieczność przekierowania eksportu.

Polska należy do krajów, które w dużej mierze wykorzystują swoją atrakcyjność gospodarczą. Fakt, iż kryzys miał ograniczony wpływ na gospodarkę sprawia, że napływ BIZ jest nadal znaczący. Analiza danych dotyczących bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce oraz danych prezentowanych w bilansie płatniczym pokazuje, że wartość napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski stanowiła średnio ok. 80% wartości salda w pozycji 'inwestycje bezpośrednie pasywa'. Jeśli przyjąć, że taka zależność utrzymała się również w 2014 roku, można przypuszczać, że do Polski napłynęło ok. 8-8,5 mld EUR z tytułu BIZ². Wydaje się, że negatywny trend w napływie BIZ do naszego kraju został przełamany.

¹ Sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw w IV kw. 2014 r., NBP, kwiecień 2015.

² Na podstawie prezentowanych przez NBP danych, w związku ze zmienioną metodyką prezentacji danych dotyczących bezpośrednich inwestycji zagranicznych, nie można podać ostatecznej wartości BIZ, które napłynęły do Polski w 2014 roku.

W 2014 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtował się na poziomie minus 3,2% PKB, natomiast dług sektora wyniósł 50,1% PKB. Obniżenie długu sektora jest przede wszystkim wynikiem reformy systemu emerytalnego, skutkującej m.in. umorzeniem obligacji skarbowych przekazanych w lutym 2014 r. z OFE do ZUS.

1.1 Wzrost gospodarczy i jego czynniki

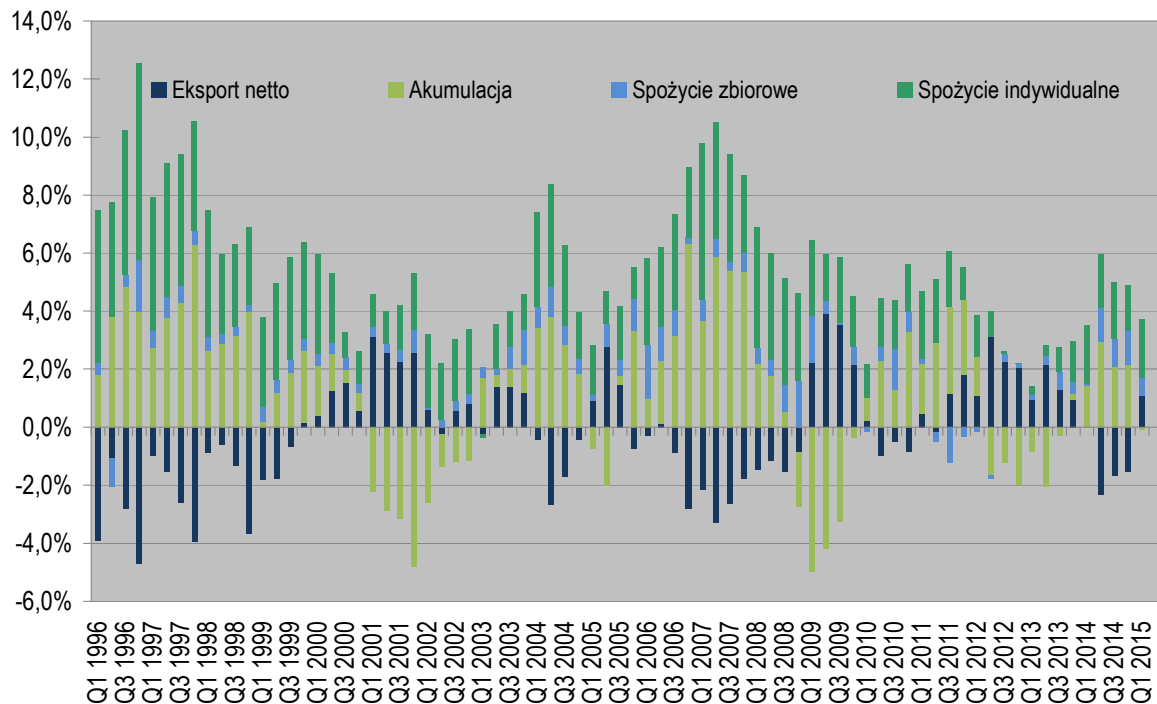
Po spowolnieniu obserwowanym w 2009 r. (2,6% wzrost PKB) oraz wyraźnym przyspieszeniu w latach 2010-2011 (o 3,7% i 4,8%), w kolejnych latach tempo wzrostu gospodarczego ponownie wyhamowało, jako pochodna drugiej fali kryzysu. Na tle innych krajów Unii Europejskiej wyniki gospodarcze naszego kraju prezentowały się jednak relatywnie dobrze, lokując nasz kraj w gronie europejskich liderów wzrostu.

W 2014 r. wzrost PKB polskiej gospodarki wyniósł 3,4%. Rok 2014 rozpoczął się zdecydowanym przyspieszeniem PKB. W kolejnych kwartałach tempo wzrostu pozostawało na stabilnym poziomie, zdecydowanie przekraczając 3% (wobec analogicznego okresu roku poprzedzającego). Było to możliwe dzięki przyspieszeniu dynamiki konsumpcji oraz zdecydowanej odbudowie popytu inwestycyjnego. Zatem motorem wzrostu gospodarczego Polski w 2014 r. był popyt krajowy, który wykazał się kontrybucją we wzrost na poziomie 4,6 pkt. proc., przy jednoczesnym negatywnym wpływie popytu zagranicznego (-1,4 pkt. proc.).

Rosnące inwestycje świadczą o rozbudowie potencjału przedsiębiorstw. Począwszy od III kw. 2014 r. wydatki na maszyny i urządzenia były już głównym czynnikiem wzrostu inwestycji. Przyspieszenie inwestycji jest efektem zarówno intensywnych działań największych podmiotów w gospodarce. Widać także, że działania rozwojowe podejmują małe i średnie przedsiębiorstwa. Sprzyjały temu m.in. korzystne przepisy podatkowe zachęcające do zwiększonych zakupów środków transportu. W 2014 r. łączne inwestycje przedsiębiorstw sięgnęły blisko 120 mld zł. Były to największe nakłady w historii, przekraczające także rekordowe wyniki z 2008 r. (w ujęciu nominalnym). Odpowiadały za to przede wszystkim duże projekty w energetyce oraz w transporcie kolejowym. Jednak nadal relacja inwestycji do majątku przedsiębiorstw nie wróciła do poziomu z okresu ożywienia koniunktury (2006/2007). Natomiast optymistyczny jest fakt, że wyniki pierwszego kwartału 2015 r. potwierdzają trwałą tendencję wzrostową.

W poszczególnych kwartałach 2014 r. w ujęciu rocznym również popyt konsumpcyjny sukcesywnie wzrastał. Złożyły się na to zdecydowana poprawa rocznej dynamiki konsumpcji rządowej oraz stabilny wzrost spożycia indywidualnego. Znaczący wpływ na kształtowanie się popytu konsumpcyjnego, miała poprawa dynamiki realnej dochodów będących w dyspozycji gospodarstw domowych, a także wyższa dynamika kredytów konsumpcyjnych, przy jednoczesnym zwiększeniu stopy oszczędności dobrowolnych. Zanotowano też polepszenie nastrojów konsumentów. Wspierały je również optymistyczne sygnały napływające z rynku pracy, w postaci spadku bezrobocia i wzrostu zatrudnienia.

Wykres 1. Dekompozycja popytowa wzrostu PKB

Źródło: Opracowanie DSA MG³ na podstawie danych GUS.

Zmiany w strukturze popytu krajowego i zagranicznego pozostają w ścisłym związku z rolą, jaką we wzroście na przestrzeni kolejnych lat odegrały poszczególne sektory gospodarki. W 2014 r. sektor usługowy, od kilku lat dynamicznie rozwijający się, utrzymał swój dodatni wkład w tworzenie wartości dodanej. Po okresie spowolnienia gospodarczego w 2009 r., kiedy to wkład przemysłu w kształtowanie PKB był bliski neutralnego, w roku 2010 nastąpił powrót do pozytywnego wpływu tego sektora na wzrost PKB. W roku 2014 tendencja ta, choć w mniejszej skali, została utrwalona.

W latach 2012-2013 sektor budowlany przechodził recesję. Dopiero III kw. 2013 r. przyniósł wyraźne odbicie. Ożywienie trwało do I kw. 2014 r., jednak mimo spadków notowanych w II i III kw., w całym 2014 roku sprzedaż produkcji budowlano-montażowej wzrosła.

Tabela 2. Dekompozycja wzrostu PKB w UE, Niemczech i Polsce w latach 2003-2014

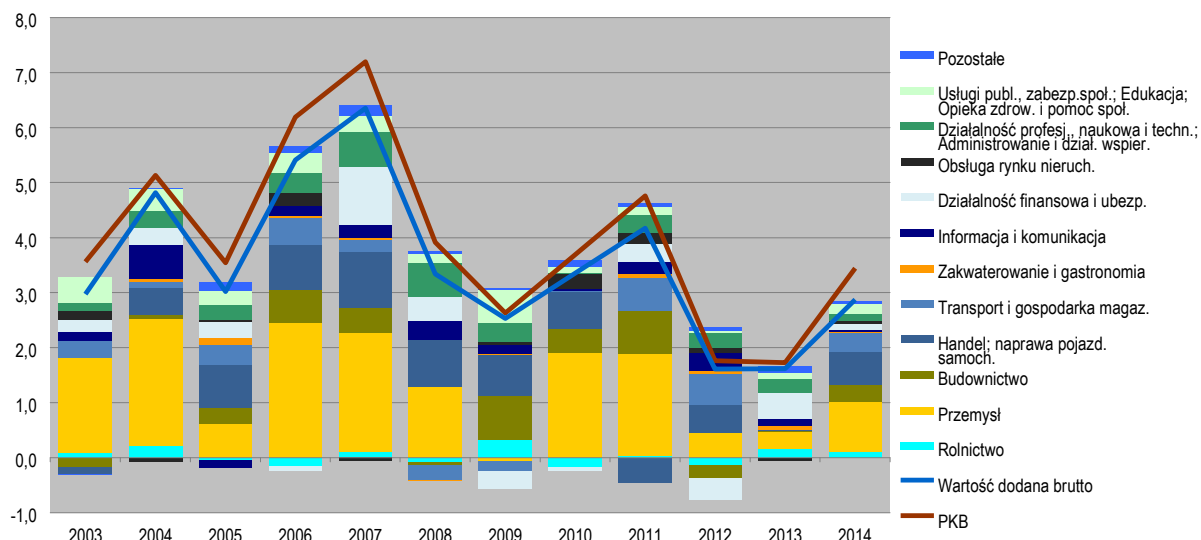
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
UE	1,5	2,5	2,0	3,4	3,1	0,5	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,1	1,3
popyt wewnętrzny	2,0	2,3	2,1	3,3	3,1	0,3	-4,3	1,7	0,8	-1,6	-0,2	1,5
popyt zewnętrzny	-0,5	0,2	0,0	0,1	0,0	0,2	-0,1	0,4	0,9	1,0	0,3	-0,2
Niemcy	-0,7	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,6	4,1	3,6	0,4	0,1	1,6
popyt wewnętrzny	0,3	-0,3	0,1	2,7	1,7	1,0	-3,0	2,8	2,9	-0,9	0,6	1,3
popyt zewnętrzny	-1,0	1,4	0,6	1,0	1,6	0,0	-2,6	1,3	0,7	1,3	-0,5	0,3
Polska	3,6	5,1	3,5	6,2	7,2	3,9	2,6	3,7	4,8	1,8	1,7	3,4
popyt wewnętrzny	2,6	6,4	2,5	7,2	9,6	5,2	-0,3	4,2	3,9	-0,4	0,4	4,9
popyt zewnętrzny	1,0	-1,3	1,0	-1,0	-2,4	-1,2	2,9	-0,5	0,9	2,1	1,3	-1,4

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych Eurostat

³ Departament Strategii i Analiz Ministerstwa Gospodarki.

W 2012 r. miała miejsce tzw. druga fala kryzysu, która w Polsce miała słabszy wydźwięk niż w większości krajów UE. Rok 2014 ugruntował ścieżkę stopniowego wyjścia z kryzysu w Europie, przy odbudowującym się popycie wewnętrznym. Natomiast w Polsce pozytywnemu wpływowi popytu wewnętrznego (głównie za sprawą wzrostu inwestycji), towarzyszyło negatywne oddziaływanie popytu zewnętrznego. Wyższa dynamika importu niż eksportu skutkowałą powiększeniem nierównowagi zewnętrznej.

Wykres 2. Dekompozycja sektorowa PKB w latach 1996-2013

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat

W roku 2014 do wzrostu wartości dodanej w gospodarce przyczyniły się wszystkie główne sektory. Największy wpływ miała dobra kondycja sektora usług, a także przemysł, biorąc pod uwagę, że stanowi niemal 25% PKB.

1.2 Inwestycje

Przyspieszenie nakładów inwestycyjnych w 2014 r. było wynikiem poprawiającej się na przestrzeni całego roku sytuacji firm oraz redukcji niepewności, która w latach poprzedzających istotnie ograniczała działania podejmowane przez przedsiębiorców. Nakłady brutto na środki trwałe w 2014 r. wzrosły o 9,2% wobec wzrostu o 1,1% w 2013 r. Zwłaszcza w pierwszym półroczu 2014 r. obserwowano ożywienie w zakresie inwestycji w porównaniu z analogicznym okresem 2013 r. (po części związane było ono również z tzw. efektem bazy). W dwóch pierwszych kwartałach 2014 r. inwestycje rosły odpowiednio o 11,4% i o 8,7%, by w III kwartale wzrosnąć o 9,2%, a następnie zwiększyć się o 8,6% w IV kwartale. Wzrost inwestycji, kontynuowany także w pierwszym kwartale 2015 r., świadczy o coraz lepszym postrzeganiu bieżącej i przyszłej sytuacji, co przejawiało się w aktywnej realizacji planów inwestycyjnych.

Tabela 3. Nakłady inwestycyjne brutto sektora publicznego jako procent PKB

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	4,0	4,5	4,8	5,1	5,6	5,9	4,7	4,1	4,4
UE-28	3,2	3,2	3,4	3,7	3,5	3,3	3,0*	2,9*	2,9*

Źródło: Eurostat; * - dane wstępne.

W porównaniu z wcześniejszym okresem, w latach 2012-2013 widoczne było ograniczenie inwestycji sektora publicznego. Niższe inwestycje sektora instytucji rządowych i samorządowych związane były z kontynuacją procesu konsolidacji finansów publicznych oraz zakończeniem części przedsięwzięć infrastrukturalnych realizowanych w poprzednich latach. W 2014 r. wydatki na inwestycje publiczne w Polsce były wyższe (zarówno w ujęciu nominalnym, jak i w relacji do PKB) niż rok wcześniej i stanowiły 4,4% PKB⁴. Był to szósty najwyższy wynik wśród państw Unii Europejskiej. Na większą skalę sektor publiczny angażował się w inwestycje na Węgrzech (5,2%) w Słowenii (5,1%), Estonii (5,1%), Bułgarii (5%) oraz w Szwecji (4,5% PKB).

W przypadku Polski inwestycje prywatne miały ponad trzykrotnie większy wkład w tworzenie PKB niż inwestycje publiczne. Te pierwsze od dłuższego czasu wspierają inwestycje publiczne w generowaniu wzrostu gospodarczego. W horyzoncie kolejnych lat, dodatkowym impulsem dla wzrostu inwestycji w Polsce powinien być program *Inwestycje Polskie* oraz fundusze europejskie przyznane Polsce w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014-2020.

Tabela 4. Nakłady inwestycyjne brutto sektora prywatnego jako procent PKB

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	15,8	17,4	17,8	16,0	14,2	14,4	14,7	14,7	15,1
UE-28	18,1*	18,6*	18,3*	16,2*	15,8*	16,0*	16,6	16,3	16,4

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie AMECO, * - dane dla UE-27.

Przyspieszenie nakładów inwestycyjnych w latach 2006-2008 pozwoliło na zwiększenie wskaźnika udziału nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w PKB do wielkości zbliżonej do notowanego w najbardziej rozwiniętych gospodarkach UE. W kolejnych latach nakłady sektora prywatnego znacząco spadły, co przy większej dynamice nakładów sektora publicznego, spowodowało znaczący spadek udziału tego sektora w wydatkach ogółem. W 2012 r. odnotowano nieznaczny wzrost udziału nakładów sektora prywatnego w relacji do PKB. Dane za rok 2013 wskazują na ustabilizowanie się tego wskaźnika na poziomie z roku 2012. Jak wynika z danych za 2014 r. oraz pierwszego kwartału 2015 r., ożywienie nie było przejściowe, a decyzje inwestycyjne firm oraz zasoby finansowe w ich posiadaniu wskazują na dalsze umacnianie się tej kategorii w tworzeniu wzrostu gospodarczego w Polsce.

Sytuacja gospodarcza w państwach Unii Europejskiej i powolna odbudowa po kryzysie 2008+ determinują aktywność sektora przetwórczego oraz poziom wykorzystania mocy produkcyjnych zarówno w Polsce, jak i pozostałych państwach UE. Po spadku w 2008 r. poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w całej Unii Europejskiej zaczął rosnąć już w drugiej połowie 2009 r.. Wzrost ten wyhamował z uwagi na słabszą kondycję europejskiej gospodarki oraz osłabienie produkcji przemysłowej. W efekcie, wykorzystanie mocy produkcyjnych w Polsce w pierwszej połowie 2013 r. było niższe niż 73%. Stopniowe ożywienie w gospodarce pozwoliło na zwiększenie wykorzystywania możliwości produkcyjnych już w drugim półroczu 2013 r. W 2014 r. tendencja ta była kontynuowana, a w ostatnim kwartale 2014 r. moce produkcyjne wykorzystywano w 78,5%. Pomimo widocznego wzrostu, w dalszym ciągu wskaźnik ten pozostaje zarówno poniżej poziomu średniej UE, jak i poziomu sprzed kryzysu lat 2008-2009 (80,3% w I kwartale 2008 r.).

W latach 2011-2013 relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB w Polsce wykazywała tendencję malejącą: uległa obniżeniu z 20,3% w 2011 r. do 18,8% w 2013 r.. W 2014 r. wskaźnik ten wzrósł do poziomu 19,5%, nieznacznie przewyższając średnią unijną, która kształtowała się na poziomie 19,3%.

⁴ Dynamika inwestycji publicznych i prywatnych w 2014 r. nie jest porównywalna z latami wcześniejszymi z uwagi na włączenie w 2014 r. do sektora instytucji rządowych i samorządowych PKP PLK S.A., co spowodowało zwiększenie inwestycji sektora gg (publicznych) o ponad 7 mld zł (2,1% inwestycji ogółem) i równoległe zmniejszenie inwestycji poza sektorem gg (prywatnych).

Aktywność inwestorów zagranicznych w Polsce z jednej strony ograniczana była przez słabsze tempo wzrostu gospodarczego – z drugiej zaś przez spowolnienie w większości państw europejskich i w USA, będących ważnym źródłem zagranicznego kapitału w Polsce. Słabsza koniunktura gospodarcza oznacza również niższe reinwestowane zyski, które w przypadku Polski w dalszym ciągu stanowią ważną pozycję w strukturze kapitałowej napływu BIZ. W dużym stopniu na statystyki BIZ wpłynęły jednak transakcje podmiotów specjalnego przeznaczenia i związane z nimi odpływ kapitału w tranzycie. Ich wartość w 2013 roku szacowana jest na ok. 2,8 mld EUR, podczas gdy w roku 2012 były one na poziomie 4,1 mld EUR⁵. W efekcie, wartość napływającego kapitału w formie BIZ w 2013 r. wyniosła 2,2 mld EUR.

W przekroju geograficznym, w 2013 roku inwestycje o największej wartości napłynęły z państw Europy: Wielkiej Brytanii (3,3 mld EUR), Niemiec (1,9 mld EUR), Szwajcarii (955 mln EUR), Austrii (792 mln EUR) oraz Niderlandów (619 mln EUR).

W podziale na sektory, najwięcej środków z tytułu BIZ skierowano do usług przetwórstwa przemysłowego (1,5 mld EUR). Mniej środków ulokowano natomiast w usługach (1,2 mld EUR).

Wydaje się, że negatywny trend w napływie BIZ do naszego kraju został przełamany. Według wstępnych szacunków UNCTAD w 2014 r.⁶ odnotowano napływ BIZ do Polski na poziomie ok. 10,5 mld EUR⁷, a Polska znalazła się wśród 20 największych odbiorców BIZ. Lepszy niż w latach wcześniejszych wynik jest z jednej strony efektem konsekwentnie prowadzonej polityki gospodarczej, zorientowanej na przyciąganie zagranicznych inwestorów, z drugiej zaś wynika ze stabilności gospodarczej oraz coraz lepszego poziomu rozwoju otoczenia inwestycji, które pozytywnie wpływa na wysokie oceny atrakcyjności inwestycyjnej Polski.

1.3 Handel zagraniczny i kurs walutowy

Dynamika polskiego eksportu w decydującej mierze zależy od ogólnoswiatowych uwarunkowań koniunkturalnych, w tym przede wszystkim na rynkach naszych głównych partnerów handlowych. Kluczowe miejsce wśród nich zajmuje Unia Europejska, będąca odbiorcą ok. 77% polskich towarów sprzedawanych za granicą.

W Unii Europejskiej w ostatnim okresie obserwuje się powolne, lecz stabilne ożywienie gospodarcze. Zgodnie z danymi OECD po notowanej stagnacji w UE w 2013, w tym spadku PKB o 0,3% w strefie euro, 2014 r. przyniósł wzrost gospodarczy unijnych gospodarek na poziomie 1,3%, w tym w krajach eurolandu o 0,9%. Przyspieszenie wzrostu PKB UE, w tym Wielkiej Brytanii (do 2,8%), Słowacji (2,4%), Węgier (3,6%), Czech (2%) oraz Niemiec (1,6%) przełożyło się jednocześnie na przyspieszenie wzrostu jej popytu wewnętrznego, w tym w/w rynków odpowiednio do: 3,4%, 2,9%, 4,1%, 2,2% oraz 1,3%.

Na notowane w 2014 r. wyniki polskich obrotów towarowych z zagranicą znaczący wpływ miały również wydarzenia za naszą wschodnią granicą. Sytuacja Rosji w kontekście trwającego konfliktu na Ukrainie, spadku cen ropy oraz sankcji zagranicznych uwypukliła znane od wielu lat, ukryte słabości strukturalne gospodarki, co skutkowało znaczącą deprecjacją rubla, a w konsekwencji wzrostem inflacji. Napięta

⁵ Zgodnie z wytycznymi metodologicznymi OECD, do danych o bezpośrednich inwestycjach zagranicznych (BIZ) wlicza się kapitał w tranzycie, czyli przepływy kapitałowe dokonywane przez podmioty specjalnego przeznaczenia. W kategoriach ekonomicznych ma on neutralny wpływ na gospodarkę kraju przyjmującego.

⁶ Kalkulacje na podstawie podejścia aktywa/pasywa.

⁷ Wg kursu średniorocznego EUR/USD = 1,3300

sytuacja finansowa, międzynarodowe sankcje ekonomiczne oraz malejąca wiarygodność przełożyły się na ponad dwukrotne spowolnienie wzrostu gospodarczego Rosji, do 0,6% w 2014 r. Zdecydowało to jednocześnie o pogorszeniu koniunktury gospodarczej całej WNP, której PKB w 2014 r. wzrósł o 1% wobec 2,2% przed rokiem.

Względnie neutralny wpływ na obroty towarowe z zagranicą miał w 2014 r. kurs złotego względem dwóch najważniejszych walut rozliczeniowych w polskiej wymianie handlowej, tj. euro i dolara. W skali całego roku średni kurs euro w złotych spadł o 0,3%, a dolara spadł o 0,2%. Relatywnie niewielkie wahania kursowe zdecydowały o nieznacznej zmianie NEER (kursu złotego w relacji do koszyka głównych walut), który w 2014 r., podobnie jak przed rokiem osłabił się o 0,3%, co oznacza ponowne niewielkie obniżenie konkurencyjności polskiego eksportu.

Według GUS w 2014 r. eksport towarów z Polski wzrósł o 7%, osiągając wartość 165,8 mld EUR. Natomiast import wyniósł 168,4 mld EUR i był o 7,3% wyższy niż w roku 2013. W rezultacie deficyt obrotów towarowych wyniósł blisko 2,7 mld EUR, czyli poziom prawie o 0,7 mld EUR wyższy niż w roku 2013.

Natomiast w ujęciu bilansu płatniczego na bazie transakcji (według danych NBP) eksport wyniósł 157,2 mld EUR i w stosunku do 2013 r. zwiększył się o 5,6% (tj. o prawie 8,4 mld EUR), a import 158,9 mld EUR i był o 7,2% (tj. o blisko 10,7 mld EUR) wyższy niż przed rokiem. W rezultacie notowana przed rokiem nadwyżka obrotów towarowych w wysokości 635 mln EUR została w roku 2014 przekształcona w deficyt na poziomie 1,6 mld EUR.

W 2014 r. poprawiła się, od lat rosnąca, relacja obrotów towarowych i usługowych do PKB. O ile w 2000 wynosiła ona 60%, w 2004 r. 71,5%, to w 2014 r. już 92%, czyli poziom o ok. 2 pkt. proc. wyższy niż przed rokiem.

Tabela 5. Relacja eksportu towarów i usług do PKB w latach 2004-2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dynamika PKB w %	5,1	3,5	6,2	7,2	3,9	2,6	3,7	4,8	1,8	1,7	3,4
PKB w mld zł	927,3	984,9	1 065,2	1 186,8	1 277,3	1 361,8	1 437,4	1 553,6	1 615,9	1 662,7	1 728,7
Eksport w mld zł	319,2	342,5	404,6	457,8	486,3	508,9	577,8	665,8	723,1	766,7	809,9
Eksport/PKB w %	34,4	34,8	38,0	38,6	38,1	37,4	40,2	42,9	44,7	46,1	46,8

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych NBP i GUS.

W 2014 roku, w przeciwieństwie do obserwowanego w kilku poprzednich latach trendu, zdecydowanie lepsze wyniki eksportu osiągnięto z rynkami rozwiniętymi gospodarczo (wzrost o 9,8%, do ok. 139,4 mld EUR), niż z rynkami słabiej rozwiniętymi (spadek o 5,8%, do ok. 26,4 mld EUR). Inaczej natomiast wyglądała sytuacja po stronie importu, który z tej pierwszej grupy państw zwiększył się w tempie zbliżonym do średniego, tj. o 7,2% (do 111 mld EUR), a z drugiej nieznacznie szybciej niż przeciętnie, tj. o 7,6% (do 57,4 mld EUR). Przełożyło się to jednocześnie na zwiększenie nadwyżki obrotów z rynkami rozwiniętymi gospodarczo o 5 mld EUR (do 28,4 mld EUR) oraz na pogłębienie deficytu z rynkami słabiej rozwiniętymi o prawie 5,7 mld EUR, do ok. 31,1 mld EUR.

Wywóz do UE zwiększył się w 2014 roku o 10,4% (do 128,4 mld EUR), w tym do strefy euro o 11,5% (do 89,1 mld EUR), a do pozostałych państw UE o 8% (do ok. 39,3 mld EUR). Tym samym w 2014 r. została odwrócona, występująca w poprzednich latach, tendencja do szybszego wzrostu wywozu

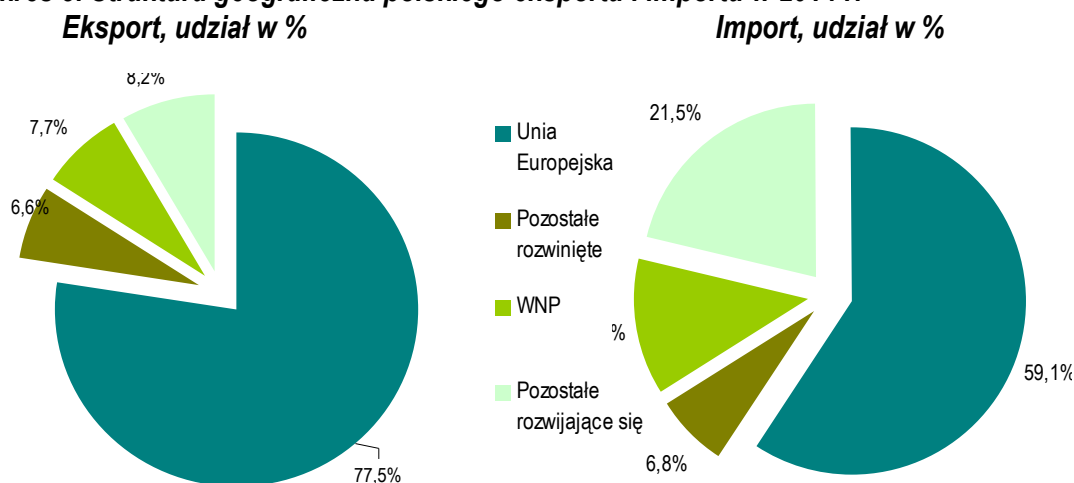
towarów na rynki UE spoza strefy euro niż do eurolandu. Wśród ważniejszych unijnych partnerów eksportowych, najszybciej wzrósł wywóz do: Łotwy (o 24,8%), Hiszpanii (17,6%), Rumunii (12,6%), Włoch (12,4%), Niderlandów (12,3%), oraz Niemiec (12,2%). Wolniejszy wzrost po stronie importu z UE (o 8,3%, do 99,5 mld EUR) przełożył się jednocześnie na powiększenie nadwyżki wymiany z tą grupą państw o prawie 4,5 mld EUR, do 28,9 mld EUR.

W 2014 r. wyraźnie wyhamował wywóz na pozaunijne rynki rozwinięte gospodarczo, który zwiększył się zaledwie o 2,7% (do ok. 11 mld EUR) wobec 20,3% w 2013 r. W decydującej mierze było to wynikiem spadku sprzedaży do Norwegii, tj. o 9,7%, do 2,8 mld EUR.

Notowany w 2014 r. spadek wywozu do szerokiej grupy rynków rozwijających się wynikał ze zmniejszenia eksportu do WNP (o 16,8%, do ok. 12,8 mld EUR), w tym do Rosji o 14%, na Ukrainę o 27% i na Białoruś o 12%. Zdecydowanie wolniej spadł import z tej grupy państw, tj. o 3,2% (do 21,2 mld EUR), co zadecydowało o pogłębieniu deficytu obrotów z WNP o prawie 1,9 mld EUR, do 8,4 mld EUR.

Względnie szybko natomiast wzrosła sprzedaż na inne niż WNP rynki rozwijające się – o 7,5%, do 13,6 mld EUR. Szczególnie dynamicznie zwiększył się eksport do Algierii (blisko 2-krotnie), Zjednoczonych Emiratów Arabskich (o 48%), Arabii Saudyjskiej (o 36,5%), Hongkongu (o 17,1%), Singapuru (o ok. 12%) oraz Indii (o 11,7%). Jednocześnie w 2014 r. wyraźnie zwiększył się i tak pokaźny import z tej grupy państw, tj. o 15% (do prawie 36,3 mld EUR), co przełożyło się na pogłębienie ujemnego salda obrotów o 3,8 mld EUR, do ok. 22,6 mld EUR.

Wykres 3. Struktura geograficzna polskiego eksportu i importu w 2014 r.

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych GUS.

W ujęciu towarowym szybciej niż przeciętnie wzrósł eksport: wyrobów przemysłu lekkiego (o 12,9%), wyrobów elektromaszynowych (o 8%) wyrobów drzewno-papierniczych (o 8,7%) artykułów rolno-spożywczych (wzrost o 7,1%). W 2014 r. pogorszenie salda obrotów odnotowano w przypadku 5 grup towarowych, w tym w wymianie wyrobami metalurgicznymi (o ok. 840 mln EUR), chemicznymi (o ok. 790 mln EUR), przemysłu lekkiego (o ok. 700 mln EUR). Z drugiej strony poprawa bilansu nastąpiła m.in. w wymianie artykułami rolno-spożywczymi (o ok. 630 mln EUR).

1.4 Rynek pracy

W 2014 roku zanotowano poprawę sytuacji na rynku pracy. Liczba pracujących w wieku 15 lat i więcej

wynosiła 15,9 mln, a w grupie 20-64 lata 15,5 mln (w obu przypadkach wzrost o 0,3 mln w porównaniu z rokiem 2013). W tym okresie wskaźnik zatrudnienia, określający udział ludności pracującej w wieku 20-64 lata w ogólnej liczbie ludności tej grupy wiekowej wyniósł 66,5% (wyznaczony do 2020 roku cel dla Polski zgodnie ze strategią „Europa 2020” to 71%).

Tabela 6. Sytuacja na rynku pracy w Polsce w latach 2001-2014 w grupie wiekowej 20-64 (średniorocznie, %)

Wyszczególnienie ¹	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
współczynnik aktywności zawodowej	72,4	71,5	70,8	70,6	70,9	69,7	69,4	69,9	70,6	71,1	71,3	71,9	72,3	73,0
Wskaźnik zatrudnienia	59,4	57,4	57,1	57,3	58,3	60,1	62,7	65,0	64,9	64,3	64,5	64,7	64,9	66,5
stopa bezrobocia BAEL *	18,1	19,7	19,3	19,0	17,7	13,8	9,6	7,0	8,1	9,5	9,5	10,0	10,2	8,9
stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku**	17,5	18,0 20,0 ⁸	20,0	19,0	17,6	14,8	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5

Źródło: Współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia oraz stopa bezrobocia BAEL – Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności; stopa bezrobocia rejestrowanego - GUS.

* dane od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z latami wcześniejszymi z uwagi na m.in. uwzględnienie wyników NSP 2011;

** dotyczy osób, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego.

Po systematycznym wzroście wskaźnika zatrudnienia dla UE-28 od roku 2002, wskutek kryzysu gospodarczego w latach 2009 i 2010 nastąpiło odwrócenie trendu i spadek wartości wskaźnika odpowiednio o 1,4 pkt. proc. i 0,3 pkt. proc. W roku 2014 wskaźnik ukształtował się na poziomie 69,2% (wzrost o 0,8 pkt. proc.). Wskaźnik zatrudnienia w Polsce (66,5%) jest nadal jednym z niższych w Unii Europejskiej. Niższy od Polski wskaźnik zatrudnienia odnotowano w Bułgarii (65,1%), Rumunii (65,7%), Hiszpanii (59,9%), Grecji (53,3%), Chorwacji (59,2%), Słowacji (65,9%), we Włoszech (59,9%) oraz na Malcie (66,3%).⁹

W 2014 r. poziom przeciętnego zatrudnienia¹⁰ wyniósł 9.597 tys. (wzrost o 1% w porównaniu z 2013 r.). Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 5.529 tys., tj. o 0,6% więcej niż w 2013 r. (wobec spadku o 1% przed rokiem). Wzrost odnotowano m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, informacji i komunikacji, administrowaniu i działalności wspierającej oraz w przetwórstwie przemysłowym. Najbardziej obniżyło się zatrudnienie w budownictwie, górnictwie i wydobywaniu oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

W 2014 roku liczba osób bezrobotnych w Polsce w grupie wiekowej 20-64 lata wyniosła 1.515,1 tys. osób. W stosunku do roku 2013 liczba bezrobotnych spadła o 222,2 tys. Stopa bezrobocia (BAEL) wyniosła 8,9%, przy czym w przypadku kobiet stopa bezrobocia wyniosła 9,5%, a w przypadku mężczyzn 8,4%.¹¹

Według statystyk bezrobocia rejestrowanego, na koniec 2014 roku bez pracy pozostawało 1.825 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,5% i była o 1,9 pkt. proc. niższa niż przed rokiem.

⁸ W 2002 r. nastąpiła korekta stopy bezrobocia rejestrowanego w oparciu o dane na temat populacji, ludności rolniczej i aktywności, uzyskane z Narodowego Spisu Powszechnego. Podano wartości przed (18,0%) i po korekcie (20,0%).

⁹ Dane BAEL Eurostat dla grupy osób w wieku 20-64 lata.

¹⁰ Pełna zbiorowość podmiotów.

¹¹ Dane BAEL, GUS. Grupa wiekowa 20-64 lata.

Utrzymało się bardzo duże terytorialne zróżnicowanie bezrobocia. W końcu 2014 r. w porównaniu z 2013 r. poziom bezrobocia rejestrowanego obniżył się we wszystkich województwach.

Najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w województwach warmińsko-mazurskim (18,9%), kujawsko-pomorskim (15,7) i zachodniopomorskim (15,6%). Najniższą stopą bezrobocia charakteryzowały się województwa: wielkopolskie (7,8%), śląskie (9,6%), mazowieckie (9,8%) i małopolskie (9,9%). Bezrobocie ma w Polsce w znacznym stopniu charakter długookresowy. Wśród zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych ponad 57% to osoby długotrwale bezrobotne.

W Polsce, podobnie do większości krajów UE, istotnym problemem jest poziom zatrudnienia wśród osób młodych. Tylko nieliczne kraje mogą poszczycić się wysokimi wskaźnikami zatrudnienia w tej grupie wiekowej - Niderlandy i Malta mają wskaźnik bliski 70%. Wraz z pogorszeniem sytuacji gospodarczej w następstwie światowego kryzysu finansowego w roku 2009, nastąpiło odwrócenie trendu poprawy wskaźników zatrudnienia najmłodszej grupy pracowników. W 2014 r. pracowało tylko 24% młodych Greków oraz blisko 30% osób w wieku 20-24 w Hiszpanii i we Włoszech, a także ponad 30% osób w Chorwacji, Bułgarii czy Luksemburgu. Polska ze wskaźnikiem 43,8% również odstaje *in minus* od średniej UE. Wyrażna dysproporcja (ponad 9 pkt. proc.) pomiędzy danymi dla Polski i UE widoczna jest również w grupach wiekowych osób starszych (przedział wiekowy 55-64).

Zauważalne jest powiązanie poziomu wykształcenia ze wskaźnikiem stopy bezrobocia. Wyższe wykształcenie wciąż jest czynnikiem obniżającym ryzyko wystąpienia bezrobocia. Należy ponadto zauważyć, iż to właśnie w tej grupie stopa bezrobocia w Polsce była niższa od średniej UE-28 i wyniosła w roku 2014 roku, 4,7% (UE-28: 6,1%).

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nie jest w Polsce zjawiskiem powszechnym. W okresie 2011-2013 jedynie 4,5% osób, wśród osób niepracujących zawodowo, wskazało brak kwalifikacji wymaganych przez pracodawcę jako przyczynę (subiektywną) pozostawania bez zatrudnienia. Zaledwie 9,6% osób 25 lat i więcej podjęło w okresie 2011-2013 jakąkolwiek aktywność dotyczącą podnoszenia kwalifikacji zawodowych czy innych umiejętności (w okresie 2009 – 2011 wskaźnik ten był na poziomie 10,7%). Analiza struktury tych osób pokazuje, iż częściej działania dokształcające podejmowały kobiety (56,1% do 43,9%)¹².

Mając na uwadze konieczność przeprowadzenia reformy polskiego rynku pracy przygotowano ustawę z dnia 14 marca 2014 r. o *zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw*, w której zostały zawarte innowacyjne rozwiązania mające m.in. na celu zwiększenie oddziaływania polityki rynku pracy na wzrost zatrudnienia, łagodzenie skutków niedopasowania strukturalnego, oraz poprawę efektywności polityki rynku pracy. Spośród aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu najczęściej wykorzystywanymi są staż i szkolenie.

W 2014 r. urzędy pracy na staż skierowały 221,6 tys. osób, co stanowi wzrost skierowań o 11,6 % w porównaniu z rokiem poprzednim (195,8 tys. w 2013 r.). Na szkolenie skierowano 79,2 tys. osób, o 7,6 % klientów mniej, niż w roku poprzednim, jednak skierowani stanowili 4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych wobec 3,9% w roku poprzednim (85,7 tys. w 2013 r.).

Dodatkowo, w celu lepszego dostosowania kwalifikacji do wymogów rynku pracy nowelizacja ustawy o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* wprowadziła od 27 maja 2014 r. nowe rozwiązanie - trójstronne umowy szkoleniowe, system bonów, m.in. bon stażowy i bon szkoleniowy oraz Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS).

¹² Czapiński J., Panek T. (red.) (2013) *Diagnoza społeczna 2013*, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa.

Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS) jest rozwiązaniem systemowym, adresowanym do pracodawców, wspomagającym przekwalifikowanie lub aktualizację wiedzy i umiejętności osób pracujących. Od 27 maja do 31 grudnia 2014 r. wnioski o przyznanie środków z KFS złożyło 1.716 pracodawców, w tym 36% pracodawców zatrudniających od 1 do 9 osób. Wsparciem KFS objętych zostało ok. 11,5 tys. osób.

Trójstronne umowy szkoleniowe zawierane są przez starostę z pracodawcą i instytucją szkoleniową. Na 31 grudnia 2014 r. zakończyło udział w tej formie wsparcia 212 osób.

System bonów jest adresowanych do osób bezrobotnych, które nie przekroczyły 30 roku życia. Od dnia wejścia w życie nowelizacji ustawy do 31 grudnia 2014 r. złożono: prawie 13,9 tys. wniosków o przyznanie bonu stażowego, z których 11,9 tys. zostało rozpatrzonych pozytywnie (86,1%) oraz prawie 3 tys. wniosków o przyznanie bonu szkoleniowego, z których pozytywnie rozpatrzono 2,6 tys. (88,0%).

W następstwie integracji Polski z Unią Europejską w 2004 r. i stopniowego otwierania rynków pracy przez państwa członkowskie, wielu obywateli polskich zdecydowało się na wyjazd zarobkowy za granicę. Skutkiem był istotny wzrost emigracji w pierwszych latach po akcesji. Wyniki spisu powszechnego w 2011 r. pokazały, że ponad 2 mln osób będących stałymi mieszkańcami Polski, przebywało w momencie spisu dłużej niż 3 miesiące za granicą.

Spośród krajów, które od lat są głównymi kierunkami polskiej emigracji znaczący wzrost Polaków zaobserwowano w Niemczech i Wielkiej Brytanii. Popularna jest również Irlandia, Niemcy i Norwegia. Polacy są najliczniejszą grupą imigrantów w Norwegii.

Obok wyjazdów zarobkowych obserwowane jest również zjawisko emigracji powrotnej. Głównym powodem powrotów w latach 2011-2013 były przyczyny ekonomiczne (zadeklarowane przez 36,1% emigrantów powrotnych w 2013 r.), takie jak: utrata pracy, zmniejszenie dochodów w porównaniu z zarobkami w kraju oraz niemożność znalezienia pracy za granicą. Krótkookresowe zagraniczne wyjazdy zarobkowe stanowią coraz częściej element życiowego planu, a ich naturalnym następstwem jest ponowne osiedlenie się w Polsce (23,3% odpowiedzi w 2013 r.)¹³. Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2011 - 49,7% emigrantów planuje powrót do Polski, 11,7% nie zamierza wracać, natomiast pozostałe osoby nie mają sprecyzowanych planów.¹⁴

Liczba imigrantów w Polsce jest nieznaczna (wśród stałych mieszkańców Polski jedynie 0,2% to cudzoziemcy). Jednym z motywów przyjazdu cudzoziemców jest podjęcie pracy w Polsce. W 2014 r. wydano ponad 43,6 tys. zezwoleń na pracę w Polsce dla obcokrajowców. Najliczniejszą grupę uprawnionych stanowili obywatele Ukrainy (60,3%), a następnie Wietnamu (5,4%), Chin (4,9%) i Białorusi (4,2%). Najwięcej obcokrajowców podjęło pracę w budownictwie, handlu hurtowym i detalicznym oraz gospodarstwach domowych.¹⁵

W 2006 r. wprowadzono uproszczoną procedurę krótkoterminowego zatrudniania obywateli Rosji, Białorusi, Ukrainy, następnie również Gruzji, Mołdawii i Armenii bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Aby móc podjąć pracę w Polsce na okres nieprzekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, obywatele tych państw potrzebują jedynie oświadczenia pracodawcy o zamiarze powierzenia pracy oraz tytułu pobytowego uprawniającego do wykonywania pracy (np. wizy). Dzięki wprowadzonemu ułatwieniu wzrosła liczba cudzoziemców pracujących w Polsce. W 2014 r.

¹³ Czapiński J., Panek T. (red.) (2013) Diagnoza społeczna 2013, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa

¹⁴ GUS (2013) Migracje zagraniczne ludności. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań 2011, Warszawa

¹⁵ MPiPS, <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki>, Dane zbiorcze 2014 r., [03.06.2015 r.]

zarejestrowano ponad 387,3 tys. oświadczeń tego typu, o 64,4% więcej niż w 2013 r. Ponad 96% dotyczyło obywateli Ukrainy. Głównymi sektorami zatrudnienia były rolnictwo, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.¹⁶ Dane za styczeń i luty 2015 roku wskazują na coraz szybszy wzrost liczby zarejestrowanych oświadczeń. Do końca lutego 2015 r. zarejestrowano ponad 127,4 tys. (o 151% więcej niż w analogicznym okresie 2014 roku).¹⁷

Największe zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców występuje w województwie mazowieckim – ponad połowa wydanych zezwoleń i zarejestrowanych oświadczeń. Zatrudnienie cudzoziemców koncentruje się w niewielkiej liczbie powiatów m.in.: m.st. Warszawa, płońskim, grójeckim, wrocławskim, kraśnickim, buskim, poznańskim i piaseczyńskim.

1.5 Koszty pracy

W porównaniu z rokiem 2013, w 2014 roku koszty pracy (wyrażone w EUR) wzrosły w 22 państwach Unii Europejskiej (UE-28), natomiast w sześciu spadły. Średni wzrost kosztów pracy w państwach UE wyniósł 1,1%. W największym stopniu koszty pracy wzrosły w Wielkiej Brytanii – o 6,7%, w Estonii – o 6,6% oraz na Łotwie – o 6%. W tym samym czasie największy spadek kosztów pracy odnotowano w Czechach – o 3,8%, na Cyprze – o 2,8% oraz w Szwecji – o 2,2%. W Polsce koszty pracy zwiększyły się o 3,8% r/r.

Według danych Eurostat wskaźnik kosztów zatrudnienia ogółem dla UE-28 (bez rolnictwa i administracji publicznej) wyniósł w 2014 r. 24,6 EUR, przy czym najwyższy był w Danii (40,3 EUR), a najniższy w Bułgarii (3,8 EUR). W przypadku państw strefy euro (SE-18) koszt pracy wyniósł 29,2 EUR.

Mimo wzrostu kosztów pracy w Polsce w latach 2004-2014 o 75%, Polska z kosztem płacy na poziomie 8,4 EUR¹⁸ należy w dalszym ciągu do grona państw charakteryzujących się najniższymi kosztami pracy w Unii Europejskiej. Ślabiej opłacani są jedynie pracujący w Bułgarii i Rumunii, Litwie i Łotwie.

Na koszty pracy składają się koszty płac oraz koszty pozapłacowe. Rola tej drugiej kategorii kosztów jest w dalszym ciągu znacząca w takich państwach jak: Francja, czy Szwecja, gdzie koszty pozapłacowe stanowiły w 2014 r. prawie 1/3 całkowitych kosztów pracy. Najniższe pozapłacowe koszty pracy ponosili pracodawcy na Malcie, gdzie w 2014 r. stanowiły one 6,9% łącznych kosztów pracy. W przypadku Polski odsetek ten kształtował się na poziomie 18,7%.

Czynniki kosztowe przez długi czas były jedną z największych przewag konkurencyjnych Polski. Dowodem konkurencyjności o charakterze kosztowym był m.in. napływ kapitału zagranicznego do działalności charakteryzujących się niskim kosztem pracy. Jednocześnie koszt pracy był jednym z głównych wydatków ponoszonych przez pracodawcę. Rozwój gospodarczy Polski z jednej strony, a procesy globalizacyjne z drugiej sprawiły, że struktura kosztów pracy uległa zmianom, a inwestorzy poszukujący przewag kosztowych zaczęli inwestować w bardziej konkurencyjnych kosztowo niż Polska krajach (zwłaszcza krajach azjatyckich). Koszty pracy w Polsce stopniowo tracą decydujące znaczenie w kształtowaniu pozycji konkurencyjnej naszego kraju. Coraz ważniejszą rolę odgrywają czynniki pozakosztowe, w tym najważniejszy z nich – jakość kapitału ludzkiego. W oparciu o wykształcone kadry, zagraniczni inwestorzy podejmują w Polsce liczne projekty w sektorze usług (szczególnie ważną

¹⁶MPiPS, <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki>, Oświadczenia – rok 2014, [03.06.2015 r.]

¹⁷ MPiPS, <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki>, Zatrudnienie cudzoziemców IV 2015 r., [03.06.2015 r.]

¹⁸ W przeliczeniu na 1 godzinę pracy 1 pracownika.

rolę ogrywają nowoczesne centra usług dla biznesu tworzące dużą liczbę miejsc pracy wymagających często specjalistycznych umiejętności), czyniąc nasz kraj jednym z liderów w tym zakresie.

Większość firm uznaje jednak koszty pracy za ważną determinantę prowadzonej działalności. Pomimo stopniowego obniżania klina płacowego w latach 2007-2009, w opinii firm wysokie pozapłacowe koszty pracy wciąż są najważniejszą barierą w tworzeniu miejsc pracy. Opinia ta przeważa zarówno wśród podmiotów tworzących miejsca pracy jak i tych, którzy nie planowali ich stworzyć.¹⁹

Wyniki badań koniunktury w poszczególnych działach gospodarki przeprowadzanych przez GUS, wg stanu na koniec 2014 r.²⁰ wskazują, że koszty pracy są istotną barierą dla 54,8% firm funkcjonujących w przemyśle, 61,2% firm budowlanych, 56,8% w handlu detalicznym, 56% działających w obszarze transportu i gospodarki magazynowej. Odsetki te są jeszcze wyższe w grupie przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników.

Koszty pracy są zatem istotnym czynnikiem kształtującym ceny w branżach, w których stanowią one znaczną część całkowitych kosztów tj. w sektorze budownictwa, gastronomii, hotelarstwie. Koszty pracy stanowią ważną część kosztów funkcjonowania małych i średnich firm i jednocześnie, w opinii przedsiębiorców, poważną barierę w ich rozwoju, zwłaszcza, że wynagrodzenie brutto wypłacane pracownikowi to tylko część ponoszonych przez firmę kosztów związanych z zatrudnieniem pracownika.

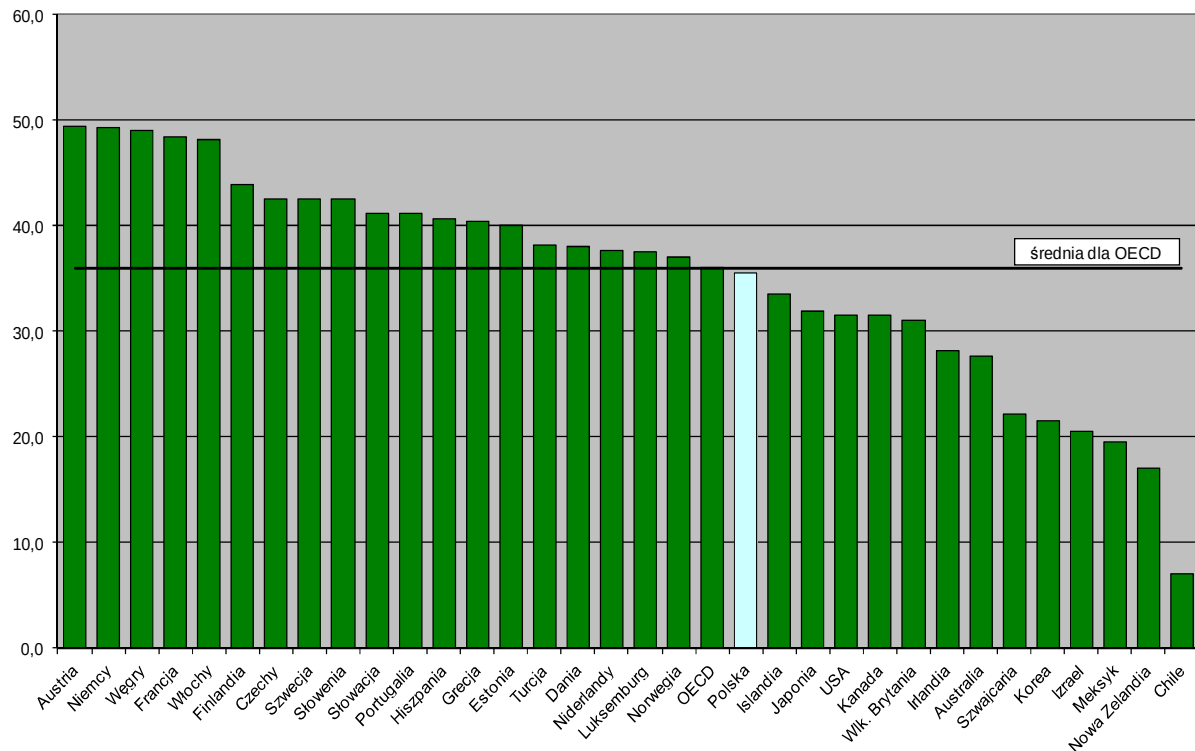
Wysokość kosztów podatkowych i pozapodatkowych w Polsce, mimo że na tle innych krajów UE nie jest relatywnie duża, w dalszym ciągu może być przeszkodą we wzroście zatrudnienia oraz płac w przypadku wystąpienia spowolnienia gospodarczego czy konieczności elastycznego reagowania na zmiany rynkowe.

W latach 2008-2012 w efekcie spowolnienia gospodarczego po kryzysie 2008/2009 odnotowano wyhamowanie dynamiki wynagrodzeń (w ujęciu realnym) w gospodarce narodowej. W roku 2013 zaobserwowano wzrost dynamiki wynagrodzeń, a tempo wzrostu płac realnych było większe niż w poprzednich latach, również ze względu na niższą dynamikę cen konsumpcyjnych.²¹ W 2014 r., ze względu na stabilizację cen konsumpcyjnych w stosunku do 2013 r., przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce wzrosło realnie o 3,4% i wyniosło 3.783 zł. Natomiast przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw było wyższe realnie o 3,7% w porównaniu z 2013 r. i wyniosło 3.980 zł.

¹⁹ Zob. *Badanie Ankietowe Rynku pracy*. Raport 2014, Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2014.

²⁰ *Koniunktura w przemyśle, budownictwie, handlu i usługach 2000-2014*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/koniunktura/koniunktury/koniunktura-w-przemysle-budownictwie-handlu-i-uslugach-2000-2014,4,8.html> [24.06.2014], dane za II kwartał 2014 w przypadku przemysłu lub maj 2014 w przypadku budownictwa, handlu detalicznego i usług transportowych. Dotyczy firm zatrudniających powyżej 9 osób.

²¹ *Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w latach 1950-2014*, GUS, Warszawa. kwiecień 2015.

Wykres 4. Klin podatkowy w Polsce i innych krajach należących do OECD w 2014 r.²²

Źródło: Taxing Wages 2015, OECD 2015.

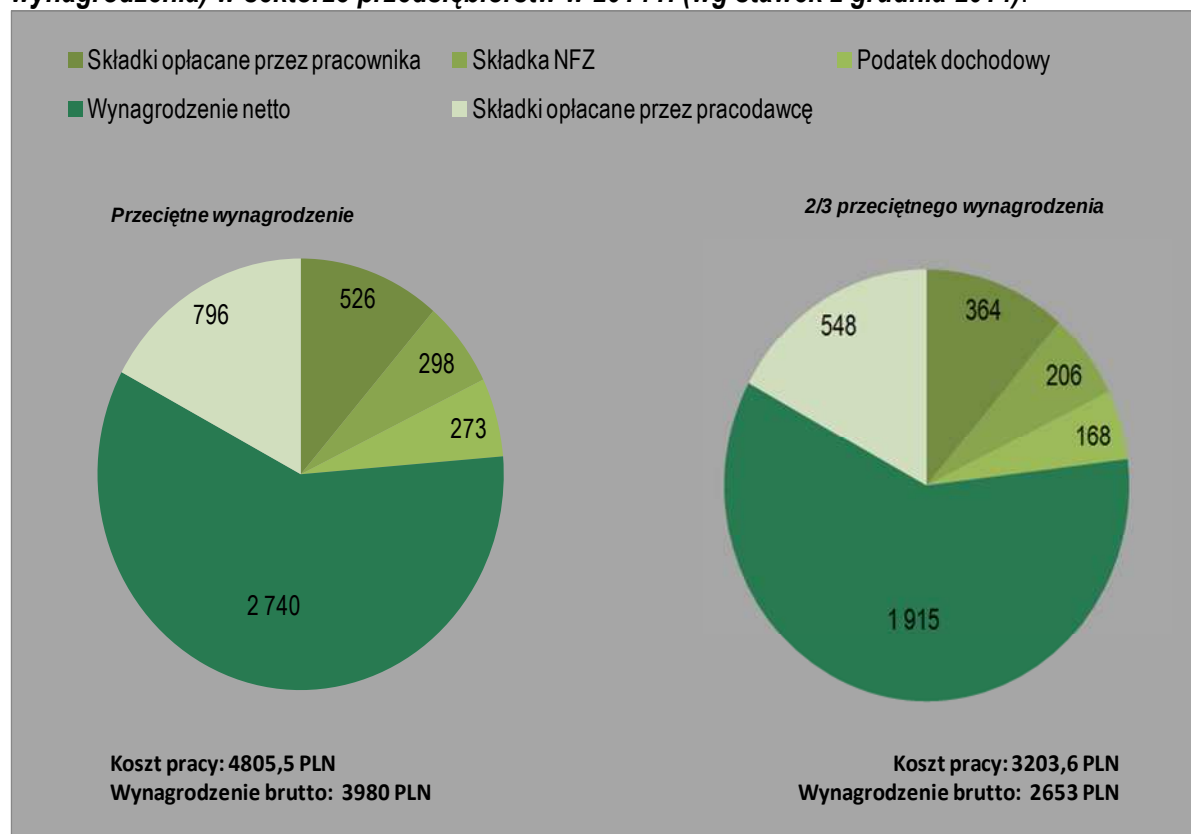
Według danych OECD, tzw. klin podatkowy w Polsce dla przeciętnego wynagrodzenia wyniósł w 2014 r. 35,6%, pozostając na takim samym poziomie jak rok wcześniej i nieznacznie niższym od średniej dla OECD (36%). Klin podatkowy w Polsce na tle państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej jest w dalszym ciągu na relatywnie niskim poziomie. W 2014 r. był on niższy o 5,6 pkt. proc. niż na Słowacji, o 7 pkt. proc. niż w Republice Czeskiej i aż o 13,4 pkt. proc. niższy niż na Węgrzech. Wśród państw UE niższe obciążenia od Polski miały natomiast tylko Wielka Brytania i Irlandia.

Skokowe zwiększenie tzw. klina podatkowego w roku 2012 wiązało się m.in. z podniesieniem składki rentowej o 2% w lutym 2012 r.. Warto również zauważyć, że specyfika klina podatkowego w Polsce (mniej niż proporcjonalny wzrost wraz ze wzrostem uposażeń) wskazuje na znaczną skalę obciążenia osób o najniższych wynagrodzeniach²³.

²² Dla osoby samotnej otrzymującej przeciętne wynagrodzenie.

²³ Zasadniczą część kosztów pracy – obok samego wynagrodzenia netto – stanowią składki na ubezpieczenie społeczne płacone przez pracodawcę i pracownika. Rola podatku dochodowego jest w niższych przedziałach dochodowych nieznaczna.

Wykres 5. Struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia oraz 2/3 (przeciętnego wynagrodzenia) w sektorze przedsiębiorstw w 2014 r. (wg stawek z grudnia 2014).

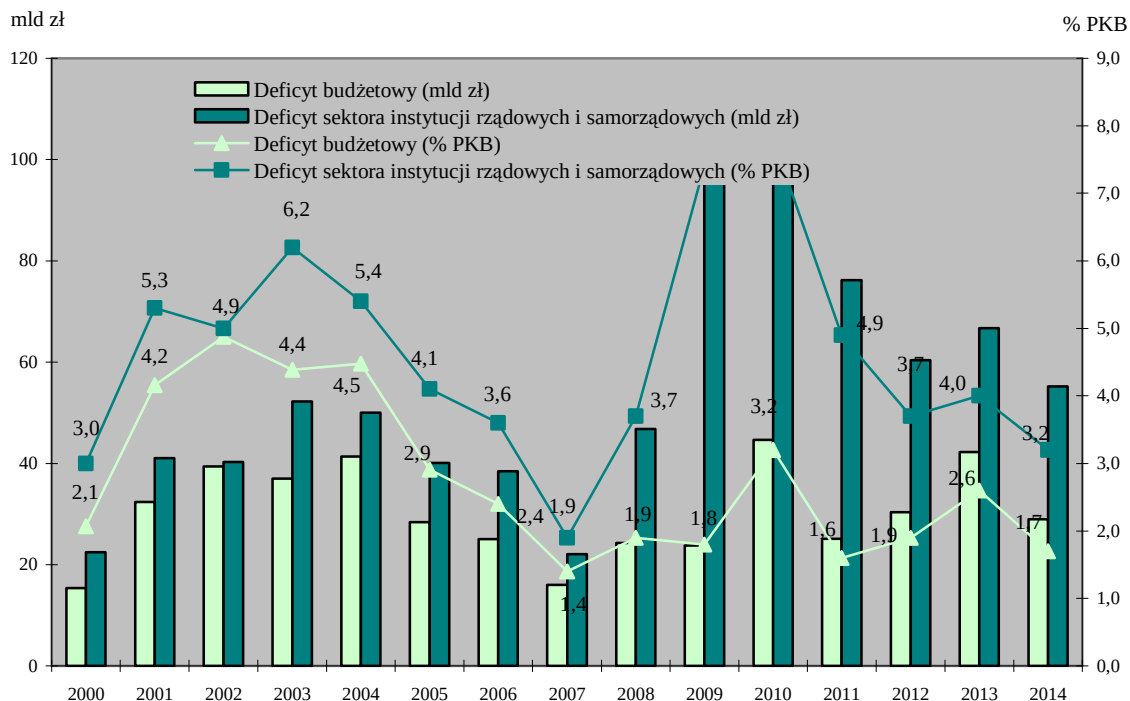

Źródło: Opracowanie DSA MG.

1.6 Finanse publiczne

Możliwości elastycznego kształtowania wydatków, wzrostu udziału wydatków o charakterze prorozwojowym, przy zapewnieniu stabilnych dochodów budżetowych jest jednym z kluczowych wyzwań polityki fiskalnej. Sytuacja w tym zakresie jest ważna dla sektora przedsiębiorstw nie tylko z punktu widzenia tworzenia zrównoważonego i trwałego otoczenia makroekonomicznego, ale również potrzeb pożyczkowych państwa. Konieczność finansowania zadłużenia publicznego wiąże się z pozyskiwaniem przez państwo środków z sektora finansowego przez sprzedaż papierów skarbowych. Ogranicza to możliwość skorzystania z tych środków przez podmioty gospodarcze. Ponadto oczekiwane przez przedsiębiorstwa wprowadzenie udogodnień podatkowych, które ograniczają wpływy do budżetu, jest trudne do zrealizowania, szczególnie w przypadku zwiększonych potrzeb wydatkowania zasobów finansowych budżetu państwa.

Wykres 6. Deficyt budżetu państwa²⁴ i deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (mld zł i % PKB)

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat oraz wstępnych danych GUS.

Mimo stale obserwowanego ujemnego salda w zakresie finansów publicznych, stopniowo poprawiająca się koniunktura, wynikająca m.in. z akcesji Polski do Unii Europejskiej oraz dobrej koniunktury w skali globalnej, pozwoliły na znaczące ograniczenie nierównowagi budżetowej całego sektora instytucji rządowych i samorządowych. W latach 2003–2007 wskaźnik **deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych Polski do PKB obniżył się z poziomu 6,2% do 1,9%.**

Odwrócenie pozytywnego trendu nastąpiło w roku 2008 i kontynuowane było w latach kolejnych. Wraz z nadejściem kryzysu finansowego, przy utrzymującym się wysokim poziomie deficytu strukturalnego budżetu państwa, doszło do znaczącego rozwarstwienia między poziomem wydatków i dochodów budżetu państwa. Wynikiem tego było ukształtowanie się w 2009 r. ponad dwukrotnie wyższego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych w porównaniu do roku poprzedniego, na poziomie 99,6 mld zł tj. 7,4% PKB. Należy tu zaznaczyć, że rok 2009 był bardzo niesprzyjający dla minimalizowania kosztów długu publicznego zarówno pod względem sytuacji mikro-, jak i makroekonomicznej. Awersja do ryzyka, wysokie wahania kursów walut – generujące dodatkowe koszty przy obsłudze zadłużenia w walutach obcych – oraz rządowe stymulacyjne pakiety pomocowe w znaczący sposób zdeterminowały przyrost nominalnego zadłużenia w skali globalnej. W roku 2010 negatywne tendencje w finansach publicznych państwa zostały podtrzymane. W efekcie ujemnego salda każdego z podsektorów sektora instytucji rządowych i samorządowych jego deficyt osiągnął w

²⁴ W 2004 r. zmianie uległ sposób klasyfikowania w budżecie państwa transferów rekompensujących ubytek składki w FUS. Do 2003 r. transfer z budżetu państwa rekompensujący FUS ubytek składki z tytułu przekazania części składek osób objętych reformą emerytalną do OFE, finansowany był w formie dotacji z budżetu państwa. Przepisy ustawowe pozwalają na finansowanie kosztów reformy emerytalnej wpływami z prywatyzacji, tj. „spod kreski”. W związku z powyższym od 2004 r. kwota rekompensująca ubytek księgowana jest po stronie rozchodów budżetu państwa, natomiast w FUS pojawiła się nowa pozycja przychodów „refundacja z tytułu przekazania składek do OFE”. Powyższa zmiana wpłynęła bezpośrednio na poziom wydatków budżetu państwa, a tym samym na jego wynik. W związku z tym dane z 2004 r. nie są w pełni porównywalne z latami poprzednimi.

2010 r. najwyższy historycznie poziom 110,9 mld zł. Rezultatem narastającego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych był wzrost jego zadłużenia ogółem. W roku 2010 dług publiczny osiągnął poziom 54,9% w relacji do PKB.

W 2014 roku wartość deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniosła minus 55,2 mld zł (3,2% PKB), a dług sektora stanowił 50,1% PKB. Skokowa obniżka długu publicznego była głównie efektem jednorazowego czynnika, obejmującego umorzenie w lutym 2014 r. skarbowych papierów wartościowych (SPW) w ramach reformy systemu emerytalnego.

Tabela 7 Dług publiczny (mld zł i % PKB)

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
Państwowy dług publiczny	mld zł	466,6	506,3	527,4	597,8	669,9	747,9	815,3	840,5	882,3	826,8
	% PKB	47,4	47,5	44,4	46,8	49,2	52,0	53,5	52,0	53,1	47,8
Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych (g.g.)	% PKB	46,7	47,1	44,2	46,6	49,8	53,6	54,8	54,4	55,7	50,1

* Szacunki Ministerstwa Finansów.

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tabela 8 Struktura wydatków budżetu państwa (%)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki zdefiniowane	72,5	74,3	73,1	72,7	74,4	75,0	74,6	74,9	74,4	72,7
Wydatki elastyczne	27,5	25,7	26,9	27,3	25,6	25,0	25,4	25,1	25,6	27,3

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Obecna struktura wydatków budżetowych implikuje ograniczoną swobodę rządu w kształtowaniu wielkości deficytu budżetu państwa. Zdecydowaną większość wydatków stanowią wydatki zdefiniowane, związane z obsługą długu publicznego, subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego czy wspieraniem funduszy celowych oraz ich dysponentów, szczególnie ZUS i KRUS. Transfery społeczne, określone ramami prawnymi, wymagają zaangażowania dominującej części wydatków w polskim systemie finansów publicznych. W związku z tym, jedynie ograniczoną ich część rząd może przeznaczyć na inwestycje infrastrukturalne, badania i rozwój, aktywne polityki rynku pracy oraz poprawę jakości funkcjonowania służb publicznych.

Ramka 1. Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2015-2018 i Program konwergencji – Aktualizacja 2015

Rada Ministrów przyjęła w kwietniu 2015 r. *Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2015-2018*. Dokument ten, na mocy znowelizowanej w 2013 r. ustawy o finansach publicznych, został opracowany w nowym układzie i składa się obecnie z dwóch części: *Programu konwergencji – Aktualizacja 2015* oraz określenia celów głównych funkcji państwa wraz z miernikami stopnia ich realizacji. Jednym z priorytetów polityki gospodarczej rządu pozostaje stworzenie warunków do szybkiego i zrównoważonego wzrostu przy zapewnieniu optymalnego tempa konsolidacji finansów publicznych. Przyjęte w dokumencie cele oraz działania są spójne z priorytetami wyznaczonymi w strategii *Europa 2020*, odzwierciedlonymi również w tegorocznej edycji *Krajowego Programu Reform*.

Polska przedstawiła Komisji Europejskiej *Program Konwergencji – Aktualizacja 2015*, prezentujący trzyletnią perspektywę rozwoju gospodarczego kraju. Komisja Europejska przyjęła decyzję, która zakończyła procedurę nadmiernego deficytu wobec Polski. Tym samym Polska zredukowała nadmierny deficyt o rok wcześniej niż było to rekomendowane przez Radę Ecofin. Przy podjęciu tej decyzji Komisja Europejska wzięła pod uwagę koszty systemowej reformy emerytalnej, wciąż ponoszone w 2014 r., szacowane na 0,4% PKB. Po skorygowaniu o tę wielkość deficyt wyniósł 2,8% PKB i został zredukowany poniżej wymaganego poziomu 3% PKB.

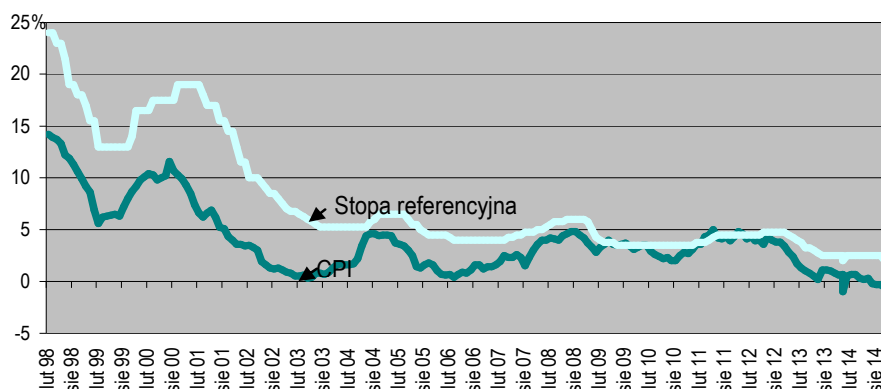
Szacowany wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w latach 2015–2018, wynosi odpowiednio: -2,7% PKB; -2,3% PKB; -1,8% PKB; -1,2% PKB. Oszacowany wg tej samej metodologii dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2015–2018 kształtować się będzie odpowiednio na poziomie: 51,7% PKB; 51,6% PKB; 50,7% PKB; 49,1% PKB.

Zgodnie z notyfikacją fiskalną 'kwiecień 2015' deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2014 r. wyniósł 3,2% PKB, natomiast dług ukształtował się na poziomie 50,1% PKB.

1.7 Inflacja i polityka pieniężna

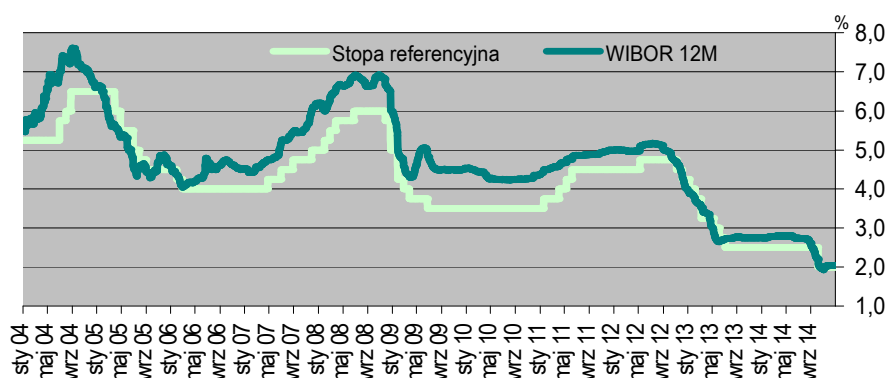
Wśród czynników charakteryzujących otoczenie przedsiębiorstw jednym z ważniejszych pozostaje stabilność cen oraz, będący jej pochodną, koszt pozyskania pieniądza. Wpływają one bowiem na decyzje przedsiębiorców dotyczące wielkości produkcji, a co za tym idzie także zatrudnienia i nakładów inwestycyjnych. Na przebieg procesów inflacyjnych oddziałują różne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. Podczas gdy pierwsze w zdecydowanej większości kontrolowane są za pomocą narzędzi charakterystycznych dla polityki monetarnej, to oddziaływanie na przebieg drugich jest bardzo ograniczone. Problemem pozostaje także rozpoznanie ich charakteru oraz intensywności oddziaływania. W 2014 r. na przebieg procesów inflacyjnych wpływały w przeważającej mierze czynniki zewnętrzne – w postaci dużej zmienności cen żywności oraz energii, a w mniejszym stopniu wewnętrzne – związane z presją płacową.

W roku 2014 inflacja nie stwarzała zagrożenia dla prowadzenia działalności gospodarczej, choć w całym roku średni poziom cen dóbr i usług konsumpcyjnych pozostawał wyraźnie poniżej celu inflacyjnego NBP. W 2014 r., średniorocznie, ceny towarów i usług konsumpcyjnych pozostały na niezmiennym poziomie w stosunku do cen z 2013 r. Tym samym tempo zmian cen było niższe od przyjętego w założeniach do ustawy budżetowej (2,4%). Dynamika zmian cen w 2014 r. determinowana była głównie zmiennością cen żywności oraz energii na rynkach międzynarodowych. Od pierwszych miesięcy 2014 r. dynamika inflacji CPI w skali roku kształtowała się na niskim poziomie, osiągając w czerwcu poziom 0,3%. W kolejnych miesiącach spadek dynamiki zmian cen przyspieszył i do końca roku obserwowana była pogłębiająca się deflacja. W efekcie, w grudniu 2014 r. spadek cen był najszybszy osiągając wartość 1,0% r/r. Spadkowi dynamiki cen konsumpcyjnych sprzyjały czynniki wewnętrzne związane z brakiem presji popytowej i kosztowej.

Wykres 7. Stopa referencyjna NBP a inflacja

Źródło: NBP.

Główną determinantą kształtowania sytuacji na rynku pieniężnym w Polsce w 2014 r. były tempo i perspektywy wzrostu aktywności ekonomicznej w otoczeniu gospodarczym Polski. Zgodnie z zapowiedziami, RPP utrzymała stopy procentowe na niezmiennym poziomie do końca III kwartału 2014 r. Jednak, w związku z wyraźnym odchyleniem inflacji od celu inflacyjnego, które mogłoby stanowić zagrożenie dla stabilności cen w średnim okresie, 8 października 2014 r. Rada dokonała dostosowania polityki pieniężnej do zmieniającej się sytuacji gospodarczej poprzez obniżkę stóp procentowych do najniższego poziomu w historii oraz obniżenie oprocentowania rezerwy obowiązkowej banków do 0,9 stopy referencyjnej (poprzednio było to 0,9 stopy redyskontowej). Wysokość stóp procentowych została ustalona na następujących poziomach: referencyjna – 2,0% (-0,5 pkt. proc.), depozytowa – 1,0% (bez zmian), lombardowa – 3,0% (-1,0 pkt. proc.), redyskonta weksli – 2,25% (-0,5 pkt. proc.). Rada nie wykluczała dalszych dostosowań polityki pieniężnej, jeśli wskaźnik inflacji będzie dalej utrzymywał się na niskim poziomie, odbiegającym od celu inflacyjnego oraz jeśli dojdzie do spowolnienia dynamiki aktywności gospodarczej w kraju przy niskim wzroście w otoczeniu gospodarczym Polski.

Wykres 8. Kształtowanie się indeksu WIBOR 12 M i stopy referencyjnej

Źródło: NBP.

Poprzez kształtowanie stopy procentowej bank centralny pośrednio oddziałuje na wysokość oprocentowania kredytów i depozytów w bankach komercyjnych. Średnie oprocentowanie stanów złotych kredytów dla przedsiębiorstw spadło z 4,7% - na koniec 2013 r., do 4,1% - na koniec 2014 r., zgodnie z nową metodyką ECB.

2. CHARAKTERYSTYKA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW²⁵

Jednym ze wskaźników obrazujących skalę przedsiębiorczości jest liczba i dynamika działających firm. W 1990 r. w Polsce zarejestrowanych było ok. 1,3 mln podmiotów gospodarki narodowej, aby w 2013 r. liczba ta po raz pierwszy przekroczyła 4 mln. Na koniec 2014 r. wzrosła ona do 4,1 mln, przy relatywnie wysokim udziale nowozarejestrowanych podmiotów (8,7%). Analizując strukturę podmiotów aktywnych, tworzących zbiorowość ok. 1,8 mln firm, uwagę zwraca nieco wyższy niż średnio w UE udział sektora mikroprzedsiębiorstw (95,6%).

Odzwierciedleniem dobrej sytuacji makroekonomicznej w 2014 r. była poprawiająca się kondycja przedsiębiorstw. Przychody ogółem firm zatrudniających powyżej 9 osób wzrosły do poziomu prawie 3 bln zł, a wzrost w ujęciu rocznym był wyraźnie wyższy niż w 2013 r. Wyniki finansowe poprawiły się, choć w mniejszym stopniu niż w 2013 r. Firmy duże zanotowały jednak pogorszenie wyniku. Jednocześnie ta grupa przedsiębiorstw wykazała się największą aktywnością w uruchamianiu procesów inwestycyjnych, notując wzrost nakładów o 17% (wobec niespełna 3% w 2013 r.). Liczba pracujących rosła również w wyraźnie szybszym tempie niż rok wcześniej.

Jednym z czynników świadczących o intensyfikacji procesów rozwojowych w polskich firmach, jest postępujące umiędzynarodowienie ich działalności. Co prawda wg badań odstają one pod tym względem od średniej unijnej (11-proc. vs 14-proc. udział MŚP w wewnątrzwspólnotowym eksporcie), to z roku na rok poszerzają one zakres swojej ekspansji na rynki zagraniczne. Odbiciem tego było m.in. wysokie tempo wzrostu wolumenu obrotu towarowych w latach 2001-2014. Wzrasta również wyraźnie zainteresowanie rynkami perspektywnymi, objętymi programami promocji ogólnej (np. ZEA, Algieria, Kanada).

Wzrasta również skłonność polskich przedsiębiorstw do inwestowania w badania i rozwój. W 2012 r. nakłady wewnętrzne sektora przedsiębiorstw na działalność B+R wzrosły aż o 52% r/r, dzięki czemu wskaźnik BERD/PKB (%) wzrósł z 0,23 do 0,33. W kolejnym roku ta pozytywna tendencja utrzymała się, a BERD/PKB wzrósł do poziomu 0,38, a więc dwukrotnie przekraczającego poziom z roku 2010. Jest to jednak znacznie mniej niż średnio w UE (ok. 1,3), co znajduje odzwierciedlenie w relatywnie niskiej pozycji Polski w tablicy wyników *Innovation Union Scoreboard*.

Na uruchamianie procesów rozwojowych wpływają postrzegane przez przedsiębiorców bariery prowadzenia działalności. Z badania ankietowego MG wynika, że największą barierą dla sektora MŚP jest wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem (38%). Wydaje się, że wynika to w większym stopniu z niskiej oceny prawa podatkowego (ponad 60% ocen złych lub bardzo złych) niż z krytyki samych stawek podatkowych. Stosunkowo lepiej oceniono sądownictwo gospodarcze (48% ocen złych i bardzo złych). W przypadku rozliczeń z kontrahentami, prawa pracy, kontroli działalności gospodarczej oraz sądownictwa gospodarczego przeważały oceny neutralne lub dobre. W kolejnym rozdziale (III) oraz częściowo w Aneksie II opisano warunki ramowe działalności, wskazując również na działania jakie są podejmowane w celu ograniczenia istniejących barier działalności.

²⁵ Dane szczegółowe (tablice) do tego rozdziału (w zakresie podrozdziałów 2.1–2.4) zawarto w **Aneksie I**.

2.1 Liczba i struktura polskich przedsiębiorstw²⁶

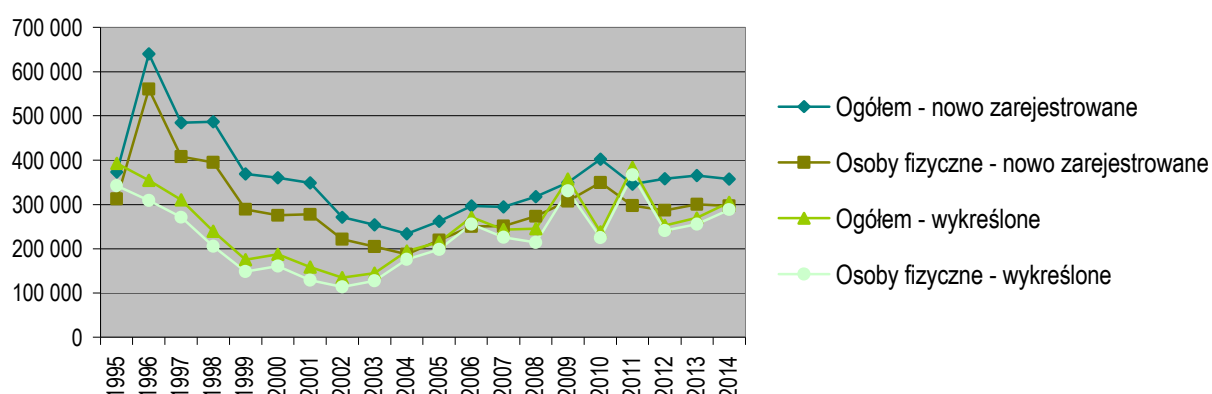
Liczba zarejestrowanych podmiotów na koniec 2014 r. w systemie REGON wyniosła 4.120 tys.²⁷, co oznacza wzrost ich liczby o blisko 50 tys. w stosunku do roku 2013. W odróżnieniu od lat poprzednich, wzrost ten nie był spowodowany zmianą liczby podmiotów zarejestrowanych jako osoby fizyczne, lecz wzrostem liczby spółek handlowych. Pomimo obserwowanego spadku udziału przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne w ogólnej liczbie podmiotów w systemie REGON, stanowią one wciąż dominującą pozycję w rejestrze. W 2014 r. ich liczba wynosiła 2.961 tys., co stanowiło nieco ponad 70% wszystkich podmiotów.

Najwięcej podmiotów – nieco ponad milion - zarejestrowanych jest w sekcji Handel, naprawa pojazdów samochodów. W dalszej kolejności znajdują się sekcje: Budownictwo (479 tys. podmiotów), Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (387 tys.) oraz Przetwórstwo przemysłowe (371 tys.).

Podmioty nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON w roku 2014 wyniosła 357 tys. (było to o 8 tys. mniej niż w roku poprzednim). Wśród nowo powstających podmiotów zdecydowanie dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ponad 80% ogółu).

Wykres 9. Podmioty nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON

Źródło: Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2014 r., GUS, Warszawa 2015.

Największą dynamikę w liczbie nowopowstałych firm zaobserwowano w województwach: podlaskim (wzrost o 4,3%) oraz małopolskim (wzrost o 2,6%). Najsilniejszy spadek w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów zanotowano natomiast w dolnośląskim, opolskim, kujawsko-pomorskim oraz świętokrzyskim.

W ujęciu sektorowym, największy wzrost w liczbie nowo rejestrowanych firm miał miejsce w sekcjach Pozostała działalność usługowa (wzrost o 34%), Transport i gospodarka magazynowa (o 7,4%) oraz Budownictwo (o 5%). Dynamika liczby nowo rejestrowanych podmiotów najniższa była z kolei w działach: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną (spadek liczby nowo rejestrowanych podmiotów o połowę), a także Dostawa wody oraz Administracja publiczna (spadek o jedną czwartą).

²⁶ Dane według klasyfikacji PKD 2007.

²⁷ Należy mieć na uwadze, że stan rejestru REGON nie jest dobrym wskaźnikiem skali przedsiębiorczości w Polsce – szacuje się, że tylko około 50% podmiotów zarejestrowanych w systemie rzeczywiście prowadzi działalność gospodarczą. Dane dotyczące przedsiębiorstw „aktywnych” prezentowane przez GUS pojawiają się z ponad rocznym opóźnieniem.

Liczba podmiotów wyrejestrowanych z systemu REGON wyniosła w 2014 r. 304 tys. i była o 35 tys. wyższa niż w roku poprzednim. Wzrost w liczbie wyrejestrowanych podmiotów miał miejsce w prawie wszystkich sekcjach gospodarki (za wyjątkiem sektorów Górnictwo i wydobywanie oraz Administracja publiczna i obrona narodowa).

2.2 Sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw²⁸

W 2014 r. w ujęciu nominalnym przedsiębiorstwa zwiększyły przychody. Pomimo tego faktu, wynik finansowy w przedsiębiorstwach pozostał na poziomie z roku poprzedniego. Jednocześnie jednak przedsiębiorstwa zwiększyły nakłady inwestycyjne. Aby pozyskać na nie środki firmy dosyć znacznie zwiększyły poziom zadłużenia długoterminowego.

Liczba pracujących w 2014 r. po raz pierwszy przekroczyła 5 mln osób²⁹.

Przychody i koszty

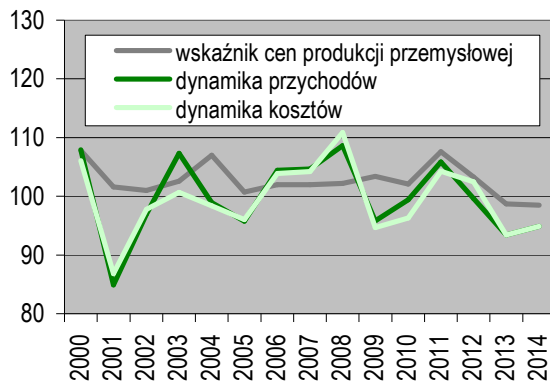
W 2014 r. nominalne przychody w przedsiębiorstwach okazały się nieznacznie wyższe (o 2,7%) w porównaniu z rokiem poprzednim. W grupie przedsiębiorstw należących do sektora publicznego, poziom przychodów spadł w stosunku do roku 2013, natomiast wśród firm sektora prywatnego wzrost wyniósł 3,6%. Koszty w przedsiębiorstwach prywatnych rosły w takim tempie jak przychody, w efekcie wynik finansowy brutto był tylko nieznacznie wyższy niż w roku poprzednim.

W ujęciu sektorowym najwyższą dynamikę przychodów zaobserwowano w sekcjach: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (wzrost o 18%), Pozostała działalność usługowa (10%) oraz Budownictwo (9%). Spadek przychodów zanotowano w następujących sekcjach: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Górnictwo i wydobywanie, Informacja i komunikacja oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną.

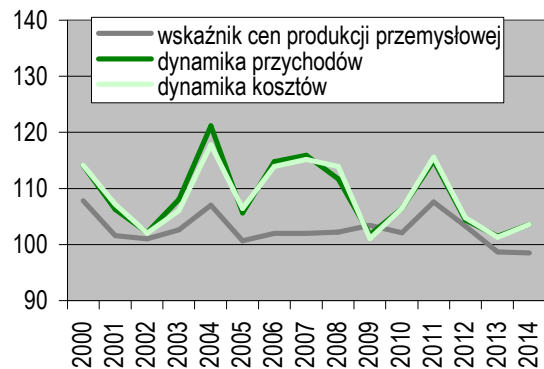
²⁸ W grupie przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe (z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw funduszy emerytalnych), w których liczba pracujących wynosi powyżej 9 pracowników. Dane prezentowane według klasyfikacji PKD 2007.

²⁹ W jednostkach objętych badaniem (sprawozdanie F-01 GUS).

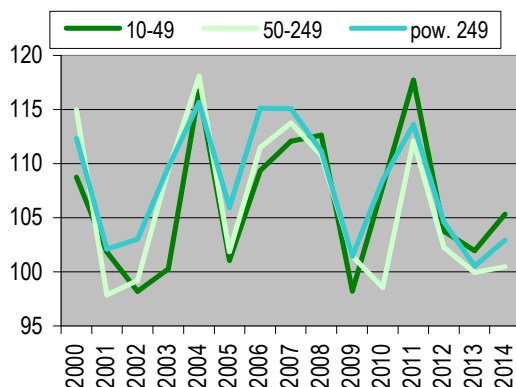
Wykres 10. Dynamika przychodów i kosztów przedsiębiorstw sektora publicznego

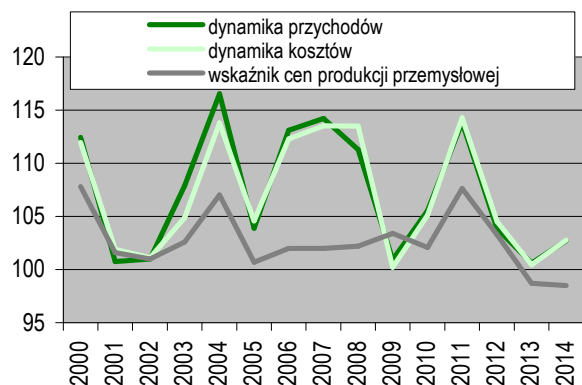
Wykres 11. Dynamika przychodów i kosztów przedsiębiorstw sektora prywatnego

Wykres 12. Porównanie dynamiki przychodów przedsiębiorstw według liczby pracujących

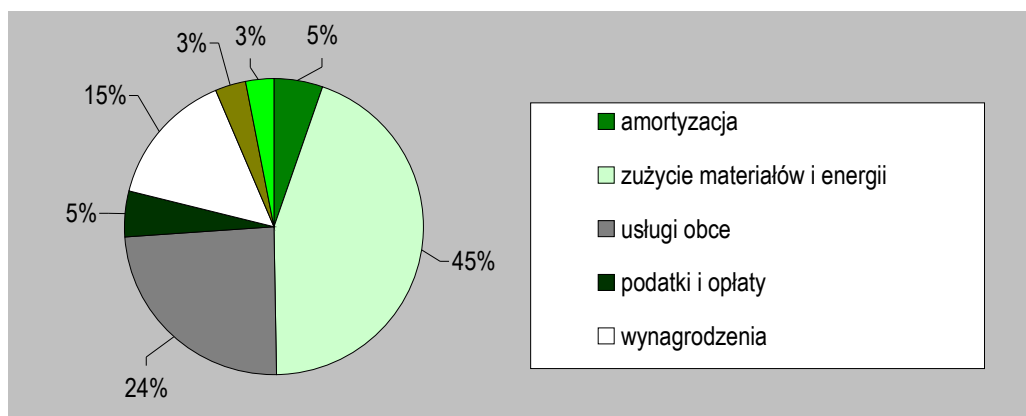
Wykres 13. Dynamika przychodów i kosztów przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych PONTINFO na bazie F-02 (2000–2002) oraz MG na bazie GUS F-01 (2003–2014).

Koszty w układzie rodzajowym

W porównaniu z rokiem 2013, w 2014 r. struktura kosztów działalności operacyjnej nie uległa zmianie. Największą częścią kosztów jest zużycie materiałów i energii, drugą składową kosztów pozostają usługi obce, trzecią pozycję stanowią wynagrodzenia.

Wykres 14. Struktura kosztów w przedsiębiorstwach w układzie rodzajowym

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie bazy F-01 (2014).

Wyniki finansowe

Rok 2014 przedsiębiorstwa zakończyły wynikiem finansowym brutto na poziomie 136 mld zł i było to tylko nieznacznie więcej niż w roku poprzednim. Wzrost wyniku zanotowano w grupie firm małych oraz średnich, natomiast wśród firm dużych uległ on zmniejszeniu.

Sekcjami, w których zaobserwowano najwyższy wzrost wyniku finansowego brutto, były: Pozostała działalność usługowa, Budownictwo oraz Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Pogorszenie wyniku zaobserwowano w Górnictwie i wydobywaniu, Działalności związanej z kulturą rozrywką i rekreacją oraz w Dostawie wody, gospodarowaniu ściekami.

Zobowiązania i płynność finansowa

O ile poziom zobowiązań krótkoterminowych w przedsiębiorstwach w roku 2014 w porównaniu z rokiem 2013 zmienił się tylko nieznacznie, to wzrost zobowiązań długoterminowych był wyraźny (wzrost o 20%). Wzrost ten miał miejsce we wszystkich grupach firm, najsilniejszy był zaś wśród małych przedsiębiorstw. Skutkowało to wzrostem mierników zadłużenia przedsiębiorstw (głównie relacji poziomu zobowiązań długoterminowych do wielkości kapitału własnego).

Działalność eksportowa

Podobnie jak w latach poprzednich, dynamika przychodów z działalności eksportowej w przedsiębiorstwach była wyższa niż dynamika przychodów z całokształtu działalności. W efekcie od wielu lat obserwuje się powolny, lecz stały wzrost udziału przychodów z eksportu w przychodach przedsiębiorstw ogółem (obecnie wynosi on 20%).

Aktywność inwestycyjna

W 2014 r. wartość nakładów inwestycyjnych wyniosła 146 mld zł i była aż o 17 mld zł (13,1%) wyższa niż w roku 2013. Należy jednak zaznaczyć, że wzrost ten miał miejsce głównie w grupie przedsiębiorstw dużych, gdzie nakłady wyniosły blisko 100 mld zł (wzrost o 17% r/r).

Najwyższą dynamikę inwestycji zaobserwowano w sekcjach: Pozostała działalność usługowa, Dostawa wody gospodarowanie ściekami i odpadami oraz Transport i gospodarka magazynowa. Wartość nakładów inwestycyjnych spadła natomiast w następujących sekcjach: Informacja i komunikacja, Działalność związana z zakwaterowaniem, Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

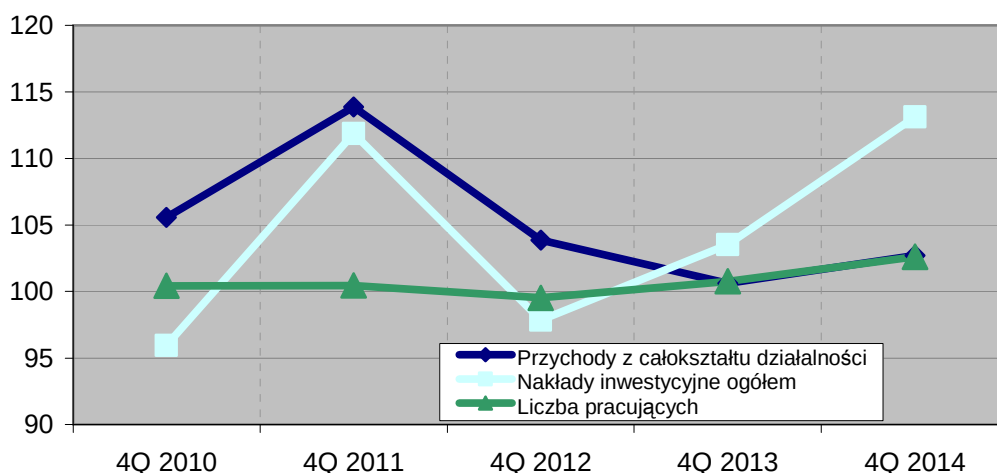
Pracujący

Liczba pracujących w 2014 r. była wyższa niż w roku 2013 o blisko 130 tys. osób. Wzrost ten należy przypisać zwiększeniu liczby pracujących w firmach dużych i małych, w grupie firm średnich uległ on bowiem zmniejszeniu.

Wzrost liczby pracujących był w miarę równomierny we wszystkich województwach (najszybszy w wielkopolskim, pomorskim oraz opolskim). Jedynie w województwie świętokrzyskim miał miejsce spadek liczby pracujących.

Wzrost liczby pracujących miał miejsce w większości sektorów gospodarki – najwyższy zanotowano w Działalności finansowej i ubezpieczeniowej, Opiece zdrowotnej i pomocy społecznej a także Informacji i komunikacji i Działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej. Spadek liczby pracujących zanotowano jedynie w trzech sekcjach: Górnictwo i wydobywanie, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną i gaz, oraz Budownictwo.

Wykres 15. Dynamika przychodów, nakładów inwestycyjnych oraz liczby pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób.

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych z bazy INSIGOS

2.3 Analiza sektora mikroprzedsiębiorstw na tle pozostałych przedsiębiorstw w 2013 r.

Liczba aktywnych przedsiębiorstw

W 2013 r. nastąpił spadek liczby aktywnych przedsiębiorstw w stosunku do 2012 r. z poziomu 1.795 tys. do 1.771 tys. W ujęciu statystycznym spadek ten wynikał ze zmniejszenia o 1,5% liczby mikroprzedsiębiorstw, czyli kategorii podmiotów stanowiących ponad 95% firm aktywnych. Zmniejszyła się również nieznacznie (o 1%) liczba firm średnich, wzrosła za to (o 3,6%) liczba firm małych.

Tabela 9. Liczba oraz struktura przedsiębiorstw w 2013 r.

Ogółem	Udział firm			
	mikro	małych	średnich	dużych
1 771 460	95,62%	3,34%	0,87%	0,18%

Źródło: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r. GUS Warszawa 2014.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

W 2013 r. liczba pracujących w przedsiębiorstwach wyniosła 8.898 tys. osób i było to o blisko 40 tys. mniej niż w roku 2012. Struktura pracujących zasadniczo nie uległa zmianie - w mikroprzedsiębiorstwach pracowało 38% ogółu osób, w firmach małych 14%, średnich 18%, zaś 30% w firmach dużych.

Przeciętna liczba zatrudnionych wyniosła 6,4 mln osób, co oznacza spadek o ponad 100 tys. osób w stosunku do 2012 r. Co piąty zatrudniony pracował w mikroprzedsiębiorstwie, 17% w firmach małych, zaś co czwarty w średnich. Największa część spośród zatrudnionych (40%) pracowała w firmach dużych.

Najwięcej osób pracowało w Przetwórstwie przemysłowym oraz w Handlu i naprawie pojazdów samochodowych (odpowiednio 2.347 tys. i 2.162 tys. osób). Kolejnymi branżami pod względem liczby pracujących były Budownictwo oraz Transport (odpowiednio 818 i 720 tys. osób).

W województwie mazowieckim pracowało 22% ogółu pracujących, w śląskim było to 13%, zaś w wielkopolskim 11% ogółu pracujących.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na jednego zatrudnionego w 2013 r. wyniosło 3.761 zł i było to o 4% więcej niż w roku poprzednim. W grupie mikroprzedsiębiorstw poziom płac jest ponad dwukrotnie niższy niż w grupie firm dużych. Wyższy niż średnia krajowa poziom wynagrodzeń zanotowano w następujących województwach: mazowieckim – 4.571 zł (było to nieco mniej niż w roku 2012), śląskim – 3.785 zł, dolnośląskim 3.649 zł oraz pomorskim 3.558 zł. W pozostałych województwach przeciętne wynagrodzenie było niższe niż średnia krajowa, która wynosiła 3.547 zł. Najniższe płace odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim, świętokrzyskim oraz podkarpackim.

Przychody, koszty i nakłady inwestycyjne

W 2013 r. przedsiębiorstwa wypracowały 3.793 mld zł przychodów, co oznacza wzrost o 30 mld w stosunku do roku 2012. Wzrost przychodów miał miejsce wśród firm mikro, małych oraz dużych, firmy średnie natomiast zmniejszyły przychody w porównaniu z rokiem 2012.

Zysk brutto w przedsiębiorstwach w 2013 r. był wyższy niż w roku 2012 (o niecałe 20 mld zł). Wysokość nakładów inwestycyjnych wzrosła do poziomu 162 mld zł, czyli o 4,8%. Nakłady inwestycyjne wzrosły we wszystkich grupach przedsiębiorstw, przy czym najsilniejszy wzrost odnotowano w mikroprzedsiębiorstwach (8,6%).

2.4 Innowacyjność polskich przedsiębiorstw

Sektor nauki oraz sektor przedsiębiorstw są głównymi ośrodkami tworzenia innowacji. Ale to sektor przedsiębiorstw w procesie ich komercjalizacji ponosi zdecydowanie wyższe ryzyko, dlatego też nie każdy podmiot znajdujący się w danej sytuacji społeczno-ekonomicznej jest w stanie podjąć to wyzwanie. Dla celów statystycznych za innowacyjne uznaje się przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową. Pod tymi pojęciami rozumie się, odpowiednio, nowe lub istotnie ulepszone wyroby (usługi) oraz metody produkcji, dystrybucji i wspierania działalności. Kryterium nowości stosuje się niekoniecznie w aspekcie całego rynku, ale również samego przedsiębiorstwa.

Wg danych GUS³⁰ udział przedsiębiorstw innowacyjnych – wprowadzających innowacje produktowych lub procesowe – systematycznie malał między 2006 r. a 2011 r. Szczególnie widoczne spadki tego udziału były notowane w latach 2006-2009. Od 2009 r. obserwujemy spowolnienie tego trendu, a biorąc pod uwagę wszystkie rodzaje innowacji rok 2012 przyniósł wzrost udziału przedsiębiorstw innowacyjnych zarówno w sektorze przemysłowym, jak i w usługach (odpowiednio z 16,1% do 16,5% oraz z 11,6% do 12,4%). Natomiast najbardziej aktualne dane nt. prowadzonej przez przedsiębiorstwa działalności innowacyjnej w latach 2011-2013 wskazują, że pozytywny trend został utrzymany w przemyśle – udział przedsiębiorstw innowacyjnych wyniósł 17,1%, podczas gdy w usługach zmniejszył się i osiągnął poziom 11,4%.

Niezmienne największą skalą innowacyjności charakteryzuje się grupa przedsiębiorstw dużych, tj. zatrudniających 250 osób i więcej, przy czym innowacje są zjawiskiem częstszym w przemyśle niż w usługach. W latach 2011-2013 57,6% dużych firm przemysłowych oraz 45,6% firm usługowych wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację (w latach 2009-2011 było to odpowiednio 58% i 44,7%). Najmniejszą innowacyjnością odznaczają się małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników), spośród których ok. 10% wprowadzało na rynek innowacje w ostatnich latach. Co więcej, odsetek przedsiębiorstw wprowadzających innowacje jest znacznie wyższy w sektorze publicznym niż prywatnym. W latach 2011-2013 w sektorze publicznym innowacje wprowadziło 23,8% przedsiębiorstw przemysłowych, podczas gdy w sektorze prywatnym było to odpowiednio 16,8%. Ta dysproporcja występowała już we wcześniejszych badaniach przedsiębiorstw.

Podsumowując, prawdopodobieństwo wprowadzenia na rynek innowacji jest w Polsce największe dla grupy dużych publicznych przedsiębiorstw przemysłowych, natomiast najmniejsze – dla grupy małych prywatnych firm usługowych. Ponadto duże publiczne przedsiębiorstwa są najbardziej skłonne do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, chociaż w tym aspekcie nie ma dużych różnic pomiędzy sektorem przemysłu i usług.

Na czele najbardziej innowacyjnych działów przemysłu znajdują się od lat produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej oraz produkcja wyrobów farmaceutycznych (w latach 2011-2013 odpowiednio 50,9% i 47% przedsiębiorstw z tych działów wprowadzało innowacje). W tym samym okresie najmniej innowacyjne były podmioty działające w produkcji odzieży (7,4%) oraz w naprawie, konserwacji i instalacji maszyn i urządzeń (7,5%). W usługach najbardziej innowacyjny jest dział ubezpieczeń, reasekuracji i funduszy emerytalnych oraz dział badań naukowych i prac rozwojowych (w latach 2011-2013 odpowiednio 60,3% i 35,9% przedsiębiorstw w tych działach można było uznać za innowacyjne). Podczas gdy najmniej innowacyjnych podmiotów było w transporcie lotniczym (3,7%) oraz w transporcie lądowym rurociągowym (3,8%).

W przekroju regionalnym skalą innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych w ostatnich latach wyróżniało się województwo opolskie, lokujące się w czołówce wszystkich dotychczasowych rankingów w 2013 r. towarzystwie województw: podlaskiego (na pierwszym miejscu), warmińsko-mazurskiego i podkarpackiego. W usługach natomiast od lat widoczna jest ugruntowana pozycja województwa mazowieckiego.

Przedsiębiorstwa w Polsce częściej angażują się w innowacje procesowe niż produktowe. W latach 2011-2013 12,8% firm przemysłowych i 8,5% usługowych wprowadziło innowacje procesowe, podczas gdy innowacje produktowe odpowiednio 11% oraz 5,8%. Oba rodzaje innowacji wprowadziło 6,7% przedsiębiorstw przemysłowych i 2,9% usługowych. Wśród innowacji procesowych najbardziej popularne są nowe metody wytwarzania produktów (wśród przedsiębiorstw przemysłowych) oraz metody wspierające procesy (wśród przedsiębiorstw usługowych).

³⁰ *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011-2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2014.

O ile innowacje produktowe i procesowe to innowacje technologiczne, to wśród innowacji nie technologicznych rozróżniamy innowacje organizacyjne i marketingowe. Te pierwsze polegają na zmianach w zasadach działania przedsiębiorstwa, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem. Celem tych zmian jest zwiększenie wydajności i/lub jakości. Z kolei innowacje marketingowe to wszelkie zmiany dotyczące plasowania produktu na rynku, w tym design, promocja, dystrybucja czy polityka cenowa. Obydwa rodzaje innowacji są niezbyt chętnie wdrażane wśród polskich przedsiębiorstw. W latach 2011-2013 innowacje organizacyjne wprowadziło co dwunaste przedsiębiorstwo przemysłowe i co czternaste usługowe firm. Zmiany w obrębie funkcjonowania przedsiębiorstwa najczęściej wprowadziły podmioty działające w branży koksowniczej i rafineryjnej oraz w przemyśle węglowym w sektorze przemysłowym, natomiast w usługach w branży ubezpieczeniowej. Innowacje marketingowe, w tym samym okresie, wprowadziło co trzynaste przedsiębiorstwo przemysłowe i co czternaste usługowe. W przemyśle ten rodzaj innowacji najczęściej wprowadzały przedsiębiorstwa produkujące napoje, a w usługach podmioty działające w ubezpieczeniach.

Niewielka część - 8,6% przychodów netto ze sprzedaży ogółem polskich przedsiębiorstw przemysłowych oraz 3,4% usługowych w 2013 r. - pochodziła ze sprzedaży nowych lub istotnie ulepszonych produktów (usług) wprowadzonych na rynek w latach 2011-2013. W przypadku firm przemysłowych był to kolejny rok spadku po wynikach kolejno w latach 2010, 2011, 2012 (odpowiednio: 11,3%, 8,9%, 9,2%). Natomiast w przypadku firm usługowych od dwóch lat udział ten jest nieco wyższy niż w latach 2011-2012 (3,3%, 3,1%), ale nadal niższy od wyniku z 2010 r. (4,1%). Za większość tych przychodów odpowiadają produkty (usługi) nowe wyłącznie dla przedsiębiorstwa, a nie dla rynku. Wyjątkowo duże znaczenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów dla generowania przychodów ze sprzedaży widoczne było w województwie pomorskim (18,2%), a usług – w województwie podkarpackim (5,6%). Działy przemysłu bazującego w największym stopniu na sprzedaży takich produktów to: produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, produkcja pozostałego sprzętu transportowego, produkcja urządzeń elektrycznych. Najwięcej przychodów z nowych lub ulepszonych usług czerpią: telekomunikacja, magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport oraz badania naukowe i prace rozwojowe.

Przedsiębiorstwa wysokiej techniki stanowiły w 2013 r. 2,3% przedsiębiorstw w przemyśle, 13,7% przedsiębiorstwa średnio-wysokiej techniki, 36,4% średnio-niskiej, a 47,5% niskiej techniki. Przychody przedsiębiorstw wysokiej i średnio-wysokiej techniki w 2013 r. stanowiły 32,4% wszystkich przychodów netto ze sprzedaży produktów w przemyśle i był to wynik taki sam jak w 2012 r. Wzrósł natomiast udział przychodów ze sprzedaży na eksport tej grupy przedsiębiorstw z 63,1% w 2012 r. do 64,6 w 2013 r. Jeśli zaś chodzi o strukturę sprzedaży i wyłącznie o przedsiębiorstwa wysokiej techniki, to udział ich spadł z 5,4% do 5% r/r. Jednocześnie wzrósł udział sprzedaży firm średnio-niskiej i niskiej techniki do 68,3%. Zmniejszył się udział przedsiębiorstw wysokiej techniki, które poniosły nakłady na prace badawcze i rozwojowe. Jeszcze w 2012 r. wynosił 23,2%, a w 2013 r. 21,7%.³¹

Kolejny rok wzrósł eksport wysokiej techniki. Produkty wysokiej techniki stanowiły w 2013 r. 6,7% polskiego eksportu ogółem, tj. o 0,6 pkt. proc. więcej niż w poprzednim roku. Wartościowo w cenach bieżących osiągnął 43,2 mld zł (w 2012 r. 35,9 mld zł). Ponad 41% eksportu i ponad 37% importu stanowiła elektronika – telekomunikacja. Również udział importu produktów wysokiej techniki w imporcie ogółem był w 2013 r. nieznacznie wyższy (bo z 10,5% do 10,8% r/r), choć trzeba pamiętać, że wcześniej udział ulegał wahaniom. W cenach bieżących, import produktów wysokiej techniki nieprzerwanie rośnie i w 2013 r. kontynuował ten trend osiągając wartość 71 mld zł (w porównaniu do 68,1 rok wcześniej).

³¹ *Nauka i Technika w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.

Nakłady polskich przedsiębiorstw na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych osiągnęły w 2013 r. 33 mld zł, podczas gdy w poprzedzającym roku 36,7 mld zł. W największym stopniu w nakładach (63,6% czyli 21 mld zł) partycypowały firmy przemysłowe, a 36,4% (12 mld zł) z nich poniosły firmy usługowe. Spadek wartości ogółem przełożył się również w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo. W 2013 r. nakłady te w porównaniu do 2012 r. zmniejszyły się dla przedsiębiorstw przemysłowych o 0,7 mln zł osiągając poziom 4,8 mln zł, a na jedno przedsiębiorstwo usługowe – o 1,7 mln zł i wyniosły 4,7 mln zł. Warto zauważyć, że w 2012 r. wskaźnik ten był po raz pierwszy wyższy w sektorze usług osiągając 6,44 mln zł (w stosunku do 5,49 mln w sektorze przemysłu).

Może to po części wynikać ze zmian struktury źródeł finansowania nakładów na działalność innowacyjną. W 2013 r. podobnie jak w latach poprzednich, dominującym źródłem były środki własne przedsiębiorstw (choć ich udział w ostatnich latach spada), które stanowiły 71,1% poniesionych nakładów w przedsiębiorstwach przemysłowych (w 2012 r. 73,7%), natomiast w usługach wyniósł 79,7% (w 2012 r. 69,6%). Dla przedsiębiorstw przemysłowych w dalszej kolejności, ale ważnym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną, pozostawały środki z zagranicy (9,1%) i kredyty bankowe (6,9%). Natomiast na znacznie niższy poziom nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw usługowych w porównaniu do 2012 r. wpływ miał znaczny spadek ich finansowania z budżetu państwa (udział środków obniżył się z 14,1% do 2%). Dla przedsiębiorstw usługowych mniejsze znaczenie jako źródło finansowania mają kredyty bankowe (8,3%) i środki pozyskane z zagranicy (8,3%).

W 2013 r. 86,2% (28,4 mld zł) z ogólnej sumy przeznaczanej na działalność innowacyjną wszystkich przedsiębiorstw pochodziło z podmiotów sektora prywatnego. W ujęciu wielkości organizacji za 69,1% tych wydatków (22,8 mld zł) odpowiadały firmy duże, zatrudniające ponad 250 osób.

W przypadku firm przemysłowych nakłady na działalność innowacyjną w większości mają charakter inwestycji w maszyny i urządzenia (54,1%, a 1/5 z importu). Z kolei największą część (ponad 40%) nakładów na rozwój innowacji przedsiębiorstw usługowych stanowią nakłady na działalność badawczo-rozwojową, a na zakup maszyn i urządzeń – 34,3% (a 3,6% na import). Ponadto firmy usługowe znacznie większą część nakładów związanych z działalnością innowacyjną w porównaniu z firmami przemysłowymi kierują na zakup oprogramowania (20,5% w stosunku do 1,9%) oraz marketing innowacyjnych produktów i usług (3,9% w stosunku do 1,9%). Z kolei przedsiębiorstwa przemysłowe większą część nakładów niż firmy sektora usług przeznaczają na inwestycje w budynki, budowlę i grunty (19,5% w stosunku do 8,2%).³²

Rok 2013 był kolejnym rokiem wzrostu, choć nieznacznego, nakładów na działalność badawczo-rozwojową w Polsce w cenach bieżących. Nakłady te wyniosły 14,4 mld zł i osiągnęły poziom 0,87% PKB (cel polityki gospodarczej do 2020 r. to 1,7% PKB). Wskaźnik ten był jednym z niższych w UE – Polska pod tym względem plasuje się na dziewiątym miejscu od końca wśród 28 krajów Unii (bez Luksemburga i Chorwacji).

W 2013 r. w strukturze prowadzonych badań utrzymała się przewaga wydatków na prace rozwojowe nad wydatkami na badania podstawowe. W strukturze nakładów na B+R stanowiły one odpowiednio 44,5% i 35,0% w stosunku do 42,3% i 36,7% rok wcześniej. Udział badań stosowanych spadł do 20,5% z 21%. Wciąż większość nakładów na B+R ponosi w Polsce sektor publiczny. Mimo że udział przedsiębiorstw w tych nakładach w ostatnich latach szybko rośnie, w 2013 r. stanowił on jedynie 37,3%, a 47,2% nakładów przypadało na sektor rządowy. W najbardziej innowacyjnych krajach

³² *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011-2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

większość nakładów na B+R ponoszonych jest przez przedsiębiorstwa i taki też jest obecnie cel polskiej polityki gospodarczej.³³

Nadal niezadowalający jest poziom współpracy w działalności innowacyjnej. Na współpracę decydują się częściej firmy duże i to zarówno w przemyśle jak i w usługach. W latach 2011-2013 w ramach działalności innowacyjnej współpracowało 28,4% aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych (wobec 33,8% w latach 2010-2012) oraz 23,0% przedsiębiorstw usługowych (odpowiednio 27,3%). Wśród głównych partnerów zarówno przedsiębiorstwa przemysłowe jak i usługowe wymieniają przedsiębiorstwa z tej samej grupy przedsiębiorstw oraz dostawców wyposażenia, komponentów i oprogramowania. Na trzecim miejscu znajdują się reprezentanci świata nauki czyli szkoły wyższe.

Działalność badawczo-rozwojowa oraz – szerzej – innowacyjna w przypadku najbardziej nowatorskich dla rynku przedsięwzięć ukoronowana jest często wystąpieniem przez dany podmiot o ochronę patentową. W 2014 r. podobnie jak w 2013 r. odnotowano spadek, po kilku latach wzrostu, liczby zgłoszeń wynalazków do Urzędu Patentowego RP z 4,2 tys. do 3,9 tys. Z kolei liczba udzielonych przez UP RP patentów wyniosła prawie 2,5 tys.³⁴ Działalność innowacyjna w znacznej większości polskich przedsiębiorstw polega na zakupie a nie sprzedaży nowych technologii, a zgłoszenia do UP RP dotyczą najczęściej znaków towarowych, a nie patentów czy wzorów przemysłowych i użytkowych.³⁵

Wśród 2500 firm będących w 2014 r. światowymi liderami inwestycji w B+R (według The 2014 EU Industrial R&D Investment Scoreboard) znalazło się jedno polskie przedsiębiorstwo. W rankingu znalazły się firmy, których nakłady na B+R osiągnęły poziom co najmniej 15,5 mln EUR w 2013 r. W analogicznym zestawieniu 1000 firm z krajów UE 4 polskie przedsiębiorstwa zostały zaklasyfikowane w drugiej pięćsetce tego rankingu, co oznacza, że zainwestowały one w ciągu roku co najmniej 5 mln EUR w badania i rozwój.³⁶

Aktywność patentowa oraz kierunek przepływu dochodów z handlu własnością przemysłową są najważniejszymi powodami słabej pozycji Polski w *Innovation Union Scoreboard 2015* (IUS). Ten ranking Komisji Europejskiej monitorujący innowacyjność poszczególnych krajów członkowskich UE (pod kątem realizacji celów strategii „Europa 2020”) mierzy m.in. przedsiębiorczość w aspekcie aktywności innowacyjnej. W tegorocznym wydaniu rankingu Polska utrzymała się w grupie umiarkowanych innowatorów, wyprzedzając nawet o jedno miejsce Litwę, chociaż 2 lata temu znajdowała się w ostatniej grupie rankingu. Z roku na rok powiększa się jednak niekorzystna luka w globalnej ocenie innowacyjności pomiędzy średnią dla UE a oceną Polski. Słabościami naszej gospodarki, wg IUS 2015 są m.in.: udział doktorantów spoza UE, liczba zgłoszeń patentowych (wyzwania społeczne), przychody z licencji i patentów sprzedanych zagranicą.

Instrumenty wspierania innowacyjności/sfery B+R

Przedsiębiorcy mogą korzystać z wielu instrumentów finansowania projektów innowacyjnych. Wsparcie na takie przedsięwzięcia można pozyskać z programów regionalnych, krajowych oraz realizowanych na poziomie Unii Europejskiej.

W perspektywie finansowej 2014-2020 został położony jeszcze większy akcent na rozwój innowacyjności. Kluczowym krajowym programem operacyjnym koncentrującym się na tym obszarze

³³ *Nauka i Technika w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa

³⁴ Bank Danych Lokalnych GUS.

³⁵ *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2010-2012*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013

³⁶ The 2014 EU Industrial R&D Scoreboard, <http://iri.jrc.ec.europa.eu/scoreboard14.html>

jest **Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR)**, przyjęty przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r. (alokacja 8,6 mld EUR). Celem głównym POIR jest wspieranie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki przy zwiększeniu nakładów na B+R (w szczególności prywatnych). Do najważniejszych założeń Programu należy:

- wsparcie projektów od pomysłu do rynku, oznaczające wsparcie realizacji całego procesu powstawania innowacji (od fazy tworzenia pomysłu po komercjalizację wyników badań B+R),
- wsparcie projektów realizowanych we współpracy sektorów nauki i biznesu, ukierunkowanie tematyczne badań na potrzeby gospodarki,
- koncentracja na inteligentnych specjalizacjach, czyli obszarach tematycznych o najwyższym potencjale naukowym i gospodarczym w skali kraju i regionów (np. projekty związane z technologiami inżynierii medycznej, diagnostyką, eko-innowacjami, innowacyjnymi technologiami i procesami przemysłowymi, innowacyjnymi technologiami, procesami, produktami sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego),
- zwiększenie stopnia komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia badań naukowych i prac rozwojowych.

Programy realizowane z udziałem funduszy strukturalnych nie są jedynymi działaniami mającymi przyczynić się do rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw. W 2014 r. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) kontynuowała realizację programów finansowanych z budżetu państwa.

Program **Bon na innowacje** służy stymulowaniu mikro- i małych przedsiębiorców do podejmowania współpracy z jednostkami naukowymi oraz zapewnia pomoc przedsiębiorcom przy opracowywaniu lub udoskonalaniu wyrobów (towarów i usług) oraz technologii. W ramach programu można uzyskać wsparcie na usługi dotyczące wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii, świadczone przez jednostkę naukową, mające na celu np. opracowanie nowych lub udoskonalenie istniejących technologii lub wyrobów danego przedsiębiorstwa. Przedsiębiorca może uzyskać wsparcie w maksymalnej wysokości 15 tys. zł. Na realizację Programu w 2014 r. przewidziano środki w wysokości ok. 3,1 mln zł. W 2014 r. wnioski złożyło 401 przedsiębiorców na łączną kwotę ok. 5,9 mln zł. Umowy o udzielenie wsparcia podpisano z 200 przedsiębiorcami na kwotę ok. 2,9 mln zł. Od początku realizacji tego programu w 2008 r. do końca 2014 r. wsparcie otrzymało 2 668 przedsiębiorstw na łączną kwotę ok. 39,7 mln zł. Program Bon na innowacje nie jest kontynuowany w 2015 roku.

W 2014 roku PARP zrealizowała również drugą edycję programu **Wsparcie w ramach dużego bonu** z budżetem w wysokości 3,0 mln zł. Wsparcie w ramach programu przeznaczone jest na zakup usługi polegającej na opracowaniu nowego wyrobu, projektu wzorniczego, nowej technologii produkcji albo na znaczącym ulepszeniu wyrobu lub technologii produkcji. Program przeznaczony jest dla mikro- i małych przedsiębiorców prowadzących działalność produkcyjną, a wykonawcą usługi mogą być jednostki naukowe posiadające przyznaną kategorię naukową A+, A albo B. Kwota wsparcia udzielona jednemu przedsiębiorcy nie może przekroczyć 50 tys. zł. W drugiej edycji Programu, ocenie podlegały 142 wnioski na łączną kwotę ok. 6,1 mln zł. Umowy o udzielenie wsparcia podpisano z 67 przedsiębiorcami na kwotę ok. 2,8 mln zł. Program Wsparcie w ramach dużego bonu jest kontynuowany w 2015 roku. Na jego realizację zaplanowano środki w wysokości ok. 4,1 mln zł. W wyniku naboru przeprowadzonego na przełomie I i II kwartału 2015 r. zarejestrowano 295 wniosków o udzielenie wsparcia na łączną kwotę ok. 12,4 mln zł, która stanowiła 301% dostępnej alokacji.

Z uwagi na oddziaływanie tego instrumentu na stymulowanie i utrzymanie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami oraz jednostkami naukowymi w celu rozwoju ich innowacyjnego potencjału planowana jest kontynuacja programu w ramach *Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój*. – **poddziałanie 2.3.2 Bony na innowacje dla MŚP.**

W 2015 roku kontynuowany jest także zainicjowany w 2011 roku Program **Wsparcie na uzyskanie grantu**. Jego celem jest zachęcenie przedsiębiorców do uczestnictwa w międzynarodowych programach innowacyjnych oraz do współpracy ze środowiskiem naukowym. Przedsiębiorca, który

złożył wniosek projektowy (jako koordynator albo partner) w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w ramach międzynarodowego programu innowacyjnego i otrzymał pozytywną ocenę formalną wniosku mógł wystąpić o wsparcie w celu pokrycia wydatków związanych z jego przygotowaniem i złożeniem. Wysokość wsparcia dla koordynatora projektu wynosiła 75 tys. zł, a dla przedsiębiorcy uczestniczącego w projekcie jako partner – 35 tys. zł. Na realizację Programu w 2015 roku zaplanowano środki w wysokości 2,0 mln zł. I runda naboru była prowadzona od 22 kwietnia do 22 czerwca 2015. W ramach II rundy zostały złożone 33 wnioski o udzielenie wsparcia na kwotę 1,2 mln zł, która stanowi 58,85% dostępnej w 2015 r. alokacji.

PARP koordynuje również działalność polskich ośrodków sieci **Enterprise Europe Network (EEN)**. Sieć Enterprise Europe Network funkcjonuje od 2008 r. i do końca 2014 r. była finansowana w 60% ze środków Programu Ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacyjności (Competitiveness and Innovation Framework Programme – CIP), a w 40% ze środków budżetu państwa w ramach programu wieloletniego pn. „Udział Polski w Programie ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji, w latach 2008-2014”. Od 2015 r. finansowanie dla sieci jest zapewnione w ramach unijnego Programu na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz programu wieloletniego pn. „Udział Polski w Programie na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz w instrumentach finansowych programów UE wspierających konkurencyjność przedsiębiorstw, w latach 2015-2021”, mającego na celu zwiększenie konkurencyjności i trwałości przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich.

Działalność polskich ośrodków sieci Enterprise Europe Network³⁷ jest ważnym elementem wsparcia konkurencyjności mającym na celu podniesienie poziomu innowacyjności oraz internacjonalizacji polskich małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Obecnie w ponad 50 krajach na całym świecie działa około 600 ośrodków tej sieci. W Polsce jest ich 30.

Od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. z usług 30 ośrodków Enterprise Europe Network działających w Polsce skorzystało prawie 17 tys. podmiotów, w tym ponad 16 tys. przedsiębiorstw. Liczba odbiorców działań promocyjnych wyniosła ponad 1,4 mln. Przeprowadzono 339 audytów technologicznych i analiz biznesowych, dodatkowo udzielono 163 usług dotyczących prawa własności intelektualnej. Warto również wspomnieć o uruchomionym przez EEN w czerwcu 2014 r. projekcie „Warszawa dla biznesu” (w którym jednym z partnerów jest Ministerstwo Gospodarki)³⁸. Przedsiębiorcy mogą skorzystać z wielu usług m.in. z zakresu dostępu do rynków zagranicznych, dostępu do instrumentów finansowych, doradztwa prawnego czy transferu technologii. Pośród tak bogatej oferty coraz częściej wyzwaniem staje się znalezienie instrumentu, który najlepiej odpowiadałby oczekiwaniom, potrzebom i profilowi danej firmy. Instytucje otoczenia biznesu wspólnie wyszły naprzeciw temu problemowi. Projekt „Warszawa dla Biznesu” jest internetową mapą dostępnych na rynku bezpłatnych usług, dzięki której firmy jednym kliknięciem myszy mogą odnaleźć instytucje kompetentne w interesujących ich obszarach.

W ramach obecnie trwającego Programu wieloletniego pn. „Udział Polski w Programie na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz w instrumentach finansowych programów UE wspierających konkurencyjności przedsiębiorstw, w latach 2015-2021” do końca I kwartału 2015 roku ośrodki Enterprise Europe Network m.in:

- udzieliły wsparcia dla blisko 2 500 małych i średnich przedsiębiorstw w ramach usług sieci bez uwzględnienia usług świadczonych drogą elektroniczną,
- zorganizowały ponad 1000 spotkań z udziałem polskich przedsiębiorstw podczas wydarzeń brokerskich i misji zagranicznych, w których wzięło udział 198 małych i średnich przedsiębiorstw,
- zawarły 17 partnerskich umów biznesowych i technologicznych,
- zorganizowały szereg wydarzeń lokalnych i regionalnych dla ponad 1600 uczestników,

³⁷ Dane kontaktowe do polskich ośrodków Enterprise Europe Network znajdują się na stronie internetowej www.een.org.pl.

³⁸ <http://www.warszawadlabiznesu.een.org.pl/>

- udzieliły wsparcia dla ok. 230 000 uczestników w ramach usług sieci świadczonych drogą elektroniczną z uwzględnieniem użytkowników stron internetowych.

W 2014 r. w ramach programu wieloletniego pn. „Udział Polski w Programie ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji, w latach 2008-2014” przekazano również wsparcie dla działalności Krajowego Punktu Kontaktowego ds. instrumentów finansowych programów UE działającego przy Związku Banków Polskich, którego zadania zostały rozszerzone o instrumenty finansowe oferowane w ramach nowych programów UE na lata 2014-2020: Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME), „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji, Program Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych („EaSI”), Program „Kreatywna Europa”.

Od 2015 r. finansowanie działalności Krajowego Punktu Kontaktowego zostało zapewnione w ramach programu wieloletniego pn. *„Udział Polski w programie na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz w instrumentach finansowych programów UE wspierających konkurencyjność przedsiębiorstw w latach 2015-2021”*.

Od sierpnia 2014 r. instytucje finansowe mogą ubiegać się o rolę pośredników finansowych programów ramowych UE na lata 2014-2020: COSME oraz Horyzont 2020.³⁹

Kolejnym narzędziem wspierającym innowacyjność są instrumenty podatkowe zawarte w ustawie **o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej**. Celem ustawy jest zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności polskiej gospodarki poprzez wzrost nakładów sektora prywatnego na badania i rozwój oraz poprawę efektywności gospodarowania środkami publicznymi przeznaczonymi na B+R. Ustawa ta wprowadziła **status Centrum Badawczo-Rozwojowego (CBR)**, który zdaniem ustawodawcy przyczyni się do rozwoju prywatnego sektora badawczo-rozwojowego oraz wzrostu popytu na usługi B+R przez powiązanie statusu Centrum z zachętami podatkowymi. Status CBR jest nadawany przedsiębiorcy osiągnącaemu co najmniej 1,2 mln EUR przychodu rocznego ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych, z czego co najmniej 20% musi pochodzić ze sprzedaży wytworzonych przez przedsiębiorcę usług badawczo-rozwojowych lub praw własności przemysłowej. Przedsiębiorca, który uzyskał status centrum badawczo-rozwojowego, jest zwolniony z podatków od nieruchomości (w tym rolnego i leśnego) zajętych na prowadzenie badań i prac rozwojowych oraz może utworzyć fundusz innowacyjności z comiesięcznego odpisu wynoszącego nie więcej niż 20% przychodu. Według stanu na koniec I półrocza 2015 r. Minister Gospodarki przyznał status CBR 42 przedsiębiorstwom.

Drugą ulgą podatkową wprowadzoną ustawą o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej jest **ulga podatkowa na zakup nowej technologii w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych**. Z tej ulgi może skorzystać każdy przedsiębiorca. Warunkiem skorzystania z ulgi jest przydatność nowej technologii do statutowej działalności podatnika oraz uzyskanie od jednostki naukowej (uczelnia, stowarzyszenie, jednostka badawczo-rozwojowa) opinii, że technologia jest nowa. Za nową technologię uznaje się wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych lub zakupioną na podstawie umowy, która nie jest stosowana na świecie dłużej niż 5 lat. Od podstawy opodatkowania można odliczyć 50% ceny nowej technologii. Jednocześnie wartość nowej technologii w całości podlega amortyzacji. Z danych Ministerstwa Finansów wynika jednak, że zainteresowanie ulgą jest niewielkie - rozliczając podatek CIT za 2014 rok, z ulgi tej skorzystało 80 podatników, a średnia wartość odliczenia wyniosła 3 548 tys. zł.

³⁹ Na pośredników czekają m.in. bezpłatne gwarancje, regwarancje, sekurytyzacja i finansowanie udziałowe. Informacje o instrumentach finansowych oraz o polskich pośrednikach są dostępne na stronie: <http://instrumentyfinansoweue.gov.pl/>.

Tabela 10. Rozliczenie ulgi podatkowej na zakup nowej technologii w latach 2007-2014

Rok	Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)		Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	
	Liczba podatników	Przeciętna kwota odliczenia	Liczba podatników	Przeciętna kwota odliczenia
2007	117	564 zł	19	233 tys. zł
2008	11	4 636 zł	26	302 tys. zł
2009	15	1 667 zł	25	802 tys. zł
2010	398	648 zł	33	948 tys. zł
2011	250	1 048 zł	97	2 793 tys. zł
2012	42	3 333 zł	94	4 674 tys. zł
2013	31	28 540 zł	75	4 090 tys. zł
2014	37	20 376 zł	80	3 548 tys. zł

Źródło: Ministerstwo Finansów, za rok 2014, dane wstępne

Ponadto w 2013 r. Ministerstwo Gospodarki uruchomiło pilotażowy projekt **Tech-Match Poland**, który skierowany jest do polskiego innowacyjnego biznesu szukającego partnera biznesowego, inwestora lub rynku zbytu w Dolinie Krzemowej. Polskie firmy (start-upy, mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, a także duże przedsiębiorstwa) muszą posiadać gotowe rozwiązania technologiczne (w fazie komercyjnej), wpisujące się w wyniki projektu *Foresight technologiczny przemysłu - InSight2030* i dokumentu pt. *Krajowa Inteligentna Specjalizacja, a także zapotrzebowanie technologiczne korporacji z Doliny Krzemowej*. Realizacja projektu **Tech-Match Poland** pozwoli polskim przedsiębiorcom, działającym w perspektywicznych obszarach określonych w powyższych dokumentach, nawiązać współpracę umożliwiającą w przyszłości pozyskać kapitał inwestycyjny lub wejść z produktem na rynek zagraniczny. Podczas pobytu w Dolinie Krzemowej, firmy biorą udział w warsztatach, które pomogą im przygotować prezentacje dla amerykańskich partnerów. W trakcie tzw. *Demo Days* polskie firmy przedstawiają swoje rozwiązania technologiczne przedstawicielom korporacji biorących udział w programie oraz inwestorom. Ponadto firmy odbędą indywidualne spotkania z zainteresowanymi partnerami.

W pierwszej edycji projektu **Tech-Match Poland**, realizowanej w grudniu 2013 r., wzięło udział 10 polskich przedsiębiorstw, które odbyły spotkania z przedstawicielami korporacji działających na terenie Doliny Krzemowej, w tym: Salesforce, Fujitsu, Singtel, Standard Chartered, British Telecom Group, Symantec, Belkin, LG, Microsoft, Qualcomm, Amazon.com.

W drugiej edycji projektu, realizowanej w dniach 24-27 czerwca 2014 r. uczestniczyło 17 korporacji/funduszy z Doliny Krzemowej: AT&T, SAP, Honda, Intel Capital, Sood Ventures, Docomo Capital, Atlantic Bridge, GE Software, Panasonic, LG, Oracle, NEC, Sprint, ABB Technology Ventures, Telefonica, Bayer Healthcare, BT, które zgłosiły zapotrzebowanie na rozwiązania technologiczne (*wishlist*), które stanowią o potencjale konkurencyjnym polskiego przemysłu.

W 3. edycji projektu, która odbyła się w dniach 29-30 października 2014 r. wzięły udział 2 polskie firmy. Korporacje biorące udział w programie: Bank of the West, The Walt Disney Company, DoCoMo Ventures, Orange, Panasonic, Sony Corporation of America, Standard Chartered, Atlantic Bridge (VC), BT, Cisco, Dell, Deutsche Telecom, Hyundai Ventures, Hyundai Motor Company, IBM, LG, NEC, Oracle, Orange/Rallyteam, Samsung Electronics, SAP, Sprint.

Polscy przedsiębiorcy mogą również korzystać z **programów i projektów Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA)**. Od 2012 r. Polska jest członkiem ESA, co umożliwiło włączenie polskich przedsiębiorstw i instytucji naukowo-badawczych w realizację programów Agencji. Przez pierwsze 5 lat naszego członkostwa w Europejskiej Agencji Kosmicznej (a więc do końca 2017 r.) polskie podmioty będą objęte specjalnym programem wsparcia, którego celem jest dostosowanie ich możliwości do udziału w programach i projektach ESA. Część środków pochodząca z polskiej składki członkowskiej do

ESA (45% rocznej składki obowiązkowej) będzie przeznaczana wyłącznie na kontrakty dla krajowych firm i instytutów naukowo-badawczych. O pozostałą część polskiej składki przedsiębiorstwa mogą ubiegać się zgodnie z ogólnymi zasadami i procedurami przetargowymi ESA.

W ramach ww. programu wsparcia odbyły się dotychczas dwa konkursy: w 2013 oraz 2014 r. Łącznie złożono w nich 143 innowacyjne propozycje, z których eksperci ESA rekomendowali do wdrożenia 62 projekty (z czego 34 w pierwszym konkursie oraz 28 w drugim) na łączną kwotę prawie 11 mln EUR, z czego na przemysł przypada ok. 80% tej kwoty. Oba konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród polskich podmiotów, o czym świadczy to, że wzięło w nich udział 80 podmiotów, z czego 23 uczestniczyło w pierwszym, jak i drugim konkursie. Zdecydowana większość propozycji przemysłu, które znalazły uznanie ESA dotyczy rozwoju wysoko-zaawansowanych technologii kosmicznych. Wszystkie propozycje złożone w konkursie organizowanym w ramach programu wsparcia przemysłu, to autorskie rozwiązania polskich podmiotów. Pokazuje to zaangażowanie polskich firm i jednostek naukowo-badawczych w ten sektor, ich doświadczenie, kompetencje i kreatywność.

Oprócz programu wsparcia polskiego przemysłu polskie podmioty z coraz większym sukcesem uczestniczą w tzw. programach opcjonalnych **Europejskiej Agencji Kosmicznej** zdobywając w otwartej konkurencji jej kontrakty. Jak wynika z ostatniego raportu ESA z maja 2015 r. od początku akcesji Polski do tej organizacji 40 firm i jednostek naukowo-badawczych uczestniczyło w przetargach w ramach programów i misji ESA. W tej grupie 32 oferentów z Polski podpisało już kontrakty na kwotę ponad 14,5 mln EUR. Największym zainteresowaniem ze strony polskich firm cieszą się następujące programy: program technologiczny GSTP, który służy tworzeniu nowych rozwiązań bez przypisywania ich do konkretnych misji, ARTES-20 – zintegrowane aplikacje znajdujące zastosowanie w wielu sektorach gospodarki, PRODEX – poświęcony rozwojowi instrumentów naukowych, MREP - dotyczący robotyki i eksploracji oraz tzw. GMES Space Component dot. obserwacji Ziemi dla potrzeb ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego.

2.5 Zarządzanie jakością

Jednym ze źródeł przewagi konkurencyjnej dla przedsiębiorstw działających na globalnym rynku jest posiadanie powszechnie uznawanych certyfikatów dotyczących takich obszarów działania jak zapewnienie jakości czy też bezpieczeństwo informacji. Systemem wyznaczającym globalne standardy jest system norm ISO.

System norm ISO może być stosowany przez większość podmiotów gospodarki narodowej, a więc nie tylko przedsiębiorstwa, ale również podmioty administracji publicznej. System może być dostosowany do rozwiązań zarządczych każdej instytucji i organizacji, bez względu na jej wielkość. System norm ISO z powodzeniem wdrażany jest przez podmioty gospodarcze, a także instytucje samorządowe czy organy administracji centralnej, dając sygnał odbiorcom zewnętrznym o rzetelności i solidności świadczonych usług.

Do grupy podstawowych norm ISO należy zaliczyć:

1. ISO 9001 - międzynarodowa norma określająca wymagania, które powinien spełniać system zarządzania jakością w organizacji.
2. ISO 13485 - system zarządzania jakością dla wyrobów medycznych, opracowany w zgodzie z wymaganiami systemu ISO 9001.
3. ISO 14001 - opisuje globalne standardy w zakresie systemów zarządzania środowiskiem oraz mitygacji wpływu na środowisko naturalne.

4. ISO/TS 16949 – opisuje normy systemów jakości w branży motoryzacyjnej w obrębie globalnego przemysłu motoryzacyjnego. Stanowi ujednolicenie norm amerykańskich (QS-9000), niemieckich (VDA6.1), francuskich (EAQF) i włoskich (AVSQ).
5. ISO 22000 – opisuje system zarządzania bezpieczeństwem żywności dla organizacji w łańcuchu żywności. Łączy system HACCP oraz system dobrych praktyk.
6. ISO/IEC 27001 to podstawa światowego standardu w dziedzinie systemów bezpieczeństwa informacji oraz danych.

Według danych ISO⁴⁰, na koniec 2013 r. wydano ponad 1,6 mln certyfikatów ISO w 191 krajach, tj. o ponad 4% więcej względem roku poprzedniego. Dla porównania, dwa lata wcześniej było to jedynie 1,4 mln certyfikatów w 180 krajach.

Chiny, podobnie jak w latach poprzednich, pozostają liderem pod względem procentowego przyrostu liczby wydanych certyfikatów w większości kategorii norm. Niemniej w przypadku szeregu kategorii liderami przyrostów zostały inne kraje: Włochy (ISO 9001), Niemcy (ISO 50001), Japonia (ISO 27001). W dalszym ciągu rośnie rola państw azjatyckich jako odbiorców certyfikatów ISO, co wpisuje się w postępujący wzrost znaczenia Azji jako ośrodka gospodarczego, w szczególności produkcyjnego.

Pierwszy certyfikat ISO w Polsce został wydany w 1993 r. przedsiębiorstwu ABB Zamech Zakłady Przekładni Sp. z o.o. (obecnie MAAG Gear Zamech Sp. z o.o.) w Elblągu przez centrum certyfikacji BSI. W kolejnych kilku latach ich liczba zwiększała się bardzo powoli. Szybki przyrost ilości wydanych certyfikatów miał miejsce w latach 2003-2005. Do 2005 r., liczba wydanych w Polsce certyfikatów zwiększała się nieprzerwanie – pierwsze przełamanie tego trendu nastąpiło w 2006 r., gdy liczba certyfikatów zmniejszyła się o ponad 14% r/r. W kolejnym roku, tj. 2007, liczba certyfikatów wzrosła do ponad 10,9 tys., tj. powyżej wartości w 2006 r. Wzrost ilości wydanych certyfikatów utrzymał się aż do 2009 r., gdy osiągnięto rekord wydanych certyfikatów – ich liczba wzrosła do 15.532 sztuk. W kolejnych latach, tj. 2010-2012, odnotowano spadek ogólnej liczby certyfikatów. Na koniec 2012 r. było ich już jedynie 13.770 sztuk, jednak w kolejnym roku, ich liczba zwiększyła się o ok. 5% osiągając liczbę 14.254 sztuk.

Wg danych ISO największą popularnością w Polsce cieszą się certyfikaty związane z normą ISO 9001. W 2013 r. wydano ich 10.527 sztuk (wzrost o ok. 4,2% względem poprzedniego roku). W 2013 r. odnotowano przyrost dla wszystkich rodzajów certyfikatów (oprócz ISO 22001). Największy przyrost miał miejsce w przypadku ISO 50001 – ponad 88% (efekt niskiej bazy: wzrost z 12 sztuk w 2012 r. do 22 sztuk 2013 r.). Znaczny przyrost certyfikatów odnotowano m.in. dla ISO 14001 – 10,2% (przyrost o 206 sztuk) czy też dla ISO 27001 – 10,1% (przyrost o 28 sztuk).

2.6 Umiejdzynarodowienie polskich przedsiębiorstw

Współczesna gospodarka ma prawdziwie globalny charakter, a samo zjawisko globalizacji dotyka w podobnym stopniu zarówno producentów, jak i konsumentów, ale również pozostałych uczestników rynku, tj. państwa, organizacje społeczne. Myśląc o globalizacji jako pewnym procesie o charakterze społeczno-gospodarczym, warto pamiętać, iż przed nastaniem „globalnej wioski” duże spółki walczyły ze sobą o zagraniczne rynki natomiast przedsiębiorstwa z sektora MŚP koncentrowały działania na swoich macierzystych rynkach – w dużej mierze o charakterze lokalnym bądź regionalnym, z rzadka myśląc o rozwoju poza granicami swojego kraju.

⁴⁰ The ISO Survey of Management System Standard Certifications (2012)

Jak słusznie wskazał R. Porter – „liczba sektorów globalnych i zbliżonych do globalnych ciągle rośnie i najprawdopodobniej będzie się zwiększać w przyszłości”⁴¹. Prawdopodobieństwo ta zmusza polskie przedsiębiorstwa do uwzględnienia również globalnej perspektywy w swoich działaniach, zarówno strategicznych, jak i operacyjnych.

Decyzję o umiędzynarodowieniu przedsiębiorstwa podejmują z szeregu powodów. Jak wskazują badania⁴² do podstawowych należy zaliczyć motywy o charakterze:

- ekonomicznym, tj. związane z maksymalizacją efektu ekonomicznego, w szczególności osiągnięcie wyższej zyskowności przedsiębiorstwa i rentowność produkcji niż na rynku macierzystym. Dodatkowym argumentem jest nieodłączny efekt skali działalności związany z internacjonalizacją.⁴³
- rynkowym, tj. powiązane z instrumentami tzw. marketingu mix. Firmy działające na różnych rynkach najczęściej posiadają o wiele silniejszą pozycję konkurencyjną na każdym z nich, niż gdyby swoją aktywność koncentrowały na rynku macierzystym. Dodatkowo firmy o międzynarodowym charakterze najczęściej cieszą się większym uznaniem ze strony konsumentów.
- prawnym, tj. związanych przede wszystkim z polityką gospodarczą państwa. Przykładem aktywnej polityki mogą być bariery celne bądź handlowe, mające chronić dany rynek przed zagranicznymi produktami, ale również instrumenty wsparcia ekspansji na zagraniczne rynki.⁴⁴

2.6.1 Podstawowe formy umiędzynarodowienia działalności gospodarczej

Klasyczny model umiędzynarodowienia, tzw. model uppsalski, wyróżnia cztery etapy rozwoju intensywności działalności międzynarodowej podmiotów gospodarczych⁴⁵:

1. eksport sporadyczny;
2. eksport przez niezależnych pośredników;
3. utworzenie za granicą filii handlowej;
4. utworzenie za granicą filii produkcyjnej.

Jednak model ten nie jest pozbawiony wad. Najczęściej wskazuje się, iż nie uwzględnia on różnej prędkości przechodzenia do kolejnych etapów, a nawet pomijanie niektórych z nich, bądź też zaniechania samego procesu internacjonalizacji.

Niemniej oprócz strategii wejścia ze swoimi produktami bądź usługami na rynki zagraniczne, przedsiębiorstwa powinny uwzględniać w swoich działaniach również strategię obecności organizacyjnej na tych rynkach. Dlatego też warto, myśląc o formach umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstwa, wykorzystywać poniższą, trójelementową klasyfikację:

1. transakcje rynkowe, wśród których wyróżniamy transakcje importowe i eksportowe, które z kolei mogą być realizowane z różnym nasileniem i w różnych układach, a także handel tranzytowy;
2. powiązania kooperacyjne z partnerem zagranicznym, wśród nich znajduje się kooperacja kapitałowa (joint venture, konsorcja), kooperacja niekapitałowa (produkcja nakładcza, obrót uszlachetniający, licencje, franchising, leasing, kontrakty menedżerskie, kontrakty na inwestycje „pod klucz” oraz kontrakty na poddostawy), a także międzynarodowe sojusze strategiczne oraz sieci przedsiębiorstw;

⁴¹ Zob. M. Porter, *Strategia konkurencji. Metody analizy sektorów i konkurentów*, Warszawa 1992, s. 270.

⁴² Zob. K. Wacha, *Działalność gospodarcza w Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, KPiłAEWK, Kraków 2005, s. 47

⁴³ Tamże, s. 47

⁴⁴ Tamże, s. 48.

⁴⁵ Zob. J. Rymarczyk, *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, Warszawa 2004, s. 20-21.

3. działania zmierzające do objęcia działalności własnym układem organizacyjnym i własnościowym, czyli: fuzje czy przejęcia przedsiębiorstw a także samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej za granicą za pomocą oddziału lub filii.

Należy mieć przy tym na uwadze, iż w większości wypadków, dokonując wyboru co do formy obecności na rynku zagranicznym, przedsiębiorstwo musi uwzględnić korzyści oraz koszty każdej z ww. form, a także niezbędne zasoby materialne i osobowe potrzebne do zapewnienia swojej efektywnej działalności na obecnym rynku.

Przedsiębiorstwa powinny zdobywać zagraniczne rynki stopniowo i przechodzić do kolejnych form ekspansji wraz ze wzrostem doświadczenia i wiedzy, każdorazowo analizując różne determinanty. Dokładnej klasyfikacji czynników wpływających na wybór formy ekspansji dokonał M. Gannon.⁴⁶ W swoich rozważaniach wskazał on szereg zależności odnoszących się do podstaw podejmowania decyzji o umiędzynarodowieniu skali działalności przedsiębiorstw. W szczególności jeśli rynek docelowy jest znacznych rozmiarów, to bardziej opłacalna jest inwestycja, natomiast bliskość rynku przemawia na korzyść eksportu. Kiedy firma jest duża, ma doświadczenie zagraniczne i zamierza długo pozostawać na tym rynku, to powinna wybrać inwestycje. Takiemu wyborowi sprzyjają również: korzystne środowisko działalności gospodarczej (prawo, podatki, klimat gospodarczy, niższe koszty pracy), wymagana bliskość końcowego odbiorcy towaru oraz kompleksowość działań marketingowych. Przeciw inwestycji świadczą krótki cykl życia produktu w branży oraz długoterminowa strategia koncentracji na rynku krajowym.⁴⁷

Jedną z form obecności polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych, coraz częściej przez nie wykorzystywanych, są systemy franczyzowe. Jak wskazują badania Akademii Rozwoju Systemów Sieciowych, polskie rozwiązania franczyzowe są obecne zwłaszcza w krajach Europy Środkowej i Wschodniej (m.in. Rosja, Białoruś, Ukraina), ale również w niektórych krajach UE-15 (m.in. Wielka Brytania, Niemcy). Najczęściej ekspansja zagraniczna dotyczyła systemów sieciowych, które reprezentowały następujące obszary: odzież i obuwie, FMCG, usługi finansowe i związane z obsługą rynku nieruchomości a także zdrowiem i urodą.⁴⁸ Trudny wschodni kontekst gospodarczy wymaga pewnych dostosowań od polskich systemów franczyzowych, niemniej nie przekreśla długoterminowej obecności polskich rozwiązań na tych rynkach.⁴⁹

2.6.2 Zjawisko internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw w świetle badań

Obecna sytuacja i pozycja polskich przedsiębiorstw na międzynarodowych rynkach wskazuje, iż można je zaliczyć do grupy tych podmiotów, które relatywnie późno rozpoczęły proces umiędzynarodowienia. Zasadny wydaje się wniosek, iż wejście na międzynarodowe rynki dla wielu polskich przedsiębiorstw może być bardzo utrudnione, z powodu zbyt wysokich kosztów wejścia, a także z powodu strategii rozwoju transnarodowych korporacji, skutecznie broniących swojej pozycji na rynku.⁵⁰

Opracowania dotyczące handlu zagranicznego dla sektora MŚP, zostały zapoczątkowane w Ministerstwie Gospodarki w 2000 r., a więc przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Były one przygotowywane w oparciu o dane ewidencyjne, zgodne z dokumentami SAD. Całkowity obrót mógł

⁴⁶ Zob. M. Gannon, *Towards a composite theory of foreign market entry mode choice: the role of marketing strategy variables*, "Journal of Strategic Marketing" 1993, No. 1, s. 65.

⁴⁷ Zob. E. Dąbrowska, D. Cielecki, *Ekspansja międzynarodowa polskich przedsiębiorstw po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008 r.

⁴⁸ Zob. <http://franczyzawpolsce.pl/trendy-franczyzy/5707-polskie-franczyzy-konkuruja-za-granica>

⁴⁹ Zob. <http://franczyzawpolsce.pl/trendy-franczyzy/5571-polskie-firmy-okopuja-sie-w-rosji>

⁵⁰ Zob. Przybylska K., *Proces internacjonalizacji przedsiębiorstwa w teorii ekonomicznej*, Zeszyty Naukowe WSE, nr 3, Bochnia 2005, str. 73-75.

wówczas zostać przyporządkowany, poprzez numer REGON, do konkretnych firm, a przez to do informacji o ich wielkości. Tym samym możliwe było wiarygodne określenie struktury handlu według wskaźnika wielkości jednostek gospodarczych.

W 2004 r., po wejściu Polski do Unii Europejskiej, została zmieniona metodologia tworzenia zbiorów statystycznych dla handlu zagranicznego⁵¹. Począwszy od 2005 r. udział eksportu i importu, któremu nie można przypisać określonego podmiotu, a tym samym wskaźnika wielkości, powiększa się systematycznie, osiągając w 2010 r. wartość 15%. Tym samym, dane dotyczące wielkości obrotów i liczby eksporterów/importerów w poszczególnych kategoriach wielkości nie odzwierciedlają w pełni rzeczywistej sytuacji sektora dużych jednostek oraz sektora MŚP. W związku z tym, Ministerstwo Gospodarki od 2010 r. nie opracowuje zestawień statystycznych dotyczących handlu zagranicznego w podziale na wskaźnik wielkości przedsiębiorstw.

Tabela 11. Liczba eksporterów i importerów zidentyfikowanych w bazie MG w latach 2005- 2014*

Rok	Eksport		Import	
	Wszystkie jednostki	Powyżej 250 pracujących	Wszystkie jednostki	Powyżej 250 pracujących
2005	30 289	1 885	39 967	2 348
2006	32 136	1 886	40 141	2 362
2007	32 899	1 884	44 591	2 401
2008	31 296	1 872	50 421	2 337
2009	30 408	1 842	43 109	2 217
2010	31 628	1 788	43 920	2 170
2011	36 066	1 763	44 336	2 028
2012	41 110	1 776	44 972	2 004
2013	43 244	1 728	46 729	1 988
2014*	40 197	1 686	48 226	1 903

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie bazy MG

* Dane wstępne za 2014 r.

Warto zwrócić uwagę, iż w latach 2005 - 2014 nastąpił wzrost ogólnej liczby podmiotów zaangażowanych w działalność eksportową o ok. 32,7% (wzrost o 9.908 podmiotów gospodarczych). Jednocześnie, nastąpił spadek liczby dużych podmiotów zaangażowanych w ww. działalności o 10,6% (spadek o 199 podmiotów). Wzrost zanotowano również w przypadku podmiotów zaangażowanych w działalność importową – o 20,7% (wzrost o 8.259 podmiotów). Natomiast w przypadku dużych podmiotów zaangażowanych w ww. działalność nastąpił spadek ich liczby o ok. 19% (spadek o 445 podmiotów).

Dane zawarte w najnowszym arkuszu informacyjnym SBA⁵² dla Polski wskazują, iż polskie przedsiębiorstwa wyraźnie odstają od unijnej średniej – zarówno pod względem umiędzynarodowienia, jak i obecności na jednolitym rynku wspólnotowym. W Polsce jedynie 11,2% małych i średnich

⁵¹ Wynika to z:

(1) Metodologii zbierania danych o handlu zagranicznym, która zakłada tworzenie umownych (sztucznych) numerów REGON. W celu zmniejszenia liczby podmiotów zobowiązanych, stworzony został system progów statystycznych, które określają powyżej jakiej wartości obrotów rocznych należy składać deklarację;

(2) Przepisów celnych, które umożliwiają dokonanie odprawy celnej w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, niż państwo faktycznego eksportu bądź importu. Dane o takich towarach są pozyskiwane z systemu celnego kraju odprawy.

⁵² SBA Fact Sheet Poland 2014

http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review/files/countries-sheets/2014/poland_en.pdf

przedsiębiorstw dokonuje wewnątrznunijnego importu oraz jedynie 10,8% jest aktywnym wewnątrzwspólnotowym eksporterem. Średni wynik dla UE to odpowiednio 17,47% w przypadku importu oraz 13,89% w przypadku eksportu.⁵³ Polskie przedsiębiorstwa nie wykorzystują więc w pełni możliwości związanych z jednolitym rynkiem. Częściowo może to być związane z dużym rynkiem wewnętrznym (krajowym), który jest wystarczający dla większości polskich firm.

Dane SBA pokazują, iż polskie małe i średnie przedsiębiorstwa są mniej zaangażowane w handel z partnerami spoza Unii Europejskiej niż wynosi unijna średnia. Dane wskazują, iż jedynie 4,7% polskich małych i średnich przedsiębiorstw jest zaangażowanych w import spoza UE, w porównaniu z 8,2% średniej unijnej. W przypadku eksportu do krajów poza UE, jedynie 5,4% polskich małych i średnich przedsiębiorstw prowadzi taką działalność w porównaniu z prawie 9,7% średniej unijnej.⁵⁴ Warto jednocześnie pamiętać, iż koszt importu towarów spoza UE do Polski jest niższy niż średnia unijna (różnica na korzyść Polski wynosi ok. 41 USD, czyli ok. 4,3%). W przypadku kosztów eksportu sytuacja jest odwrotna – Polska jest nieznacznie droższa od średniej unijnej (różnica na niekorzyść Polski wynosi ok. 16 USD, czyli ok. 2,5%).⁵⁵

Z badań GUS dotyczących działalności podmiotów posiadających udziały w podmiotach z siedzibą za granicą⁵⁶ wynika, że podmioty z siedzibą w Polsce z roku na rok poszerzają zakres swojej ekspansji zagranicznej. Mimo to, zdecydowana ich większość koncentruje się na pobliskich rynkach – niemieckim, czeskim, ukraińskim, rumuńskim i rosyjskim (ok. 44,4% wszystkich jednostek zagranicznych wg badania GUS). Najwięcej przedsiębiorstw posiadających zagraniczne oddziały zaliczanych jest do sektora przetwórstwa przemysłowego, natomiast najmniej – do działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją. Polskie przedsiębiorstwa coraz częściej angażują się w bardziej odległych geograficznie rejonach – w Azji i obu Amerykach. Informacje dostarczane przez Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji świadczą o coraz większej dywersyfikacji geograficznej polskich przedsiębiorstw. Decydują się one zwiększać zakres umiędzynarodowienia realizując projekty inwestycyjne typu *greenfield* w takich krajach jak: Chiny, Indonezja, Kanada, czy Brazylia. Świadczy to o tym, że polscy przedsiębiorcy mają świadomość znaczenia ekspansji zagranicznej dla zwiększania wartości firmy.

2.6.3 Polski eksport

Poziom wymiany handlowej wyraźnie wzrósł w ostatnich latach. Średnioroczne tempo wzrostu wolumenu obrotów towarowych w latach 2001–2014 wyniosło 9,3% po stronie eksportu i 7,1% w imporcie, znacznie wyprzedzając średnie tempo wzrostu PKB w tym okresie – sięgające 3,6%. Średnioroczne tempo wzrostu eksportu towarów w wymiarze wartościowym (w euro) było o 3,1 pkt. proc. szybsze niż w ujęciu wolumenowym, a importu o 2,3 pkt. proc.

Dynamiczny wzrost obrotów handlowych, zwłaszcza eksportu, jest silnie powiązany z napływem inwestycji zagranicznych. Po okresie dominującego w pierwszych latach transformacji zainteresowania inwestorów zagranicznych ekspansją na chłonny rynek wewnętrzny, kolejna dekada przyniosła, wraz ze wzmożonym napływem BIŻ, dynamiczny wzrost orientacji eksportowej wśród zagranicznych inwestorów. Szacuje się, że obecnie udział podmiotów z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie towarowym sięga ponad 60%.

⁵³ Dane liczbowe dotyczą roku 2011 r.

⁵⁴ Dane liczbowe dotyczą roku 2011 r.

⁵⁵ Dane liczbowe dotyczą roku 2014 r.

⁵⁶ Zob. *Działalność podmiotów posiadających udziały w podmiotach z siedzibą za granicą w 2013 roku*, GUS, Warszawa 2015 r.

Wysokie tempo wzrostu polskiego eksportu jest także efektem unowocześnienia jego struktury - jak wskazuje raport GrantThornton⁵⁷, w latach 1989 – 2014 nastąpił spadek znaczenia udziału surowców w polskim eksporcie z ok. 22,3% (w 1989 r. – głównie surowce kopalniane oraz metalurgiczne) do jedynie ok. 5,3% współcześnie. Obecnie w naszym eksporcie dominujące znaczenie mają sektory obejmujące produkty stosunkowo wysoko przetworzone i o wyższym poziomie zaawansowania technologicznego, takie jak motoryzacyjny, elektromaszynowy i chemiczny. O wzroście konkurencyjności polskiej oferty eksportowej i całej gospodarki może również świadczyć dominujący udział w naszym eksporcie najbardziej wymagających rynków rozwiniętych, w tym UE.

W roku 2014 polski eksport do krajów UE wyniósł 128,4 mld EUR, zwiększając się w porównaniu z 2000 rokiem 4,6-krotnie, a od lat najważniejszym polskim partnerem handlowym pozostają Niemcy (odbierają ponad ¼ polskiej sprzedaży za granicę). Wyższa dynamika po stronie eksportu do UE zaowocowała przekształceniem deficytu na poziomie prawie 8,7 mld EUR w roku 2000 w nadwyżkę systematycznie rosnącą do 28,9 mld EUR w roku 2014. Dodatkowo saldo obrotów z UE pozwala w znacznej części kompensować deficyt z tytułu importu surowców energetycznych z Rosji oraz uwarunkowanego strukturalnie wysokiego deficytu w wymianie z rynkami azjatyckimi (szczególnie z Chinami i Republiką Korei).

Jednocześnie relacja obrotów towarowych do PKB, jako jeden z istotnych mierników otwartości i umiędzynarodowienia gospodarki, wyraźnie się poprawiła. Zwiększanie udziału eksportu w PKB powoduje, że wpływa on coraz silniej na stan polskiej gospodarki. Eksport, o ile stanowi znaczną część PKB, wpływa na poziom popytu krajowego poprzez kreowanie popytu inwestycyjnego przez eksporterów oraz przekłada się na wielkość zatrudnienia.

Tabela 12. Relacja eksportu towarów do PKB w wybranych krajach UE w latach 2000-2014

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
UE	26,1	26,6	28,3	28,6	29,3	25,3	28,7	31,1	31,8	31,8	31,6
Strefa euro	27,5	28,0	29,7	30,6	30,7	26,0	29,6	32,1	33,3	33,4	33,6
Niemcy	26,6	32,2	35,2	36,9	37,1	31,4	35,6	38,2	39,1	38,5	38,6
Wielka Brytania	18,4	16,0	17,4	15,0	16,8	15,6	17,4	19,1	18,4	17,9	16,3
Francja	21,9	20,3	21,1	20,8	20,9	17,9	19,5	20,8	21,1	21,0	20,9
Włochy	20,5	19,7	21,0	22,1	22,1	18,1	20,5	22,2	23,4	23,6	23,9
Niderlandy	52,9	53,2	56,1	56,8	57,6	49,3	57,1	62,0	65,9	65,9	65,3
Polska	21,0	28,8	31,5	31,3	31,0	30,3	32,8	35,1	36,5	37,6	38,2
Czechy	32,0	52,7	55,1	56,4	53,3	48,9	55,6	60,7	64,9	65,8	71,6
Węgry	51,1	53,8	62,4	66,0	66,9	60,8	67,6	71,5	71,1	72,0	74,1
Słowacja	41,7	62,4	71,1	73,7	71,2	60,3	69,4	77,9	83,4	84,8	83,1

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych Eurostat

Relacja eksportu do PKB w Polsce w latach 2000-2014 wzrosła blisko dwukrotnie, co stanowi zdecydowanie większą poprawę w porównaniu do zarówno najważniejszych starych państw UE, jak i głównych rynków UE-11. Jakkolwiek relacja eksportu do PKB w omawianych latach wyraźnie wzrosła osiągając 38,2% w 2014 r., to jednak nadal pozostaje dużo niższa niż chociażby na rynkach naszych partnerów z grupy Wyszehradzkiej (na Węgrzech i w Czechach wyniosła ponad 70%, a na Słowacji aż 83%).

⁵⁷Zob. *Zagraniczna ekspansja polskich firm - Dokonania, ambicje, perspektywy*. GrantThornton, Warszawa 2015 r., s. 8.

Tabela 13. Udział eksportu wybranych krajów UE w światowym eksporcie w latach 2000-2014

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Niemcy	8,5	9,2	9,1	9,4	9,0	8,9	8,2	8,0	7,6	7,7	8,0
Wielka Brytania	4,4	3,7	3,7	3,1	2,8	2,8	2,7	2,8	2,6	2,9	2,7
Francja	5,1	4,4	4,1	4,0	3,8	3,9	3,4	3,3	3,1	3,1	3,1
Włochy	3,7	3,6	3,4	3,6	3,4	3,2	2,9	2,9	2,7	2,8	2,8
Niderlandy	3,6	3,9	3,8	3,9	4,0	4,0	3,8	3,6	3,6	3,6	3,6
Polska	0,5	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Czechy	0,5	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Węgry	0,4	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Słowacja	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych UNCTAD

Polski handel zagraniczny odgrywa także coraz większą rolę na rynku globalnym. W rezultacie jego szybkiego wzrostu w okresie transformacji Polska wyraźnie zwiększyła swój udział w międzynarodowych obrotach towarami i usługami. W latach 2000-2014 udział polskiego eksportu towarów w globalnym eksporcie zwiększył się ponad 2-krotnie, do 1,1% w 2014 r. Jakkolwiek państwa UE-15, w tym Niemcy, Wielka Brytania, Włochy czy Francja mają zdecydowanie wyższy niż Polska udział w światowym eksporcie, to jednak w stosunku do 2000 r. uległy one obniżeniu, do kolejno 8%, 2,7% i 2,8% i 3,1%.

2.6.4 Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne (BIZ) oraz polskie Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne (PBIZ)

Pod względem relacji odpływu BIZ do wartości nakładów na środki trwałe, Polska na tle pozostałych gospodarek unijnych, plasowała się w okresie 2006-2010 w środku stawki. Wysoka wartość współczynnika w roku 2006 została osiągnięta wskutek inwestycji PKN Orlen w litewskich Możejках. W kolejnych latach relacja ta utrzymywała się na średnim poziomie około 5%. Podczas gdy w większości krajów w wyniku kryzysu gospodarczego wartość inwestycji w stosunku do nakładów na środki trwałe w roku 2009 znacząco zmalała, w przypadku Polski była ona wyższa niż w roku 2008.

Świadczy to o tym, że polskie firmy w mniejszym stopniu odczuły skutki kryzysu. Co prawda, poziom ich umiędzynarodowienia odbiega znacznie od poziomu umiędzynarodowienia spółek niemieckich czy francuskich, jednak są one bardziej aktywne niż spółki czeskie czy słowackie, czego dowodem jest większy i wciąż rosnący udział odpływu polskich BIZ w światowych odpływach BIZ ogółem w porównaniu do pozostałych krajów naszego regionu.

Tabela 14. Relacje odpływu BIZ do PKB oraz odpływu BIZ do wartości nakładów na środki trwałe w wybranych krajach UE w latach 2009-2014

	BIZ/PKB (%)						BIZ/nakłady na środki trwałe (%)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czechy	7,2	7,2	5,8	8,4	9,9	9,3	1,7	2,1	- 0,5	3,3	7,7	- 1,0
Polska	4,8	5,1	5,6	6,2	13,5	11,9	4,0	6,5	3,4	- 2,8	- 3,3	4,9
Słowacja	3,5	3,9	4,1	5,1	4,5	3,0	4,7	4,8	3,0	0,0	- 2,1	- 0,6
Francja	41,5	44,2	43,6	48,6	48,5	44,9	16,9	8,2	8,0	5,2	4,0	7,0
Niemcy	41,3	42,8	39,8	44,7	45,1	41,0	10,5	19,0	10,3	9,3	4,1	14,5
Włochy	22,2	23,0	22,8	25,4	24,4	25,5	4,9	7,7	12,0	2,1	8,3	6,5
Wielka Brytania	68,2	67,9	65,5	66,5	58,9	53,8	5,5	12,1	25,8	6,8	- 3,4	- 11,9

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych UNCTAD; World Investment Report 2015, zał. 6 i 8.

Możliwość inwestowania poza granicami kraju jest pochodną równie korzystnych zmian w odniesieniu do absorpcji BIZ w polskiej gospodarce na tle innych krajów unijnych. Zgodnie z danymi UNCTAD, do końca 2014 r. napłynęło do Polski ponad 245 mld EUR z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Relatywne zmniejszenie napływu BIZ w latach 2012-2013 nie wynikało z negatywnych tendencji w polskiej gospodarce, ale było rezultatem spowolnienia gospodarczego w Europie Zachodniej i USA, a także następstwem transakcji związanych z tzw. kapitałem w tranzycie. Jakkolwiek, bezpośrednie inwestycje zagraniczne lokowane w Polsce pozwoliły na rozwój krajowych przedsiębiorstw, wzrost ich dojrzałości oraz wychodzeniu na zagraniczne rynki.

W ciągu ostatnich lat Polska stała się jednym z największych inwestorów zagranicznych wśród nowych państw członkowskich Unii Europejskiej (UE-12). Skumulowana wartość polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniosła na koniec 2013 roku ok. 20,6 mld EUR, co oznacza, że w porównaniu z rokiem 2004 wzrosła ponad dwudziestokrotnie. Niemniej jednak lata 2012-2013 przyniosły odwrócenie obserwowanych wcześniej (poza „kryzysowymi” latami 2008-2009) tendencji.

Po obserwowanych w latach 2008-2010 tendencjach wzrostowych, w roku 2012 saldo polskich BIZ za granicą było ujemne. Na wartość i strukturę polskich BIZ oddziaływała w 2012 r. działalność podmiotów specjalnego przeznaczenia. Dodatkowo wynik nie odzwierciedla faktu, iż dokonano wówczas największej polskiej inwestycji w historii (zakup przez KGHM kanadyjskiej spółki Quadra FNX – wartość transakcji to ok. 9,5 mld zł). W roku 2013, podobnie jak rok wcześniej, wartość polskich BIZ była ujemna (prawie -1,1 mld EUR) i pozostawała pod wyraźnym wpływem kapitału w tranzycie. Odbudowie aktywności zagranicznej polskich firm nie sprzyjały perspektywy gospodarcze w państwach Unii Europejskiej, będących największymi odbiorcami polskiego kapitału.

Tabela 15. Polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne w latach 2008-2013 (mln EUR)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wartość	2.355	2.636	4.640	2.640	-2.067	-1.063

Źródło: NBP.

Biorąc pod uwagę kryterium geograficzne, najwięcej kapitału w formie BIZ z Polski trafiło w 2013 roku na Cypr (444 mln EUR), do Wielkiej Brytanii (325 mln EUR), Danii (267 mln EUR) oraz do Austrii (196 mln EUR) i Niemiec (187 mln EUR). Według stanu na koniec 2013 roku, najwięcej należności z tytułu polskich BIZ przypadało na państwa Unii Europejskiej (72% całości należności, tj. 14,9 mld EUR). W podziale uwzględniającym poszczególne państwa najwięcej należności (wynoszących ponad 1 mld EUR) przypadało na: Luksemburg (6,9 mld EUR, ok. 33,3% całości należności), Cypr (4,5 mld EUR; 21,9%), Szwajcarię (2 mld EUR; 9,5%), Niderlandy (1,8 mld EUR; 8,6%), Litwę (1,6 mld EUR; 7,6%) oraz Republikę Czeską (1,6 mld EUR; 7,6%).⁵⁸

W ujęciu sektorowym w 2013 r. najwięcej polskiego kapitału za granicą ulokowano w sekcji *Budownictwo* – 1,1 mld EUR. W przetwórstwie przemysłowym zainwestowano 155,1 mln EUR. W odniesieniu do stanu należności na koniec roku 2013 w poszczególnych sektorach gospodarki, inwestycji o największej wartości dokonano w usługach (15,8 mld EUR). Znaczej wartości inwestycje zostały podjęte także w przetwórstwie przemysłowym (4,3 mld EUR).

2.6.5 System oraz instrumenty wsparcia umiędzynarodowienia

⁵⁸ Dane ogólne oraz dane przekrojowe dot. BIZ różnią się ze względu na wykorzystanie źródeł danych o różnych okresach rewizji. Dane ogólne należy traktować jako najbardziej aktualne.

System promocji gospodarki składa się ze ściśle współpracujących ze sobą instytucji i agencji rządowych nadzorowanych przez Ministra Gospodarki. Są to: Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji Ambasad i Konsulatów RP (WPHI), Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PALIZ), Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) oraz Centra Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE).

Działania związane z promocją gospodarki i wzmacnianiem wizerunku Polski realizowane są również przez inne resorty, głównie MSZ (Ambasady), MRiRW, MKiDN (Instytuty Polskie), MSiT (Polska Organizacja Turystyczna), MŚP. Realizując zadania promocyjne podmioty te współpracują z innymi ministerstwami, agendami rządowymi (ARP, KUKE S.A., BGK). Dodatkowo działania w tym obszarze podejmowane są również przez instytucje samorządowe (Urzędy Marszałkowskie, Agencje Rozwoju Regionalnego, Urzędy Miast i Gmin) oraz wspomniane COIE.

Instytucje te udzielają sobie wsparcia w zakresie realizowanych przedsięwzięć i podejmują wspólne inicjatywy promocyjne. Koordynowana przez Ministerstwo Gospodarki współpraca zaangażowanych podmiotów pozwala na elastyczne wykorzystywanie dostępnych zasobów finansowych oraz kadrowych, a poprzez efekt skali zwiększa efektywność działań.

Wsparcie eksportu ma miejsce w dwóch płaszczyznach: w węższym znaczeniu poprzez wdrażanie konkretnych instrumentów, a w szerszym znaczeniu – poprzez promocję polskiej gospodarki w skali makro. Działania mające na celu wsparcie eksportu realizowane są w ramach programów operacyjnych i bazują na środkach z funduszy europejskich oraz poprzez dofinansowanie z budżetu krajowego branżowych projektów promocyjnych, kosztów uzyskania certyfikatów eksportowych czy też wsparcie organizacji przedsięwzięć promocyjnych oraz publikacji wydawnictw i materiałów promocyjnych.

Działania promocyjne realizowane na poziomie rządowym są wspierane działaniami podejmowanymi na szczeblu międzyrządowym oraz innymi inicjatywami Ministerstwa Gospodarki oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych służącymi popularyzowaniu wśród polskich przedsiębiorców możliwości ekspansji na rynki zagraniczne.

Istotną kwestią w zakresie tworzenia odpowiednich warunków do umiędzynarodawiania skali działalności polskich przedsiębiorstw jest rozbudowa bazy prawno-traktatowej regulującej dwustronne stosunki gospodarcze oraz udział w rozbudowie bazy prawno-traktatowej w postaci umów o wolnym handlu negocjowanych przez Komisję Europejską, a także projekty pomocy rozwojowej ukierunkowane na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej w krajach-biorcach takiej pomocy.

Warto również wspomnieć o wspólnych działaniach MG, MF oraz MSZ na rzecz szerszego wykorzystania preferencyjnych kredytów rządowych dla finansowania dostaw polskich towarów na rynki krajów trzecich w ramach pomocy wiązanej.

Działania Ministerstwa Gospodarki

W kompetencjach Ministerstwa Gospodarki znajdują się cztery instrumenty promocji eksportu, realizowane jako **pomoc de minimis**:

- dofinansowanie realizacji branżowych projektów promocyjnych w zakresie eksportu lub sprzedaży na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej;
- dofinansowanie kosztów uzyskania wymaganego na rynkach zagranicznych certyfikatu wyrobu;
- dofinansowanie realizacji określonych przedsięwzięć w zakresie promocji i wspierania eksportu lub sprzedaży na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej;

- dofinansowanie realizacji przedsięwzięć wydawniczych promujących eksport lub sprzedaż na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej.

W ramach programu wsparcia *de minimis* MG w latach 2012-2014 udzieliło wsparcia 766 firmom na łączną kwotę 5,5 mln zł.

Istotnymi instrumentami umiędzynarodowienia gospodarki są również **Specjalne Strefy Ekonomiczne** (patrz podrozdział 3.6.1), a także „**Program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011 – 2020**”, który ma na celu zapewnienie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, m.in. przez wspieranie nowych inwestycji realizowanych przez polskie i zagraniczne firmy, jak również poprzez zwiększanie udziału inwestycji innowacyjnych oraz tworzenie miejsc pracy o wysokiej produktywności. W ramach programu wspierane są m.in. bezpośrednie inwestycje w sektorach wysokich technologii (hi-tech), przyczyniając się w największym stopniu do rozwoju gospodarki i wzmacniając jej przewagi konkurencyjne.

Do końca 2014 r. Minister Gospodarki podpisał 42 umowy z przedsiębiorcami o udzielenie pomocy publicznej z tytułu realizacji ww. inwestycji. Do 2014 r. łączna wartość przyznanego w ramach umów wsparcia wyniosła 280,5 mln zł, z czego 81 mln. zł przeznaczone zostało na wsparcie tworzenia miejsc pracy, natomiast 199,4 mln zł – na wsparcie kosztów inwestycji. Przedsiębiorcy objęci umowami zadeklarowali poniesienie kosztów inwestycji w łącznej wysokości 7 mld zł oraz utworzenie ogółem 15,5 tys. nowych miejsc pracy.

Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji

Minister Gospodarki realizuje zadania z zakresu wspierania polskich przedsiębiorców na rynkach zagranicznych za pośrednictwem 49 **wydziałów promocji handlu i inwestycji** (WPHI) zlokalizowanych w 44 krajach świata. Koncentracja działalności WPHI jest skierowana na wspieranie podmiotów gospodarczych zamierzających współpracować z zagranicznymi rynkami. Celem jest ekspansja gospodarcza polskich przedsiębiorstw na rynkach trzecich.

MG opracowało i wdrożyło Katalog standardowych usług świadczonych nieodpłatnie na rzecz polskich przedsiębiorców przez WPHI. Katalog spełnia wcześniej formułowane oczekiwania przedstawicieli biznesu, określa szczegółowo zakres bezpłatnego wspomaganie przez WPHI polskich przedsiębiorców w procesie ich umiędzynarodowienia, określa zasady współpracy z polskimi przedsiębiorcami, standardy informacji prezentowanych na stronach internetowych WPHI na użytek przedsiębiorców, standardy usług świadczonych nieodpłatnie na rzecz przedsiębiorców w ramach kontaktów bezpośrednich. W 2014 r. WPHI zrealizowały łącznie ponad 94 tys. działań (w 2013 r. – ponad 93 tys.).

Działania współfinansowane ze środków unijnych

W kończącej się perspektywie finansowej UE 2007-2013 działania promocji gospodarczej skoncentrowane były w ramach 6 Osi priorytetowej *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka* „Polska gospodarka na rynku międzynarodowym”. Podejmowano działania, których celem było wzmocnienie marki „Polska” przez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego pod względem inwestycyjnym i turystycznym, a także jako miejsca nawiązywania wartościowych kontaktów gospodarczych.

W ramach **działania 6.1 Paszport do eksportu**, realizowanego przez PARP, wspierane były projekty mające na celu wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych, projekty przyczyniające się do zwiększenia udziału sprzedaży na rynki zagraniczne w ogólnej sprzedaży przedsiębiorstwa oraz projekty promujące polską markę na rynkach zagranicznych. Udzielane w ramach ww. instrumentu wsparcie skierowane było przede wszystkim do podmiotów z sektora MŚP.

W szczególności wsparcie kierowano na m.in. udział w zagranicznych targach, misjach handlowych, wyszukiwanie odpowiednich partnerów biznesowych czy też doradztwo eksportowe (przygotowywanie dokumentacji, stan prawny, finansowanie eksportu).

Od początku wdrażania ww. działania zawarto 5 009 umów (kwot dofinansowania 579,1 mln zł). W roku 2014 zawarto 710 umów na łączną kwotę 239,1 mln, a tylko w I półroczu 2015 r. zawartych zostało 126 umów na łączną kwotę 42,4 mln zł.

Celem realizowanych przez MG oraz WPHI projektów w ramach **poddziałania 6.2.1 Wsparcie dla sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów** jest wzrost poziomu umiędzynarodowienia polskich firm, poprzez ułatwienie przedsiębiorcom, a także organizacjom zrzeszającym przedsiębiorców, dostępu do kompleksowych, wysokiej jakości i nieodpłatnych usług informacyjnych w zakresie niezbędnym do planowania, organizowania i realizacji eksportu i/lub inwestycji poza granicami Polski. Dodatkowo bliska współpraca jednostek działających w systemie COIE to synergia działań oraz sprawny przepływ informacji m.in. z WPHI do przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem działalności eksportowej czy realizacją działalności inwestycyjnej poza Polskę.

Celem projektu **Polski Most Krzemowy**, realizowanego w ramach poddziałania 6.2.1, jest wsparcie polskich firm z branż nowych technologii w ekspansji na rynek Stanów Zjednoczonych Ameryki i tym samym przyspieszenie ich rozwoju (akcelerację). Projekt, o charakterze pilotażowym, realizowany jest przez PARP w partnerstwie z Wydziałem Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Waszyngtonie. Projekt jest realizowany w formule dwóch identycznych rund, z których każda składa się z trzech ściśle powiązanych ze sobą etapów: szkolenia otwierającego (etap 1) i obozu przygotowawczego (etap 2), które organizowane są w Polsce, oraz programu akceleracyjnego (etap 3) realizowanego na terenie Doliny Krzemowej w USA. Przed rozpoczęciem każdej z rund przeprowadzono nabór nowych uczestników projektu wśród innowacyjnych przedsiębiorstw z sektorów wysokotechnologicznych (z sektorów takich jak: IT, ICT, nanotechnologia, biotechnologia, clean-tech, aeronautyka i technologie kosmiczne, inteligentne budownictwo, produkcja sprzętu medycznego oraz farmaceutyków). I runda projektu rozpoczęła się w styczniu 2014 r. – w jej ramach 23 przedsiębiorców zrealizowało indywidualne, „uszyte na miarę” programy pobytu w Dolinie Krzemowej i współpracy z wybranymi przez siebie mentorami. Kolejne rundy zostały zaplanowane na 2015 r.

Dodatkowo Polska Organizacja Turystyczna realizowała dwa działania dotyczące wykorzystania potencjału turystycznego Polski oraz jej regionów. Celem projektu realizowanego w ramach **Działania 6.3 Promocja turystycznych walorów Polski** jest poprawa pozycji konkurencyjnej Polski na rynkach azjatyckich. Natomiast w ramach **Działania 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym** wspierane były kompleksowe ponadregionalne projekty turystyczne o charakterze unikatowym, w tym projekty liniowe i sieciowe obejmujące inwestycje w spójną infrastrukturę produktów turystycznych, w szczególności projekty realizowane w formule partnerstwa kilku podmiotów.

Realizacja przez MG projektu systemowego w ramach **Poddziałania 6.5.1 Promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych** ma na celu: poprawę wizerunku polskiej gospodarki wśród partnerów międzynarodowych, poprawę dostępu do informacji zarówno o Polsce jak i warunkach prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Polski, wzrost inwestycji polskich przedsiębiorców na rynkach zagranicznych, a także rozwój branż priorytetowych z punktu widzenia realizacji projektu. Najważniejszym komponentem realizowanym w ramach projektu była organizacja **branżowych programów promocji**. Cel ich realizacji to wsparcie udziału przedsiębiorców w przedsięwzięciach promocyjnych, które stanowią kompleksową koncepcję promocji konkretnej branży. Każda z koncepcji promocji uwzględnia różnorodne formy promocji (między innymi: udział w targach zagranicznych, misjach gospodarczych, konsultacjach, pokazach, spotkaniach branżowych,

spotkaniach z kontrahentami, indywidualnych spotkaniach, doradztwie, szkoleniach, coachingu), które dostosowane są specyfiki danej branży.

W związku z negatywnymi tendencjami w eksporcie na rynek ukraiński i rosyjski, niezbędne stało się podjęcie działań na rzecz stworzenia mechanizmów wsparcia polskich firm poprzez uruchomienie programu promocji realizowanego na wybranych rynkach, istotnych z punktu widzenia możliwości reorientacji polskiego eksportu. W ramach Poddziałania 6.5.1 w okresie listopad 2014 – maj 2015 zrealizowano program promocji „**Aktywizacja eksportu na wybranych rynkach**”. Celem programu było umożliwienie polskim przedsiębiorcom nawiązania kontaktów z potencjalnymi zagranicznymi kontrahentami z wybranych krajów, istotnych z punktu widzenia możliwości rozwoju polskiego eksportu oraz znalezienia nowych rynków zbytu. Na podstawie przeprowadzonych analiz w oparciu o wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego zostały wybrane kraje⁵⁹ ocenione jako perspektywiczne z punktu widzenia zbytu towarów dostarczanych dotychczas na rynki rosyjski i ukraiński. Do wybranych rynków należało siedem krajów azjatyckich: Azerbejdżan, Indie, Indonezja, Malezja, Mongolia, Turkmenistan, Wietnam oraz cztery kraje bałkańskie: Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Macedonia i Serbia. W ramach programu zostały zorganizowane konferencje promocyjne w wybranych krajach połączone z pokazem lub degustacją polskich specjalności eksportowych, misje przyjazdowych do Polski dla potencjalnych kontrahentów oraz dziennikarzy z poszczególnych krajów, odbyła się kampania promocyjna w magazynach branżowych o zasięgu ogólnokrajowym wydawanych w tych krajach.

Komplementarnym względem Poddziałania 6.5.1 było również realizowane przez MG **Poddziałanie 6.5.2 Wsparcie udziału przedsiębiorców w programach promocji**. Finansowe wsparcie zapewniało udział polskich przedsiębiorców w międzynarodowych wydarzeniach promujących polską gospodarkę. W szczególności mogli oni nawiązać nowe kontakty gospodarcze i handlowe.

Działalność PARP

W 2014 roku PARP rozpoczęła realizację programu promocji gospodarczej w ramach udziału Polski w **Wystawie Światowej EXPO 2015** w Mediolanie. Łącznie w latach 2014-2015, w ramach programu gospodarczego związanego z EXPO w Mediolanie, PARP zorganizuje m.in. 4 misje handlowe do Włoch na targi o zasięgu międzynarodowym, na których polskie firmy spożywcze, a także producenci maszyn rolniczych będą mieli okazję zaprezentować swoje produkty.

W 2014 r. zorganizowano łącznie 23 imprezy kooperacyjne w Polsce i zagranicą, w których wzięły udział 454 polskie firmy. Odbyły one prawie 1,4 tys. spotkań z zagranicznymi kontrahentami.

Działania związane z promocją polskich małych i średnich przedsiębiorstw są realizowane również przez PARP w ramach projektu **Enterprise Europe Network**, który jest nadzorowany przez Komisję Europejską. W 2014 r. w zakresie usług związanych z internacjonalizacją polskie ośrodki Enterprise Europe Network zrealizowały następujące usługi:

- 897 stworzonych polskich ofert partnerstwa, które zostały opublikowane w bazie ofert kooperacyjnych dostępnych na europejskiej stronie Sieci - <http://een.ec.europa.eu>. Za pośrednictwem tej bazy polskie firmy otrzymały 1.654 zagranicznych zapytań dotyczących ofert partnerstwa;
- 678 polskich firm wzięło udział w imprezach kooperacyjnych (giełdy kooperacyjne i misje zagraniczne), w trakcie których odbyło się 2,4 tys. spotkań;

⁵⁹ Do wybranych rynków należy siedem krajów azjatyckich: Azerbejdżan, Indie, Indonezja, Malezja, Mongolia, Turkmenistan, Wietnam oraz cztery kraje bałkańskie: Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Macedonia i Serbia.

- pośredniczono przy zawarciu 161 umów partnerskich o współpracy lub możliwości podjęcia współpracy pomiędzy polską firmą a podmiotem zagranicznym.

Działalność PAliIZ

PAliIZ koordynuje m.in. projekty „Go China” oraz „Go Africa”.

„**Go China**” to uruchomiona w 2012 r. inicjatywa Ministerstwa Gospodarki, które we współpracy z innymi agendami rządowymi proponuje wspólną, spójną strategię rozwoju współpracy gospodarczej z Chinami. Zamierzeniem strategii „Go China” jest zarówno rozwijanie aktywności w tradycyjnych dziedzinach współpracy, jak i promowanie nowych sektorów. Działania realizowane w ramach projektu „Go China” obejmują upowszechnienie wśród polskich przedsiębiorców informacji o możliwościach współpracy handlowej i inwestycyjnej z Chinami oraz chińskich przedsiębiorców – o możliwościach inwestycyjnych w Polsce. W tym celu uruchomione zostały m.in. portale www.gochina.gov.pl – dla polskich przedsiębiorców.

„**Go Africa**” to uruchomiona na początku 2013 r. inicjatywa Ministerstwa Gospodarki, które we współpracy z innymi agendami rządowymi proponuje spójne działania na rzecz rozwoju współpracy z rynkami afrykańskimi. Celem projektu jest zwiększenie wymiany handlowej z krajami afrykańskimi i polskich inwestycji w Afryce, a także budowanie pozytywnego wizerunku Polski w tych krajach. Projekt obejmuje nie tylko największe rynki, takie jak Angola, Algieria, Nigeria czy RPA, ale wspiera też przedsiębiorców zainteresowanych działalnością w pozostałych krajach kontynentu. Stworzony został portal internetowy „Go Africa” (www.goafrica.gov.pl), na którym przedsiębiorcy mogą znaleźć informacje na temat planowanych wizyt i przedsięwzięć oraz na temat wybranych rynków afrykańskich, ich możliwości, specyfiki i uwarunkowań gospodarczo-prawnych.

Opisane powyżej działania wspierające miały pozytywny wpływ na wzrost polskiego eksportu na rynki krajów perspektywicznych, objętych programami promocji ogólnej. W 2014 r. polski eksport na rynki podstawowych krajów, na których realizowane były te programy⁶⁰, wyniósł 7,8 mld USD (5,8 mld EUR) i wzrósł w porównaniu z jego poziomem z 2012 r. o 22% (17,2% w ujęciu EUR), a udział tych krajów w polskim eksporcie ogółem wzrósł z 3,46% w 2012 r. do 3,51% w 2014 r. Największy wzrost eksportu odnotowano w przypadku Zjednoczonych Emiratów Arabskich (ponad 2,5-krotny wzrost) i Kanady (wzrost o 35,8%). Wzrosła również liczba polskich firm eksportujących towary na wszystkie rynki objęte programami promocji ogólnej – łącznie o 19,6% (5.242 firm-eksporterów w 2012 r. i 6.268 firm-eksporterów w 2014 r.).

Planowane instrumenty wsparcia umiędzynarodowienia

Opierając się na pozytywnych ocenach perspektyw rozwoju współpracy gospodarczej z Indiami oraz krajami Rady Arktycznej (Dania, w tym Grenlandia i Wyspy Owcze, Finlandia, Islandia, Kanada, Norwegia, Rosja, USA, Szwecja), MG podjęło decyzję o rozszerzeniu dotychczasowych strategicznych kierunków priorytetowych (Chiny, kraje afrykańskie) o nowe kierunki i rozpoczęciu realizacji dwóch dodatkowych projektów systemowych „**Go India**” i „**Go Arctic**”.

Ponadto planuje się, że w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020 (PO IR) realizowane będą następujące projekty:

⁶⁰ Podstawowe kraje: Algieria, Brazylia, Kanada, Kazachstan, Meksyk, Turcja i Zjednoczone Emiraty Arabskie, dodatkowe kraje (w odniesieniu do których realizowane były przedsięwzięcia promujące polskie gry wideo) – Niemcy, Francja, Chiny, USA.

1. Poddziałanie 3.3.1 POIR - Projekt „**Polskie Mosty Technologiczne**” - wsparcie w ramach projektu skierowane będzie do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, posiadających potencjał do szybkiego wzrostu i działających w branżach wpisujących się w Krajowe Inteligentne Specjalizacje. Projekt realizowany będzie przez MG we współpracy z PARP oraz partnerami społecznymi, na rynkach takich jak m.in.: USA, Izrael, Niemcy, Chiny i Wielka Brytania. Jego uruchomienie jest wynikiem bardzo dobrych wyników uzyskanych w trakcie realizacji projektu Polski Most Krzemowy (Poddziałanie 6.2.1. Polski Most Krzemowy).
2. Poddziałanie 3.3.2 POIR – Projekt „**MPG Brand**” ma charakter pozakonkursowy, realizowany przez MG. W związku z dużym sukcesem podziałania 6.5.1 oraz 6.5.2 POIG w ramach nowej perspektywy finansowej podjęto decyzję o kontynuacji realizacji programów promocji w podobnej formule. Projekt zakłada promocję 10 branż, grup produktowych na wybranych rynkach, realizację działań promocyjnych na rynkach priorytetowych oraz koordynację systemu promocji.
3. Poddziałanie 3.3.3 POIR – Projekt **go.to.brand** realizowany przez PARP przewiduje udzielanie wsparcia finansowego przedsiębiorcom biorącym udział w programach promocji. W szczególności wsparcie zostanie skierowane do podmiotów:
 - a. posiadających innowacyjny produkt/usługę (markę produktową, która ma szansę stać się marką globalną, rozpoznawalną na rynkach zagranicznych),
 - b. prowadzących działalność eksportową,
 - c. prowadzących samodzielną działalność badawczo-rozwojową, lub które zakupiły/wdrożyły odpowiednie rozwiązania innowacyjne.

Kontynuowane będzie wsparcie w zakresie umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw z makroregionu Polski Wschodniej. W ramach Działania 1.2 PO Polska Wschodnia, przedsiębiorstwa inicjujące działalność na nowym rynku zagranicznym będą mogły uzyskać wsparcie na:

- wykonanie analizy możliwości eksportowych firmy;
- wybór najlepiej rokujących rynków docelowych oraz koncepcji wejścia na wybrany rynek;
- poszukiwanie, selekcję, a następnie nawiązanie kontaktów z partnerami zagranicznymi i doprowadzenie zainteresowanego podmiotu do etapu negocjacji handlowych;
- dostosowanie produktu lub usługi do potrzeb rynku docelowego.

2.7 Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w ocenie przedsiębiorców

Badania ankietowe mogą być cennym źródłem informacji o barierach, z jakimi się spotykają przedsiębiorcy prowadząc działalność gospodarczą, dlatego też Ministerstwo Gospodarki prowadzi cykliczne badania przedsiębiorstw z sektora MŚP. Ostatnie badanie ankietowe przeprowadzone przez Ministerstwo Gospodarki⁶¹ pokazuje, że w roku 2014 ocena otoczenia prawnoinstytucjonalnego, w jakim przedsiębiorstwa działają, nie uległa znaczącym zmianom w porównaniu z latami poprzednimi.

W ocenie ankietowanych przedsiębiorców, najważniejszą barierą w prowadzeniu działalności gospodarczej nadal pozostaje **wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem**, na co w drugiej połowie 2014 roku wskazało 38% ankietowanych przedsiębiorców. Odsetek ten był o 1-2 pkt proc. wyższy niż w pierwszej połowie 2014 roku i w drugiej połowie roku 2013. Na **małe obroty** wskazało 16% ankietowanych i udział ten był mniejszy niż w poprzednich badaniach. **Skomplikowanie przepisów prawnych** było barierą dla 5% ankietowanych, chociaż jeszcze kilka lat temu przedsiębiorcy wskazywali ją na trzecim miejscu pod względem uciążliwości.

⁶¹ *Trendy rozwojowe sektora MŚP w ocenie przedsiębiorców w drugiej połowie 2014 roku* (numer 1/2015), Ministerstwo Gospodarki, czerwiec 2015.

Kolejnymi ważnymi barierami, na które wskazywali ankietowani byli **konkurencja małych przedsiębiorstw** (6% wskazań) oraz **dużych firm** (również 6%). Choć udział wskazań na te bariery ostatnio ustabilizował się na tym poziomie, to pozostaje nadal relatywnie wysoki. W granicach 4-6 procent utrzymywał się odsetek wskazań na **biurokrację**.

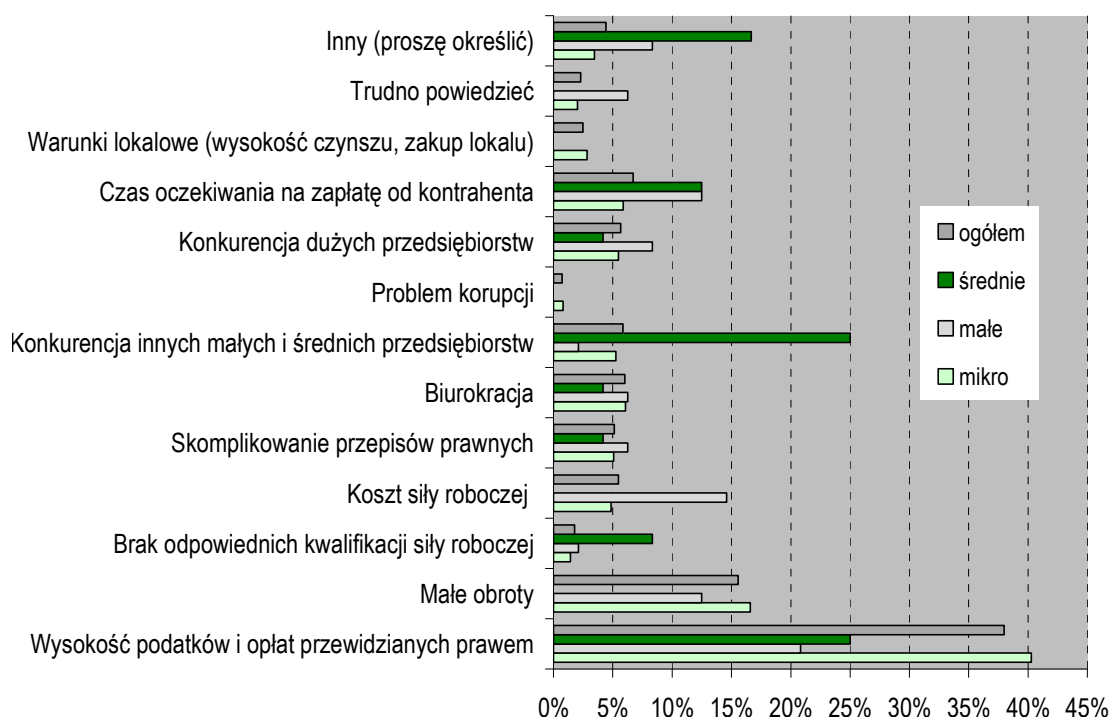
W badaniu, od kilku już edycji, udział wskazań na **koszty siły roboczej**, jak również **odpowiednie kwalifikacje siły roboczej** oraz na **warunki lokalowe** utrzymuje się na niskim, kilkuprocentowym poziomie.

Rozpatrując bariery w prowadzeniu działalności w zależności od wielkości podmiotu, okazuje się, że większość przedsiębiorców na pierwszym miejscu wskazuje niezmiennie tę samą przeszkodę w rozwoju przedsiębiorczości. I tak, w grupie mikroprzedsiębiorstw udział wskazań na **wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem** wyniósł w drugiej połowie 2014 roku 40%. Drugą najważniejszą barierą są **małe obroty**, na którą to barierę wskazało 17% ankietowanych. Natomiast pozostałe bariery są mniej ważne dla najmniejszych firm – wskazuje na nie tylko po kilka procent ankietowanych.

W grupie właścicieli firm małych 21% badanych również wskazało na **wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem** jako na najważniejszą barierę. Po 13% wymieniło natomiast **czas oczekiwania na zapłatę od kontrahenta i małe obroty**, stanowiące ważne bariery rozwoju dla małych przedsiębiorstw.

Dla właścicieli firm średnich najważniejszymi barierami były, podobnie jak wśród mikro i małych przedsiębiorców, **wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem** (25%) oraz **konkurencja innych małych i średnich przedsiębiorstw**, na które to bariery wskazał co czwarty ankietowany.

Wykres 16. Najważniejsze bariery rozwoju przedsiębiorczości w drugiej połowie 2014 r.

Źródło: Badanie ankietowe sektora MSP. Ministerstwo Gospodarki, czerwiec 2015.

Analiza odpowiedzi ankietowanych wskazuje na pogarszającą się ocenę poszczególnych kategorii przepisów warunkujących prowadzenie działalności gospodarczej. Liczba negatywnych opinii rośnie od 2009 r., co należy wiązać z wpływem warunków makroekonomicznych na ocenę przez przedsiębiorców prawa gospodarczego. W drugiej połowie 2014 roku blisko dwie trzecie ankietowanych oceniło przepisy z zakresu **prawa podatkowego** negatywnie i był to jeden z wyższych wyników w historii badania. Wysoka liczba ocen negatywnych wystąpiła w przypadku **prawa pracy**, gdzie taką opinię wyraziło blisko 40% ankietowanych.

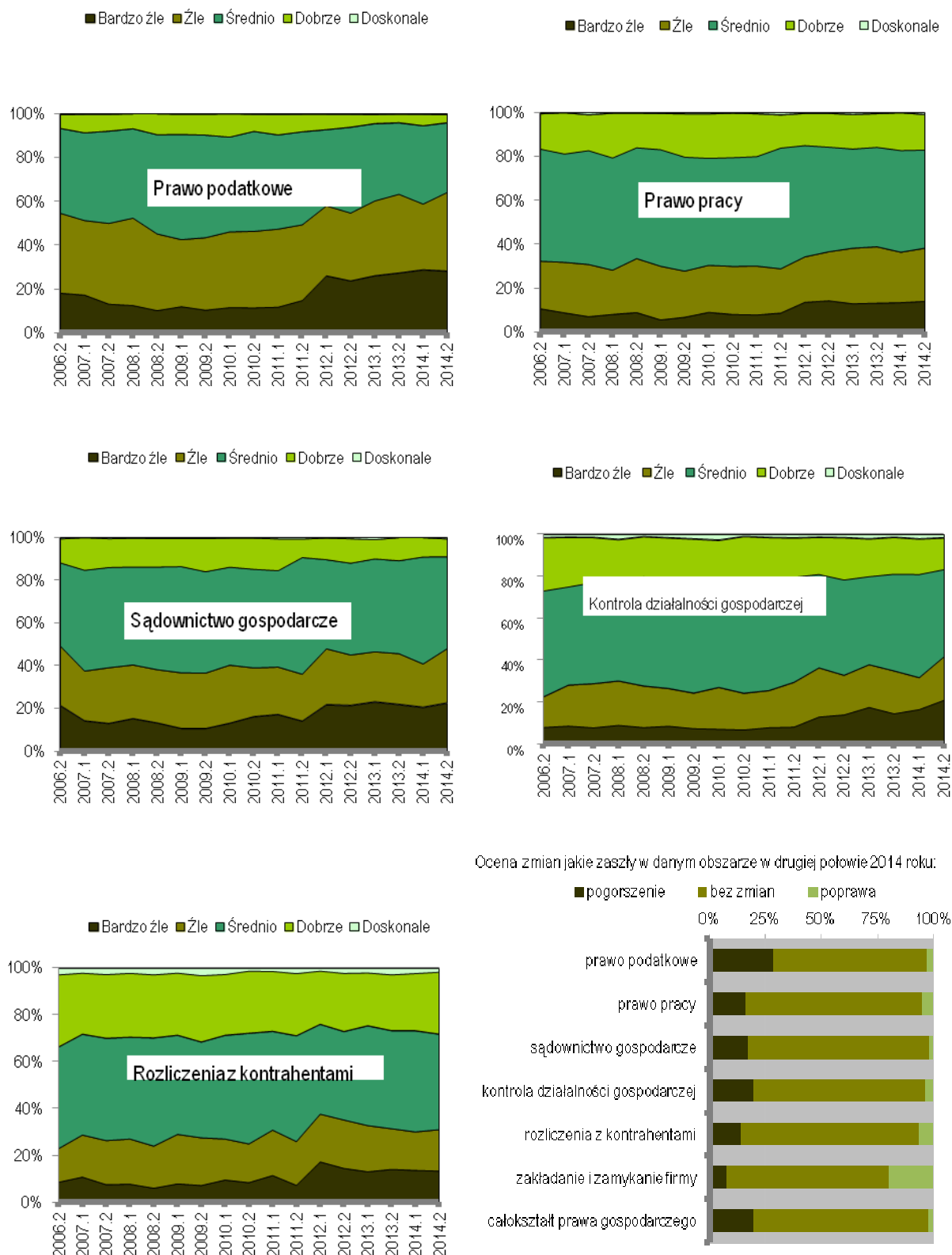
Struktura odpowiedzi na pytanie o ocenę przepisów i procedur z zakresu **sądownictwa gospodarczego** w kilku ostatnich badaniach ustabilizowała się (blisko połowa ocen negatywnych, 10% pozytywnych). W badaniu za drugą połowę roku dość znacznie wzrósł udział negatywnych opinii o przepisach z zakresu **kontroli działalności gospodarczej**.

W zakresie **przepisów i procedur w zakresie rozliczeń z kontrahentami** od pierwszej połowy 2012 roku obserwuje się spadek negatywnych opinii. W drugiej połowie 2014 roku wyraziło je 31% ankietowanych.

W drugiej połowie 2014 roku na pogorszenie **przepisów podatkowych** zwróciło uwagę nieco mniej respondentów (28%) niż w pierwszej połowie roku. 20% negatywnie oceniło zmiany w kontroli działalności gospodarczej i 19% w całokształcie prawa gospodarczego. Jednocześnie na poprawę przepisów w zakresie zakładania i zamykania przedsiębiorstw wskazało 20% badanych przedsiębiorców.

Zdecydowana większość przedsiębiorców (70-72%) nie dostrzegła w 2014 roku zmian w przepisach dotyczących **zakładania i zamykania firm**. Dla tych przedsiębiorców, którzy jednak odnotowali jakieś zmiany, dużo częściej miały one charakter pozytywny niż negatywny.

Wykres 17. Ocena przepisów regulujących działalność gospodarczą

Źródło: Badanie ankietowe sektora MSP, Ministerstwo Gospodarki, czerwiec 2015.

3. OTOCZENIE INSTYTUCJONALNE PRZEDSIĘBIORSTW

Regulacje prawne, będące kluczowym elementem otoczenia instytucjonalnego działalności biznesowej, wciąż pozostają w katalogu czynników ograniczających wzrost przedsiębiorczości w Polsce. Zbyt skomplikowane i niezrozumiałe prawo jest wymieniane w sondażach publicznych jako bariera rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej. Jeżeli już uda się przebrnąć przez labirynt formalności okazuje się, że często prawo nakłada na przedsiębiorców nadmierne obowiązki, powodując po ich stronie nieuzasadnione koszty – takie z reguły są doświadczenia przedsiębiorców. Przedsiębiorstwa ze swej natury nie są przygotowane na ryzyko regulacyjne, dlatego też częste zmiany prawa postrzegają jako działania wymierzone przeciwko nim. Inicjatywy legislacyjne powinny zatem w dużym stopniu wychodzić naprzeciw ich oczekiwaniom. Przejrzystość i jednolitość regulacji winna z kolei eliminować wątpliwości interpretacyjne, tak aby przedsiębiorcy mogli działać w oparciu o jasne i zrozumiałe dla nich normy prawne. Jakość otoczenia regulacyjnego stanowi jeden z podstawowych wymiarów i wskaźników funkcjonowania nowoczesnego państwa prawa.

W roku 2014 i na początku 2015 r. kontynuowano działania dotyczące doskonalenia otoczenia regulacyjnego i poprawy instytucjonalnego otoczenia biznesu. Działania te wpisują się w Program *Lepsze Regulacje 2015*, przyjęty przez Radę Ministrów 22 stycznia 2013 r., którego celem głównym jest zapewnienie rozwiązań systemowych i organizacyjnych, niezbędnych dla tworzenia i oceny prawa w oparciu o dowody, w tym zmniejszenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej oraz podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki. Podejmowane działania skupiały się przede wszystkim na przeglądzie prawa gospodarczego pod kątem najbardziej uciążliwych obciążeń regulacyjnych, stwarzających największe bariery w rozwoju przedsiębiorczości oraz wdrażaniu odpowiednich przepisów prawnych ułatwiających wykonywanie działalności gospodarczej. W ramach tzw. IV ustawy deregulacyjnej wprowadzono m.in. ułatwienia dla przedsiębiorców w procedurach kontrolnych w polskich portach morskich.

Z analizy barier przedstawionych w poprzednim rozdziale wynika, że jedną z newralgicznych sfer w ocenie przedsiębiorców, dość krytycznie przez nich ocenianych, jest sądownictwo gospodarcze. Niemniej w ostatnich latach przeprowadzono wiele pozytywnych zmian, znajdujących również oddźwięk w międzynarodowych rankingach (jak np. wyraźne skrócenie czasu dochodzenia praw z umów). Od 1 grudnia 2014 r. funkcjonuje zmodyfikowana zasada „jednego okienka”. Wprowadza ona zmiany w kierunku usprawnienia zasady jednego okienka w odniesieniu do spółek z o.o. Reformy wprowadzane są również w obszarze podatków. Ostatnio wprowadzono m.in. ułatwienia w rozliczeniu podatku VAT z tytułu importu towarów dla podatników posiadających status upoważnionego podmiotu gospodarczego (AEO). Szczegóły zmian podatkowych zostały przedstawione w Aneksie II, podobnie jak szczegóły innych rozwiązań, zasygnalizowanych w rozdziale III.

Na przestrzeni 2014 r. udział przedsiębiorstw finansujących nowe inwestycje kredytem wzrósł z do ok. 29%, a własnymi środkami zmalał do ok. 48%. Jednocześnie aktywność MŚP na rynku kredytowym była znacznie większa niż rok wcześniej. Udział finansowania inwestycji ze źródeł bankowych wyniósł w tej grupie firm pod koniec roku ok. 34%, natomiast w grupie firm dużych – ok. 22%. Poza ofertą kredytową, przedsiębiorstwa mają coraz szerszy dostęp do pozabankowych źródeł finansowania działalności. Przykładem jest leasing, a obroty tej branży na koniec 2014 r. o 30% przekraczały wartości zaobserwowane przed kryzysem. Wzrastające znaczenie, jako źródło dostępu do kapitału obrotowego, zwłaszcza dla mniejszych firm, ma faktoring. Jego obroty lokują Polskę na 8. miejscu w UE pod względem relacji do PKB. Nowe szanse dla rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza pod kątem rozwoju ich konkurencyjności, niesie perspektywa finansowa na lata 2014-2020. W ramach Umowy Partnerstwa beneficjenci (w tym m.in. podmioty gospodarcze) będą dysponować kwotą ok. 77 mld EUR.

Na otoczenie działalności wpływ ma również infrastruktura. Wpływa ona na czas i koszt przewozu towarów i przemieszczania się ludzi, ma wpływ również na decyzję o rozpoczęciu działalności, a zwłaszcza na zaangażowanie w dane projekty inwestycyjne. Wieloletnie zaniedbania w okresie gospodarki centralnie planowanej w połączeniu z bardzo dużą kapitałochłonnością wskazują na infrastrukturę transportową (zwłaszcza drogi i kolej), jako wciąż problematyczny obszar. Dużą szansę na przezwyciężenie tych problemów stwarzają m.in. fundusze strukturalne.

3.1 Otoczenie regulacyjne

W latach 2011-2014 zrealizowane zostały cztery inicjatywy o charakterze deregulacyjnym, w ramach których dokonano ponad 300 zmian w ponad 100 ustawach, a korzyści finansowe dla gospodarki z wprowadzonych rozwiązań mogą sięgać kwoty nawet kilku miliardów zł rocznie, głównie w postaci zaoszczędzonych środków wynikających z redukcji obciążeń biurokratycznych. Wdrożone rozwiązania odpowiadają na konkretne, zidentyfikowane w praktyce obrotu gospodarczego bariery prowadzenia działalności gospodarczej.

- (a) W ramach pierwszej z nich (*ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców*) m.in. wprowadzono możliwość składania przez obywateli i przedsiębiorców oświadczeń w miejsce wymaganych wcześniej zaświadczeń (zasada zaufania państwa do obywatela oraz zasada, aby organ administracji jak najwięcej informacji pozyskiwał samodzielnie od innych organów); leasing konsumencki, tj. możliwość zawierania umów leasingowych z osobami nie prowadzącymi działalności gospodarczej.
- (b) W ramach drugiej z inicjatyw (*ustawa z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców*) zniesiono niektóre obowiązki informacyjne nałożone na przedsiębiorców, co pozwoliło na zmniejszenie kosztów działalności.
- (c) Z kolei trzecia inicjatywa (*ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce*) wprowadziła rozwiązania nakierowane na poprawę płynności finansowej przedsiębiorstw, zniesienie niektórych obciążeń administracyjnych (obowiązków informacyjnych) oraz uproszczenie przepisów.
- (d) Kolejna, (*ustawa z dnia 7 listopada 2014 r. o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej*) objęła m.in.: tzw. Pakiet portowy.

Ustawa z dnia 7 listopada 2014 r. o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 1662) (tzw. IV ustawa deregulacyjna)

Pod koniec 2014 r. uchwalona została kolejna ustawa deregulacyjna przygotowana z inicjatywy Ministerstwa Gospodarki, która wprowadziła ponad 40 ułatwień w prowadzeniu własnej firmy, w tym zniosła niektóre zbędne obowiązki biurokratyczne w prawie gospodarczym. Ułatwienia te dotyczą prawie 30 ustaw. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2015 r., a została przygotowana we współpracy z organizacjami reprezentującymi przedsiębiorców i innymi resortami. Wprowadzone zmiany są kontynuacją trzech wcześniejszych inicjatyw o charakterze deregulacyjnym, w ramach których dokonano już łącznie 284 zmian w zakresie 109 ustaw.

Ustawa stanowi realizację polityki polegającej na ułatwianiu wykonywania działalności gospodarczej i redukcji zbędnych obciążeń „krok po kroku”. Wdrożone rozwiązania odpowiadają na konkretne, zidentyfikowane w praktyce obrotu gospodarczego bariery prowadzenia działalności gospodarczej.

Najważniejsze rozwiązania, które wprowadza ustawa:

- ułatwienia dla przedsiębiorców w procedurach kontrolnych w polskich portach morskich w ramach tzw. pakietu portowego, tj.:
 - skrócenie czasu kontroli granicznych i koordynowanie ich przez administrację celną,
 - wydłużenie terminu na rozliczenie VAT dla upoważnionych importerów AEO;

- ograniczenie niektórych obowiązków administracyjnych przedsiębiorców, co upraszcza kontakty przedsiębiorców z organami administracji i ogranicza koszty wykonywania działalności gospodarczej:
 - zniesienie obowiązku uzyskiwania przez przedsiębiorców potwierdzenia zgłoszenia rejestracyjnego VAT-R,
 - zastąpienie dotychczasowego systemu rozliczania podatku dochodowego z tytułu użytkowania pojazdu służbowego do celów prywatnych uproszczonym systemem ryczałtowym,
 - ograniczenie obowiązków statystycznych dla mikroprzedsiębiorców (zwolnienie z obowiązku przekazywania danych w roku rozpoczęcia działalności),
 - umożliwienie zachowania ważności orzeczenia lekarskiego przez nowego pracodawcę w przypadku zatrudnienia na podobne stanowisko (uproszczenie procedur związanych z zatrudnianiem pracownika);
- wprowadzenie zmiany mającej na celu wsparcie inwestycji:
 - ułatwienie dostępu do ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa – Korporacja Ubezpieczeń Kredytów-Eksportowych,
 - ułatwienie do finansowania inwestycji ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy;
- usprawnienie w zakresie prowadzenia wymiany transgranicznej:
 - umożliwienie wydawania niepreferencyjnych świadectw pochodzenia, przez inne niż organy celne, podmioty, tj. Krajową Izbę Gospodarczą,
 - umożliwienie samodzielnego wystawiania paszportów roślin szerszej grupie podmiotów niż to było do tej pory,
 - ułatwienie wwozu importowanych z państw trzecich produktów (zwiększenie dostępnych punktów granicznych dla produktów, które nie podlegają kontroli fitosanitarnej).

Dodatkowo w grudniu 2014 r. weszła w życie *ustawa z dnia 24 kwietnia 2014 r. o standaryzacji niektórych wzorów pism w procedurach administracyjnych*. Ma ona na celu umożliwienie składania wniosków on-line w 64 procedurach administracyjnych. Ustawa nakłada obowiązek określenia i udostępnienia wzorów pism w formie dokumentów elektronicznych dla niektórych procedur administracyjnych. Dzięki temu wprowadzone zostaną jednolite w skali kraju wzory pism, przede wszystkim dotyczące wydania zezwolenia, wpisu do rejestru czy wydania zaświadczenia. Ujednolicenie wzorów pism w procedurach administracyjnych umożliwi też elektroniczną tych procedur. Jednocześnie skrócenie procedury rozpatrywania wniosku przedsiębiorcy przyspieszy rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Kolejnym istotnym krokiem w celu poprawy otoczenia regulacyjnego jest przygotowanie założeń projektu *ustawy Prawo działalności gospodarczej*, który został przyjęty przez Radę Ministrów 12 maja 2015 r. Projekt ustawy *Prawo działalności gospodarczej*, opracowany na podstawie tych założeń oraz projekt ustawy - *Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo działalności gospodarczej* zostały przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 28 lipca 2015 r. *Prawo działalności gospodarczej* ma zastąpić *ustawę z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej* i ma służyć wzmocnieniu praw przedsiębiorców. W sposób wyraźny zaakcentowane oraz usystematyzowane zostaną w ustawie podstawowe zasady dotyczące wykonywania działalności gospodarczej, stanowiące katalog podstawowych praw przedsiębiorcy. Ustawa określi również szczegółowe zasady działania organów administracji w dziedzinie gospodarki.

Planowane zmiany legislacyjne powinny unowocześnić ramy prawne działalności gospodarczej w Polsce. Proponuje się uporządkowanie przepisów poprzez nadanie głównej ustawie prawa gospodarczego charakteru katalogu praw i instytucji prawnych wraz z wprowadzeniem rozwiązań szczegółowych. Projekt koncentruje się na następujących celach:

- nowe zasady wzmacniające pozycję przedsiębiorcy, np.: zasada przyjaznej interpretacji i domniemania uczciwości przedsiębiorcy, zasada uprawnionych oczekiwań (zakaz zaskakiwania przedsiębiorcy przez organ), zasada jednokrotnego przekazywania informacji, nakaz wyznaczania przedsiębiorcy rozsądnych terminów,
- wprowadzenie mediacji w postępowaniach administracyjnych dot. działalności gospodarczej,
- zmiana relacji przedsiębiorca – administracja na bardziej przyjazną poprzez wprowadzenie zasady domniemania uczciwości przedsiębiorcy i pierwszeństwa pouczenia przed sankcją,
- stworzenie regulacji zupełnej, w której podstawowe ograniczenia działalności gospodarczej, czyli reglamentacja, musiałyby zostać wyraźnie wymienione,
- zaangażowanie organizacji przedsiębiorców w realizację niektórych zadań publicznych,
- wprowadzenie dyrektyw wymierzania sankcji.

Jednocześnie prowadzone są prace nad projektem nowelizacji ustawy regulującej funkcjonowanie biur informacji gospodarczej. Celem projektowanych zmian jest ułatwienie dostępu do kompleksowej informacji o wiarygodności płatniczej małym i średnim przedsiębiorcom, zmniejszenie kosztów dostępu do komplementarnej informacji o wiarygodności płatniczej, wzmocnienie ochrony dłużników przed niesłusznym wpisem do rejestru oraz umożliwienie budowania pełniejszych baz danych o zobowiązaniach pozwalających lepiej weryfikować potencjalnych kontrahentów i wzrost pewności płatniczej. Efektem zmian ma być zatem stworzenie powszechnego, niedrogiego w użytkowaniu i sprawnego systemu wymiany informacji o wiarygodności płatniczej, który będzie stanowił skuteczny mechanizm obniżania ryzyka działalności gospodarczej. Projekt założeń został przyjęty przez Radę Ministrów 24 lutego 2015 r.

Ponadto 18 lutego 2014 r. wprowadzono tzw. zasadę ‘dwóch terminów’ w drodze uchwały Rady Ministrów. Zasada ta oznacza, że projekty aktów prawnych (projekty ustaw oraz projekty rozporządzeń), określające warunki prowadzenia działalności gospodarczej, będą wchodziły w życie co do zasady tylko dwa razy w roku, czyli 1 stycznia i 1 czerwca, z przynajmniej miesięcznym *vacatio legis*. Odstąpienie od zasady będzie mogło nastąpić wyjątkowo, tylko z uwagi na ważne względy. Celem przyjętego rozwiązania jest poprawa funkcjonowania przedsiębiorstw, w szczególności mikro, małych i średnich poprzez racjonalne i skuteczne planowanie działalności, skrócenie czasu poświęconego na analizę i dostosowanie do nowych przepisów, obniżenie kosztów wykonywania działalności gospodarczej oraz zwiększenie zaufania obywateli i przedsiębiorców do państwa.

W zakresie poprawy jakości regulacji, w tym ograniczenia obciążeń regulacyjnych, podjęto dodatkowe działania. Ministerstwo Gospodarki wspólnie z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów przygotowało dokument mający na celu uporządkowanie procesu oceny wpływu i zapewnienie, aby przedstawiane skutki regulacji prawnych były właściwie oszacowane zarówno na etapie przygotowywania rozwiązań prawnych (skutki przewidywane), jak i oceny ich funkcjonowania (skutki faktyczne). Właściwie przeprowadzona ocena wpływu dostarcza merytorycznych argumentów do wprowadzenia danego aktu prawnego, zapobiega tworzeniu zbędnych przepisów oraz zwiększa skuteczność i przejrzystość stanowionego prawa. Przewodnik skierowany jest przede wszystkim do pracowników administracji przygotowujących regulacje prawne. Zawiera on część ogólną, która wprowadza do zagadnienia oceny wpływu oraz część szczegółową, w której przedstawione zostały reguły i praktyczne wskazówki do stosowania podczas przygotowywania wysokiej jakości ocen wpływu oraz przeprowadzania konsultacji z obywatelami, w tym przedsiębiorcami. W dokumencie została przedstawiona szczegółowa instrukcja w zakresie wypełniania ustandaryzowanych od 1 stycznia 2014 r. formularzy oceny wpływu, tj. testu regulacyjnego, oceny skutków regulacji oraz oceny funkcjonowania ustawy (tzw. OSR *ex post*). Dokument został przyjęty przez RM 5 maja 2015 r. Zastąpił obowiązujące dotychczas zalecenia w zakresie Oceny Skutków Regulacji i konsultacji publicznych w procesie legislacyjnym. Docelowo dokument ma zostać udostępniony w formie interaktywnej, tzn. na platformie internetowej i być

powiązany przy pomocy odnośników ze stronami internetowymi zawierającymi aktualne przykłady, dobre praktyki oraz szczegółowe metody analiz i przeprowadzania konsultacji.

Dodatkowo informacje przydatne podczas przeprowadzania Oceny Wpływu są dostępne w tzw. bazie wiedzy na temat Oceny Wpływu, która jest udostępniona na stronie Ministerstwa Gospodarki⁶². W połowie 2014 r. baza została udoskonalona. Zamieszczane są w niej materiały w podziale na pięć sekcji: wskazówki praktyczne, obciążenia regulacyjne, narzędzia analityczne, przykłady oraz publikacje i pozostałe informacje.

Z kolei Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach pilotażowego projektu przewidzianego w *Programie Lepsze Regulacje 2015* podejmowała pogłębione analizy wpływu projektowanych rozwiązań na sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ramach oceny wpływu (tzw. test MSP). W 2014 r. taką analizę przeprowadzono do trzech projektów: projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, projektu założeń ustawy o zmianie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym i ustawy o finansach publicznych oraz propozycji zmian w Kodeksie pracy i niektórych innych ustawach dotyczących zmniejszenia obciążeń pracodawców z tytułu przechowywania dokumentów pracowniczych. Wstępnej analizie poddano również założenia ustawy o przedsiębiorstwie społecznym i wspieraniu ekonomii społecznej. W 2015 r. dokonywanie pogłębionych analiz wpływu na sektor MSP jest kontynuowane.

Od kwietnia 2014 r. funkcjonuje jako pilotaż system konsultacji on-line (www.konsultacje.gov.pl). Zamieszczane są w nim wybrane inicjatywy legislacyjne i pozalegisłacyjne, które m.in. wzbudzają kontrowersje i duże zainteresowanie publiczne. Wnioskodawcami udostępnionych w 2014 r. projektów były: Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. System konsultacji on-line ułatwia udział interesariuszy, w szczególności przedsiębiorców, w procesie tworzenia prawa gdyż mogą oni zgłaszać swoje uwagi i opinie z wykorzystaniem Internetu.

Innym aspektem działalności są pojawiające się spory pomiędzy uczestnikami życia gospodarczego. W celu odciążenia sądów oraz przyspieszenia załatwiania spraw spornych podjęto prace nad ustawą dot. wsparcia polubownych metod rozwiązywania sporów gospodarczych. Projekt ustawy, zaakceptowany przez Radę Ministrów 12 maja 2015 r., ma na celu upowszechnienie wykorzystywania mediacji i innych metod pozasądowego rozwiązywania sporów zwłaszcza pomiędzy przedsiębiorcami, gdyż jedną z głównych barier, która hamuje rozwój mediacji w Polsce, jest brak wiedzy na ten temat. Nowe przepisy mają przede wszystkim podnieść świadomość przedsiębiorców na temat mediacji jako alternatywy wobec procesu sądowego oraz umożliwić zakończenie konfliktu w tańszy, szybszy i mniej sformalizowany sposób.

Dodatkowo dla zwiększenia popularności mediacji zaproponowane zostały zachęty o charakterze ekonomicznym, np. zwolnienie od opłaty sądowej wniosku o zatwierdzenie ugody pozasądowej zawartej przed mediatorem, możliwość zwolnienia od kosztów mediacji sądowej osób ubogich czy zwrot opłaty sądowej w przypadku zawarcia ugody przed wyznaczeniem rozprawy. Zachęty mają skłonić strony do podejmowania prób polubownego rozwiązania sporu, zarówno przed skierowaniem sprawy do sądu, jak i w toku postępowania na jak najwcześniejszym etapie.

Ponadto już obecnie działa 6 Centrów Mediacji i Arbitrażu (w Białymstoku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Warszawie)⁶³. Ich celem jest upowszechnianie informacji o korzyściach, jakie daje

⁶² <http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiębiorcy/Ocena+Wpływu+regulacji+baza+wiedzy>.

⁶³ Więcej informacji na stronie: <http://www.caim.gov.pl>

polubowne rozwiązywanie problemów oraz prowadzenie mediacji w konkretnych sprawach. Do głównych korzyści z Centrów Mediacji i Arbitrażu należy zaliczyć:

- zmniejszenie liczby spraw rozstrzyganych w wydziałach cywilnych i gospodarczych sądów powszechnych,
- przyspieszenie rozpoznawania spraw przez sądy powszechne wskutek zmniejszenia ich wpływu oraz szerszego korzystania przez sędziów z instytucji skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego,
- znaczące obniżenie kosztów rozwiązywania sporów, w szczególności między przedsiębiorcami,
- rzeczywista analiza przyczyn sporu i możliwość dalszej współpracy między skonfliktowanymi stronami,
- zwiększenie kultury prawnej, w szczególności kultury rozwiązywania sporów wśród polskich przedsiębiorców,
- popularyzacja alternatywnych metod rozwiązywania sporów wśród polskich przedsiębiorców oraz prawników, w tym sędziów.

3.1.3 Obowiązki sprawozdawcze przedsiębiorców

Liczne obowiązki sprawozdawcze obejmujące wszystkie podmioty gospodarki narodowej nakłada ustawa *o statystyce publicznej* (Dz. U. 2012, poz. 591 z późn. zm.). Zgodnie z art. 30 tej ustawy podmioty obowiązane są do:

- 1) posiadania numeru identyfikacyjnego krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej i posługiwania się nim przy przekazywaniu informacji wykorzystywanych dla celów statystycznych,
- 2) stosowania w prowadzonej ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości standardów klasyfikacyjnych ustalonych na podstawie art. 40 ww. ustawy,
- 3) przekazywania nieodpłatnie informacji i danych statystycznych dotyczących prowadzonej działalności i jej wyników w formach i terminach oraz według zasad metodologicznych określonych szczegółowo w programie badań statystycznych statystyki publicznej oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 31.

W 2014 r. obowiązki sprawozdawcze przedsiębiorców określał *Program badań statystycznych statystyki publicznej wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014* (Dz.U.2013.1159, z późn. zm.). Zawierał on łącznie 250 tematów badawczych (w roku 2013 – 243, 2012 – 246), z czego 160 badań prowadzonych przez służby statystyki publicznej (Główny Urząd Statystyczny i Urzędy Statystyczne), 48 badań realizowanych wspólnie przez GUS oraz ministerstwa, NBP i inne urzędy centralne, a także 42 badania prowadzone samodzielnie przez naczelne lub centralne organy administracji rządowej. W porównaniu z poprzednim rokiem do programu badań wprowadzono następujące nowe tematy badawcze: sytuacja na rynku pracy migrantów i ich potomków, deprywacja materialna, charakterystyka zasobów budynkowych, rynek dzieł sztuki, finanse instytucji kultury, ceny nieruchomości mieszkalnych, dane fiskalne na potrzeby nadzoru budżetowego UE. Ponadto w każdym roku realizowane są badania cykliczne, prowadzone w założonych odstępach czasowych (co dwa i więcej lat). W roku 2014 przeprowadzono 9 takich badań w tym m.in.: praca nierejestrowana (częstotliwość co 5 lat), struktura wynagrodzeń (co 2 lata), uczestnictwo ludności w kulturze (co 5 lat), Europejskie Ankietowe Badanie Zdrowia (co 5 lat). Ze względu na cykliczność prowadzenia badań, w Pbssp w roku 2014 nie zostało ujętych 10 badań.

Minister Gospodarki w roku 2014, podobnie jak w roku poprzednim, prowadził 10 badań statystycznych statystyki publicznej. Głównym blokiem tematycznym, w którym realizowano badania statystyczne był *Rynek materiałowy i paliwowo energetyczny*, w ramach którego Minister prowadził 5 badań: *Bilanse*

paliw i energii, Elektroenergetyka i ciepłownictwo, Specjalistyczne badanie statystyczne w zakresie paliw i energii, Paliwa ciekłe i gazowe, Górnictwo węgle kamiennego i brunatnego. Ponadto badania prowadzone były w bloku tematycznym *Działalność przemysłowa oraz Stosunki gospodarcze z zagranicą*

Pbssp szczegółowo wskazuje zakres zbieranych danych oraz wskazuje podmioty zobowiązane do ich przekazania, m.in. według rodzajów formy prawno-organizacyjnej lub rodzaju prowadzonej działalności.

Zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 31 ustawy o statystyce publicznej corocznie wydawane jest rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej. Zawiera ono ponad 400 wzorów formularzy, kwestionariuszy i ankiet statystycznych, w których określono szczegółowe zakresy danych oraz podmioty zobowiązane do ich przekazywania na potrzeby statystyki publicznej w określonych terminach.

W lipcu 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o statystyce publicznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015 poz.855). Z uwagi na zmiany w otoczeniu prawnym, w szczególności w prawodawstwie Unii Europejskiej oraz zmiany interpretacji prawa krajowego w ww. ustawie uwzględniono następujące kwestie:

- 1) skonkretyzowano i doprecyzowano przepisy upoważniające służby statystyki publicznej do przetwarzania danych osobowych, w szczególności poprzez dodanie nowego rozdziału 4a „Dostęp statystyki publicznej do danych osobowych” oraz doprecyzowanie w art. 18 wytycznych do wydawania przez Radę Ministrów rozporządzenia ustalającego program badań statystycznych statystyki publicznej,
- 2) rozszerzono gwarancje nieodpłatnego i terminowego dostępu służb statystyki publicznej do administracyjnych źródeł danych i zredukowania do niezbędnego minimum obciążeń respondentów przekazywaniem danych bezpośrednio służbom statystyki, jeśli określone dane są przetwarzane w systemach administracyjnych dla innych celów,
- 3) zmieniono formułę programu badań statystycznych statystyki publicznej i sposób szczegółowego określania zobowiązań przekazywania danych dla celów statystycznych, uwzględniających zmiany technologiczne procesu zbierania danych statystycznych,
- 4) wprowadzono także nowe pojęcia: danych statystycznych, danych jednostkowych identyfikowalnych i danych jednostkowych nieidentyfikowalnych.

Zgodnie z ustawą o statystyce publicznej podmioty gospodarki narodowej są jednocześnie obowiązane do stosowania w prowadzonej ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości standardów klasyfikacyjnych i nomenklatur. Zgodnie z zasadami metodycznymi klasyfikacji zasadą jest, że zainteresowany podmiot sam klasyfikuje prowadzoną działalność, swoje produkty, wyroby czy usługi, środki trwałe i obiekty budowlane według zasad określonych w poszczególnych klasyfikacjach, wprowadzonych rozporządzeniami Rady Ministrów lub stosowanych bezpośrednio na podstawie przepisów Wspólnoty Europejskiej. Natomiast w przypadku trudności w ustaleniu właściwego grupowania: rodzaju prowadzonej działalności, wyrobu lub usługi, środka trwałego lub obiektu budowlanego istnieje możliwość zwrócenia się z wnioskiem o wydanie informacji do Ośrodka Klasyfikacji i Nomenklatur.

Ośrodek Klasyfikacji i Nomenklatur wydaje informacje dotyczące obowiązujących standardów klasyfikacyjnych w zakresie: Polskiej Klasyfikacji Działalności, Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, Klasyfikacji Środków Trwałych, Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych.

W Głównym Urzędzie Statystycznym prowadzone są także od wielu lat systematyczne badania w zakresie gospodarstw domowych, gospodarstw rolnych oraz ludzi je tworzących. Są to badania

ankietowe - realizowane z udziałem ankierów statystyki publicznej. Badania ankietowe są badaniami reprezentacyjnymi, co oznacza, że badana jest wybrana losowo część gospodarstw domowych czy rolnych reprezentujących całą zbiorowość gospodarstw w Polsce. Badania te w odróżnieniu od sprawozdań wypełnianych przez przedsiębiorstwa prowadzone są na zasadach dobrowolności.

Wyniki analiz prowadzonych w oparciu o badania realizowane w ramach programów badań statystycznych statystyki publicznej są prezentowane w ogólnie dostępnych publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (Eurostat). Coraz większa ich część dostępna jest poprzez stronę internetową Urzędu z wykorzystaniem baz i banków danych statystyki publicznej, takich jak Dziedziny Bazy Wiedzy, STRATEG, Handel Zagraniczny, Portal Geostatystyczny.

3.1.4 Kontrole i nadzór nad przedsiębiorcami

Podstawowe uregulowania w zakresie kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy zawarte zostały w Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 672). Ustawa określa m.in. zasady i tryb przeprowadzania kontroli oraz obowiązki i uprawnienia podmiotów prowadzących kontrolę oraz obowiązki i uprawnienia przedsiębiorcy w toku prowadzonych czynności kontrolnych.

Biorąc pod uwagę wielość podmiotów mogących kontrolować przedsiębiorców i trudności z uogólnieniem tendencji w tym zakresie poniżej przedstawiono dane postępowań kontrolnych wybranych instytucji, w szczególności **Państwowej Inspekcji Pracy, urzędów kontroli skarbowej, Inspekcji Handlowej oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**.

Przestrzegania prawa pracy, a w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy nadzorowane i kontrolowane jest przez **Państwową Inspekcję Pracy**. W 2014 r. inspektorzy PIP przeprowadzili ok. 90,1 tys. kontroli (u ok. 72,7 tys. pracodawców, na rzecz których świadczyło pracę 3,7 mln osób). W związku ze stwierdzonymi naruszeniami przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy wydanych zostało ponad 318,3 tys. decyzji, o 1,21% więcej niż w 2013 r.

W 2013 r. inspektorzy pracy wydali 16 decyzji nakazujących zaprzestanie prowadzenia działalności bądź działalności określonego rodzaju (18 w roku 2013). Były to głównie zakłady należące do sekcji: przetwórstwo przemysłowe (9), transport i gospodarka magazynowa (2), handel i naprawa pojazdów samochodowych (2).

Oprócz decyzji z zakresu bezpieczeństwa pracy, inspektorzy wydali w roku sprawozdawczym 8,1 tys. decyzji nakazujących wypłatę wynagrodzeń lub innych świadczeń ze stosunku pracy. Decyzje te dotyczyły należności dla 95,4 tys. pracowników, na łączną kwotę 171,4 mln zł.

W 2014 r. do wojewódzkich sądów administracyjnych wniesiono 78 skarg na decyzje i 38 na postanowienia okręgowych inspektorów pracy. Do końca roku 2014 rozpatrzonych zostało 37 skarg na decyzję, oddalając 23 i odrzucając 4. W 9 przypadkach uznano zasadność skargi, a w 1 przypadku stwierdzono nieważność decyzji. W zakresie skarg na postanowienia, rozpoznano 24 sprawy (10 skarg oddalono, 4 odrzucono, w 9 przypadkach umorzono postępowanie, a w 1 uchylono zaskarżone postanowienie). W tym samym okresie wniesiono 23 skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Do końca roku 2014 rozpoznano w NSA 21 spraw (wniesionych w obecnym okresie i latach poprzednich). Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w roku 2014 rozpoznał 6 skarg na decyzje (3) i postanowienia (3) Głównego Inspektora Pracy.

Nielegalne zatrudnienie lub inną nielegalną pracę zarobkową ujawniono w 20,7% kontrolowanych podmiotów (w 2012 r. – 20,2%)⁶⁴.

W 2014 r. **Urzędy Kontroli Skarbowej** przeprowadziły łącznie 10,1 tys. kontroli⁶⁵ – o 0,71% mniej niż rok wcześniej. Ponadto, działając na zlecenie innych urzędów, wykonały ponad 5,7 tys. czynności sprawdzających dokumenty u kontrahentów kontrolowanych podatników, a także dokonano ponad 2,8 tys. przesłuchań i oględzin.

W wyniku kontroli ustalono nieprawidłowości skutkujące uszczupleniami podatkowymi na łączną kwotę 10,6 mld zł, w tym ustalenia, dla których wydano decyzje stanowiły kwotę ponad 10,2 mld zł.

Podatnicy, na skutek przeprowadzonych postępowań kontrolnych, złożyli dobrowolne korekty deklaracji zwiększając swoje zobowiązania podatkowe o kwotę 410,7 mln zł. W wyniku działań podjętych przez kontrolę skarbową udaremniono wypłatę z budżetu nienależnie wnioskowanego zwrotu podatku VAT na kwotę 227,1 mln zł.

Wśród ustaleń podatkowych w 2014 r., podatek VAT stanowił 85,93% całości ustaleń, podatek dochodowy od osób prawnych 4,36%, podatek dochodowy od osób fizycznych 3,87%, a podatek akcyzowy 4,15%. Podobnie jak w poprzednim okresie, w 2014 wzrosła liczba wykrytych fikcyjnych faktur, z 154,6 do 207 tys. (+33,83%). Ich wartość brutto zwiększyła się znacznie, bo z 19,7 do 33,7 mld zł.

Zauważyć można znaczny wzrost kwoty ustaleń przypadających na jedną zakończoną kontrolę. W 2014r. wyniosła ona 1.049,2 tys. zł (o 65,5% więcej niż w 2013 r.). Natomiast kwota ustaleń na jedną zakończoną kontrolę podatkową w tym samym okresie wzrosła o 81,1% (i wyniosła 1.649,9 tys. zł w 2014 roku).

Wśród branż o szczególnym ryzyku wystąpienia nieprawidłowości podatkowych należy wymienić obrót paliwami oraz branżę elektroniczną.

W 2014 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadził 299 spraw dotyczących ogólnego bezpieczeństwa produktów i zakończył 224 spośród nich. Najczęściej kontrolowano produkty konfekcyjne dla dzieci (186), artykuły dla dzieci (45) oraz lampki olejowe (39). Na 121 wydanych decyzji Prezes Urzędu 19 razy nałożył na przedsiębiorców określone obowiązki, a 14 razy – kary pieniężne.

W 2014 r. UOKiK, w ramach systemu oceny zgodności, prowadził 405 spraw i zakończył 291 spośród nich. Najliczniejszą grupą badanych produktów były zabawki (197), a następnie sprzęt elektryczny (90) i maszyny (17). W konsekwencji Prezes Urzędu wydał 242 decyzje, przy czym w 24 przypadkach nałożył na przedsiębiorców określone w ustawie obowiązki.⁶⁶

Wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej przeprowadziły w 2014 r. ponad 7,3 tys. planowanych kontroli na zlecenie UOKiK, z których najwięcej dotyczyło artykułów rolno-spożywczych (2,5 tys.) oraz innych produktów nieżywnościowych i usług (2 tys.). W 2014 r., w ujęciu tematycznym, przeprowadzono 19 ogólnopolskich kontroli artykułów rolno-spożywczych, które były ukierunkowane na ujawnianie zafałszowań środków spożywczych. Przeprowadzono również 11 tematycznych ogólnokrajowych kontroli artykułów nieżywnościowych i usług.

⁶⁴ Zob. *Sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2014 roku*, Państwowa Inspekcja Pracy, Warszawa 2015

⁶⁵ Zob. *Sprawozdanie z działalności kontroli skarbowej 2014 r.*, Ministerstwo Finansów - Departament Kontroli Skarbowej, Warszawa 2015.

⁶⁶ Na podstawie: dane Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

IH realizuje zadania UOKiK także w sprawach kontroli jakości paliw. W 2014 r. skontrolowano 931 próbek paliwa (benzyny i oleju napędowego). Spośród nich 3,87% nie spełniało wymagań jakościowych. Przedstawione dane dotyczą kontroli w ramach monitoringu jakości paliw ciekłych. W odniesieniu do gazu skroplonego (LPG) stwierdzono 2,3% nieprawidłowości z pobranych 480 próbek. Biorąc pod uwagę wyniki kontroli prowadzonych w 2014 r., należy stwierdzić, że jakość LPG w Polsce uległa nieznacznemu pogorszeniu, a paliw płynnych lekko poprawie w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o *prawach konsumenta*, która weszła w życie 25 grudnia 2014 r., dotyczy zasadniczo relacji konsument-przedsiębiorca. Nie przyznaje ona nowych uprawnień kontrolnych Prezesowi UOKiK. W zakresie kontrolowania przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w szczególności przestrzegania zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes UOKiK dysponował w 2014 r. tymi samymi instrumentami co w latach poprzednich.

W zakresie kompetencji Prezesa UOKiK o charakterze stricte kontrolnym zmiany, wynikające z ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o *ochronie konkurencji i konsumentów* oraz ustawy – *Kodeks postępowania cywilnego*, które weszły w życie w 2015 r. dotyczą następujących kwestii:

- rozdzielenia instytucji kontroli i przeszukania,
- rezygnacji ze stosowania przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz sprzeciwów do instytucji przeszukania,
- wskazania przepisów Kodeksu postępowania karnego, które będą miały zastosowanie do przeszukania prowadzonego przez Prezesa UOKiK,
- wprowadzenia możliwości wniesienia przez przeszukiwanego oraz inne osoby, których prawa zostały naruszone w toku przeszukania, zażalenia do UOKiK,
- doprecyzowania przepisów o karach pieniężnych za brak współdziałania w toku kontroli.

Ustawa o *prawach konsumenta* oraz nowelizacja ustawy o *ochronie konkurencji i konsumentów*, ujednoliciły i doprecyzowały przepisy dotyczące umów konsumenckich zawieranych zarówno w lokalu, jak i poza lokalem przedsiębiorstwa oraz na odległość w zakresie obowiązków informacyjnych, wymogów formalnych związanych z zawieraniem takich umów oraz prawa odstąpienia od nich, jak również zasad składania reklamacji. Wejście w życie ww. ustawy nie zmieniło kompetencji w zakresie kontroli i nadzoru organów Inspekcji Handlowej nad działalnością przedsiębiorców.⁶⁷

3.1.5 Prawo pracy i ubezpieczenia społeczne

W 2014 roku wprowadzono korzystne zmiany zarówno w zakresie prawa pracy, jak i ubezpieczeń społecznych, jednak mimo to przedsiębiorcy nadal dostrzegają jeszcze wiele przeszkód.

Szczególne uwagę zwracają m.in. na wysokie ich zdaniem podatki i składki na ubezpieczenia społeczne, zbyt sztywne, jak na obecny poziom rozwoju gospodarczego, prawo pracy, niedopasowanie systemu edukacyjnego do wymogów rynku pracy, niską efektywność publicznych służb zatrudnienia.⁶⁸

W 2014 r. i I półroczu 2015 r. w przepisach prawa pracy wprowadzono następujące zmiany mające wpływ na sytuację przedsiębiorców:

- 4 marca 2014 r. weszły w życie przepisy ustawy z 24 stycznia 2014 r. o *zmianie ustawy – Kodeks pracy* (Dz. U. z 2014 r. poz. 208), które wprowadziły zmiany dotyczące czasu pracy, a mianowicie dopuszczenie wykonywania w niedziele i święta prac polegających na

⁶⁷ Na podstawie: dane Departamentu Inspekcji Handlowej UOKiK.

⁶⁸ Czarna lista barier dla rozwoju przedsiębiorczości 2014, PKPP Lewiatan, Warszawa 2014.

świadczeniu usług z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną lub urządzeń telekomunikacyjnych w rozumieniu przepisów prawa telekomunikacyjnego, odbieranych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zgodnie z przepisami obowiązującymi odbiorcę usługi, dni wolne od pracy są u niego dniami pracy, a także zapewnieniu możliwości świadczenia powyższych usług.

- Od 1 kwietnia 2015 r. zmianie uległ art. 229 Kodeksu pracy, zgodnie z którym badaniom wstępnym nie podlegają osoby przyjmowane ponownie do pracy u danego pracodawcy na to samo stanowisko lub na stanowisko o takich samych warunkach pracy, na podstawie kolejnej umowy o pracę zawartej w ciągu 30 dni po rozwiązaniu lub wygaśnięciu poprzedniej umowy o pracę z tym pracodawcą. Ponadto wstępnym badaniom lekarskim nie podlegają osoby przyjmowane ponownie do pracy u tego samego pracodawcy na to samo stanowisko lub na stanowisko o takich samych warunkach pracy w ciągu 30 dni po rozwiązaniu lub wygaśnięciu poprzedniego stosunku pracy z tym pracodawcą, jeżeli przedstawia pracodawcy aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie, a pracodawca ten stwierdzi, że warunki te odpowiadają warunkom występującym na danym stanowisku pracy, z wyłączeniem osób przyjmowanych do wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych. Brak konieczności wykonywania badań lekarskich w ww. warunkach dotyczy również przypadku przyjmowania do pracy osoby pozostającej jednocześnie w stosunku pracy z innym pracodawcą.

W 2015 roku została opracowana „Informacja Ministra Pracy i Polityki Społecznej o realizacji ustawy z dnia 28 maja 2013 r. *o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 675)” – druk nr 3308, która dostępna jest na stronie internetowej Sejmu RP.

W obszarze ubezpieczeń społecznych wprowadzono:

- ustawę z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy *o systemie ubezpieczeń społecznych* (Dz. U. z 2015 r. poz. 689), która umożliwia odroczenie terminu płatności lub rozłożenie na raty całej zaległości dłużnika z tytułu składek na ubezpieczenia, w tym należności finansowanej przez ubezpieczonego (wejście w życie od 1 grudnia 2015 r.);
- ustawę z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy *o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz niektórych innych ustaw* (oczekującą na podpis Prezydenta RP), którą zmieniona zostanie forma i tryb wystawiania zaświadczeń o czasowej niezdolności do pracy (eliminacja zaświadczeń lekarskich w formie papierowej na rzecz formy elektronicznej trafiającej bezpośrednio do systemu ZUS), dzięki czemu informacja o niezdolności do pracy ubezpieczonego zostanie szybko przekazana płatnikowi składek.

Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2012-2014 (KPDZ/2012-2014) stanowił podstawę dla realizacji zadań państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Jego realizacja ma przyczynić się do wzrostu zatrudnienia i ograniczenia skali bezrobocia oraz podniesienia w przekroju województw i powiatów poziomu spójności społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Celem ogólnym KPDZ na lata 2012–2014 było osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia dla osób w przedziale wieku 20-64 lata na poziomie 66,5% na koniec 2014 r., który został osiągnięty.

W KPDZ/2012-2014 ustalono dwa priorytety: adaptacyjny rynek pracy oraz wzmocnienie obsługi rynku pracy.

W ramach priorytetu **Adaptacyjny rynek pracy** w okresie 2012-2014, realizowano łącznie 51 zadań mających przyczynić się do zwiększenia aktywności zawodowej obywateli, w tym w szczególności

zaliczanych do grup marginalizowanych na rynku pracy. Należy podkreślić, że podejmowane działania były o bardzo zróżnicowanym charakterze i obejmowały m.in.: działania na rzecz wspierania zatrudnienia osób w wieku 45/50+, działania na rzecz upowszechnienia uczenia się dorosłych i wspierania uczenia się przez całe życie, działania na rzecz modernizacji szkolnictwa zawodowego, wspieranie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, rozwijanie taniego budownictwa mieszkaniowego, działania skierowane do osób młodych wchodzących na rynek pracy, działania wspierające utrzymanie zasobów siły roboczej w dobrej kondycji, rozwijanie rozwiązań ukierunkowanych na godzenie życia zawodowego i rodzinnego, rozwijanie form opieki nad dziećmi do lat 3, wspieranie inwestycji w innowacyjną gospodarkę, wspieranie ekonomii społecznej, działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy.

Natomiast w ramach priorytetu **Wzmocnienie obsługi rynku pracy** realizowano 20 zadań, które prowadziły m.in. do podniesienia efektywności usług świadczonych przez IRP poprzez poszerzenie i uelastycznienie zarówno zakresu, jak i samej form pomocy oferowanych na rzecz osób bezrobotnych, poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu i pracowników zagrożonych zwolnieniem (odbyło się to w ramach realizowanej reformy rynku pracy). Do zwiększenia efektywności działań na rynku pracy miało przyczynić się również szersze włączenie podmiotów niepublicznych w działania na rzecz rynku pracy. Ponadto, realizowane zadania obejmowały m.in. wspieranie mobilności zawodowej w ujęciu międzynarodowym ze szczególnym wykorzystaniem sieci EURES, doskonalenie usług pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego i pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, jak i IPD (świadczonych przez PSZ), podnoszenie kwalifikacji pracowników IRP poprzez kontynuowanie rozwoju modułowych programów szkoleń, rozwijanie systemów informatycznych PSZ, wspieranie miejsc pracy w przedsiębiorstwach zagrożonych pogorszeniem się ich sytuacji z przyczyn zewnętrznych (embargo na handel z Rosją), testowanie nowych rozwiązań z zakresu obsługi bezrobotnych, prace analityczne nad zjawiskami zachodzącymi na polskim rynku pracy, tworzenie dostosowanej do uwarunkowań polityki migracyjnej, przygotowywanie i wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie zarządzania rynkiem pracy oraz aktywizację zawodową cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową w Polsce. Na realizację KPDZ/2012-2014 w ostatnim roku realizacji (2014 r.) wydatkowano 6,7 miliarda zł, z tego środki krajowe wynosiły 59% ogółu wydatkowanych środków, podczas gdy środki zagraniczne wynosiły 41% ogółu wydatkowanych środków.

Ramka 2. Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017

Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017 (KPDZ/2015-2017) został przyjęty przez Radę Ministrów 10 marca 2015 r. KPDZ/2015-2017 służy wytyczaniu kierunków polityk państwa w dziedzinie rynku pracy, dotyczących szczególnie: promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, stanowiąc zarazem podstawę uwzględnianą przez samorządy województw opracowujące Regionalne Plany Działań na rzecz Zatrudnienia.

Cel główny KPDZ na lata 2015–2017 to osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia dla osób w przedziale wieku 20-64 lata na poziomie 68,1% na koniec 2017 r.

Wyróżniono 2 priorytety, których realizacji służą działania zawarte w KPDZ na lata 2015–2017:

Priorytet 1: Zwiększenie efektywności zarządzania rynkiem pracy, poprzez:

- doskonalenie usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia;
- doskonalenie systemu edukacji i lepsze dostosowanie go do oczekiwań przedsiębiorców.

Realizowane wsparcie ma dotyczyć szczególnie osób w wieku 15-24 lat, w tym zwłaszcza pozostających jednocześnie poza zatrudnieniem, edukacją i szkoleniem, czyli tzw. NEET.

Priorytet 2: Zwiększenie adaptacyjności na rynku pracy, poprzez:

- zachęcanie Polaków do przekwalifikowania się lub uzupełnienia kwalifikacji;
- poszukiwanie zatrudnienia poza obecnym miejscem zamieszkania;
- wspieranie osób marginalizowanych, np. długotrwale bezrobotnych, osób 50+, z grupy NEET, rodziców mających małe dzieci i niepełnosprawnych;
- poprawę jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy.

Na realizację KPDZ/2015-2017 w ciągu 3 lat przewidziano środki w wysokości 29 915 297 tys. zł, w tym środki krajowe stanowią – 89,01%, a zagraniczne –10,9%.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 150) wprowadziła rozwiązania umożliwiające przedsiębiorcom dotkniętym czasowym ograniczeniem wwozu produktów na terytorium innych krajów skorzystanie z pomocy określonej w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy. Bliższe informacje zawarto w Aneksie II (V Obszar priorytetowy SBA – Pomoc państwa i zamówienia publiczne).

Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 598) wprowadziła innowacyjne rozwiązania mające na celu zwiększenie oddziaływania polityki rynku pracy na wzrost zatrudnienia, łagodzenie skutków niedopasowania strukturalnego oraz poprawy efektywności polityki rynku pracy, w tym dzięki nowemu podejściu do funkcjonowania urzędów pracy oraz lepszej współpracy z partnerami rynku pracy, które dotyczą:

- poprawy efektywności działania urzędów pracy m.in.: profilowanie pomocy dla osób bezrobotnych, indywidualizację obsługi bezrobotnych, umożliwienie zlecenia usług aktywizacyjnych, zacieśnienie współpracy powiatowych urzędów pracy i gmin w stosunku do wspólnych klientów;
- wprowadzenia nowych narzędzi wspierających tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób bezrobotnych, w tym powracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka, m.in. grant na pracę, świadczenie aktywizacyjne, pożyczka z Funduszu Pracy na utworzenie stanowiska pracy lub podjęcie działalności gospodarczej;
- wsparcia zatrudnienia młodych pracowników m.in. ułatwienie zdobycia stażu zawodowego poprzez refundację składek na ubezpieczenia społeczne za bezrobotnych do 30. roku życia podejmujących pierwszą pracę, zwolnienie pracodawców, którzy zatrudnią skierowanych przez urząd pracy bezrobotnych w wieku do 30. roku życia, z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, za tych

- pracowników, wprowadzenie pakietu rozwiązań testowanych w projekcie pilotażowym „Twoja kariera – Twój wybór” (bon szkoleniowy, bon stażowy, bon zatrudnieniowy, bon na zasiedlenie);
- wsparcia pracodawców zatrudniających bezrobotnych w wieku 50 PLUS poprzez przyznanie przez starostę pracodawcy albo przedsiębiorcy przez okres 12 lub 24 miesięcy dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnionego bezrobotnego, który jednocześnie ukończył co najmniej 50 lat oraz utworzenie ze środków Funduszu Pracy Krajowego Funduszu Szkoleniowego z przeznaczeniem na finansowanie kształcenia i szkolenia pracowników;
 - zwiększenia efektywności wykorzystania środków Funduszu Pracy, czemu służyć również będą rozwiązania związane ze zmianą sposobu finansowania zadań i wynagrodzeń pracowników urzędów pracy w ścisłym powiązaniu z efektywnością m.in.: uwzględnienie efektywności działań urzędów pracy przy podziale środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w algorytmie, uzależnienie wysokości środków na wynagrodzenia pracowników urzędów pracy od efektów działania urzędów pracy.

Pożyczki w ramach programu „**Pierwszy biznes – Wsparcie w starcie**” są udzielane z przekazanych przez MPiPS do BGK środków pochodzących z Funduszu Pracy oraz z przychodów ze sprzedaży należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów, o których mowa w art. 56 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Do dyspozycji programu pilotażowego i jego II etapu, w latach 2013 i 2014 zostały postawione środki: z prywatyzacji w kwocie 21,5 mln zł (pilotaż) oraz z Funduszu Pracy w wysokości 120 mln zł (II etap). W latach 2014-2021 przewiduje się przekazanie do BGK środków w wysokości prawie 500 mln zł. Udzielane ww. pożyczki stanowią instrument zwrotny, środki ze spłaty pożyczek oraz oprocentowania zasilają ponownie program.

3.2 Funkcjonowanie sądownictwa

Sądownictwo gospodarcze jest ważnym elementem kształtującym pewność obrotu gospodarczego. Duże znaczenie dla przedsiębiorcy ma m.in. sprawność sądów w zakresie rozstrzygania sporów. W ostatnich latach podejmuje się szereg działań mających na celu poprawę efektywności dochodzenia praw z umów.

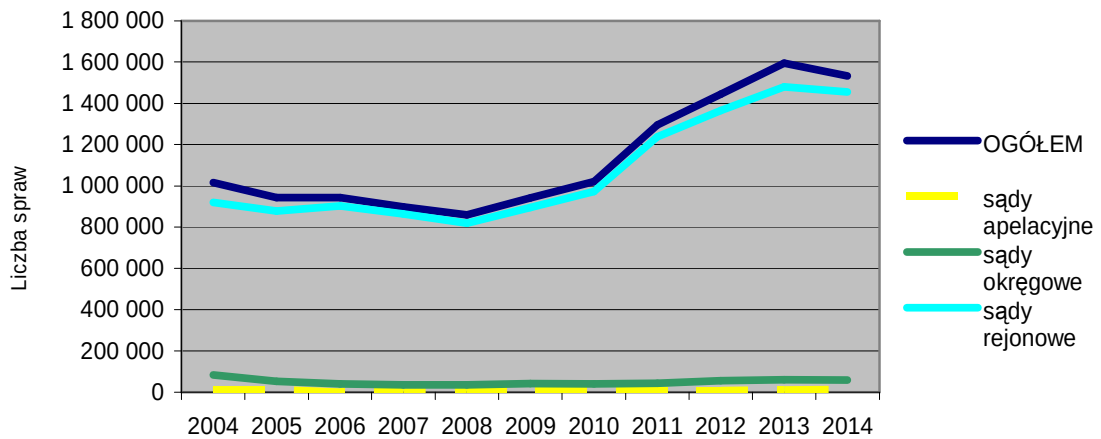
Rok 2014 charakteryzował się spadkiem wpływu spraw w sądach powszechnych. Wyniósł on ponad 14,5 mln spraw, tj. o 4,1% mniej niż w 2013 r. Załatwiono o 1,2% spraw więcej (14,7 mln wobec 14,6 mln w 2013 r.), z czego wynika, że wskaźnik opanowania wpływu polepszył się w stosunku do 2013 r. i wyniósł 101,4. Wskaźnik pozostałości spraw spadł o 8,3% i wyniósł 2,2 mln.

W 2014 r. do sądów powszechnych wpłynęło 1 534 tys. spraw gospodarczych, co oznacza spadek o 3,8%. Procentowo największy spadek wpływów (w porównaniu do 2013 r.) przypadł na Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (o 91,3%) a największy wzrost odnotowały sądy apelacyjne (o 23,3% w porównaniu do roku poprzedniego).

Sądy rejonowe, obarczone w 95% wpływem spraw gospodarczych w 2014 r., zanotowały spadek wpływu tego typu spraw o 1,7%. Załatwiono 1 475 tys. spraw, co było wartością wyższą niż w 2013 r. o 1,9%. Największą dynamiką wzrostu liczby załatwionych spraw wykazał się Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (50,8%). Wskaźnik pozostałości w odniesieniu do spraw gospodarczych w sądach rejonowych zmniejszył się o 10,1%.⁶⁹

⁶⁹ Na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wykres 18. Wpływ spraw gospodarczych wg kategorii sądów w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych MS.

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. w Polsce istniało prawie 20,4 mln ksiąg wieczystych, prowadzonych przez 348 wydziałów ksiąg wieczystych.

Tabela 16. Wpływ spraw gospodarczych w latach 2006-2013

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM SPRAWY GOSPODARCZE	906 228	861 059	945 366	1 025 815	1 295 324	1 444 597	1 594 515	1 533 800
RAZEM w sądach apelacyjnych (II instancja)	6 477	5 992	6 279	6 352	6 987	7 805	11 474	14 150
apelacje	2 637	2 211	2 188	2 156	2 435	2 569	3 139	3 335
zażalenia	3 108	3 135	3 482	3 591	3 888	4 556	7 466	9 489
ogólne	39	28	30	41	71	22	26	52
skarga kasacyjna WSC	623	559	532	514	516	549	596	972
skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem (WSC)	49	27	10	14	5	5	7	5
skargi na postępowanie sądowe Wykaz S	21	32	37	36	72	104	240	297
RAZEM w sądach okręgowych	35 124	35 109	41 599	41 199	43 781	56 546	60 598	59 868
I instancja								
procesowe	7 717	7 932	9 328	9 607	9 972	13 628	16 506	15 621
nieprocesowe	45	15	16	53	17	20	21	70
nakazowe i upominawcze	7 499	8 339	12 632	12 305	13 335	19 174	19 021	17 165
upadłościowe	2	-	2	1	-	-	-	1
skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem WSC I inst.	20	4	2	-	3	1	1	-
II instancja								
apelacje	6 843	6 627	7 048	7 462	8 076	10 079	10 175	11 382
zażalenia	7 632	7 235	7 456	7 054	8 034	9 069	9 923	10 396
skarga kasacyjna WSC	94	109	81	80	72	102	103	139
skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem WSC II inst.	109	72	59	50	56	49	51	45
skargi na postępowanie sądowe Wykaz S	81	76	95	122	187	223	318	435
I i II Instancja								

ogólne	5 082	4 700	4 880	4 465	4 029	4 201	4 479	4 614
Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	923	888	2 816	4 538	6 524	14 449	41 556	3 617
Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych	29	51	56	72	119	145	168	
RAZEM w sądach rejonowych (I instancja)	863 675	819 019	894 616	973 654	1 237 913	1 365 652	1 480 719	1 455 983
procesowe	30 824	28 986	35 128	36 114	42 352	87 829	104 364	110 865
procesowe uproszczone	21 024	22 096	26 339	29 357	32 503			
nieprocesowe	323	261	244	219	241	257	277	382
rejestrowe - razem	583 098	528 118	538 063	552 139	584 176	638 504	710 908	726 028
-Rejestr Zastawów	124 561	106 661	97 881	97 614	97 682	92 864	92 529	93 465
-Krajowy Rejestr Sądowy	458 537	421 457	440 182	454 525	486 494	545 640	618 379	632 533
-Inne	x	x	x	x	x	x	x	x
nakazowe i upominawcze	199 156	211 183	262 916	324 638	544 455	597 323	603 239	558 360
ogólne	20 822	20 169	21 554	20 260	23 096	27 850	46 192	44 372
pomoc sądowa	1 260	1 331	1 712	2 247	2 680	3 240	4 287	5 086
zakaz prowadzenia działalności gospodarczej	x	x	x	x	x	x	x	x
z zakresu postępowania upadłościowego i naprawczego	7 133	6 854	8 638	8 662	8 401	10 615	11 447	10 885
skarga kasacyjna WSC	-	-	-	-	-	-	-	-
skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem WSC	35	21	22	18	9	34	5	5

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości

Zmiany legislacyjne i organizacyjne na rzecz poprawy funkcjonowania sądownictwa gospodarczego

I. Zmiany w zakresie dotyczącym upadłości oraz restrukturyzacji przedsiębiorstw.

15 maja 2015 r. Sejm uchwalił ustawę – *Prawo restrukturyzacyjne*. Przygotowana szeroka reforma prawa upadłościowego i naprawczego ma swoje źródło w analizie ponad 10-letniego okresu obowiązywania ustawy z 2003 r. - *Prawo upadłościowe i naprawcze*. Ustawa ta, w zakresie możliwości ratowania przedsiębiorców przed upadłością, nie funkcjonowała właściwie – w praktyce nie były stosowane postępowania naprawcze, a postępowania układowe cechowała nieefektywność. Stąd propozycja wyodrębnienia z ustawy upadłościowej postępowań restrukturyzacyjnych dla ich takiego skonstruowania, by stały się sprawnym narzędziem ratowania zadłużonego przedsiębiorcy z uwzględnieniem słuszych interesów jego wierzycieli i z wyłączeniem stygmatyzującego efektu postępowań upadłościowych. Bliższe informacje zawarto w Aneksie II (II Obszar priorytetowy SBA – Druga szansa).

II. Zmiany prawa w zakresie dotyczącym Krajowego Rejestru Sądowego.

Od 1 grudnia 2014 r. funkcjonuje zmodyfikowana zasada „jednego okienka”, co pozwala na przyspieszenie rozpoczynania działalności przez wszystkie podmioty podlegające wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (nie tylko do rejestru przedsiębiorców). Bliższe informacje zostały zawarte w Aneksie II (IV Obszar priorytetowy SBA - Elastyczna administracja).

Ustawą z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw wprowadzono rozwiązania prawne, które pozbawią bytu prawnego podmioty nieprzarejestrowane (od 14 lat) do KRS ze „starego” Rejestru Handlowego, a także umożliwia wykreślenie z KRS, bez potrzeby przeprowadzania likwidacji, tzw. „podmioty martwe”, które nie prowadzą działalności, nie posiadają majątku i nie wykonują obowiązków rejestrowych. Zmiany te pozwalają na porządkowanie rejestru oraz wzmocnienie pewności i bezpieczeństwa obrotu prawnego.

Kolejnym etapem wprowadzanej reformy KRS są zmiany przewidziane w projekcie założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o KRS (nr w wykazie prac legislacyjnych rządu: ZA33). Zmiany te z jednej strony mają na celu wprowadzenie ułatwień dla stron przy rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej, także w komunikacji z sądem, a z drugiej strony powinny znacząco przyspieszyć i usprawnić działanie sądu rejestrowego. Proponowana w projekcie weryfikacja karalności (w zakresie określonym w art. 18 § 2 K.s.h.) osób powołanych na prokurentów wzmocni bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Uproszczenie dokonywania tzw. wpisów ewidencyjnych (czyli takich, które są oparte na orzeczeniu innego sądu lub organu) do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych odciążą sądy rejestrowe i pozwoli na szybsze rozpoznawanie wniosków o wpis do rejestru. Rozszerzenie kompetencji kuratorów ustanawianych dla podmiotów wpisanych do Rejestru wyeliminuje patologiczne sytuacje, gdy spółki odwołują zarządy po to, aby nie było możliwe prowadzenie wobec nich postępowań sądowych. Projektowana reforma KRS obejmie swym zasięgiem także szeroki zakres zmian technicznych, które w sposób zasadniczy zmienią funkcjonowanie KRS.

III. Zmiany prawa w zakresie dotyczącym spółek handlowych.

Ustawą z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy – *Kodeks spółek handlowych* oraz niektórych innych ustaw (uchwaloną na podstawie projektu poselskiego) rozszerzono na spółki jawne i komandytowe system elektronicznego zawiązywania spółek, tzw. S-24 (obejmujący dotychczas tylko spółki z o.o.), oparty na wykorzystaniu wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym.

Wprowadzone rozwiązania przewidują także (począwszy od 1 kwietnia 2016 r.) możliwość dokonywania w ten sposób zmian w umowach spółek (jawnej, komandytowej i z o.o.), ustanowienia pełnomocnika w celu zawiązania spółki, ustanowienia prokury, a także rozwiązania spółki.

W ramach wskazanej nowelizacji wprowadzono także zmiany w zakresie opłat sądowych od wniosków o dokonanie wpisu do KRS dotyczącego spółek zawiązywanych z wykorzystaniem wzorca w systemie teleinformatycznym: opłata od wniosku o pierwszy wpis spółki została obniżona z obecnych 500 zł do 250 zł, natomiast opłata od wniosku o zmianę wpisu z 250 zł do 200 zł.

W 2014 r. toczyły się prace (projekt został przyjęty przez Komitet Stały RM 3 czerwca 2015 r.) nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, który ma na celu ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością poprzez reformę struktury majątkowej tej formy spółki przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich instrumentów ochrony wierzycieli. Proponowane zmiany mogą wpłynąć na atrakcyjność polskiej spółki z o.o. w dobie rosnącej konkurencji prawa spółek w państwach UE i przyciągać zagranicznych inwestorów. Projekt przewiduje przede wszystkim:

- obniżenie minimalnej wysokości kapitału zakładowego w spółce z o.o. do 1 zł (obecne minimum kwoty kapitału zakładowego, wynoszące 5.000 zł, nie pełni jakiegokolwiek funkcji ochronnej wobec wierzycieli spółki, będąc jednocześnie źródłem obciążeń dla wspólników);
- wprowadzenie obowiązku dokonywania przez zarząd tzw. testu wypłacalności, który ma poprzedzać każdą wypłatę z majątku spółki z o.o. *causa societatis*; wypłata może nastąpić tylko wówczas, gdy zarząd spółki w formie uchwały stwierdzi, że zachowując należytą staranność przewiduje, iż w ciągu roku po dokonaniu wypłaty spółka nie utraci zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań w toku zwykłej działalności;
- wprowadzenie obowiązku tworzenia przez spółki z o.o. kapitału zapasowego na amortyzowanie przyszłych strat; minimalna wysokość tego kapitału jest zależna od wysokości zobowiązań spółki i stanowi ułamek tej kwoty (5%), jednak nie mniej niż 50.000 zł (czyli 10 razy więcej niż obecna minimalna wysokość kapitału zakładowego); kapitał zapasowy ma być tworzony z zysków spółki – na ten cel należy przeznaczać co najmniej 10% rocznego zysku, aż do uzyskania w/w minimalnej wysokości kapitału zapasowego,
- uelastycznienie obowiązku stosowania postępowania konwokacyjnego przewidzianego przy obniżaniu kapitału zakładowego w spółce o. o., o którym mowa w art. 264 Ksh.

IV. Zmiany w zakresie procedury cywilnej

27 maja 2015 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw obejmującą rozwiązania zmierzające do przyspieszenia postępowań sądowych (rozpoznawczych i egzekucyjnych).

Od 20 marca 2015 r., na mocy ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, obowiązuje przepis art. 465 § 11 k.p.c. umożliwiający m.in. pracodawcom posiadającym zdolność sądową i procesową, ale niemającym statusu osoby prawnej bądź przedsiębiorcy, udzielenie pełnomocnictwa procesowego pracownikom niebędącym radcami prawnymi. Rozwiązanie to pozwala pracodawcom zmniejszyć koszty związane z reprezentacją w postępowaniu sądowym.

V. Działania organizacyjne

Wśród działań podejmowanych w obszarze sądownictwa gospodarczego, należy wymienić działania organizacyjne związane z utworzeniem w Warszawie Centrum Sądownictwa Gospodarczego.

Działalność CSG została uroczystie zainaugurowana we wrześniu 2014 r. Znaczenie tej inwestycji ma związek ze skalą działalności sądów gospodarczych w Warszawie na tle całego sądownictwa gospodarczego w Polsce. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy i Sąd Okręgowy w Warszawie są bowiem sądami o najwyższym w kraju wpływie spraw z tego zakresu.

3.3 Finansowanie działalności gospodarczej

Wartość kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce po spadkach w 2009 r. i stabilizacji do poł. 2010 r. ponownie zaczęła dość szybko rosnąć. Na przełomie 2011 i 2012 r. powróciły spadki wolumenu i od tamtej pory przeplatane są one okresami niezbyt dynamicznego wzrostu, który obserwowaliśmy również w 2014 roku – wyniósł on 5,4% r/r w porównaniu do 3,1% w 2013 r. Największą zmiennością – zwłaszcza w drugiej połowie roku – odznaczała się dynamika kredytów dla przedsiębiorstw niefinansowych, choć należy zauważyć, że w ciągu roku wzrosły one jednak o 6,3%, tj. więcej zarówno w porównaniu do roku poprzedniego (wzrost o 0,3%) jak i do kredytów dla gospodarstw domowych (wzrost o 4,9%). Depozyty sektora niefinansowego rosły jednak jeszcze szybciej, bo o ponad 9% r/r, w związku z czym relacja kredytów do depozytów kontynuowała swój spadek kolejny rok z rzędu. Według KNF wyniosła ona w 2014 r. 100,1% wobec 103% rok wcześniej i 106,5% w 2012 r. Tym samym, jak podaje KNF, sektor zbliżył się do stanu równowagi pomiędzy skalą akcji kredytowej a poziomem depozytów zgromadzonych w bankach po raz pierwszy od końca 2007 r.⁷⁰

Pod koniec 2013 r. struktura źródeł finansowania nowych inwestycji przez przedsiębiorstwa zaczęła z opóźnieniem reagować na spadki stóp procentowych.⁷¹ Na przestrzeni 2014 r. udział przedsiębiorstw finansujących nowe inwestycje kredytem wzrósł z historycznego minimum 20,5% w III kw. 2013 r. do 28,6%, a własnymi środkami – zmalał z 56,9% do 47,6% (w III kw. 2014 r. było to nawet 45,9%). Obydwie te wielkości odbiegały od swoich sześcioletnich średnich wynoszących odpowiednio 26,9% oraz 48,2%.

Co ważne, w 2014 r. obserwowaliśmy znacznie większą aktywność MŚP na rynku kredytowym niż rok wcześniej. Udział finansowania inwestycji ze źródeł bankowych wyniósł w tej grupie firm pod koniec roku 34,2%, natomiast w grupie firm dużych – 21,8%.

3.3.1 Sytuacja na rynku depozytowo-kredytowym

Wartość kredytów udzielonych większym przedsiębiorstwom pomiędzy grudniem 2013 a grudniem 2014 wzrosła o 6,3%. Z wyjątkiem wzrostu o ponad 17% w 2011 r. była to najwyższa dynamika na przestrzeni lat dzielących nas od początku kryzysu (tj. od 2009 r. włącznie). Tym samym, w grudniu 2014 r. wolumen kredytów dla większych przedsiębiorstw po raz kolejny osiągnął swoją historycznie najwyższą wartość notowaną na koniec roku – 260,1 mld zł. Podobna sytuacja dotyczy depozytów bankowych tej grupy przedsiębiorstw. Choć depozyty te rosły w tempie podobnym jak w roku poprzednim (9%), także i one osiągnęły na koniec 2014 r. swoją rekordową wysokość 226,7 mld zł.

Wolumen kredytów dla przedsiębiorców indywidualnych wzrósł na przestrzeni 2014 r. jedynie o 4,9% – najmniej od 10 lat. Na koniec roku sięgał on 57 mld zł w porównaniu do 54,34 mld zł rok wcześniej. Była to co prawda najwyższa grudniowa wartość, jednak niższa niż maksimum zanotowane we wrześniu 2014 r. (58,1 mld zł). Dynamika wielkości kredytów dla mikroprzedsiębiorstw na przestrzeni kolejnych miesięcy 2014 r., a zwłaszcza jej wahania w drugim półroczu, jest dostrzegalna na tle danych

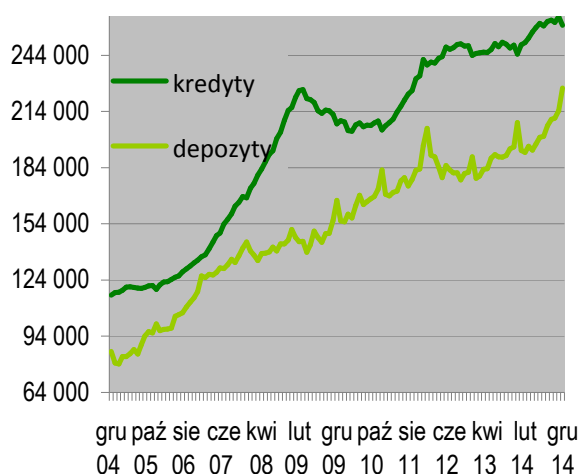
⁷⁰ *Raport o sytuacji banków w 2014 r.*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2015

⁷¹ *Badania kwartalne pt. Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2012-2014. W próbie przeważają przedsiębiorstwa duże.

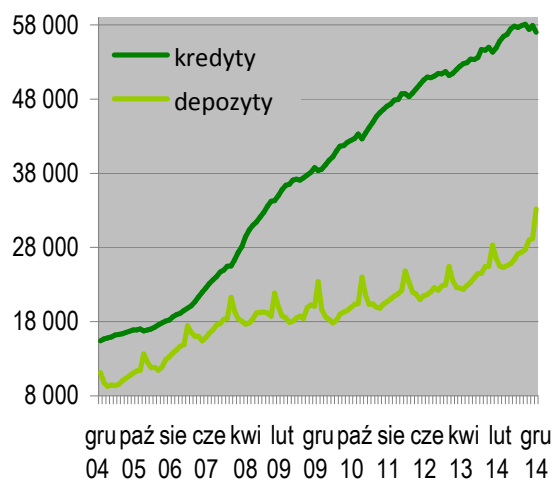
wieloletnich. W połączeniu ze słabnącymi wzrostami rok do roku mogą one wprowadzać pewną obawę co do dalszego rozwoju skali kredytowania najmniejszych firm. Jeśli chodzi o depozyty tej grupy firm, roczny wzrost ich wartości znacznie zmalał po 2008 r., jednak w ostatnich 2 latach w istotny sposób przyspieszył – do 11,3% w 2013 r. i 17,3% w roku 2014. Grudniowa wartość depozytów na poziomie 33,19 mld zł była najwyższa w historii.

Rok 2014 nie zmienił więc faktu, że przedsiębiorstwa indywidualne są stabilniejszym odbiorcą kredytów i dostawcą depozytów sektora bankowego niż firmy większe. Podwyższoną zmiennością odznacza się przede wszystkim strumień kredytów dla większych firm, który (w ujęciu rok do roku) już kilkakrotnie w ostatniej dekadzie spadał.

Wykres 19. Depozyty i kredyty przedsiębiorstw większych w bankach w latach 2004–2014

Wykres 20. Depozyty i kredyty przedsiębiorców indywidualnych w bankach w latach 2004–2014

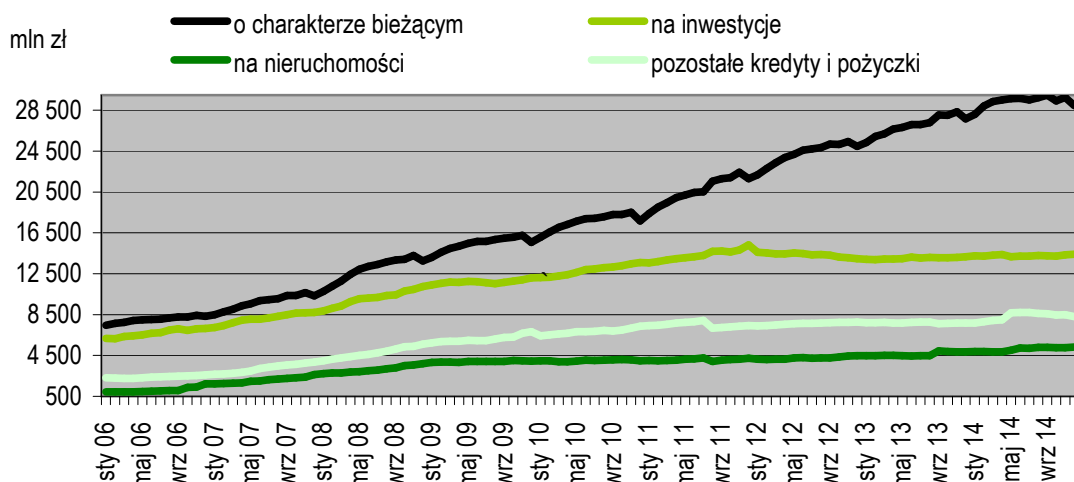

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych NBP.

Według danych NBP największą grupę kredytów udzielonych wszystkim przedsiębiorstwom stanowią niezmiennie kredyty o charakterze bieżącym. W przypadku firm mikro w 2014 r. wartość tego rodzaju kredytów wciąż rosła (o 4,7% r/r), jednak wzrost ten od 3 lat wyhamowuje. Z tego powodu po raz pierwszy od 2008 r. ich udział w ogólnej puli kredytów dla mikroprzedsiębiorstw nieznacznie spadł w ujęciu rocznym z 50,9% do 50,8%. W przypadku dużych firm po spadku w 2013 r. o 4,2% i wzroście o 5,4% w roku 2014 udział kredytów o charakterze bieżącym w ogólnej puli kredytów również symbolicznie spadł wciąż jednak oscylując w pobliżu 42%.

Po spadkach w 2012 r. wartości kredytów na inwestycje w obu grupach przedsiębiorstw w 2013 roku powrócił jej wzrost. W grupie przedsiębiorstw indywidualnych był on ponownie dość skromny (1,8%), natomiast w grupie firm większych o 9,9%. Były to wzrosty wciąż zdecydowanie mniejsze niż 2011 r., jednak o różnych skutkach: udział kredytów inwestycyjnych w pierwszej z tych grup po raz czwarty z rzędu spadł (do historycznego minimum 25,3%), natomiast w drugiej – wzrósł (do 35,4%, co jest najwyższym jak dotąd poziomem).

W perspektywie długookresowej za najważniejsze zmiany w strukturze kredytów, jakie zachodziły w 2014 r., można uznać zatrzymanie wzrostu znaczenia kredytów o charakterze bieżącym dla przedsiębiorstw indywidualnych oraz zmniejszającą się lukę pomiędzy kredytami o charakterze bieżącym a kredytami na inwestycje w przypadku większych firm.

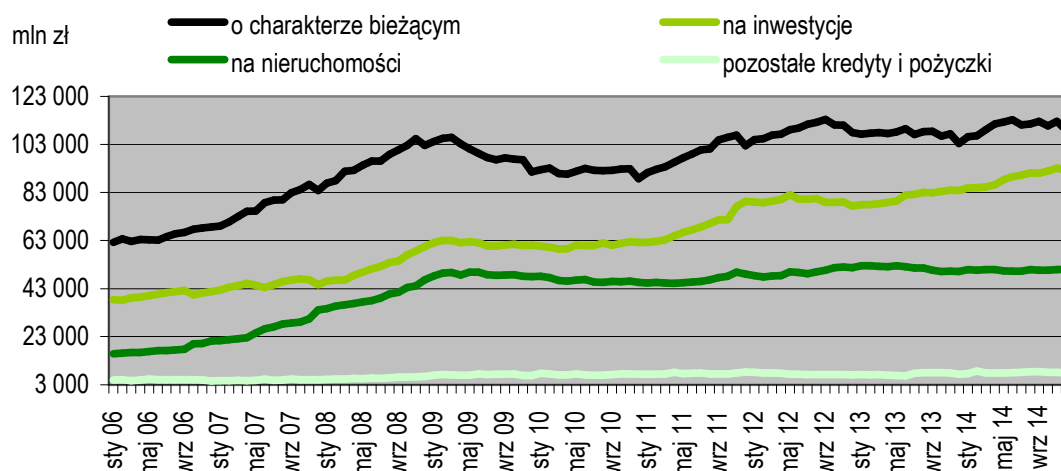
Wykres 21. Kredyty udzielone przedsiębiorcom indywidualnym, wg kategorii

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych NBP.

Z cyklicznego badania Ministerstwa Gospodarki przeprowadzanego wśród firm z sektora MŚP⁷² wynika, że w 2014 roku odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących kredyt w działalności gospodarczej powrócił z poziomu ok. 36%-37% zanotowanego w 2013 r. do poziomu ok. 1/3.

Najbardziej popularnym rodzajem kredytu był nadal kredyt w rachunku bieżącym, z którego korzystanie deklarowało niecałe 20% firm. Z kolei odsetek przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt inwestycyjny i obrotowy wciąż utrzymywał się w 2014 roku na bardzo niskim poziomie, choć pomiędzy pierwszym a drugim półroczem wzrósł z 10% do 14%. W 2013 r. było to ok. 12%, natomiast w latach wcześniejszych nawet 30%. W pierwszym półroczu 2014 r. stopień akceptacji wniosków kredytowych był niespotykanie niski, bo zbliżony do 50%, przy czym wyjątkowo często w porównaniu z poprzednimi okresami przyczyną odrzucenia wniosków był brak zdolności kredytowej (2/3 przypadków). W drugim półroczu sytuacja w zakresie wniosków kredytowych na powrót się unormowała – odsetek wniosków zaakceptowanych wzrósł do 66,7%, a brak zdolności kredytowej wskazywany był jako przyczyna odrzucenia wniosku w połowie przypadków, tzn. tak jak najczęściej w poprzednich latach bywało. Prawidłowość ta mogła mieć związek ze spadkiem średniego oprocentowania kredytów, jaki miał miejsce w 2014 roku (do 7,4%), po wzroście obserwowanym w II poł. 2013 r. (do 8,5%). Należy bowiem zauważyć, że koszt kredytu spadł do rekordowo niskiego poziomu dla wszystkich grup wielkościowych sektora MŚP – również mikrofirm z reguły mających najmniejszą przeciętną zdolność kredytową. Jedynie w przypadku firm małych mieliśmy w ostatnich latach do czynienia z jednorazowym niższym poziomem oprocentowania kredytów niż w 2014 roku (było to w I poł. 2013 r.)

⁷² Zob. *Trendy rozwojowe sektora MŚP w ocenie przedsiębiorców w drugiej połowie 2013 roku*, Ministerstwo Gospodarki (Departament Strategii i Analiz), Warszawa kwiecień 2014.

Wykres 22. Kredyty udzielone przedsiębiorstwom większym, wg kategorii

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych NBP.

Po wzroście popularności kredytu bankowego jako źródła finansowania inwestycji w latach w 2012-13 (do maksimum wynoszącego 19% badanych MŚP) odsetek firm korzystających z niego spadł w 2014 r. do poziomu 15-16%. Wciąż jednak było to więcej niż przed 2012 r. Co ważne, odsetek firm finansujących inwestycje ze środków własnych utrzymał się w okolicy 66% (dla porównania jeszcze w I poł 2012 r. wynosił on 71%). Popularność leasingu wśród ankietowanych przedsiębiorstw od końca 2012 r. utrzymuje się na poziomie 8%⁷³.

3.3.2 Leasing

Leasing⁷⁴ to po kredycie bankowym najpopularniejsze zewnętrzne źródło finansowania inwestycji dla polskich przedsiębiorstw. Rozwój tego rynku w Polsce w ostatniej dekadzie można podzielić na kilka faz. Pomiędzy akcesją Polski do Unii Europejskiej a wybuchem kryzysu finansowego w USA branża ta przeżywała przyspieszony rozwój, osiągając roczną stopę wzrostu na poziomie 32% (50% w samym 2007 r.) Wyhamował on w 2008 r. do 1,3% r/r (osiągając kilkuletnie maksimum 32,9 mld zł), a rok później doznał spadku obrotów o prawie jedną trzecią. Kolejne dwa lata to czas znaczących wzrostów wartości sfinansowanych aktywów (19% w 2010 r. i 14% w 2011 r.), dzięki czemu polska branża leasingowa powróciła do przedkryzysowej skali działania. W 2012 r. miała miejsce stabilizacja – wartość sfinansowanych leasingiem aktywów wzrosła o symboliczne 0,3% r/r (tj. o 83,5 mln zł) osiągając na koniec roku poziom 31,2 mld zł, czyli nieco mniej niż na koniec 2008 r. Przygaszenie wzrostu wydaje się jednorazowym spowolnieniem w kontekście skoku łącznej wartości aktywów sfinansowanych leasingiem o 13% r/r w 2013 r. a następnie o ponad 21% r/r w 2014 roku. Obroty branży na koniec 2014 r. w wysokości 42,8 mld zł - o 30% przekraczały wartość notowaną przed kryzysem.⁷⁵

W przeciwieństwie do 2013 r. - rok 2014 charakteryzował się coraz niższą dynamiką obrotów w ujęciu kwartalnym. Według ZPL wynikało to głównie z faktu, że w I kw. miał miejsce zwiększony popyt na leasing pojazdów związany z przerwą w obowiązywaniu przepisów o odpisie VAT na samochody ciężarowe poniżej 3,5 t oraz z listą derogacyjną dla pojazdów ciężarowych z normą Euro 5. Stąd też

⁷³ W badaniu MG ankietowany mógł wskazać więcej niż jedno źródło finansowania inwestycji.

⁷⁴ Leasing jest umową cywilno-prawną, uregulowaną przez Kodeks Cywilny, na mocy której leasingodawca przekazuje leasingobiorcy prawo do użytkowania określonego dobra (środka trwałego), którego jest właścicielem, w zamian za określone płatności, tzw. raty leasingowe.

⁷⁵ Na podstawie danych Związku Polskiego Leasingu, www.zpl.org.pl

segment pojazdów lekkich były największym czynnikiem wzrostu całej branży – wzrost w tym segmencie w I kw. 2014 r. wyniósł aż 79%.

Większość aktywów ruchomych finansowanych jest w PLN. Udział leasingu w walutach obcych w tej grupie aktywów wynosił w 2014 r. 22,3%, tj. nieco mniej niż rok wcześniej (23,6%). Leasing w walutach obcych przeważa natomiast w segmencie nieruchomości. Średnio jego udział wynosi tam ponad 56% (w 2014 r. 57,4%). Można zakładać, że jest on alternatywą dla mało dostępnych kredytów walutowych.

Tabela 17. Wyniki branży leasingowej (dane w mln zł)

	2013	2014	zmiana
Pojazdy	20 721	26 464	27,7%
OSD	11 222	15 596	39,0%
Pojazdy ciężarowe	8 346	9 302	11,5%
Pozostałe pojazdy	1154	1565	35,6%
Maszyny	11 510	13 553	17,7%
IT	556	605	8,8%
Samoloty, statki, kolej	568	548	-3,5%
Pozostałe ruchomości	314	404	28,7%
Ruchomości razem	33 669	41 573	23,5%
Nieruchomości	1 630	1 247	-23,5%
Leasing ogółem	35 300	42 820	21,3%

Źródło: Związek Polskiego Leasingu

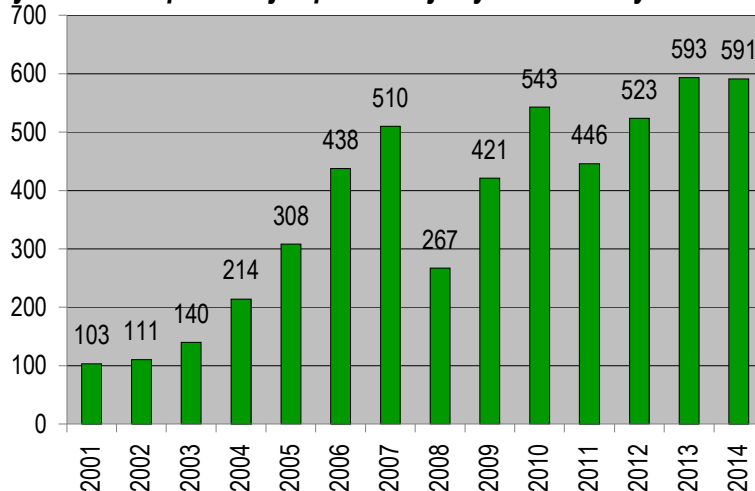
3.3.5 Giełda Papierów Wartościowych

Na koniec 2014 r. liczba spółek notowanych na warszawskiej GPW wynosiła 471 w porównaniu do 450 rok wcześniej, co oznacza 5-proc. wzrost. Liczba debiutów sięgnęła 28 w porównaniu do 23 w 2013 r., a liczba wycofań – 7, tj. o 4 mniej niż w 2013 r. Indeks WIG symbolicznie spadł (o 0,3% do 51 416), podobnie jak wartość obrotów ogółem i sesyjnych (odpowiednio o 9% i 7%). Ogólna kapitalizacja GPW zwiększyła się w 2014 r. o połowę, wynikało to jednak z debiutu na warszawskim parkiecie Banco Santander w trybie podwójnych notowań, co oznacza, że kapitalizacja GPW obejmuje wszystkie akcje tego banku dzielone z innymi giełdami. Nie uwzględniając tej spółki wzrost ogólnej kapitalizacji GPW wyniósłby w 2014 r. niecałe 4%.⁷⁶ Kapitalizacja spółek krajowych w 2014 roku nieznacznie spadła.

Największą bolączką rynku głównego GPW wydaje się przede wszystkim niska płynność wynikająca z małego udziału akcji w wolnym obrocie (tzn. dostępnych dla inwestorów zagranicznych), wynoszącego 48% kapitalizacji spółek krajowych. Malejąca aktywność inwestorów indywidualnych (udział w obrotach instrumentami finansowymi na poziomie 13% w 2014 r. w porównaniu do 1/3 w 2007 r.) również może mieć tu znaczenie – zwłaszcza w kontekście niedawnego ograniczenia aktywów OFE. Obserwowana od 2008 r. dywergencja wartości obrotów sesyjnych i wartości ogólnej obrotów także może oznaczać, że coraz większe znaczenie mają na GPW większe pojedyncze transakcje. Natomiast udział inwestorów zagranicznych utrzymywał się w 2014 r. na poziomie zbliżonym do 50%, podobnie jak w kilku poprzednich latach.⁷⁷

⁷⁶ Przyjmując za podstawę szacunku wartości akcji Banco Santander cenę 30,40 PLN za akcję.

⁷⁷ Dane za www.gpw.pl

Wykres 23. Kapitalizacja spółek krajowych notowanych na GPW (w mld zł)

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych GPW.

Tabela 18. Podstawowe dane o rynku akcji na GPW

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Indeks WIG*	50 412	55 649	27 229	39 986	47 490	37 595	47 461	51 284	51 416
zmiana r/r (%)	42%	10%	-51%	47%	19%	-21%	26%	8%	0,3%
Liczba notowanych spółek	284	351	374	379	400	426	438	450	471
zmiana r/r (%)	11%	24%	7%	1%	6%	7%	3%	3%	5%
Liczba debiutujących spółek	38	81	33	13	34	38	19	23	28
zmiana r/r (%)	9%	113%	-59%	-61%	162%	12%	-50%	21%	22%
Liczba wycofań	9	14	10	8	13	12	7	11	7
zmiana r/r (%)	-10%	56%	-29%	-20%	63%	-8%	-42%	57%	-36%
Kapitalizacja ogółem (mln zł)*	635 909	1 080 257	465 115	715 821	796 482	642 863	734 047	840 780	1 252 958
zmiana r/r (%)	50%	70%	-57%	54%	11%	-19%	14%	15%	49%
w tym kapitalizacja spółek krajowych	437 719	509 887	267 359	421 178	542 646	446 151	523 390	593 464	591 165
zmiana r/r (%)	42%	16%	-48%	58%	29%	29%	17%	13%	-0,4%
Wartość obrotów sesyjnych (mln zł)	161 960	230 959	160 358	166 696	206 857	250 589	187 555	220 153	205 297
zmiana r/r (%)	79%	43%	-31%	4%	24%	21%	-25%	17%	-7%

* stan na koniec roku

Źródło: GPW.

Malejąca od kilku lat liczba debiutów na rynku równoległym akcji **NewConnect** (ze 172 w rekordowym 2011 r. do 22 w 2014 r.) powoduje, że spada udział tego rynku w globalnej liczbie IPO na europejskich giełdach nieregulowanych. W 2014 roku wyniósł on 10% w porównaniu do 23,4% rok wcześniej. Wartościowo udział NewConnect w rynku europejskim jest marginalny: w 2014 r. wyniósł on jedynie 0,2% (przed rokiem – 0,53%). Od 2011 r. rośnie również liczba wycofań – zarówno w ujęciu bezwzględnym jak i w stosunku do liczby notowanych spółek. W 2014 r. po raz pierwszy liczba wycofań przekroczyła liczbę debiutów, w wyniku czego liczba notowanych na tym rynku spółek spadła z 445 do 431, tj. o 3%. 10 spośród 36 wycofań spowodowane było przejściem emitenta na główny rynek GPW. Liczba wycofań stanowiła 8,4% ogółu notowanych spółek w porównaniu do 5,8% rok wcześniej. Po spadku ogólnej kapitalizacji rynku NewConnect w 2013 r. o 1% (do 11,02 mld zł), w 2014 r. zmalała ona o 17% (do 9,12 mld zł). Największa skala spadku (-37%) dotyczyła kapitalizacji spółek zagranicznych, która na przestrzeni wcześniejszych lat rosła bardzo dynamicznie. W 2014 r. o ponad 21% spadła również wartość NCIndexu. Wartość obrotów była podobna jak w 2013 r. (1,22 mld zł), natomiast liczba transakcji wzrosła rok do roku o 20% (z 720,3 tys. do 865 tys.)

Tabela 19. Podstawowe dane o rynku NewConnect

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba spółek	107	185	351	429	445	431
Zmiana r/r	27%	73%	90%	22%	4%	-3%
Liczba debiutów	26	86	172	89	42	22
Zmiana r/r	-57%	231%	100%	-48%	-53%	-48%
Liczba wycofań	3	8	6	11	26	36
Zmiana r/r	200%	167%	-25%	83%	136%	38%
Wartości NCIndex*	497,00	634,40	416,20	332,60	366,01	290,36
Zmiana r/r	30%	28%	-34%	-20%	10%	-21%
Kapitalizacja ogółem (mln zł)*	2554	5138	8 488	11 088	11 028	9 122
Zmiana r/r	78%	101%	65%	31%	-1%	-17%
Kapitalizacja spółek krajowych (mln zł)*	2457	4971	8 384	10 805	10 445	8 752
Zmiana r/r	76%	102%	69%	29%	-3%	-16%

* stan na koniec roku

Źródło: NewConnect GPW.

Na należącym do grupy GPW SA rynku instrumentów dłużnych **Catalyst** w 2014 r. weszły w życie istotne zmiany regulacyjne, będące po części echem o rok wcześniejszych zmian na rynku NewConnect, a mające na celu poprawę bezpieczeństwa obrotu. Między innymi ustanowiono minimalną wartość emisji obligacji w autoryzowanym systemie obrotu (od 2015 r.), bezwzględny obowiązek sporządzania Dokumentu Informacyjnego, obowiązek wyznaczania Autoryzowanego Doradcy przy emisjach o niższych wartościach, a także wydłużono w czasie obowiązki informacyjne i zrezygnowano z możliwości autoryzacji obligacji przy Catalyst. Podniesiono też opłaty związane z wprowadzaniem obligacji na rynek.

Efekty tych zmian, wraz z niskim poziomem stóp procentowych, mogły mieć wpływ na wyniki 2014 r. Po raz pierwszy od uruchomienia Catalyst spadła roczna wartość obrotów sesyjnych (o 16%), wartość emisji (o 12%) oraz liczba debiutów (ze 196 do 191). Siłą rzeczy zanika również segment instrumentów autoryzowanych. Natomiast liczba serii wzrosła rok do roku o 13% w porównaniu do wzrostu o 22% rok wcześniej.

Tabela 20. Podstawowe dane o rynku Catalyst

	2010	2011	2012	2013	2014
Wartość obrotów sesyjnych (mln zł)	751,06	1 214,31	1 665,95	2 757,18	2 327,83
Liczba serii	109	268	384	467	526
w tym notowane	97	246	361	442	517
w tym autoryzowane	12	22	23	25	9
Wartość emisji (mln zł)	21 553	531 652	567 365	619 219	544 588
w tym notowane	21 508	531 588	567 299	619 149	544 559
w tym autoryzowane	44,67	64,26	65,56	70,31	28,7
Liczba debiutów	69	146	173	196	191

Źródło: Catalyst GPW.

Choć pod względem wartości emisji nadal gros rynku stanowią papiery Skarbu Państwa (w 2014 r. ponad 88%), pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że z roku na rok dynamicznie rośnie wartość emisji papierów korporacyjnych (w tym spółdzielczych) i komunalnych. W 2014 roku wartość emisji w tych segmentach wyniosła 64,05 mld zł w porównaniu do 58,9 mld zł w 2013 r., przy czym emisje samych obligacji korporacyjnych miały wartość 56,1 mld zł (52 mld zł rok wcześniej). W 2014 r. wciąż też

utrzymywała się dominacja udziału papierów korporacyjnych w wartości obrotów na Catalyst – przy rosnącej przewadze transakcji sesyjnych nad pakietowymi.⁷⁸

Inne formy finansowania

a) Faktoring

Mechanizm faktoringu polega na wykupie nieprzeterminowanych wierzytelności przedsiębiorstw, należnych im od odbiorców z tytułu dostaw towarów lub usług. Wykup połączony jest z innymi usługami, takimi jak finansowanie, egzekwowanie należności, czy przejmowanie ryzyka wypłacalności odbiorców (faktoring pełny, bez regresu). Oferta dodatkowych usług, a także elastyczne wymogi formalne powodują, iż faktoring jest alternatywą dla popularnych form finansowania. W szczególności dla mniejszych firm często jest to jedyne dostępne źródło kapitału obrotowego.

Polski rynek faktoringu dzięki swej dynamice rozwoju staje się znaczącym rynkiem w Europie, która pod względem wartości obrotów stanowi światowe centrum faktoringu. Według danych International Factors Group⁷⁹ obroty polskiego faktoringu w 2013 r. w wysokości ok. 31,6 mld EUR lokowały go na 8 miejscu w UE pod względem relacji do PKB (8,42% PKB w porównaniu do 8,94% w Niderlandach)⁸⁰.

Tabela 21. Statystyki polskiego rynku faktoringowego

Rok	Obroty w mln zł	Udział faktoringu krajowego	Udział faktoringu eksport.	Udział faktoringu import.	Liczba klientów	Liczba dłużników	Liczba sfinansowanych faktur
2005	14 175	91%	6%	3%	1 400	35 000	1 400 000
2006	17 000	87%	11%	2%	1 600	38 000	1 410 000
2007	30 717	84%	15%	1%	1 608	49 024	1 626 844
2008	47 900	78%	21%	1%	2 031	47 913	1 888 403
2009	51 352	75%	23%	2%	1 702	47 805	1 977 700
2010	64 195	76%	23%	1%	3 210	76 943	3 187 089
2011	79 366	79%	20%	1%	4 106	81 653	3 655 715
2012	113 100	79%	19%	2%	4 706	89 204	3 761 550
2013	130 960	79%	19%	2%	5 438	106 445	4 405 787
2014	142 800	79%	20%	1%	6 314	127 196	5 474 853

Źródło: Polski Związek Faktorów

W 2014 roku polska branża faktoringowa kontynuowała swój wieloletni rozwój, choć wzrost obrotów o 9% był najsłabszy od dekady (z wyjątkiem 2009 r.) Potwierdza to tezę Polskiego Związku Faktorów, że polski rynek wchodzi w fazę dojrzałości i zbliża się do skali odpowiadającej wielkości gospodarki. Wartość obrotów wyniosła ok. 143 mld zł i było to ponad dziesięciokrotnie więcej niż w 2005 r. (14,1 mld zł). Nadal jednak dość intensywnie rośnie liczba klientów (która sięgała w 2014 r. 6,3 tys.) i przede wszystkim liczba dłużników (127,2 tys.). W 2014 r. sfinansowano faktoringiem prawie 5,5 mln faktur.

W Polsce w 2014 roku, podobnie jak w latach wcześniejszych, ta forma finansowania była szczególnie popularna w branży żywność i napoje. Relatywnie duży odsetek klientów firm faktoringowych pochodził też z następujących branż: energetyka i paliwa, przemysł elektroniczny, agd i rtv, dystrybucji stali, komputery i oprogramowanie, budownictwo, akcesoria i części zamienne do samochodów, hutnictwo, chemia oraz meblarstwo.⁸¹

⁷⁸ Dane dotyczące poszczególnych segmentów rynku nie uwzględniają instrumentów autoryzowanych na rynku Catalyst

⁷⁹ Więcej informacji na: www.ifgroup.com

⁸⁰ Dane za: Global Industry Activity Report 2013, www.ifgroup.com

⁸¹ Dane Polskiego Związku Faktorów

b) Private Equity/ Venture Capital

Private equity (PE) to ogólne określenie obejmujące wszelkie rodzaje inwestycji dokonywanych na niepublicznym rynku kapitałowym w celu osiągnięcia średnio- i długoterminowych zysków z przyrostu wartości kapitału. Inwestycje PE są kierowane do przedsiębiorstw znajdujących się na różnych etapach rozwoju. Szczególnym ich przypadkiem są inwestycje typu *venture capital* (VC) lokowane w przedsiębiorstwach w najwcześniejszych stadiach rozwoju, do fazy ekspansji włącznie.

Według danych Europejskiego Stowarzyszenia PEVC (EVCA)⁸² fundusze inwestycji prywatnych pozyskały w Polsce w 2014 r. jedynie 11 mln EUR kapitału, a ich inwestycje sięgnęły ok. 337 mln EUR, czyli 0,06% PKB (w 2013 r. było to odpowiednio: 261 mln EUR, 351 mln EUR i 0,10% PKB). Są to najniższe dotychczas odnotowane wartości, choć trzeba zaznaczyć, że dane dotyczące polskiego rynku PE / VC są szacunkowe i bywają kilkukrotnie korygowane już po publikacji. Kapitał inwestycyjny trafił do ponad 70 podmiotów, natomiast wycofano go z 35 podmiotów w kwocie ok. 530 mln EUR (najwięcej w historii).

Wśród rodzajów inwestycji wciąż przeważały wykupy i finansowanie wzrostu (odpowiednio 70% i 21%), natomiast udział finansowania typu *venture* sięgnął prawie 8% (przed rokiem 6,4%). Najwięcej inwestycji ulokowano w branży usług dla konsumentów oraz komunikacji (po ok. 30%), a także produktów dla biznesu i przemysłu (ok. 13%).

Załamania rynku, o jakim mogłyby świadczyć dane dotyczące inwestycji i deinvestycji w Polsce w sektorze PE/VC w 2014 r., nie potwierdzają odczyty indeksu optymizmu funduszy PE opracowanego przez Deloitte.⁸³ Co prawda wskazują one na początkowy wzrost optymizmu zarządzających funduszami a następnie spadek nastrojów pod koniec 2014 r., jednak indeks wciąż pozostaje na nieporównywalnie wyższych poziomach niż w latach 2008/2009 (114 pkt. w październiku 2014 r. wobec 48 pkt. w październiku 2008 r.)

Wzmocnieniu popytu na *venture capital* służy działanie 3.1 Inicjowanie działalności innowacyjnej Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Tworzy ono podaż spółek mogących stanowić przedmiot zainteresowania ze strony funduszy *venture capital*. Oferowane w ramach tego działania dofinansowanie składa się z dwóch komponentów: dotacji na inkubację oraz na inwestycję w nowo utworzone przedsiębiorstwo (w formie objęcia udziałów). Wejście kapitałowe następuje w sytuacji, gdy po okresie inkubacji zidentyfikowane zostaną znaczące szanse na komercyjny sukces powstającego przedsiębiorstwa, którego działalność jest oparta na innowacyjnym pomysle. W czerwcu 2013 r. z działania 3.1 wydzielono część środków w celu utworzenia alokacji nowego instrumentu finansowego, tj. pilotażu Utworzenie i dokapitalizowanie Funduszu Pożyczkowego Wspierania Innowacji.

Na koniec 2014 r. alokacja działania 3.1 sięgała 809,27 mln zł, wnioski o dofinansowanie zatwierdzone do realizacji – 888 mln zł (109,73% alokacji), zawarte umowy – 850,74 mln zł (105,12% alokacji), a płatności na rzecz beneficjenta – 542,63 mln zł (67,05% alokacji)⁸⁴

Krajowy Fundusz Kapitałowy

Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. (KFK S.A.), spółka Banku Gospodarstwa Krajowego, inwestuje w fundusze *venture capital*, które zasilają kapitałowo małe i średnie przedsiębiorstwa polskie. Głównym

⁸² *The EVCA Yearbook - 2014 European Private Equity Activity*, www.evca.eu

⁸³ *Central Europe Private Equity Confidence Survey*, Deloitte Maj 2015 r. Wartości indeksu notowane co pół roku pomiędzy kwietniem 2007 a październikiem 2014 wyniosły kolejno: 159, 118, 102, 48, 78, 117, 140, 138, 153, 70, 101, 71, 101, 127, 144, 114.

⁸⁴ Dane Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (www.poig.2007-2013.gov.pl)

przedmiotem zainteresowania funduszy *venture capital* są przedsiębiorstwa innowacyjne, o wysokim potencjale rozwoju lub prowadzące działalność badawczo-rozwojową.

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. portfel Krajowego Funduszu Kapitałowego S.A. składa się z 17 funduszy kapitałowych wybranych w drodze Otwartych Konkursów Ofert (OKO), w ramach realizacji trzech projektów:

- projekt realizowany w ramach umowy o dotację celową Nr 22/DIW/15095/2007/59 – wartość projektu wynosi 55 mln zł,
- projekt indywidualny realizowany w ramach działania 3.2 PO IG *Wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka przez Krajowy Fundusz Kapitałowy*. – wartość projektu wynosi 316,58 mln zł,
- projekt realizowany w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy: *Poprawa otoczenia biznesu i dostępu do finansowania małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wspieranie funduszy podwyższonego ryzyka*, który jest częścią obszaru tematycznego „*Poprawa środowiska biznesowego i dostępu do kapitału dla małych i średnich przedsiębiorstw*” – wartość projektu wynosi 53 mln CHF.

Łączna docelowa kapitalizacja wszystkich portfelowych funduszy kapitałowych utworzonych przez KFK S.A i inwestorów prywatnych opiewała na kwotę 983 mln zł. Do końca 2014 r. KFK S.A. przekazał do funduszy kapitałowych 130,5 mln zł, a po zakończeniu I kw. 2015 r. wartość alokacji zwiększyła się do 137,5 mln zł.

Do końca 2014 roku fundusze kapitałowe podpisały z MŚP 116 umów inwestycyjnych, natomiast do końca I kw. 2015 r. liczba zawartych umów inwestycyjnych wyniosła 123. Fundusze kapitałowe przekazały 172,2 mln zł do MŚP do końca 2014 r., a po I kw. 2015 r. wartość ta zwiększyła się do 185,1 mln zł. Łączne umowne zobowiązania inwestycje funduszy kapitałowych wobec MŚP opiewają na ok. 227,94 mln zł – wartość na koniec 2014 r. oraz ok. 241,3 mln zł wg stanu na koniec I kw. 2015 r.

Dodatkowe informacje nt. wsparcia udzielanego przez KFK zawarto w Aneksie II (VI Obszar priorytetowy SBA - Dostęp do finansowania).

Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZAN

W czerwcu 2015 r. Bank Gospodarstwa Krajowego podpisał ze spółką Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A. oraz należącym do BGK Towarzystwem Funduszy Inwestycyjnych BGK S.A. umowę w sprawie utworzenia czterech funduszy inwestycyjnych. Celem jest wzrost dostępności finansowania kapitałowego i dłużnego inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa oraz samorządy. Z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorstw istotne znaczenie ma zwłaszcza Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZAN. Fundusz ten, dysponujący początkowo środkami finansowymi o wartości 1,5 mld zł, koncentruje się na inwestycjach w sektorze przemysłowym. Inwestuje poprzez obejmowanie akcji lub udziałów spółek kapitałowych, obligacji zamiennych na akcje, a także poprzez udzielanie przedsiębiorstwom długu podporządkowanego (mezzanine). Istotnym kryterium oceny inwestycji jest jej wpływ na poprawę efektywności przedsiębiorstwa, wzrost innowacyjności, zdolność do wdrażania nowych technologii i nowoczesnych produktów. Zdecydowana większość inwestycji dotyczyć będzie firm, których główne aktywa, działalność lub przychody pochodzą z rynku polskiego. Podobne jak pozostałe trzy fundusze (Fundusz Inwestycji Samorządowych, dwa Fundusze Inwestycji Infrastrukturalnych: kapitałowy i dłużny), Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw jest zarządzany przez PIR S.A.

Fundusze pożyczkowe⁸⁵

Fundusze Pożyczkowe udzielają pożyczek dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą, które często napotykają trudności w zdobyciu finansowania komercyjnego z powodu braku wymaganych zabezpieczeń lub historii kredytowej. Fundusze

⁸⁵ Na podstawie informacji uzyskanych z Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych.

pożyczkowe udzielają pożyczek przeznaczonych na cele związane z podjęciem, prowadzeniem i rozwojem działalności przedsiębiorstwa, tj. cele inwestycyjne, obrotowe lub inwestycyjno-obrotowe.

Według danych Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych, w 2014 roku funkcjonowało 87 funduszy pożyczkowych (z których 44 współpracują z PARP na zasadzie porozumień w ramach KSU). 71 z nich dysponowało na koniec roku kapitałem pożyczkowym na łączną kwotę ponad 2,5 mld zł, co oznacza wzrost o 16% w stosunku do 2013 r. Fundusze pożyczkowe udzieliły w 2014 roku prawie 8,6 tys. pożyczek (wzrost o 5,6% r/r) o łącznej wartości 892,6 mln zł (wzrost o 16,3% w stosunku do 2013 r.). Średnia wartość pożyczki w 2014 r. wyniosła 103,9 tys. zł, tj. była wyższa o 10,2% względem roku 2013.

Fundusze poręczeniowe⁸⁶

Fundusze Poręczeniowe to instytucje o charakterze non-profit. Ich zadaniem jest ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznego finansowania w postaci kredytów bankowych oraz pożyczek. Fundusze oferują poręczenia pożyczek, kredytów oraz - w wybranych funduszach – wadium przetargowych. O poręczenie takie mogą starać się firmy, które ubiegają się o kredyt, pożyczkę czy leasing lub zamówienie publiczne, lecz nie posiadają wystarczającego zabezpieczenia własnego.

Na koniec 2014 roku funkcjonowało w Polsce 51 funduszy poręczeniowych. 45 funduszy poręczeniowych podpisało porozumienie o współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, z czego 10 zarejestrowanych jest w Krajowym Systemie Usług. W 2014 r. fundusze poręczeniowe udzieliły 5 137 poręczeń o łącznej wartości ponad 704 mln zł (średnia wartość poręczanego zobowiązania wynosi ok. 200 tys. zł.).

Odnosnie regionalnych i lokalnych funduszy poręczeń kredytowych z udziałem kapitałowym BGK, udzieliły one w 2014 roku 3 482 poręczenia na kwotę 601,5 mln zł (dane nieaudytowane BGK).

3.3.9 Środki funduszy unijnych szansą na rozwój przedsiębiorstw

Perspektywa finansowa 2007-2013

W trakcie perspektywy finansowej 2007-2013 w Polsce wdrażane były następujące programy operacyjne:

- Program Operacyjny *Infrastruktura i Środowisko*,
- Program Operacyjny *Kapitał Ludzki*,
- Program Operacyjny *Innowacyjna Gospodarka*,
- Program Operacyjny *Rozwój Polski Wschodniej*,
- Programy *Europejskiej Współpracy Terytorialnej*,
- Program Operacyjny *Pomoc Techniczna*,
- 16 regionalnych programów operacyjnych.

Cele działań w ramach perspektywy finansowej zawarte zostały w **Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia** (NSRO). Za cel strategiczny NSRO uznano **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki** opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski. NSRO zakłada również realizację **celów horyzontalnych**, wynikających z założeń strategicznych UE oraz z analizy SWOT gospodarki Polski, m.in. podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Alokacja środków unijnych na poszczególne Programy Operacyjne przedstawia poniższa tabela.

⁸⁶ Na podstawie informacji uzyskanych z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych..

Tabela 22. Alokacja środków na poszczególne programy w ramach polityki spójności (2007-2013)

Program	Wartość alokacji środków (mld EUR)	Udział w całkowitej alokacji (%)
PO IG	8,3	12,4
PO IiŚ	27,9	41,9
PO KL	9,7	14,6
PO PT	0,5	0,8
PO RPW	2,3	3,4
PO EWT	0,4	0,0
Razem Krajowe	49,1	73,10
Razem Regionalne	16,6	24,9
Rezerwa wykonania	2	2
RAZEM NSRO	67,7	100,0

Źródło: DSA MG.

Kluczowym instrumentem w ramach NSRO, nastawionym na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez podnoszenie ich innowacyjności był **Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, 2007–2013** (PO IG). Ponad 90% środków skierowano na działania w następujących obszarach: badania i rozwój, innowacje, technologie informacyjne i komunikacyjne (40% przeznaczono na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorców).

W ramach PO IG wspierano działania z zakresu innowacyjności produktowej, procesowej, marketingowej i organizacyjnej, które w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniają się do powstawania i rozwoju przedsiębiorstw innowacyjnych (w skali kraju lub na poziomie międzynarodowym). Przedsiębiorcy mogli ubiegać się o wsparcie m.in. na:

- przedsięwzięcia o wysokim stopniu innowacyjności bez względu na wielkość przedsiębiorstwa i branżę, w tym ich inicjowanie,
- projekty innowacyjne o dużej wartości, np. inwestycje powyżej 2 mln EUR,
- inwestycje związane z działalnością B+R przedsiębiorstw, w tym wdrożenia wyników prac B+R oraz nowych technologii, a także prace B+R zamawiane przez przedsiębiorców,
- wsparcie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami, ale również między przedsiębiorstwami oraz sektorem nauki.

Postęp realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013⁸⁷

Alokacja środków wspólnotowych dla Polski w ramach polityki spójności UE na lata 2007-2013 została ustalona na poziomie ok. 67,3 mld EUR. Na realizację krajowych programów operacyjnych przeznaczono ponad 48,7 mld EUR, na regionalne programy operacyjne ponad 16,6 mld EUR. Ponadto dodatkowe środki finansowe w kwocie ok. 2 mld EUR, pochodzące z krajowej rezerwy wykonania oraz tzw. dostosowania technicznego zostały alokowane na poszczególne programy w ramach przeglądu śródkresowego przeprowadzonego w 2011 r.⁸⁸

⁸⁷ Na podstawie okresowych raportów MliR o stanie wdrażania programów.

⁸⁸ Ponad 1,3 mld EUR przeznaczono na Krajową Rezerwę Wykonania (KRW), na podstawie art. 50 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 oraz ponad 632 mln EUR stanowiło tzw. dostosowanie techniczne (DT).

Tabela 23. Wykorzystanie funduszy w ramach NSRO

Program	Umowy o dofinansowanie				Wnioski o płatność		
	Liczba	Wartość wydatków kwalifikowalnych (mln PLN)	Dofinansowanie UE (mln PLN)	Poziom wykorzystania alokacji na lata 2007-2013 (%)	Wartość wydatków uznanych za kwalifikowalne (mln PLN)	Dofinansowanie UE (mln PLN)	Poziom wykorzystania alokacji na lata 2007-2013 (%)
PO IG	17.950	69.853	38.841	108%	52.401	29.263	81%
PO IiŚ	3.303	158.878	120.206	101%	134.174	101.999	86%
PO KL	47.778	52.983	44.195	106%	48.213	40.207	97%
PO PT	454	2.663	2.263	106%	2.205	1.874	87%
PO RPW	308	13.604	10.296	104%	10.209	7.981	80%
PO EWT	313	1.801	1.489	105%	1.383	1.149	81%
Razem Krajowe	70 106	299 784	217 293	104%	248.588	182.476	87%
Razem Regionalne	36 141	110 858	71 207	36 141	97.735	63.029	88%
RAZEM NSRO	106 247	410 642	288 500	103%	346.324	245.506	87%

Źródło: DSA MG na podstawie danych MIR – Wykorzystanie środków UE w ramach Narodowej Strategii Spójności 2007-2013, dane miesięczne za maj 2015 r.

Od uruchomienia programów do końca czerwca 2015 roku podpisano/wydano ok. 106,2 tys. umów/decyzji o dofinansowanie realizacji projektów o wartości wydatków kwalifikowanych ok. 410,6 mld zł, przy czym wartość dofinansowania ze środków wspólnotowych sięga blisko 288,5 mld zł, co stanowi ok. 103% alokacji na lata 2007-2013. Programami, w ramach których zakontraktowano największą kwotę środków wspólnotowych są: PO *Innowacyjna Gospodarka*, PO *Pomoc Techniczna* oraz PO *Europejska Współpraca Terytorialna*, dla których poziom wykorzystania alokacji wyniósł odpowiednio: 108%, 106% oraz 105%. Natomiast najwyższą kwotową kontraktację osiągnął PO *Infrastruktura i Środowisko* – ponad 158 mld zł.

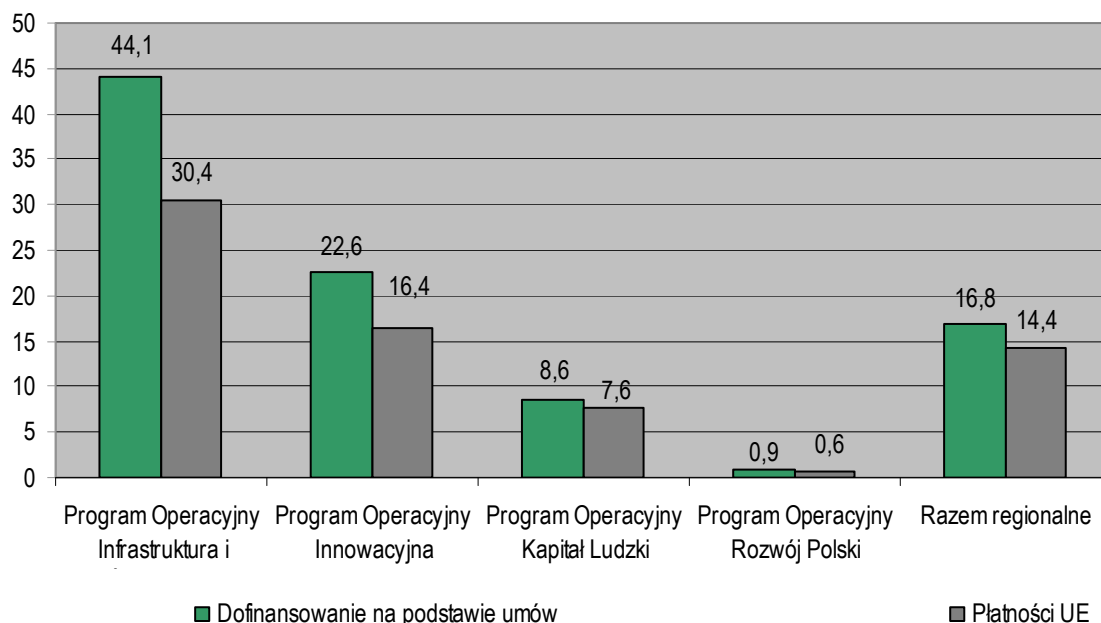
W ogólnej kwocie 287,01 mld zł dofinansowania UE w podpisanych do 30 czerwca 2015 r. umowach w ramach KPO i RPO, w ujęciu regionalnym najwięcej środków – biorąc pod uwagę miejsce realizacji projektu – przypadło na województwa: mazowieckie – 42,1 mld zł, śląskie – 25,6 mld zł i małopolskie – 20 mld zł, w których najwyższy udział miały inwestycje dofinansowane z PO IiŚ.

W podziale na poszczególne obszary tematyczne interwencji, największa pula środków zasila projekty z zakresu infrastruktury transportowej (109,8 mld zł, tj. 38%), następne w kolejności są przedsięwzięcia wspierające innowacje, badania i rozwój oraz przedsiębiorczość (50,6 mld zł – 18%), dotyczące kapitału ludzkiego (41 mld zł – 14%), a także projekty z zakresu ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom (26,8 mld zł – 9%) i infrastruktury społecznej (24,4 mld zł – 8%). Należy zauważyć, że w ujęciu regionalnym struktura wsparcia jest zbliżona.

Według stanu na koniec czerwca 2015 r. podmioty gospodarcze wystąpiły o współfinansowanie projektów inwestycyjnych o łącznej wartości ponad 220,5 mld zł, przy czym wartość wydatków kwalifikowanych została oceniona na ok. 163 mld zł, a wartość dofinansowania ze środków wspólnotowych – ponad 92,8 mld zł. Projekty o najwyższej łącznej wartości wkładu UE realizowane były przez przedsiębiorstwa w ramach PO *Infrastruktura i Środowisko* - 44,1 mld zł oraz PO *Innowacyjna Gospodarka* 22,6 mld zł. Projekty przedsiębiorstw finansowane w ramach 16 RPO opiewały na łączną kwotę dofinansowania ze środków UE wynoszącą 16,8 mld zł.

Na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność wydatki przedsiębiorstw w części UE wynoszą najwięcej w ramach PO *Infrastruktura i Środowisko* – 30,4 mld zł oraz w ramach PO *Innowacyjna Gospodarka* – 16,4 mld zł. Natomiast w przypadku projektów realizowanych w ramach 16 RPO wartość dofinansowania wyniosła ponad 14,3 mld zł.⁸⁹

Wykres 24. Projekty realizowane przez przedsiębiorstwa, według programów operacyjnych, stan na koniec czerwca 2015 r.

Źródło: DSA MG, na podstawie danych Krajowego Systemu Informatycznego (KSI SIMIK 07-13): Umowy o dofinansowanie wg programów oraz form prawnych, MIR – stan na koniec czerwca 2015 r.

Perspektywa finansowa 2014-2020

Główne kierunki interwencji środków wspólnotowych na lata 2014-2020

W czerwcu 2011 roku Komisja Europejska przedstawiła propozycję budżetu na lata 2014-2020.⁹⁰ Wśród nowych zasad, na jakich opierać ma się nowy okres programowania, znalazły się: zwiększenie elastyczności i spójności w finansowaniu realizacji poszczególnych priorytetów oraz uproszczenia zasad udzielania wsparcia, wprowadzenie zasady skoncentrowania na wynikach oraz ustalania jasnych i wymiernych etapów pośrednich i celów końcowych wykonania, powszechności mechanizmu rezerwy wykonawczej, oraz tzw. zasad warunkowości *ex ante* i warunków makroekonomicznych.

Mimo deklaracji ograniczenia liczby celów tematycznych i obszarów wsparcia w propozycji programowej KE na lata 2014-2020 znalazło się ich aż 11:

- Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
- Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
- Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;

⁸⁹ DSA MG na podstawie Krajowy System Informatyczny (KSI SIMIK 07-13): Wnioski o płatność wg programów oraz form prawnych, MRR.

⁹⁰ COM(2011) 500.

- Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
- Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów;
- Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;
- Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników;
- Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
- Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
- Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Ponadto wsparcie będzie kierowane na cele związane z Pomocą Techniczną, a także Europejską Współpracą Terytorialną.

Decyzje dotyczące głównych założeń Wieloletnich Ram Finansowych (WRF) na lata 2014-2020 zapadły podczas Rady Europejskiej 7-8 lutego 2013 r.⁹¹ Kompromis polityczny zakładał, że maksymalna ogólna kwota na wydatki dla UE-28 w latach 2014-2020 w środkach na zobowiązania wynosi 959,9 mld EUR, co stanowi 1,00% DNB UE (spadek 3,5%), a w środkach na płatności – 908,4 mld EUR, co stanowi 0,95% DNB UE (spadek o 3,7%)⁹². W trakcie perspektywy finansowej 2007-2013 środki te wyniosły odpowiednio 994,1 mld EUR oraz 942,7 mld EUR.⁹³

Ostateczny kształt WRF nadał Parlament Europejski (PE), który przyjął je 19 listopada 2013 r. Całkowity budżet na kolejne 7 lat wynosi 960 mld EUR w ramach zobowiązań (908 mld EUR zaplanowanych w ramach płatności).⁹⁴ W budżecie tym, dla Polski zarezerwowano 105,8 mld EUR (zarówno w ramach polityki spójności jak również polityki rolnej).

Przyjęte Wieloletnie Ramy Finansowe stanowią wyraz priorytetów inwestycyjnych dla Unii Europejskiej, wśród których warto wyróżnić m.in.:

- badania i rozwój (*Horyzont 2020*),
- połączenie infrastruktury transportowej, komunikacyjnej oraz energetycznej Państw Członkowskich (Instrument „Łącząc Europę”),
- edukacja (Erasmus +),
- odpowiednia perspektywa dla młodych (Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych),
- konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw (COSME).

Analizując strukturę alokacji środków finansowych w ramach Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2014-2020, warto przede wszystkim wyróżnić tzw. poddział 1a „Konkurencyjność na rzecz wzrostu i zatrudnienia”. To z jego alokacji realizowane będą działania dotyczące inteligentnego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Programy w ramach tego działu mogą się znacząco przyczynić do realizacji strategii „Europa 2020”, w szczególności w zakresie: propagowania badań naukowych, innowacji i rozwoju technologicznego; konkretnych działań na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw i MŚP; inwestycji w edukację i ludzkie umiejętności za pomocą programu „Erasmus dla wszystkich” oraz rozwoju agendy społecznej. Poziom zobowiązań dla tego poddziału nie przekroczy 125,6 mld EUR, jednocześnie warto odnotować, iż uzyskano wzrost alokacji na lata 2014-2020 o ponad 37% w porównaniu do perspektywy 2007-2013.⁹⁵

⁹¹ Zob. Konkluzje Rady Europejskiej (7-8 lutego 2013 r.) odnoszące się do punktu wieloletnie ramy finansowe (EUCO 37/13 CO EUR 5 CO&CL 3).

⁹² W cenach z 2011.

⁹³ Zob. <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/summary-of-the-european-council-agreement?lang=pl>.

⁹⁴ Zob. COM (2013) 928 final.

⁹⁵ Zob. <http://www.consilium.europa.eu/special-reports/mff/summary-of-the-european-council-agreement?lang=pl>

Alokacja środków unijnych dla Polski

Całkowita alokacja dla Polski na politykę spójności wyniesie ok. 82,2 mld EUR (w cenach bieżących). Dodatkowo Polska otrzyma ok. 252,4 mln EUR na wsparcie bezrobotnej młodzieży (Inicjatywa na rzecz Zatrudnienia Ludzi Młodych). Całkowita alokacja dla Polski z uwzględnieniem transferu na Pomoc Techniczną Komisji Europejskiej oraz działania innowacyjne w dziedzinie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich wynosi ok. 82,5 mld EUR. Uzyskując taki poziom alokacji w ramach polityki spójności Polska stanie się największym jej beneficjentem w okresie programowania 2014-2020. Dodatkowo środki uzyskane w ramach programów rolnych plasują Polskę na 5. pozycji wśród beneficjentów polityk rolniczych za Francją, Niemcami, Hiszpanią oraz Włochami.

W ramach powyższej bazowej alokacji zostały wyodrębnione następujące obligatoryjne transfery na instrumenty i programy zarządzane bezpośrednio przez KE (m.in. transfer z Funduszu Spójności do instrumentu Łącząc Europę, Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym). Powyższe transfery pomniejszają dostępną alokację dla Polski o ok. 5 mld EUR. W związku z powyższym do zaprogramowania w ramach Umowy Partnerstwa jest dostępna kwota ok. 77,5 mld EUR.

Tabela 24. Porównanie udziałów poszczególnych celów tematycznych w alokacji Polityki Spójności ogółem dla perspektywy 2007-2013 i 2014-2020

Cele tematyczne wskazane w pakiecie legislacyjnym UE	Udziały 2007-2013	Udziały 2014-2020*
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	13,9	11,7
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	5,3	3,6
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3,2	11,0
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	2,1	10,8
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	1,4	1,6
6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	12,2	10,3
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	39,1	27,9
8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	6,1	6,5
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	6,0	7,5
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	8,2	4,7
11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	0,7	0,2
ŁĄCZNIE 11 celów tematycznych	98,2	96,0
Pomoc Techniczna	0,8	3,2
Europejska Współpraca Terytorialna	1,0	0,8
ŁĄCZNIE	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie: Projekt Umowy Partnerstwa (wersja 08.01.2014), str. 87 oraz Umowa Partnerstwa (wersja 23.05.2014), str. 161-162.

* Z uwzględnieniem alokacji EFFROW.

Propozycja alokacji środków na lata 2014-2020 zakłada łączny wzrost na cele związane z podnoszeniem innowacyjności gospodarki oraz konkurencyjnością przedsiębiorstw (1, 2 i 3) oraz na cele związane z gospodarką niskoemisyjną (cel 4), a także włączeniem społecznym (cel 9). Jednocześnie największy spadek w strukturze alokacji zauważyć można w odniesieniu do celu dotyczącego rozwoju infrastruktury transportowej. Należy dodać, że spadek ten będzie najbardziej zauważalny w odniesieniu do interwencji w lokalną infrastrukturę transportową. W układzie trzech głównych celów rozwojowych kraju (zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Kraju 2020) największy będzie udział środków skierowanych na działania wspierające wzrost konkurencyjności. Najmniejszy udział wśród 3 celów rozwojowych kraju będą miały działania przypisane bezpośrednio do celu sprawność i efektywność państwa, jednakże należy pamiętać, że działania te są wspierane także

pośrednio w ramach programów realizujących cele dotyczące konkurencyjności oraz spójności społecznej i terytorialnej.

Programy operacyjne na lata 2014-2020

W latach 2014-2020 w Polsce realizowanych będzie na poziomie krajowym 8 programów operacyjnych finansowanych z EFRR, EFS, FS, EFRROW, EFRM oraz programy EWT. Na poziomie regionalnym zaś, podobnie jak w obecnym okresie programowania będzie realizowanych 16 regionalnych programów operacyjnych. W ramach polityki spójności będą realizowane obydwie cele określone w rozporządzeniach – *Wzrost i Zatrudnienie* oraz *Europejska Współpraca Terytorialna*.

Tabela 25. Proponowana alokacja na programy operacyjne w perspektywie 2014-2020

Program Operacyjny	Wielkość alokacji (mld EUR)	Udział alokacji (%)
PO Infrastruktura i Środowisko (2014-2020)	27,4	35,7
PO Inteligentny Rozwój	8,6	11,2
PO Wiedza, Edukacja, Rozwój *	4,6	6,0
PO Polska Wschodnia	2,0	2,6
PO Polska Cyfrowa	2,1	2,7
PO Pomoc Techniczna	0,7	0,9
RPO (z Mazowszem)	31,2	40,6
ŁĄCZNIE	76,8	100,0

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie Umowa Partnerstwa (wersja 23.05.2014), str. 165.

* Z uwzględnieniem środków w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.

Główni beneficjenci poszczególnych krajowych programów operacyjnych, a także najważniejsze obszary wsparcia każdego z nich zostały zaprezentowane w poniższej tabeli. Należy mieć przy tym na uwadze, iż w konkretnych konkursach mogą być wprowadzane ograniczenia dotyczące podmiotów uprawnionych do wnioskowania, dotyczące m.in. doświadczenia, kompetencji, formy prawnej, własnościowej lub organizacyjnej, itp. Szczegółowe informacje na temat podmiotów uprawnionych do wnioskowania o wsparcie publikowane są każdorazowo w dokumentacji konkursu o dofinansowanie.

Tabela 26. Główni beneficjenci oraz obszary wsparcia krajowych programów operacyjnych na lata 2014-2020

Program Operacyjny	Główni beneficjenci	Obszary wsparcia
PO Infrastruktura i Środowisko	– przedsiębiorstwa – Administracja publiczna, – Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, – Instytucje ochrony zdrowia, – Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, – Instytucje nauki i edukacji.	– Zmniejszenie emisyjności gospodarki, – Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, – Rozwój sieci transportowych (m.in. TEN-T i transport multimodalny), – Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach, – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego, – Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, – Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia.
PO Inteligentny Rozwój	– przedsiębiorstwa (w szczególności MŚP), – jednostki naukowe, – konsorcja przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych, – instytucji otoczenia biznesu.	– Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa, – Wsparcie otoczenia i potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności B+R+I, – Zwiększenie intensywności współpracy w ramach krajowego systemu innowacji, – Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach, – Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego, – Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki.
PO Wiedza, Edukacja, Rozwój	– osoby młode – przedsiębiorstwa sektora MŚP*, – podmioty ekonomii społecznej*, – administracja publicznej*, – jednostki samorządu terytorialnego*, – instytucje rynku pracy (w tym m.in. OHP, służby zatrudnienia), – partnerzy społeczni – szkoły i placówki oświatowe*, – uczelnie i jednostki naukowe*, – kadry medyczne, * oraz ich pracownicy	– Wsparcie osób młodych na rynku pracy, – Wsparcie polityk publicznych w obszarach: rynek pracy, gospodarka i edukacja, – rozwój szkolnictwa wyższego, – Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, – Wsparcie dla obszaru zdrowia.
PO Polska Wschodnia	– przedsiębiorstwa (w szczególności MŚP oraz start-upy), – ośrodki innowacji, jako animatorzy Platform startowych, – jednostki samorządu terytorialnego, – PKP PLK S.A.	– Rozwój przedsiębiorczości, – Nowoczesna Infrastruktura Transportowa, – Ponadregionalna Infrastruktura Kolejowa, – Pomoc Techniczna.
PO Polska Cyfrowa	– przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, – jednostki administracji rządowej oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane, – jednostki naukowe, – państwowe organizacje kultury, – organizacje pozarządowe.	– Powszechny dostęp do szybkiego Internetu, – E-Administracja i otwarty rząd, – Cyfrowe kompetencje społeczeństwa.

Źródło: Opracowanie DSA MG.

Dodatkowo należy pamiętać o specyfice dotyczącej zarówno potencjalnych beneficjentów jak również możliwych obszarów wsparcia realizowanych przez 16 regionalnych programów operacyjnych (RPO). W przeciwieństwie do krajowych programów operacyjnych, które realizują ściśle określone rodzaje tematycznych interwencji (związane np. z rozwojem infrastruktury transportowej, bądź rozwojem jednostek badawczo-rozwojowych o znaczeniu ponadregionalnym), RPO realizują wszystkie cele oraz rodzaje interwencji, które będą wspierać długookresowy rozwój poszczególnych województw. Oznacza to, iż w ich przypadku zarówno liczba potencjalnych beneficjentów, jak i obszarów wsparcia, będzie większa niż w przypadku KPO. Ponieważ RPO realizują wsparcie dostosowane do danego województwa – konkretne rodzaje wykorzystywanych instrumentów wsparcia, a także ich beneficjenci mogą znacznie się różnić.

Tabela 27. Główni beneficjenci oraz obszary wsparcia regionalnych programów operacyjnych (w tym województwa mazowieckiego) w perspektywie 2014-2020

Główni beneficjenci	Obszary wsparcia
– mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, – jednostki samorządu terytorialnego, – służby publiczne inne niż administracja, – instytucje ochrony zdrowia, – instytucje wspierające biznes, – instytucje nauki i edukacji, – partnerstwa (m.in. klastry, PPP), – przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, – organizacje społeczne i związki wyznaniowe.	– regionalna i lokalna infrastruktura naukowa, transfer technologii, regionalne badania i innowacje, – wspieranie przedsiębiorczości, – lokalne inwestycje energetyczne, strategie niskoemisyjne dla miast, – regionalna i lokalna infrastruktura środowiskowa, kultura, – regionalna i lokalna infrastruktura transportowa – transport publiczny w miastach, – regionalna i lokalna infrastruktura edukacyjna, społeczna, rewitalizacja, lokalne strategie rozwoju, dostępność do usług, – zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, – samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy; wspierania zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian oraz zwiększenia inwestycji w kapitał ludzki, – aktywna integracja; integracja społeczności marginalizowanych; lokalne strategie rozwoju; zwiększanie dostępności, wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych przez rozwój kultury informatycznej, inwestycji w e-integrację

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie Umowa Partnerstwa (wersja 23.05.2014), str. 165.

* Z uwzględnieniem środków w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.

Mechanizm koordynacji polityki rozwoju

Oprócz zmian dotyczących celów wydatkowania środków bądź narzędzi wsparcia polskiej gospodarki dojdzie również do zmian dotyczących sposobu koordynacji programów operacyjnych. W okresie programowania 2014-2020 dotychczasowy Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (KK NSRO) zostaje zastąpiony przez Komitet ds. Umowy Partnerstwa (KUP). Jego członkami będą przedstawiciele administracji rządowej, administracji samorządowej oraz partnerzy społeczno-gospodarczy (m.in. organizacji pozarządowych, zrzeszeń przedsiębiorców). Każdą ze stron reprezentuje 1/3 członków komitetu. Jego przewodniczącym jest minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, a zastępcami przedstawiciele ministra właściwego ds. gospodarki oraz ministra właściwego ds. rolnictwa.

Jest to główny podmiot wspomagający proces koordynacji strategicznej programowania i realizacji interwencji na poziomie Umowy Partnerstwa. Wśród zadań KUP należy wymienić m.in. przegląd realizacji umowy partnerstwa i programów służących realizacji umowy partnerstwa z punktu widzenia

postępów w osiąganiu celów tej umowy, w tym m.in. ocena realizacji poszczególnych celów tematycznych w ramach właściwych programów operacyjnych; zapewnienie koordynacji realizacji celów i działań; opiniowanie strategii komunikacji polityki spójności oraz jej zmian.

3.4 Instytucje wspierające MŚP

Instrumenty rozwoju sieci instytucji otoczenia biznesu

System wsparcia przedsiębiorczości i przedsiębiorstw w Polsce opiera się na współpracy instytucji o zasięgu krajowym oraz regionalnym odpowiedzialnych za formułowanie strategii, programów oraz realizację instrumentów wsparcia.

Na szczeblu centralnym funkcję instytucji realizującej działania w tym obszarze oraz zaplecza analityczno-badawczego pełni Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. PARP realizuje programy rozwoju przedsiębiorczości i przedsiębiorstw wspierające m.in. działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową firm, internacjonalizację działalności przedsiębiorstw, rozwój kapitału ludzkiego przedsiębiorstw oraz rozwój regionalny. Od roku 2007 Agencja odpowiada za wdrażanie wybranych działań współfinansowanych z funduszy strukturalnych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka, PO Kapitał Ludzki i PO Rozwój Polski Wschodniej oraz instrumentów wsparcia przedsiębiorczości finansowanych z budżetu państwa. Agencja realizuje w tym celu wsparcie finansowe, szkoleniowo-doradcze oraz prowadzi działania badawcze oraz informacyjno-promocyjne. W latach 2014-2020 odpowiadać będzie za realizację projektów w ramach PO Inteligentny Rozwój, PO Wiedza, Edukacja Rozwój i PO Polska Wschodnia.

Na poziomie regionalnym – istotne ogniwo wsparcia przedsiębiorstw stanowią instytucje samorządowe; działania są realizowane przez Urzędy Marszałkowskie lub podległe im instytucje. Ich głównym celem, oprócz promocji przedsiębiorczości w regionach, jest zapewnienie przedsiębiorcom oraz osobom planującym rozpoczęcie działalności gospodarczej rzetelnych informacji w zakresie:

- programów wsparcia wdrażanych na szczeblu centralnym i regionalnym,
- podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- możliwości korzystania z pomocy o charakterze doradczym, szkoleniowym i finansowym.

Szczególną rolę w systemie rozwoju przedsiębiorczości odgrywa Krajowy System Usług (KSU). Jest to koordynowana przez PARP sieć ośrodków przedsiębiorczości i innowacyjności skupiająca ok. 230 współpracujących ze sobą organizacji świadczących usługi dla przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Misją KSU jest rozwój przedsiębiorczości poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług w kluczowych obszarach wymagających wsparcia publicznego. Zadaniem KSU jest udzielanie kompleksowych usług dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej oraz możliwości korzystania z zewnętrznych źródeł na jej finansowanie. W skład sieci KSU wchodzi Punkty Konsultacyjne, Krajowa Sieć Innowacji, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe oraz podmioty świadczące usługi systemowe i testujące usługi pilotażowe. Usługi KSU są finansowane ze środków POKL (Poddziałanie 2.2.1 Poprawa jakości usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności – projekty systemowe).

W 2014 r. w ramach sieci KSU 211 podmiotów świadczyło usługi pilotażowe i systemowe. Zaangażowanych w świadczenie usług było 1.041 konsultantów. Rocznie z usług KSU korzysta ok. 70 tysięcy klientów. Usługi systemowe i pilotażowe KSU oferowane są według jednolitych i monitorowanych standardów. Istotnym elementem standardu jest to, że konsultant przed przystąpieniem do realizacji usługi diagnozuje potrzeby klienta oraz dobiera zakres usługi do jego

potrzeb. Usługi KSU były świadczone bezpłatnie (usługi informacyjne) lub częściowo odpłatnie (doradcze).

W ramach sieci KSU na koniec 2014 r. funkcjonowało 39 Punktów Konsultacyjnych KSU⁹⁶, które pomagają przyszłym i obecnym przedsiębiorcom w rozwoju prowadzonej działalności na każdym jej etapie: od momentu rozpoczęcia i rejestracji firmy, następnie poprzez doradztwo w zarządzaniu prowadzoną firmą, czy w razie konieczności zawieszania czy zamykania działalności.

Konsultanci Punktów Konsultacyjnych, po przeprowadzeniu diagnozy potrzeb biznesowych doradzają jak rozwinąć firmę w pięciu zakresach:

- formalno-prawne obowiązki przedsiębiorcy, w tym składanie dokumentów do ZUS i US,
- przygotowanie strategii marketingowej,
- organizacja przedsiębiorstwa,
- finanse przedsiębiorstwa,
- a także w rejestracji działalności gospodarczej.

Punkty Konsultacyjne KSU od października do grudnia 2014 r. obsłużyły ok. 600 klientów ⁹⁷.

W 2014 r. przeprowadzono testy kolejnych **usług pilotażowych KSU**⁹⁸ w zakresie:

- zarządzania efektywnością energetyczną przedsiębiorstw,
- wykorzystania technologii informacyjnych w zarządzaniu przedsiębiorstwem,
- planowania i zarządzania przedsięwzięciem z wykorzystaniem finansowania zwrotnego.

Dostępne były także **systemowe usługi KSU**⁹⁹ w zakresie ochrony środowiska, zarządzania efektywnością energetyczną, szybkiej optymalizacji zarządzania finansami przedsiębiorstwa oraz marketingu i sprzedaży dla branży przetwórstwa rolno-spożywczego.

Ww. usługi KSU są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, poprzez projekty systemowe PARP: „Zapewnienie usług z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w formule one-stop-shops”, „Zapewnienie dostępu przedsiębiorców do nowych usług KSU” lub „Planowanie działań w MŚP a finansowanie zwrotne”.

Krajowa Sieć Innowacji (KSI) to grupa ośrodków KSU świadczących usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym, zgodnie ze standardem, określonym rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie KSU.

Krajowa Sieć Innowacji KSU świadczy usługi w zidentyfikowanym obszarze luki rynkowej w zakresie innowacji. Usługi te obejmują w szczególności przeprowadzenie audytu innowacyjności oraz doradztwa we wdrożeniu innowacji (w ramach projektu systemowego PARP, pt.: „Doradztwo KSI KSU dla innowacyjnych”, finansowanego ze środków EFRR w ramach Działania 5.2 POIG). Obecnie funkcjonuje 18 ośrodków KSI.

Instytucje wspierające MŚP

Przedsiębiorcy mogli korzystać z usług sieci europejskiej **Enterprise Europe Network** (opisana w rozdziale 2.4) częściowo finansowanej w ramach programów unijnych (do 2014 r. w ramach Programu CIP, a od 2015 r. w ramach Programu COSME).

⁹⁶ PK KSU będą funkcjonować do sierpnia 2015 r.

⁹⁷ Dokładnie 637 klientów.

⁹⁸ Dofinansowane do 100% w ramach projektów systemowych PARP „Zapewnienie przedsiębiorstw do nowych usług KSU” lub „Planowanie działań w MŚP a finansowanie zwrotne” (POKL 2.2.1)

⁹⁹ Dofinansowane do 70% w ramach projektu systemowego PARP „Zapewnienie przedsiębiorstw do nowych usług KSU” (POKL 2.2.1)

Czego przedsiębiorca będzie mógł oczekiwać od IOB w nowej perspektywie?

Na poziomie centralnym będzie zasadniczo realizowany jeden instrument, w ramach którego przedsiębiorcy będą mogli korzystać z usług proinnowacyjnych oferowanych przez IOB pt. Rozwój proinnowacyjnych usług dla biznesu.

Celem instrumentu jest wsparcie przedsiębiorstw w procesie wprowadzania innowacji poprzez finansowanie usług świadczonych na ich rzecz, które przyczyniać się będą do rozwoju działalności B+R+I w firmach lub będą z nią powiązane.

W ramach instrumentu współfinansowane będą, skoncentrowane na wsparciu innowacyjnej przedsiębiorczości, usługi proinnowacyjne:

- I. wspierające MŚP w procesie wdrożenia **innowacji technologicznych produktowych lub procesowych** oraz
- II. dotyczące przedsięwzięć realizowanych w obszarach Krajowych Inteligentnych Specjalizacji – KIS

Usługi proinnowacyjne mogą obejmować:

- usługi doradcze w zakresie innowacji – oznaczające doradztwo, pomoc i szkolenia w zakresie transferu wiedzy, nabywania i ochrony wartości niematerialnych i prawnych oraz korzystania z nich, korzystania z norm i regulacji, w których są one osadzone; lub
- usługi wsparcia innowacji – oznaczające udostępnienie przestrzeni biurowej, banków danych, zasobów bibliotecznych, badań rynku, laboratoriów, znakowanie, testowanie i certyfikację jakości w celu opracowania bardziej efektywnych produktów procesów i usług.

Wydatkiem kwalifikowanym jest zakup usługi proinnowacyjnej od instytucji otoczenia biznesu, warunkiem koniecznym zaś zakończenie wdrażania przez przedsiębiorcę **innowacji technologicznej produktowej lub procesowej**.

Do świadczenia usług finansowanych w ramach instrumentu uprawnione będą podmioty akredytowane. Proces akredytacji IOB prowadzony jest przez Ministerstwo Gospodarki. Listy akredytowanych usługodawców, z opisem obszarów usług możliwych do realizacji przez te ośrodki, będą podane do publicznie dostępnej wiadomości – zamieszczone na stronach MG, PARP. Kryteria akredytacji dotyczyć będą m.in. doświadczenia, znajomości potrzeb MŚP, potencjału kadrowego i infrastrukturalnego IOB w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych. Przedsiębiorca zainteresowany konkretną usługą proinnowacyjną będzie składał wniosek do PARP na realizację usługi przez wskazany IOB. Przedsiębiorca może wybrać do realizacji usługi IOB, który nie jest akredytowany. Podmiot ten jednak musi jednak spełniać kryteria akredytacji i zostać akredytowany przed dniem podpisania umowy o dofinansowanie PARP - MŚP. W takiej sytuacji proces akredytacji IOB prowadzony jest równolegle z oceną wniosku MŚP o dofinansowanie projektu.

W 2014 r. r. rozpoczęto wprowadzanie zmian rozporządzenia MG w sprawie KSU oraz w Ustawie o PARP, które wynikają z ewolucji KSU jako konsekwencji zmiany otoczenia gospodarczego mikro-, małych i średnich przedsiębiorców, w tym kierowanej do nich oferty usług, tj. nowych zapisów programów operacyjnych, nowych oczekiwań przedsiębiorców a także samych usługodawców.

Planowane zmiany dot. będą m.in.:

- rezygnacji z prowadzenia rejestru w zakresie usług informacyjnych, przede wszystkim z uwagi na fakt, że usługi informacyjne są od 2-3 lat świadczone przez podmioty należące do administracji lub jako element usług doradczych lub finansowych i nie są, przez usługodawców oddzielnie rejestrowane. Ponadto coraz większa grupa klientów korzysta z serwisów internetowych;

- uregulowania nowego podejścia do świadczenia przez podmioty należące do KSU usług szkoleniowych i doradczych o charakterze rozwojowym (usług rozwojowych) w związku z przygotowywanym uruchomieniem Rejestru Usług Rozwojowych.

Rejestr Usług Rozwojowych (RUR) będzie bazą prowadzoną w ramach KSU, zawierającą informacje nt. usług szkoleniowych i doradczych o charakterze rozwojowym świadczonych przez różnego typu podmioty (publiczne lub niepubliczne). RUR KSU będzie miejscem, w którym osoby indywidualne, przedsiębiorstwa lub instytucje oraz ich pracownicy będą mogli zapoznać się z szeroką ofertą działań, które pozwolą na ich rozwój. RUR KSU pozwalać będzie użytkownikom na otrzymanie wsparcia przy diagnozie potrzeb, zapisanie się na poszczególne usługi oraz dokonanie ich oceny. Budowa i utrzymanie RUR KSU finansowane będzie ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Niemniej jednak narzędzie to będzie miało uniwersalny charakter i nie będzie wykorzystywane wyłącznie na potrzeby wdrażania projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, ale będzie gwarantowało trwałość i powszechność stosowanych rozwiązań w szeroko rozumianym obszarze adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz kształcenia ustawicznego.

W perspektywie finansowej na lata 2014-2020 z poziomu centralnego (głównie **Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014-2020**) współfinansowane będą usługi proinnowacyjne świadczone przez instytucje otoczenia biznesu, głównie ośrodki innowacji. Usługi te powinny być dostosowane do potrzeb odbiorców oraz w sposób kompleksowy przyczyniać się do powstawania innowacji.¹⁰⁰

3.5 Infrastrukturalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości

Nowoczesna i sprawna infrastruktura transportowa oraz telekomunikacyjna to konieczny wymóg dla poprawy konkurencyjności nie tylko pojedynczych podmiotów gospodarczych, ale również całych regionów i państw. Odpowiednia infrastruktura wspólnie z przejrzystym systemem prawa gospodarczego wpływa na decyzję o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej.

Do słabych stron polskiej infrastruktury są m.in. niezadowalająca przepustowość i nośność oraz wciąż gorszy niż w wielu państwach UE stan polskich dróg kołowych, zły stan techniczny części dróg kolejowych w Polsce, niewykorzystanie potencjału transportowego śródlądowych szlaków wodnych oraz niezadowalający stopień rozpowszechnienia szerokopasmowego Internetu.

Szansą na przynajmniej częściowe rozwiązanie wymienionych problemów, a więc i stworzenie lepszych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, są fundusze unijne, pochodzące zarówno z kończącej się perspektywy finansowej 2007-2013, jak również dopiero się rozpoczynającej 2014-2020. Największymi wyzwaniami związanymi z należytym wykorzystaniem tych środków pozostają terminowe uzyskiwanie niezbędnych pozwoleń, opór niektórych interesariuszy poszczególnych inwestycji, koordynacja procesów inwestycyjnych oraz dostępność finansowania wkładu własnego.

3.5.1 Transport drogowy

Podstawowe problemy transportu drogowego pozostają wciąż aktualne: brak kompletnej sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu, niedostosowanie wielu dróg do nośności 11,5 tony na oś, duże natężenie ruchu odbywającego się przez tereny zabudowane spowodowane brakiem obwodnic wielu kluczowych miejscowości oraz wciąż nie w pełni zadowalający stan techniczny dróg. Problemem pozostaje także bezpieczeństwo na drogach.

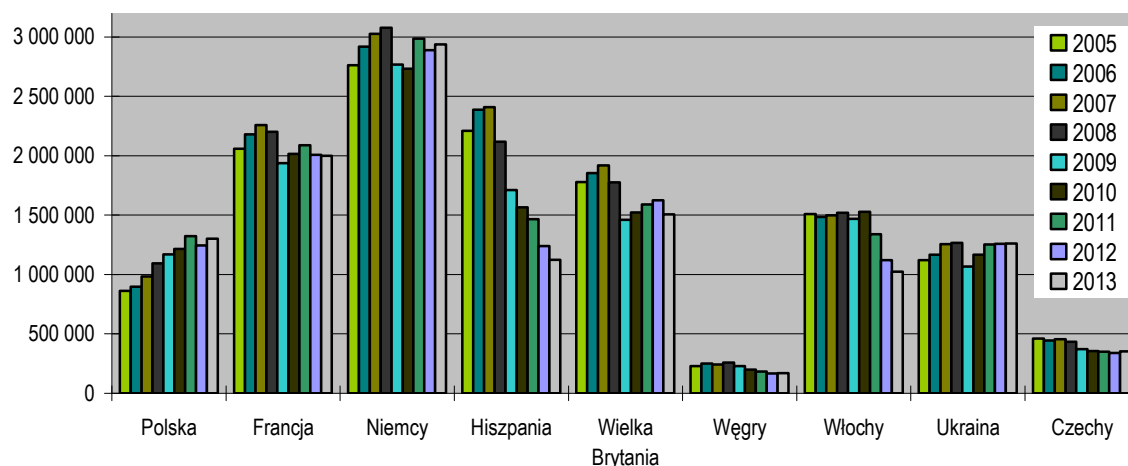
¹⁰⁰ Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014 – 2020, przyjęty przez Radę Ministrów w styczniu 2014 r.

Od 25 stycznia 2011 r. obowiązuje przyjęty na mocy uchwały Rady Ministrów *Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015 (PBDK 2011-2015)*, stanowiący kontynuację *Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2008-2012*. Program określa cele i priorytety inwestycyjne, wskazuje poziom i źródła niezbędnego finansowania oraz listę zadań do realizacji. Źródłem finansowania inwestycji drogowych w ramach PBDK 2011-2015 jest budżet państwa (prace przygotowawcze, remontowe, utrzymanie bieżące, inwestycje kubaturowe) oraz Krajowy Fundusz Drogowy (wydatki na budowę dróg).

W wyniku realizacji zadań ujętych w PBDK na lata 2011-2015, do 31 marca 2015 r. oddanych do ruchu zostało 1.804,2 km dróg krajowych, w tym w 2014 r. 331,7 km. Oznacza to, iż kierowcy mają obecnie do dyspozycji sieć dróg szybkiego ruchu składającą się z ponad 1550 km autostrad (1.491 km w roku poprzednim) i 1.470 km dróg ekspresowych (1.052,4 km w roku poprzednim).¹⁰¹ Przybliża to do wybudowania spójnego systemu autostrad po roku 2015, przy czym będzie to system składający się z autostrad o zasięgu ogólnopolskim A1, A2 i A4 oraz regionalnych A6, A8 i A18.

Wydatki związane z realizacją PBDK 2011-15 wyniosły w 2014 r. ok. 9,55 mld zł (w tym środki budżetu państwa – ok. 2,82 mld zł, środki KFD – ok. 6,72 mld zł)¹⁰². Wydatki związane z remontami na istniejącej sieci drogowej wyniosły w tym czasie ok. 0,6 mld zł (ok. 374 km dróg i 18 obiektów mostowych). Niemniej w dalszym ciągu niezbędne jest zwiększenie wydatków na poprawę stanu nawierzchni dróg. Na koniec 2014 r. stan dróg określony jako dobry wynosił 61,7%, a jako niezadowolający i zły wynosił 38,3%.¹⁰³ Zwiększeniu do poziomu 13,2% (o 0,7 pkt.proc. względem poprzedniego roku) uległ udział dróg będących w złym stanie technicznym. Ok. 2 724 km spośród 20 656 km dróg krajowych będących pod zarządem GDDKiA, wymaga przeprowadzenia natychmiastowych prac remontowych.¹⁰⁴ Tymczasem według zapisów PBDK 2011-2015 na koniec 2013 udział sieci dróg krajowych określonych jako dobre – miał wynieść 66%.¹⁰⁵

Wykres 25. Przewozy frachtu drogami kołowymi w tysiącach ton w latach 2005-2013 w wybranych krajach Europy (w tysiącach ton)

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat oraz Адпеса, реквізиту та розпорядок роботи (State Statistics Service of Ukraine)

¹⁰¹ Zob. MliR, *Informacja dotycząca stanu realizacji Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015 – raport na 2014 rok*, str. 1.

¹⁰² Op. cit., str. 8.

¹⁰³ *Raport o stanie technicznym nawierzchni asfaltowych i betonowych sieci dróg krajowych na koniec 2014 roku*, GDDKiA, Warszawa marzec 2015, str. 6.

¹⁰⁴ Op. Cit., str. 6.

¹⁰⁵ Zob. *Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015*, str. 25.

W Polsce do końca 2011 r. stale zwiększały się przewozy towarów po drogach. W 2012 r. nastąpił spadek wielkości realizowanych przewozów, zarówno w Polsce jak i w pozostałych krajach europejskich. Natomiast wyniki za 2013 r. wskazują, iż w wybranych krajach (m.in. Polska, Węgry, Ukraina oraz Czechy) odnotowano wielkość frachtu podobną do maksimum osiągniętych w 2011 r.

3.5.2 Transport kolejowy

Polska dysponuje relatywnie gęstą siecią linii kolejowych, a pod względem długości linii zajmuje w UE drugie miejsce, ustępując jedynie Niemcom¹⁰⁶. W dalszym ciągu, ok. 1/3 eksploatowanej infrastruktury kolejowej znajduje się w niezadowalającym stanie technicznym. Według danych PKP PLK. S.A.¹⁰⁷ na koniec 2014 r. już 52% torów kolejowych było w dobrym stanie (wzrost o ok. 5 pproc. względem roku poprzedniego), 27% w dostatecznym, zaś 21% w niezadowalającym (spadek o ok. 5 pkt.proc. względem roku poprzedniego): 28,4% do prędkości 120-160 km/h; 35,7% do 80-120 km/h; 28,5% do 40-80 km/h, a 6,8% poniżej 40 km/h. Wydatki inwestycyjne na prace związane z modernizacją linii kolejowych wyniosły w 2014 r. ok. 7,3 mld zł. Mimo wysokich wydatków na prace modernizacyjne problemem dalej pozostaje posunięta dekapitalizacja infrastruktury kolejowej, wynikająca z wieloletniego zaniedbania inwestycji w kolej. Stan niedoinwestowania kolei stopniowo się zmniejsza, ale wysokość obecnych wydatków względem potrzeb jest wciąż niewystarczająca.

Aktualnie na rynku kolejowym w Polsce funkcjonuje 105 przewoźników (o 1 więcej niż rok wcześniej) kolejowych posiadających 172 licencji na przewozy osób i rzeczy oraz udostępnianie pojazdów trakcyjnych/świadczenie usług trakcyjnych (o 7 więcej niż rok wcześniej).¹⁰⁸ Polski rynek kolejowy, zarówno towarowy, jak i pasażerski, charakteryzuje wysoka koncentracja udziałów rynkowych oraz daleko posunięta specjalizacja przewoźników.

Na rynku przewozów towarowych w 2014 r. wciąż dominowała spółka PKP Cargo S.A. (ok. 57% udziału w rynku liczonego wg wykonanej pracy przewozowej). Jest to jednocześnie drugi w Unii Europejskiej, pod względem ilości przewiezionej masy i wykonanej pracy przewozowej, przewoźnik towarowy¹⁰⁹. Udział rynkowy kolejnego podmiotu na rynku wynosi poniżej 10%, co jednoznacznie pokazuje skalę dominacji PKP Cargo.

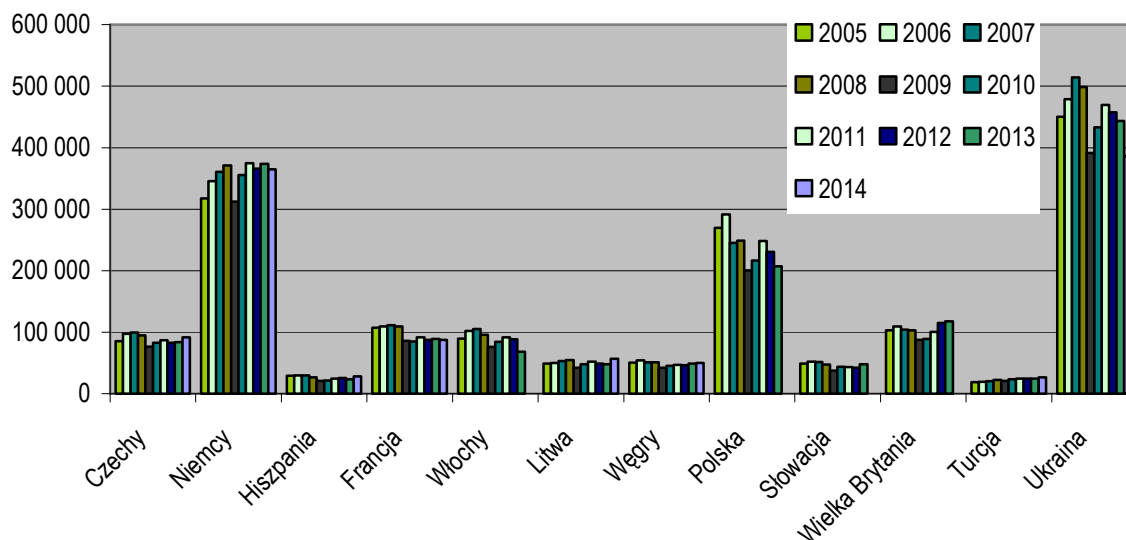
¹⁰⁶ Dane Eurostat (rail_if_tracks)

¹⁰⁷ Zob. dane PKP Polskie Linie Kolejowe na koniec 2014 r. – ILK2c-071-43a/15.

¹⁰⁸ Zob. <http://www.utk.gov.pl/pl/licencjonowanie/licencjonowani-przewoz/245.dok.html> (dostęp 25 czerwca 2015 r.)

¹⁰⁹ Dane UTK za 2014 r., Zob. <http://www.utk.gov.pl/pl/analizy-i-monitoring/statystyka-miesieczna/przewozy-towarowe-2014/2638,Przewozy-towarowe.html>

Wykres 26. Przewozy frachtu drogami kolejowymi w tysiącach ton w latach 2005-2014 w wybranych krajach Europy*

* Brak danych za 2014 r. dla Polski, Słowacji, Włoch, Wielkiej Brytanii

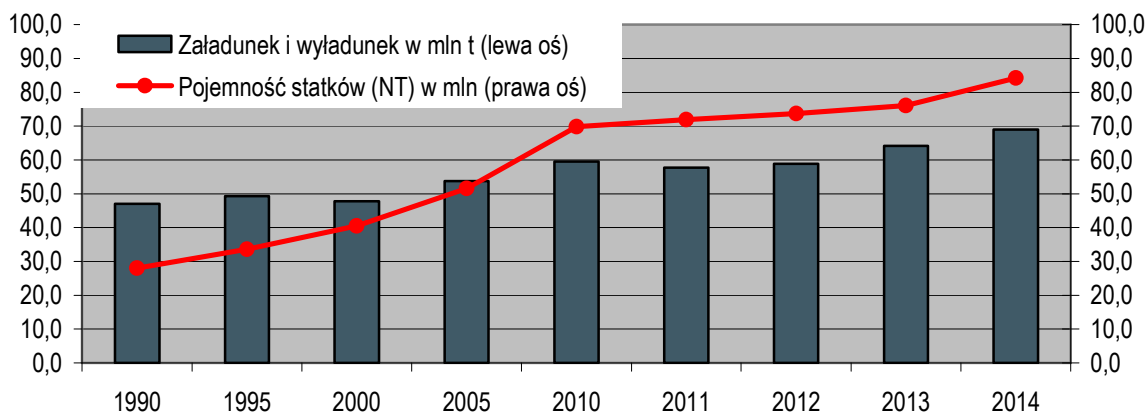
Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat oraz Адреса, реквізити та розпорядок роботи (State Statistics Service of Ukraine)

3.5.3 Transport morski i działalność polskich portów morskich

Transport morski odgrywa istotną rolę w obrocie towarowym. Wielkość załadunku i wyładunku wykonanych w polskich portach morskich wyniosła na koniec 2014 r. ok. 68,9 mln ton, tj. wzrosła względem poprzedniego roku o ponad 8%. Wzrost w tym obszarze notowany jest nieprzerwanie od 2012 r., a uwzględniając okres 1990-2014 wzrost przeładunków wyniósł ok. 50%.

Oprócz wzrostu wielkości przeładunków, zwiększa się również pojemność netto statków (NT), obsługiwanych przez polskie porty morskie. W 2014 r. obsłużono statki o pojemności 84,3 mln NT, tj. o ponad 10,8% większej niż rok wcześniej. Dodatkowo warto odnotować, iż wzrost pojemności obsługiwanych jednostek towarowych dla lat 1990–2014 wyniósł ponad 200%.

Wykres 27. Przeładunek w polskich portach morskich w latach 1990 – 2014 (w mln ton)

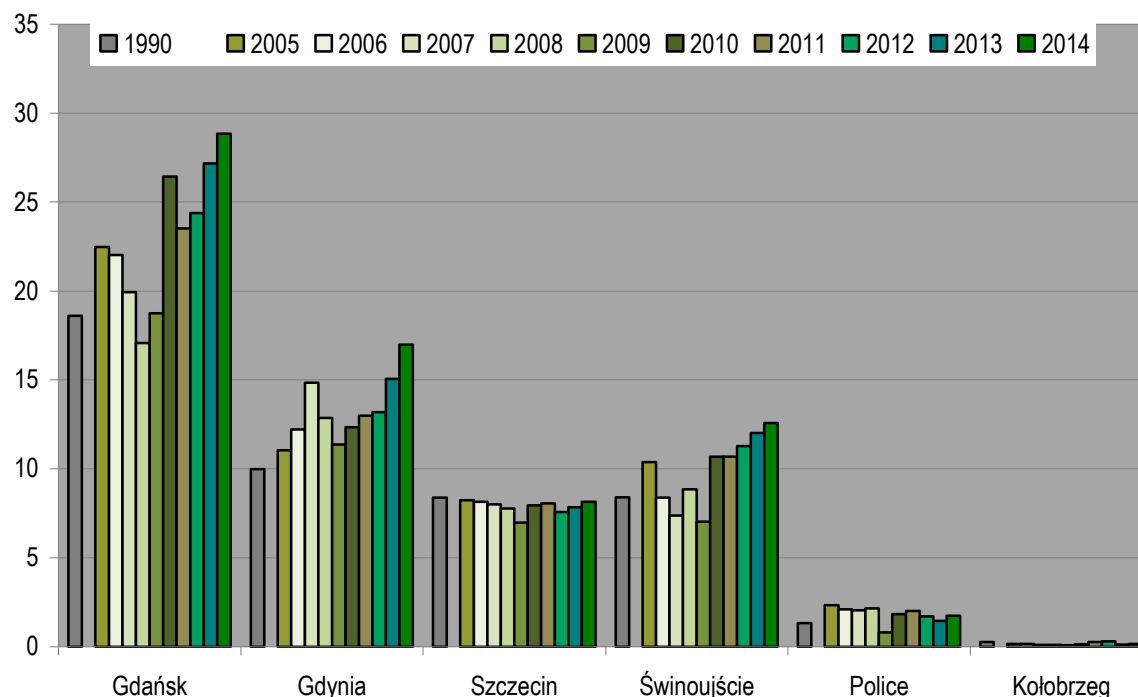

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych GUS, Mały rocznik statystyczny 2015.

Polska dysponuje sześcioma portami o charakterze morskim, które mogą być wykorzystywane w handlu międzynarodowym. Najważniejszym spośród nich jest Gdańsk, który w 2014 r. obsłużył 41,8% obrotu towarowego, tj. ok. 27,1 mln ton. Kolejne miejsca zajmują – Gdynia (24,6%), Świnoujście (18,2%) oraz Szczecin (11,8%). Pozostałe porty obsługują 2,8% całości obrotu towarowego w Polsce.

Port w Gdańsku pozostaje niekwestionowanym liderem wśród polskich portów towarowych od lat. Charakteryzuje go dodatkowo wysoka dynamika przyrostu obsługiwanego obrotu towarowego, a także dzięki szeregowi realizowanych projektów inwestycyjnych, znaczny potencjał rozwoju.

Wykres 28. Wielkość obrotu ładunkowego ogółem w polskich portach morskich w latach 2005 – 2014 (w mln ton)

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych GUS, Mały rocznik statystyczny 2015 / Rocznik statystyczny gospodarki morskiej 2014

Według danych GUS, na koniec 2013 r. w polskim sektorze transportu morskiego działało ponad 3.000 prywatnych oraz publicznych podmiotów prowadzących działalność w następujących obszarach: przeładunek, magazynowanie i przechowywanie towarów w portach morskich; działalność morskich agencji transportowych; zarządzanie portami morskimi; morski i przybrzeżny transport wodny. Oznacza to wzrost o 57% liczby podmiotów sektora względem 2010 r. Jednocześnie zauważalny był również wzrost liczby pracujących w sektorze – z 23,2 tys. w 2010 r. do 25,5 tys. w 2013 r.

Tabela 28. Wybrane dane dotyczące sektora polskiego sektora transportu morskiego¹¹⁰ w latach 2010-2013.

2010-2013:

Rok	Liczba podmiotów	O liczbie pracujących					Pracujący	Przychody z całokosztu działalności	Koszty z całokosztu działalności	Wynik finansowy
		0 – 9	10 – 49	50 – 249	250 – 499	500 +				
								osoby	mln zł	
2010	1.972	1.143	128	46	16	3	23.231	6.005,6	5.678,1	327,5
2011	2.487	1.166	146	49	16	4	25.449	6.072,1	5.849,0	223,1
2012	3.176	1.215	159	50	14	4	26.186	6.748,9	6.290,9	458,0
2013	3.087	1.316	172	49	14	3	25.563	7.318,0	6.789,2	528,8

Źródło: Obliczenia DSA MG na podstawie danych GUS, Rocznik statystyczny gospodarki morskiej 2014

3.5.4 Infrastruktura informacyjna i telekomunikacyjna

Infrastruktura ICT wpływa na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw m.in. poprzez usprawnienia w procesie komunikacji, poprawie dostępu do dóbr i usług, redukcję kosztów transakcyjnych, dostęp do nowych rynków zbytu. Produkty i usługi sektora ICT, poprzez wykorzystanie w pozostałych gałęziach gospodarki i wzrost ich produktywności wpływają na przyspieszenie wzrostu gospodarczego oraz wspierają rozwój społeczeństwa informacyjnego. Współcześnie trudno wyobrazić sobie prowadzenie działalności gospodarczej bez wsparcia ze strony technologii informacyjno-komunikacyjnych.

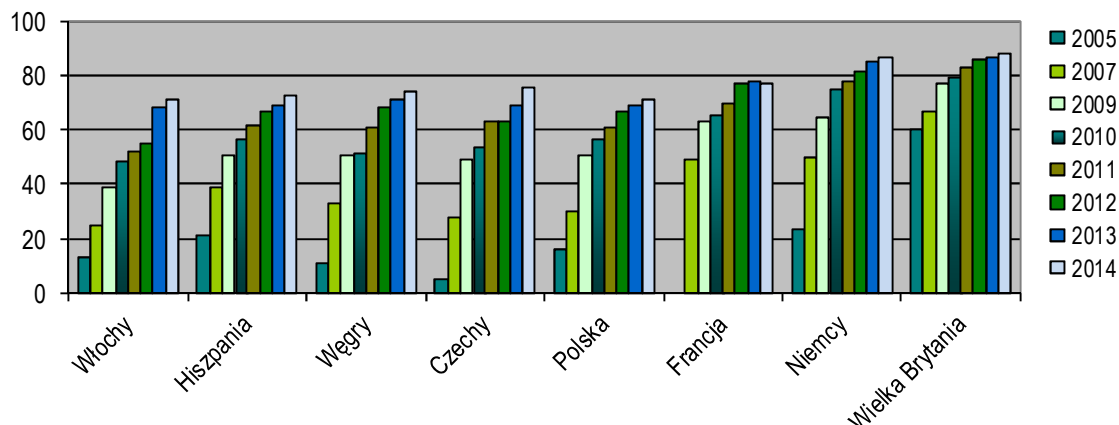
Wartość rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2014 r. szacowana jest na 45,2 mld zł, wg firmy doradczej Audytel. Pomimo spadku o 0,6 % w porównaniu do poprzedniego roku, kolejne lata powinny przynieść systematyczny wzrost jego wartości. Na rozwój szybkiego Internetu wpływ ma m.in. uwolnienie nowych częstotliwości, powstałych po przejściu z telewizji analogowej na cyfrową.

Nadal obserwowany jest w Polsce dynamiczny rozwój sektora ICT, przy czym w 2013 r. wartościowo rynek się skurczył. Liczba firm działających w sektorze ICT wzrosła w latach 2010-2013 o 26,1%. Jednocześnie przychody netto ze sprzedaży w tym sektorze wzrosły w tym samym okresie o 10,1% i w 2013 r. wyniosły 125 mld zł, tj. o 0,8% mniej niż w 2012 r.¹¹¹

¹¹⁰ Dotyczy PKD 2007: Przeladunek towarów (52.24); Magazynowanie i przechowywanie towarów (52.10); Działalność usługowa wspomagająca transport morski (52.22); Działalność morskich agencji transportowych (52.29); Działalność usługowa wspomagająca transport morski (52.22); Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (68.20); Zarządzanie nieruchomościami wykonane na zlecenie (68.32). Transport morski i przybrzeżny pasażerski (50.10); Transport morski i przybrzeżny towarów (50.20).

¹¹¹ Zob. *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010-2014*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, str. 20, 21

Wykres 29. Udział (%) gospodarstw domowych posiadających szerokopasmowe łącze z Internetem w wybranych krajach UE w latach 2005-2014*

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat (isoc_pibi_hba).

* - brak danych za 2005 r. dla Francji,

Dostęp do Internetu systematycznie się zwiększa, co obrazują dane o dostępie gospodarstw domowych do Internetu szerokopasmowego. Choć Polska szybko nadrabia zaległości, nadal nie tutaj osiągnęliśmy średniej unijnej (71% w 2014 r. vs 78%)¹¹². Sytuacja wśród przedsiębiorstw była lepsza – w 2014 r. 90% spośród nich posiadało dostęp do szerokopasmowego Internetu w porównaniu z 94% dla UE-28. Natomiast spośród przedsiębiorstw, które posiadają dostęp do Internetu, 97% korzysta z łącz szerokopasmowych, a więc porównywalnie jak w UE-28, gdzie z takich łącz korzysta 98% podmiotów gospodarczych.¹¹³

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 r. 94,4% przedsiębiorstw było wyposażonych w komputery, 93,1% miało dostęp do Internetu, a 90,4% do szerokopasmowego. Dostęp do Internetu jest nierównomierny uwzględniając wielkość przedsiębiorstw. Podczas gdy spośród dużych i średnich firm prawie wszystkie (odpowiednio 99,6% i 99,0%) miały w 2014 r. dostęp do Internetu, wśród firm małych (10-49 pracujących) było to 92,3%. W 2014 r. przedsiębiorstwa najczęściej korzystały z łącza szerokopasmowego typu DSL – 84,7% podmiotów. Mniej popularne było łącze bezprzewodowe poprzez komputer z modemem 3G – 55,9% oraz handset 3G – 41,8%.¹¹⁴

Własna strona www to nie tylko skuteczne narzędzie komunikacji z klientami. Służy ona również do realizacji zamówień czy składania ofert pracy. 65,3% badanych przedsiębiorstw posiadało w 2014 r. własną stronę internetową, której głównym przeznaczeniem była prezentacja wyrobów i cenników. Wskaźnik ten jest niższy niż średnia UE-28, w 2013 r. w krajach Unii Europejskiej średnio 73% przedsiębiorstw posiadało własną stronę internetową, w tym samym roku w Polsce 66%.

Handel elektroniczny zarówno w relacji B2B (*business-to-business*), jak również B2C (*business-to-consumers*) to nowoczesny, dynamicznie rosnący rynek. W 2013 r. 23,6% przedsiębiorstw składało zamówienia przez sieci komputerowe, tj. o 2,4 pkt proc. więcej niż w roku poprzedzającym. Wykorzystując do tego stronę www (23,1%) i wiadomości typu EDI (6,2%). Przedsiębiorstwa te jednocześnie najczęściej wybierały dostawców z terenu Polski. W 2013 r. jedynie 11,7% firm

¹¹² Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat (isoc_pibi_hba).

¹¹³ Opracowanie DSA MG na podstawie danych Eurostat (isoc_ci_it_en2).

¹¹⁴ Zob. *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010-2014*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, str. 47.

ankietowanych przez GUS prowadziło sprzedaż przez Internet. Przychody z tej sprzedaży stanowiły 11,5% ogólnej wartości netto ich przychodów ze sprzedaży. Automatyczna wymiana danych nabiera znaczenia we wzajemnej wymianie informacji między podmiotami. W 2014 r. z automatycznej wymiany danych w ramach ERP oraz CRM korzystało odpowiednio: 22% oraz 21,8%. W obu przypadkach były to najczęściej duże przedsiębiorstwa (odpowiednio 86,6% oraz 62,7%).

E-administracja nie tylko usprawnia działanie przedsiębiorstw, poprzez oszczędność czasu, ale też obniża koszty prowadzonej działalności. W 2013 r. 88% firm kontaktowało się z administracją publiczną za pośrednictwem Internetu, głównie składając w ten sposób wypełnione formularze (82,7%), pobierając je (80,4%) i pozyskując informacje (76,4%), najrzadziej natomiast w celach związanych z zamówieniami publicznymi.

3.5.5 Infrastruktura energetyczna

Głównym wyzwaniem, przed którym stoi polska elektroenergetyka, są obecnie inwestycje w nowe moce wytwórcze i zdolności przesyłowe. Większość linii przesyłowych o napięciu 400 kV zostało wybudowanych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Podobnie jest w przypadku linii 220 kV oraz jednostek transformatorowych (transformatorów). Nie oznacza to jednak, że system przesyłowy jest niesprawny.

Długoterminowe plany modernizacyjne PSE S.A. uwzględniają koncepcję rozwoju sieci 400 kV po trasach istniejących linii 220 kV, co spowoduje wydłużenie łącznej długości linii 400 kV i jednocześnie skrócenie łącznej długości linii 220 kV. Ich wdrażanie rozpoczęło się już w latach 2013-2014. W ramach statutowej działalności Operator Systemu Przesyłowego, którego funkcję na obszarze Polski pełni spółka PSE S.A. prowadzi eksploatację, w tym remonty urządzeń stanowiących majątek sieci przesyłowej, w celu wywiązania się z obowiązku utrzymania dyspozycyjności elementów składowych sieci przesyłowej, na poziomie zapewniającym wymaganą niezawodność dostaw energii elektrycznej. Równocześnie przejmując na swój majątek obiekty sieci przesyłowej OSP podjął szereg działań mających na celu wyeliminowanie z pracy urządzeń i aparatur uznanych za awaryjne.

Najistotniejsze inwestycje w sieci przesyłowe obejmują obszar północnej, północno-wschodniej oraz zachodniej części Polski i obejmują przede wszystkim inwestycje związane z przyłączeniem i wyprowadzeniem mocy z nowych jednostek wytwórczych, w tym elektrowni konwencjonalnych i OZE. Rozbudowa połączeń transgranicznych natomiast jest ukierunkowana na zwiększenie transgranicznych zdolności przesyłowych.

Aktualnie powstaje połączenie Polska-Litwa 400 kV. W budowie jest I etap inwestycji, który zakończy się w grudniu 2015 r. i pozwoli na osiągnięcie na tym kierunku wymiany na poziomie 500 MW. Następuje również zwiększenie przepustowości połączeń Polska-Niemcy dzięki zainstalowaniu przesuwników fazowych (PST) na istniejących dwóch liniach (Krajni-Vierraden oraz Mikułowa-Hagenverder). Po zainstalowaniu obu PST moc na połączeniach Polska-Niemcy wzrośnie o 500 MW w imporcie i 1500 MW w eksporcie.

Średni wiek sieci dystrybucyjnej wynosi ok. 30 lat. Głównym problemem są stare stacje transformatorowe i stare linie. Taki stan sieci powoduje występowanie znacznych strat sieciowych, które w przesyłach i dystrybucji energii elektrycznej wynoszą około 7,1%, z czego ponad 80% przypada na sieci dystrybucyjne. Porównywalny poziom strat występuje również w państwach sąsiadujących z Polską. Różnica niektórych szacunków między stratami w Polsce a stratami w pozostałych państwach wynika z przyjętej metodologii obliczania strat lub porównywania jedynie pewnych segmentów całego systemu.

Znaczna część mocy wytwórczych w polskim systemie elektroenergetycznym jest wyeksploatowana – blisko 60% kotłów i turbozespołów ma ponad 30 lat. Konsekwencją struktury wiekowej i stanu technicznego elektrowni w dużej mierze jest coraz mniejsza nadwyżka mocy dyspozycyjnych w stosunku do zapotrzebowania szczytowego. W szeregu przypadkach nieplanowane ubytki mocy, spowodowane m.in. awariami urządzeń wytwórczych powodują, że operatorowi sieci przesyłowych coraz trudniej jest zachować bezpieczną operacyjną nadwyżkę dostępnych mu mocy na poziomie 15 %. Ze względu na postępujący proces starzenia się jednostek wytwórczych oraz systematyczne zaostrzanie unijnych norm dotyczących emisji zanieczyszczeń, zwłaszcza dwutlenku siarki (SO₂) i tlenków azotu (NO_x), istniejące bloki energetyczne będą wycofywane z eksploatacji lub poddawane głębokiej modernizacji.

Wycofanie bloków energetycznych z eksploatacji jest przesądzone tylko dla tych jednostek, które operatorzy instalacji zgłosili administracji rządowej do likwidacji w okresie 1 stycznia 2008 r. – 31 grudnia 2015 r. w ramach tzw. derogacji naturalnych, wynikających z dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania. Dyrektywa dopuszcza odstępstwo od standardów emisji, jakie obowiązują od 1 stycznia 2008 r., jednakże pod warunkiem wycofania jednostek z eksploatacji po przepracowaniu co najwyżej 20.000 godzin we wskazanym okresie.

Ze względu na dynamikę zjawisk w szerokim otoczeniu gospodarczym trudno jest jednoznacznie przewidzieć, które z planowanych przez inwestorów projektów zostaną rzeczywiście podjęte i zrealizowane w zakładanych terminach. Na ostateczne decyzje inwestycyjne, poza uwarunkowaniami ekonomicznymi (ceny energii elektrycznej), społecznymi, ekologicznymi, bez wątpienia duży wpływ będzie miała europejska i krajowa polityka klimatyczna. Zmieniające się warunki skłaniają bowiem inwestorów do weryfikacji wcześniejszych planów.

W okresie do 2020 r. planowane są wycofania mocy w krajowym sektorze wytwórczym na poziomie 3.800 MW, z czego:

- ok. 2.800 MW w elektrowniach systemowych z grupy jednostek wytwórczych centralnie dysponowanych (JWCD),
- ok. 1.000 MW w elektrowniach i elektrociepłowniach zawodowych z grupy jednostek wytwórczych nie dysponowanych centralnie (nJWCD).

Ze względu na konieczność utrzymania wymaganego poziomu rezerwy mocy w KSE niezbędna jest budowa do 2020 r. nowych systemowych źródeł wytwórczych o sumarycznej mocy ok. 6 000 MW. Biorąc pod uwagę obecnie prowadzone działania inwestycyjne w zakresie budowy nowych jednostek wytwórczych, można stwierdzić, że ich sumaryczna moc odpowiada zidentyfikowanym potrzebom.

Na obszarach, na których rozwój energetyki zawodowej napotkać może duże ograniczenia, należy wykorzystywać zalety, jakie OZE przynosi dla wzrostu bezpieczeństwa energetycznego. Rozwijanie generacji rozproszonej opartej na odnawialnych źródłach energii będzie wymagało dostosowania do nowych warunków zarówno samej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, jak i procedur dotyczących ich funkcjonowania, zabezpieczeń itp.

Zgodnie z przygotowywanym przez Bank Światowy, raportem Doing Business 2015 Polska zajmuje 64. miejsce (na 189 sklasyfikowanych krajów) w subrankingu dotyczącym dostępu do energii elektrycznej. W subrankingu analizowana jest łatwość uzyskiwania przez przedsiębiorstwo stałego przyłącza do energii elektrycznej. Negatywny wpływ na ocenę Polski ma czasochłonność całego procesu (161 dni wobec 76,8 średnio w OECD). Natomiast dobre wyniki zostały osiągnięte w kryteriach kosztu przyłączenia (20,8% dochodu per capita wobec 73,2% średnio w OECD) oraz liczby procedur (3 w

porównaniu z 4,7 średnio w OECD). Pytania zamieszczone w ankiecie BŚ dotyczyły specyficznego przypadku przyłączenia do sieci elektroenergetycznej nowego magazynu – należy zakładać, iż przeciętny czas realizacji przyłączenia jest krótszy.

3.5.6 Zagospodarowanie przestrzeni

18 sierpnia 2015 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. Nowelizacja jest odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę dokonania szybkich zmian, nie obejmujących zmian systemowych, lecz rozwiązujących najpilniejsze problemy związane z funkcjonowaniem ustawy, a jednocześnie nie powodujących po stronie gminy dodatkowych obciążeń. Te problemy to przede wszystkim niekorzystne przestrzenne (rozproszenie zabudowy i związany z tym problem rozlewania się miast), gospodarcze (wysokie koszty budowy infrastruktury) i społeczne (brak infrastruktury społecznej, konflikty związane z brakiem akceptacji dla ustaleń aktów planistycznych) skutki obecnie obowiązujących przepisów ustawy.

W wymiarze szczegółowym, główne cele projektu to m.in.:

- Przekierowanie strumienia inwestycji budowlanych na tereny przygotowane do zabudowy i wyposażone w infrastrukturę techniczną i społeczną poprzez wprowadzenie mechanizmów zachęcających gminy do uchwalania planów miejscowych, zmian dotyczących wydawania decyzji o warunkach zabudowy (WZ) oraz wprowadzenie katalogu zasad sposobów planowania dotyczących sytuowania nowej zabudowy, wywodzących się z idei tworzenia miasta zwartej i niskoemisyjnego, ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz zachowania walorów ekonomicznych przestrzeni. Rozwiązania te będą stanowiły zabezpieczenie interesów inwestorów i procesów inwestycyjnych indywidualnych i publicznych – zwiększy się bezpieczeństwo efektywnej realizacji inwestycji, a także zabezpieczenie interesów użytkowników nowopowstałych budynków mieszkaniowych, w zakresie wygodniejszego dostępu do usług publicznych.
- Zwiększenie kontroli społecznej w procesie planowania przestrzeni poprzez wprowadzenie do procesu planowania konsultacji z mieszkańcami na etapie prac planistycznych przed przygotowaniem projektu planu miejscowego, co zmniejszy ryzyko konfliktów na kolejnych etapach procesów inwestycyjnych.
- Wzmocnienie planowego gospodarowania przestrzenią oraz wzmocnienie powiązania polityki przestrzennej gminy (studium) z jej realnymi potrzebami i możliwościami poprzez wprowadzenie m. in. wymogu oparcia się w procesach planistycznych na planach rozwojowych gminy, prognozach demograficznych, przeprowadzania bilansów terenów przeznaczonych pod zabudowę i ich chłonności oraz możliwościach (w tym finansowych) realizacji przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.
- Określenie zasad efektywnego gospodarowania przestrzenią, w tym zasad miasta zwartej, niskoemisyjnego, przyjaznego pieszym i rowerzystom.
- Stworzenie prawnych uwarunkowań do powstania prawidłowej relacji przychodów i kosztów gmin związanych z ich działaniami planistycznymi.
- Podniesienie jakości planów miejscowych i usprawnienie procesu ich uchwalania

Jedną ze zmian zakładanych w projekcie jest również rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych powstałych po wyroku TK z dnia 8 lipca 2008 r. sygn. K 46/07 stwierdzającym niezgodność z Konstytucją RP ustawy o wielkopowierzchniowych obiektach handlowych, a także odzwierciedlenie stanowiska TK wyrażonego w wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r. sygn. akt K 50/13, oraz wprowadzenie zmian i uzupełnień, w tym wynikających z rozbieżności w orzecznictwie sądowym, w celu ujednolicenia stosowania przepisów ustawy.

Rozwiązania zawarte w ww. projekcie wynikają m.in. z przyjętego w czerwcu 2013 r. przez Radę Ministrów dokumentu pn. *Plan działań służący realizacji koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. W dokumencie stwierdzono m.in., iż obowiązujący system prawny w niewystarczający sposób przeciwdziała konfliktom i nieracjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią. Zbiór regulacji dotyczących zagospodarowania przestrzennego nie tworzy jednego spójnego systemu. Regulacje są rozproszone w licznych aktach prawnych, istnieje szereg wyjątków i odstępstw od całościowych reguł. Zdaniem autorów brak ładu przestrzennego, przede wszystkim w skali mikro, przekłada się na niższą konkurencyjność i produktywność gospodarki w skali makro. Plan zakłada zatem przeprowadzenie kompleksowych zmian systemowych w polityce zagospodarowania przestrzennego. Zidentyfikowane w KPZK 2030 problemy zostaną poddane szczegółowej analizie, a nakreślone kierunki zmian zostaną doprecyzowane. Budowa nowego systemu zakłada: sprawność systemu planowania przestrzennego, praworządność w planowaniu i realizowaniu procesów rozwoju przestrzennego, wdrożenie do systemu gospodarowania przestrzenią instrumentów ekonomicznych oraz kreowanie korzystnych warunków dla działalności gospodarczej z zachowaniem ochrony interesu publicznego.

Jednym z elementów realizacyjnych ww. planu działań jest również Krajowa Polityka Miejska, opracowywana w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju. Wstępny projekt KPM (z marca 2014 r.) wskazuje na wagę i rolę miast w generowaniu wzrostu gospodarczego i tworzeniu miejsc pracy. Rozwój ten powinien się odbywać w poszanowaniu zasobów (ziemi, energii i innych) i zgodnie z zasadą zrównoważonego gospodarowania.

Ważne kwestie, na które autorzy dokumentu chcą zwrócić szczególną uwagę w KPM, to:

- przeciwdziałanie tzw. żywiołowej suburbanizacji, czyli „rozlewaniu się miast”, przez promowanie idei miasta zwartej,
- zrównoważone inwestowanie w miastach, z preferencją dla wcześniej zagospodarowanych terenów i duży nacisk na potrzeby kompleksowej rewitalizacji miast, składającej się z komponentów infrastrukturalnych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych;
- silne akcentowanie partycypacji społecznej i udziału mieszkańców oraz innych „użytkowników” miast w planowaniu i realizacji ich rozwoju;
- potrzeba odpowiedzi w wielu sektorach na problemy demograficzne polskich miast;
- konsekwentne dążenie do osiągnięcia zrównoważonej mobilności w obszarach miejskich;
- rozwijanie wielopoziomowej współpracy w zarządzaniu obszarami miejskimi (miastami wraz z ich tzw. obszarami funkcjonalnymi);
- dążenie do racjonalnego gospodarowania zasobami (ziemi, wody, środowiska, energii), poprawa środowiska w miastach i adaptacja do zmian klimatu, które w znacznym stopniu dotyczą mieszkańców miast.

3.6 Współpraca przedsiębiorstw w ramach Specjalnych Stref Ekonomicznych oraz klastrów

3.6.1 Specjalne Strefy Ekonomiczne

Zasady i warunki udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom działającym w strefach

Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) to wyodrębnione administracyjnie obszary Polski, na których przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą skorzystać ze zwolnienia z podatku dochodowego w odniesieniu do dochodów uzyskiwanych w strefie.

Podstawą do korzystania z pomocy publicznej jest zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie danej strefy. Zezwolenia wydają spółki zarządzające strefami w drodze przetargu łącznego lub rokowań. Zasady i sposób przeprowadzania przetargów i rokowań określają – odrębnie dla każdej strefy - rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 2004 r. *w sprawie przetargów i rokowań oraz kryteriów oceny zamierzeń co do przedsięwzięć, które mają być podjęte przez przedsiębiorców na terenie strefy*.

Zasady i warunki inwestowania na terenie SSE oraz korzyści płynące z faktu prowadzenia na ich obszarze działalności gospodarczej wynikają z ustawy z dnia 20 października 1994 r. *o specjalnych strefach ekonomicznych* (Dz. U. z 2015 r. poz. 282) i aktów wykonawczych do wspomnianej ustawy.

Na terenie SSE przedsiębiorcy mogą korzystać z pomocy publicznej w formie zwolnień podatkowych z tytułu:

- kosztów nowej inwestycji,
- tworzenia nowych miejsc pracy.

Wielkość tej pomocy zależy od maksymalnej intensywności pomocy określonej dla obszaru, na którym realizowana jest inwestycja oraz wielkości kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą. Dla przedsiębiorców, którzy wybiorą pomoc z tytułu zatrudnienia kosztami kwalifikującymi się do objęcia wsparciem są dwuletnie koszty pracy nowo zatrudnionych pracowników, natomiast dla przedsiębiorców, którzy zdecydują się na pomoc inwestycyjną - koszty nowej inwestycji.

Maksymalna intensywność pomocy w przypadku inwestycji realizowanych na terenie województw: lubelskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i podlaskiego wynosi 50%, na obszarach województw kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego oraz w województwie mazowieckim w podregionach ciechanowsko-płockim, ostrołęcko-siedleckim, radomskim i warszawskim wschodnim wynosi 35%, w województwach dolnośląskim, wielkopolskim i śląskim - 25%, na obszarze należącym do podregionu warszawskiego zachodniego - 20%, a na terenie należącym do miasta stołecznego Warszawy do 31 grudnia 2017 r. - 15%, a po tej dacie - 10%.

Dla małych przedsiębiorców pomoc może być podwyższona o 20 pkt.proc., a dla średnich – o 10 pkt.proc. Podwyższenia nie stosuje się w przypadku dużych projektów inwestycyjnych – jako duży projekt inwestycyjny należy rozumieć nową inwestycję, której koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą przekraczają równowartość 50 mln EUR.

Wielkość pomocy z tytułu kosztów nowej inwestycji oblicza się jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru i kosztów inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą. Warunkiem uzyskania pomocy jest:

- prowadzenie działalności gospodarczej przez okres nie krótszy niż 5 lat, w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez 3 lata.
- utrzymanie własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne przez okres 5 lat, w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez 3 lata.

W przypadku przedsiębiorców dużych do kosztów kwalifikowanych inwestycji zalicza się wyłącznie koszty nowych środków trwałych.

Wielkość pomocy z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy związanych z daną inwestycją oblicza się jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy i dwuletnich kosztów płacy brutto nowo zatrudnionych pracowników powiększonych o wszystkie obowiązkowe płatności związane z ich zatrudnieniem.

Przedsiębiorca duży korzystający z pomocy z tego tytułu musi utrzymać nowo utworzone miejsca pracy przez okres 5 lat, mały i średni przez 3 lata.

Podstawą do korzystania z pomocy publicznej jest zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie danej strefy. Zezwolenia wydają spółki zarządzające strefami w drodze przetargu łącznego lub rokowań. Zasady i sposób przeprowadzania przetargów i rokowań określają – odrębnie dla każdej strefy - Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 2004 r. w sprawie przetargów i rokowań oraz kryteriów oceny zamierzeń co do przedsięwzięć, które mają być podjęte przez przedsiębiorców na terenie strefy.

W Polsce funkcjonuje 14 specjalnych stref ekonomicznych. Na koniec grudnia 2014 r. łączny obszar SSE wyniósł blisko 18.134 ha. Strefy zlokalizowane były na terenach 162 miast i 232 gmin.

W 2014 r. granice stref zmieniane były osiemnastokrotnie. Zmianie uległy granice wszystkich 14 specjalnych stref ekonomicznych, przy czym trzykrotnie zmieniono obszar strefy pomorskiej i dwukrotnie zmieniono obszar dwóch stref, tj. kostrzyńsko-słubickiej i wałbrzyskiej. W stosunku do roku 2013 łączna powierzchnia stref wzrosła o 1 930 ha.

Na koniec 2014 r. obowiązywało 2.056 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w strefach. W samym roku 2014 wydano 436 zezwoleń, co stanowi ponad 21% ogółu ważnych zezwoleń. Do końca 2014 r. przedsiębiorcy działający w strefach zainwestowali ponad 101,9 mld zł i zapewniali łącznie blisko 295,6 tys. miejsc pracy, z czego prawie 213,9 tys. (tj. 72,4%) stanowiły nowe miejsca pracy stworzone przez inwestorów po uzyskaniu zezwolenia na działalność w strefie, wynikające bezpośrednio z realizacji nowych inwestycji.

Tabela 29. Efekty działania stref na dzień 31 grudnia 2014 r.

Lp.	Specjalna Strefa Ekonomiczna	Liczba ważnych zezwoleń	Poniesione nakłady inwestycyjne (narastająco w mln zł)	Miejsca pracy	
				Nowe	Utrzymane
1	Kamienogórska	61	2 039,3	5 508	751
2	Katowicka	302	21 097,1	40 524	13 974
3	Kostrzyńsko-Słubicka	164	5 860,3	16 929	11 228
4	Krakowska	140	2 362,1	9 075	10 075
5	Legnicka	81	7 134,3	9 717	254
6	Łódzka	200	12 467,9	23 564	8 666
7	Mielecka	207	6 652,8	20 585	6 178
8	Pomorska	139	9 064,7	13 345	4 364
9	Słupska	75	1 383,6	2 991	665
10	Starachowicka	76	1 886,9	3 324	2 991
11	Suwalska	81	1 745,2	5 941	376
12	Tarnobrzaska	184	7 952,4	19 761	7 464
13	Wałbrzyska	261	18 618,1	32 139	7 941
14	Warmińsko - Mazurska	85	3 687,6	8 292	6 703
Razem		2 056	101 953,3	213 939 789	81 630

Źródło: MG

3.6.2 Klastry w Polsce

Jednym z priorytetów gospodarczych rządu jest zapewnienie rozwoju polskich przedsiębiorstw oraz wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki w UE oraz na rynkach globalnych. W dzisiejszych warunkach konkurencyjność gospodarki jest oparta w coraz większym stopniu o badania, rozwój i innowacje (B+R+I). Coraz większego znaczenia nabiera działalność na rzecz promocji rozwoju przedsiębiorstw wdrażających rozwiązania innowacyjne.

Kluczem do osiągnięcia tego celu stają się klastry, które dzięki naturalnie nawiązanej współpracy przedsiębiorstw, instytucji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych oraz władz lokalnych, określane są mianem katalizatora procesów innowacyjnych. Struktury klastrowe w dużej mierze sprzyjają wzrostowi poziomu innowacyjności i poprawie potencjalnej zdolności transferu wiedzy.

Dynamiczny wzrost liczby przedsiębiorstw działających w klastrach przyczynia się do szybszego wzrostu gospodarczego, podniesienia produktywności, zwiększonych zysków, napływu inwestycji bezpośrednich, wzrostu eksportu, kreowania nowych miejsc pracy. Tworzenie klastrów w zaawansowanych technologicznie sektorach sprzyja poprawie innowacyjności przedsiębiorstw. Szczególne znaczenie ma funkcjonowanie w ramach klastrów małych i średnich przedsiębiorstw, które bez wsparcia instytucjonalnego oraz tworzonego w klastrze łańcucha wartości nie byłyby często w stanie sprostać wyzwaniom nowoczesnego rynku.

Pierwsze klastry w Polsce zaczęły powstawać w latach 2003-2005. Na koniec I kwartału 2015 roku na Mapie Klastrow PARP zostało zarejestrowanych 177 klastrów, inicjatyw klastrowych i powiązań kooperacyjnych, w tym:

- najwięcej organizacji zlokalizowanych jest w województwie mazowieckim, śląskim, wielkopolskim; najmniej w województwach kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim;
- najwięcej działa w branżach takich jak: IT, ICT, media; bioenergia, energetyka, odnawialne źródła energii; budownictwo w tym ekologiczne; medycyna, usługi medyczne, rehabilitacja, biomedycyna; przemysł spożywczy; turystyka.

Przykładem klastrów osiągających duże sukcesy z zakresu innowacji mogą być Dolina Lotnicza z Rzeszowa, klaster Life Science z Krakowa, Mazowiecki Klaster ICT czy Śląski Klaster Dizajnu. Polskie klastry działają zarówno w sektorach zaawansowanych technologicznie, tj. sektor teleinformatyczny czy sektory przemysłów kreatywnych, ale także sektorach tradycyjnych. Wśród klastrów działających w sektorach tradycyjnych wymienić należy klaster drzewny, klastry przemysłu meblowego, klaster budowlany, klaster surowcowy, klaster obróbki metalu, klaster zdrowej żywności, klastry jakości życia oraz klastry turystyczne.

Program Rozwoju Przedsiębiorstw, będący dokumentem wykonawczym do Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, przewiduje ściśle powiązanie działań dotyczących rozwoju klastrów z tzw. inteligentną specjalizacją (*smart specialisation*), wprowadzoną do polityki regionalnej UE. Działania te będą zróżnicowane na poziomie lokalnym i centralnym. Działania na szczeblu lokalnym służyć będą powstawaniu nowych i wspieraniu już istniejących klastrów z regionów i dotyczyć będą rozwijania współpracy istniejących klastrów z dużymi przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu, jednostkami samorządu terytorialnego oraz ośrodkami naukowymi, w celu uzyskania większej spójności działania klastra, a także rozwoju nowych produktów i usług innowacyjnych klastra. Na poziomie regionalnym prowadzone będą również działania na rzecz wspierania nowych klastrów powstających w obszarach o szczególnym znaczeniu dla konkurencyjności regionu w UE oraz obszarach koncentracji geograficznej w ramach Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Analiza w obszarze współpracy przedsiębiorców w ramach SSE i klastrów oraz zarysowanych w raporcie wyzwań w tym zakresie wskazuje na potrzebę realizacji m.in. następujących działań:

- wspieranie rozwoju i upowszechnienie idei tworzenia klastrów, platform technologicznych oraz innych powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami oraz między przedsiębiorstwami i jednostkami naukowymi, ukierunkowanych na realizację przedsięwzięć innowacyjnych,
- ściślejsze powiązanie korzyści uzyskiwanych przez przedsiębiorców w ramach SSE z innowacyjnością wdrażanych przez nich rozwiązań.

Zgodnie z danymi z badania pt. „Benchmarking klastrów w Polsce - edycja 2014” do analizowanej grupy 35 klastrów w ostatnich dwóch latach przystąpiło 560 nowych przedsiębiorstw, co stanowi wzrost o 41% w stosunku do wyników z 2012 roku. Tworzenie klastrów w zaawansowanych technologicznie sektorach sprzyja poprawie innowacyjności przedsiębiorstw. Wśród badanych przedsiębiorstw - uczestników klastrów - aż 58% zadeklarowało wdrażanie innowacji w ciągu ostatnich 2 lat. O potencjale eksportowym przedsiębiorstw należących do badanych klastrów świadczy to, iż średni udział eksportu w strukturze sprzedaży w rdzeniu klastra wynosił 35%.

Szczególne znaczenie ma funkcjonowanie w ramach klastrów małych i średnich przedsiębiorstw (według ww. badania stanowią 94,1% ogółu przedsiębiorstw skupionych w badanych klastrach), które bez wsparcia instytucjonalnego oraz tworzonego w klastrze łańcucha wartości, nie byłyby w stanie sprostać wyzwaniom rynku.

Grupa Robocza ds. polityki klastrowej w raporcie z 2012 roku rekomendowała wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki w oparciu o intensyfikację współpracy, interakcji i przepływów wiedzy w ramach klastrów oraz wspieranie rozwoju strategicznych specjalizacji gospodarczych poprzez wybór Krajowych Klastrow Kluczowych (KKK). Koncepcja wyłaniania KKK związana jest z wdrażaniem założeń strategii „Europa 2020” i postulowanej przez Komisję Europejską koncepcji inteligentnych specjalizacji (*smart specialisation*), która zakłada koncentrację wysiłków i zasobów na określonej, niewielkiej liczbie priorytetów, czy też specjalizacji gospodarczych.

Zgodne z założeniami przyjętymi dla Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 Krajowe Klastry Kluczowe rozumiane jako klastry o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej identyfikowane na poziomie krajowym, m.in. w oparciu o kryteria dotyczące: masy krytycznej, potencjału rozwojowego i innowacyjnego, dotychczasowej i planowanej współpracy oraz doświadczenia i potencjału koordynatora będą stanowiły główną grupę klastrów wspieranych na poziomie krajowym.

W roku 2015 zostanie uruchomiony nabór wniosków o dofinansowanie w ramach Poddziałania 2.3.3. POIR – Umieędzynarodowienie Krajowych Klastrow Kluczowych. Celem poddziałania jest wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw działających w ramach Krajowych Klastrow Kluczowych. Dofinansowanie obejmuje kompleksowe usługi, w tym doradcze, wspierające wprowadzanie na rynki zagraniczne oferty klastra, ze szczególnym uwzględnieniem produktów zaawansowanych technologicznie. Usługi te powinny uwzględniać zidentyfikowane potrzeby członków klastra związane z internacjonalizacją i koncentrować się na wspieraniu ekspansji międzynarodowej klastra w powiązaniu z jego działalnością badawczo-rozwojową i innowacyjną. Wsparcie przyczyni się do podnoszenia zdolności klastra do trwałej współpracy z podmiotami zagranicznymi, a także do zacieśnienia współpracy w ramach klastra (tj. koordynatora i członków KKK). Bliższe informacje nt. KKK zawarto w Aneksie II (VIII Obszar priorytetowy SBA – Umieędzynarodowienie i innowacje).

4. MIĘDZYNARODOWE RANKINGI KONKURENCYJNOŚCI – POZYCJA POLSKI

Na przestrzeni ostatnich lat pozycja Polski w niektórych międzynarodowych porównaniach i rankingach konkurencyjności systematycznie się poprawiała. Świadczy to o dokonanym postępie i słusznym obranym kierunku zmian, zwłaszcza tych o charakterze deregulacyjnym.

Oceny zawarte w rankingach mogą być pomocne w przypadku podejmowania decyzji inwestycyjnych, jednakże należy mieć na uwadze, że mają one ograniczenia metodologiczne i dlatego powinny być odczytywane jedynie w określonych kontekstach.

Poniżej przedstawiono oceny pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki, na tle innych państw, w świetle wybranych publikacji na ten temat.

- **Raport Banku Światowego i IFC¹¹⁵ „Doing business 2015”**

Raport Banku Światowego jest jednym z najbardziej znanych i najczęściej cytowanych opracowań dotyczących konkurencyjności. Eksperti BS oceniają jedynie aspekty mikroekonomiczne prowadzenia działalności gospodarczej. Są one związane zasadniczo z regulacjami w 10 obszarach, uznanych za kluczowe w prowadzeniu biznesu, takich jak np. płacenie podatków, egzekwowanie zobowiązań umownych, zakładanie firmy, czy pozyskiwanie kredytu.

Zgodnie z wynikami najnowszej edycji raportu – Doing business 2015 – Polska zajęła **32.** miejsce (w gronie 189 państw) w ogólnym rankingu łatwości prowadzenia działalności gospodarczej (*ease of doing business*). Uwzględniając coroczną zmianę metodologii oraz aktualizację danych, oznacza to spadek o 2 miejsca w stosunku do raportu z 2014 r.

Podobnie jak w poprzedniej edycji rankingu, najwyższą pozycję zanotowaliśmy w kategorii ‘łatwość uzyskiwania kredytu’ (17. – spadek o 3 pozycje w stosunku do 2014 r.) Relatywnie wysoko oceniono również prawo upadłościowe (32. miejsce – spadek o 2 pozycje) oraz ochronę mniejszościowych inwestorów (35. miejsce – bez zmian). Największą poprawę (o 5 miejsc) zanotowaliśmy w przypadku procedur związanych z handlem zagranicznym (41. miejsce).

Gorzej niż rok wcześniej oceniono Polskę w zakresie dostępu do energii elektrycznej¹¹⁶. Ocena takich czynników, jak: czasochłonność wymaganych procedur (161 dni wobec 77 dni średnio w OECD) liczba procedur (3 vs. 4,7 w OECD) oraz koszt (20,8% dochodu *per capita*, czyli 3,5 raza niższy niż w OECD), dała Polsce **64.** pozycję.

W kategorii ‘rozpoczynanie działalności gospodarczej’ zanotowaliśmy spadek o 5 miejsc, na **85.** pozycję. Na niskiej ocenie najbardziej ciąży liczba dni potrzebna, zdaniem autorów rankingu, do uruchomienia działalności (30 wobec średnio 9,2 w krajach OECD) oraz koszt (12,9% dochodu *per capita* wobec średniej 3,4% w krajach OECD). Najwyżej ocenionymi pod tym względem krajami z grupy UE-13 są: Litwa (11.), Słowenia (15.) oraz Estonia (26.)

Pod względem egzekwowania zobowiązań umownych Polska zanotowała poprawę o 2 miejsca i zajmuje obecnie **52.** pozycję. Jeszcze w 2012 r. czas dochodzenia należności z umów wg wyliczeń autorów raportu wynosił 830 dni. Rok później udało się ograniczyć ten czas do 685 dni (średnio 539 dni

¹¹⁵ International Finance Corporation (Międzynarodowa Korporacja Finansowa).

¹¹⁶ Chodzi o stałe przyłącze do energii elektrycznej uzyskane przez przedsiębiorstwo dla nowowytbudowanego magazynu.

w krajach OECD). Najlepiej ocenione pod tym względem kraje UE-13 to Litwa i Łotwa (odpowiednio 14. i 16. miejsce), a spośród wszystkich krajów UE – Luksemburg (2.) oraz Austria (5.).

W kategorii 'łatwość płacenia podatków' Polska spadła o 6 miejsc: z 81. na **87**. Niżej zostało ocenionych 6 krajów UE: Węgry, Bułgaria, Francja, Słowacja, Czechy i Włochy. Zgodnie z szacunkami autorów raportu przedsiębiorca, który chciałby spełnić wymagania polskich przepisów podatkowych, musiałby dokonać w ciągu roku 18 płatności (wobec średnio 11,8 w OECD) i poświęcić na to 286 godzin (175 w OECD). Całkowita stopa opodatkowania jest jednak niższa niż średnio w OECD (38,7% vs 41,3%). Najwyższą pozycję w grupie UE-13 zajęły Łotwa (24.), Malta (26.), Estonia (28.) oraz Chorwacja (36).

W zakresie rejestracji prawa własności nieruchomości, pomimo dalszego zmniejszenia jej czasochłonności (obecnie 33 dni) pozycja Polski nie uległa zmianie (**39**. miejsce). W niej oraz ilości procedur tkwi jeszcze potencjał do poprawy, natomiast koszt rejestracji jest wielokrotnie mniejszy niż średnio w krajach OECD.

W poprzedniej edycji rankingu największą poprawę (o 16 miejsc) zanotowaliśmy w subrankingu 'uzyskiwanie pozwoleń budowlanych'. W tegorocznym rankingu Polska nieznacznie spadła i zajmuje **137**. miejsce, tak więc jest to najgorzej oceniona kategoria. Pomimo bardzo niskiego – na tle średniej krajów OECD – kosztu uzyskania pozwolenia (0,3% vs 1,7% wartości budowanego magazynu), liczba wymaganych procedur (19.) oraz ich czasochłonność (212 dni) wyraźnie przekraczają średnią OECD.

Tabela 30. Ranking swobody prowadzenia działalności gospodarczej

	W. Brytania	Niemcy	Francja	Hiszpania	Litwa	Czechy	Włochy	Słowacja	Polska
Ranking 2014	9	13	33	32	24	47	52	35	30
Ranking 2015	8	14	31	33	24	44	56	37	32

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie Doing Business 2015

- **Raport Atrakcyjność Inwestycyjna Europy Ernst & Young 2015 (European Attractiveness Survey)**

Tegoroczna edycja Raportu Atrakcyjność Inwestycyjna Europy została przygotowana przez firmę Ernst & Young już po raz trzynasty. Raport zawiera wyniki badania dotyczącego m.in. postrzeganej przez panel 808 zagranicznych inwestorów atrakcyjności Europy i jej konkurentów. Polska, podobnie jak w zeszłorocznym raporcie, została uznana za najbardziej atrakcyjne miejsce do inwestowania w Europie Środkowo-Wschodniej. Na nasz kraj wskazało 38% respondentów, a więc znacznie więcej niż na kolejne pod względem atrakcyjności Czechy (14%) i Węgry (10%). Liczba uruchomionych w 2014 r. projektów inwestycyjnych (132 – wzrost o 23%) dała Polsce 1. miejsce w regionie. W tym samym czasie zaobserwowano 12-proc. wzrost liczby nowoutworzonych miejsc pracy. 15.485 utworzonych w wyniku tych inwestycji miejsc pracy dało nam trzecie, po Wlk. Brytanii i Rosji, miejsce w Europie.

W raporcie dostrzeżono wiodącą pozycję Polski w zakresie lokalizacji centrów usługowych obsługujących duże firmy. Inwestycje typu BPO stanowiły w 2014 r. 9% projektów BIZ, generując prawie jedną czwartą nowych miejsc pracy.

Tabela 31. Ranking krajów pod względem liczby stworzonych dzięki BIZ miejsc pracy

	W. Brytania	Niemcy	Francja	Hiszpania	Litwa	Czechy	Włochy	Słowacja	Polska
Ranking 2014	1	7	2	6	-	11	-	15	3
Ranking 2015	1	5	4	7	-	11	-	9	3

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie Ernst & Young European Attractiveness Survey 2015, 2014

- **Ranking globalnej konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego 2014-2015**

Ranking globalnej konkurencyjności jest kluczowym elementem corocznego raportu Światowego Forum Ekonomicznego pt. *The Global Competitiveness Report*. Powstaje on na podstawie oceny tzw. indeksu globalnej konkurencyjności (*The Global Competitiveness Index – GCI*), który mierzy ogólną konkurencyjność gospodarki. Indeks został wyliczony na podstawie ponad 100 wskaźników częściowych ujętych w 12 kategorii (filarów konkurencyjności) i przypisanych do trzech głównych obszarów (podstawowe wymogi; bodźce wymuszające efektywność; innowacje oraz stopień rozwoju biznesu). Część wskaźników częściowych, w oparciu o które dokonano oceny, ustalono na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców/menedżerów w okresie pomiędzy lutym a czerwcem 2014 r.¹¹⁷ Częściowo oparto się na danych ze statystyki publicznej, do roku 2013 włącznie.

W ostatnim rankingu WEF – GCI 2014-2015 - Polska spadła o jedną pozycję, plasując się na **43.** miejscu w gronie 144 państw. Jednocześnie wyprzedzamy w rankingu 10 krajów UE-28: Maltę, Włochy, Bułgarię, Cypr, Rumunię, Węgry, Słowenię, Słowację, Chorwację i Grecję.

Spośród 12 kategorii najlepsze oceny uzyskały: wielkość rynku (19. – poprawa o 1 pozycję), szkolnictwo wyższe i szkolenia (34. – poprawa o 3 miejsca) oraz rozwój rynków finansowych (35. – poprawa o 3 miejsca). Najniżej oceniono efektywność rynku pracy (79. miejsce, poprawa o jedno „oczko”), innowacje (spadek o 7 pozycji na miejsce 72.), infrastrukturę (63. miejsce, poprawa o 11 pozycji), otoczenie makroekonomiczne (63. miejsce, poprawa o 2 pozycje) oraz stopień rozwoju biznesu (*business sophistication* – 63. miejsce, poprawa o 2 pozycje).

W badaniu ankietowym wśród kadry zarządzającej za największe bariery w prowadzeniu działalności uznano: regulacje podatkowe (23,2% wskazań), restrykcyjne regulacje rynku pracy (15,5%), biurokrację (14,6%), stawki podatkowe (11,2%) oraz dostęp do finansowania (9,6%).

Tabela 32. Ranking wg indeksu globalnej konkurencyjności (GCI)

	W. Brytania	Niemcy	Francja	Hiszpania	Litwa	Czechy	Włochy	Słowacja	Polska
Ranking 2013-2014	10	4	23	35	48	46	49	78	42
Ranking 2014-2015	9	5	23	35	41	37	49	75	43

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie *The Global Competitiveness Report 2013-2014* oraz *2014-2015*

- **Indeks wolności gospodarczej 2015 – Heritage Foundation i Wall Street Journal**

Autorzy corocznego rankingu pn. *Index of Economic Freedom* oceniają m.in. swobodę prowadzenia działalności gospodarczej, politykę handlową, obciążenia podatkowe, politykę budżetową, politykę rynku pracy czy poziom korupcji. W aktualnej edycji rankingu wolności gospodarczej, w którym ocenie poddano 178 krajów, Polska zajęła **42.** miejsce, notując tym samym, trzeci rok z rzędu, duży awans (o 8 pozycji). W chwili obecnej Polska sklasyfikowana została na 15. pozycji wśród krajów UE-28, jednak na przestrzeni ostatnich pięciu lat zanotowaliśmy największy awans spośród wszystkich krajów europejskich. W porównaniu do rankingu z 2014 r. poprawę zaobserwowano w 5 obszarach (wydatki budżetowe, wolność podatkowa, polityka monetarna, wolność handlu oraz poziom percepcji korupcji), w jednym (wolność biznesowa) zanotowaliśmy pogorszenie, natomiast ocena pozostałych 4 kryteriów (wolność finansowa, ochrona praw własności, rynek pracy, wolność inwestycyjna) pozostała bez zmian.

¹¹⁷ W Polsce w badaniu w 2014 r. (tzw. II komponent) wzięło udział 200 przedstawicieli top managementu. W opracowaniu wyników uwzględniono również częściowo również dane uzyskane w ankiecie z 2013 r. (tzw. I komponent).

Najwyżej został oceniony stopień wolności handlu (88,0), wolności podatkowej (82,1), polityki monetarnej (81,3) oraz polityki fiskalnej i inwestycyjnej (w obu przypadkach 70,0). Z kolei wolność gospodarczą w Polsce w największym stopniu ogranicza, wg autorów raportu, polityka budżetowa (47,1).

Tabela 33. Ranking wolności gospodarczej

	W. Brytania	Niemcy	Francja	Hiszpania	Litwa	Czechy	Włochy	Słowacja	Polska
Ranking 2014	14	18	70	49	21	26	86	57	50
Ranking 2015	13	16	73	49	15	24	80	50	42

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie Index of Economic Freedom 2014, 2015

- **Światowy Rocznik Konkurencyjności 2015 - International Institute for Management Development (IMD)**

Najnowszy raport IMD „World Competitiveness Yearbook” ocenia konkurencyjność 61 państw, w oparciu o ponad 300 kryteriów szczegółowych. Czynniki brane pod uwagę w tej ocenie są m.in. wyniki gospodarcze (wzrost gospodarczy, wyniki w HZ, zatrudnienie, poziom cen itp.), finanse publiczne, polityka fiskalna, jakość ustawodawstwa biznesowego, efektywność przedsiębiorstw (m.in. produktywność, finanse przedsiębiorstw, zarządzanie, innowacyjność), infrastruktura (m.in. infrastruktura techniczna, technologiczna, naukowa, zdrowotna, edukacyjna). W aktualnym zestawieniu najbardziej konkurencyjnych gospodarek Polska zajęła **33.** miejsce (poprawa o 3 pozycje), wyprzedzając 11 krajów UE¹¹⁸.

Tabela 34. Ranking IMD

	W. Brytania	Niemcy	Francja	Hiszpania	Litwa	Czechy	Włochy	Słowacja	Polska
Ranking 2014	16	6	27	39	34	33	46	45	36
Ranking 2015	19	10	32	37	28	29	38	46	33

Źródło: Opracowanie DSA MG na podstawie The World Competitiveness Scoreboard 2015

¹¹⁸ Spośród krajów UE-28 w rankingu nie uwzględniono Malty i Luksemburga.

ANEKS I TABELE STATYSTYCZNE – DANE DOT. PRZEDSIĘBIORSTW

Tabela 35. Podmioty gospodarki narodowej według przewidywanej liczby pracujących oraz wybranych sekcji PKD

Wyszczególnienie a – 31.12.2014 b – dynamika (2013=100)		razem	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
ogółem	a	4 119 671	3 938 654	146 926	29 610	3706	775
	b	101,2	101,2	101,0	99,9	99,2	100,0
górnictwo i wydobywanie	a	4 661	4 068	426	122	32	13
	b	106,0	106,6	103,6	97,6	103,2	108,3
przetwórstwo przemysłowe	a	371 755	336 542	27 036	6 703	1264	210
	b	101,3	101,4	100,6	99,4	99,1	99,1
wytwarzanie, zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	a	8 210	7 542	379	213	48	28
	b	105,0	105,5	102,4	96,4	94,1	96,6
budownictwo	a	479 680	462 143	15 426	1 936	150	25
	b	100,4	100,3	101,6	98,4	99,3	104,2
handel, naprawa pojazdów samochodowych	a	1 070 699	1 039 367	27 812	3 131	329	60
	b	99,6	99,6	101,1	98,6	97,9	100,0
transport i gospodarka magazynowa	a	253 191	247 518	4 712	760	163	38
	b	100,1	100,1	102,0	98,8	99,4	100,0
zakwaterowanie i gastronomia	a	128 418	122 987	5 096	293	36	6
	b	101,5	101,4	102,3	100,7	97,3	100,0
informacja i komunikacja	a	123 906	120 709	2 733	385	60	19
	b	105,9	106,0	102,9	102,1	100,0	105,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	a	128 544	126 484	1 512	444	70	34
	b	98,1	98,0	103,3	100,2	98,6	100,0
obsługa rynku nieruchomości	a	224 683	221 033	2 924	653	69	4
	b	103,0	103,0	102,0	102,0	101,5	80,0
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	a	387 134	380 358	5 909	720	125	22
	b	104,2	104,2	103,0	101,1	100,0	100,0
administrowanie i działalność wspierająca	a	116 979	112 486	3 444	804	195	50
	b	105,9	105,9	106,7	104,0	100,5	104,2
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	a	27 065	20 621	3 398	2 603	375	68
	b	100,1	100,1	100,1	99,9	100,5	100,0
edukacja	a	145 999	111 851	27 440	6 565	86	57
	b	101,2	101,5	100,1	100,8	96,6	101,8
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	a	219 211	210 512	6 474	1 656	466	103
	b	103,4	103,6	100,8	99,7	99,1	99,0
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	a	72 833	69 179	3 022	599	28	5
	b	102,2	102,3	100,7	100,3	100,0	100,0
pozostała działalność usługowa	a	266 698	261 285	4 473	796	120	24
	b	105,9	106,0	101,3	101,3	97,6	100,0

Źródło: Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2014 r., GUS, Warszawa 2015.

Tabela 36. Dane finansowe przedsiębiorstw wg sektora własności

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>przychody z całokształtu działalności (mld zł)</i>							
sektory razem	2 300,9	2 322,6	2 451,6	2 791,3	2 898,8	2 916,6	2 995,7
sektor publiczny	309,2	296,2	294,4	311,6	310,5	290,0	275,2
sektor prywatny	1 991,7	2 026,4	2 157,2	2 479,6	2 588,3	2 626,6	2 720,5
<i>koszty całokształtu działalności (mld zł)</i>							
sektory razem	2 201,8	2 206,5	2 319,6	2 650,3	2 770,1	2 782,6	2 859,6
sektor publiczny	298,3	282,5	272,0	283,6	290,6	271,5	257,6
sektor prywatny	1 903,5	1 924,1	2 047,7	2 366,8	2 479,4	2 511,1	2 602,0
<i>wynik finansowy brutto (mld zł)</i>							
sektory razem	99,1	116,1	131,8	141,0	128,9	134,1	136,3
sektor publiczny	10,8	13,7	22,4	28,1	19,9	18,5	17,6
sektor prywatny	88,3	102,4	109,4	112,9	109,0	115,6	118,7
<i>wynik finansowy netto (mld zł)</i>							
sektory razem	78,5	95,8	109,9	116,6	107,4	114,8	115,0
sektor publiczny	7,9	10,4	18,7	23,4	16,2	15,6	13,7
sektor prywatny	70,6	85,4	91,2	93,2	91,2	99,2	101,3
<i>stopa zysku brutto (%)</i>							
sektory razem	4,3	5,0	5,4	5,1	4,4	4,6	4,5
sektor publiczny	3,5	4,6	7,6	9,0	6,4	6,4	6,4
sektor prywatny	4,4	5,1	5,1	4,6	4,2	4,4	4,4
<i>stopa zysku netto (%)</i>							
sektory razem	3,4	4,1	4,5	4,2	3,7	3,9	3,8
sektor publiczny	2,6	3,5	6,4	7,5	5,2	5,4	5,0
sektor prywatny	3,5	4,2	4,2	3,8	3,5	3,8	3,7
<i>stopa rentowności aktywów (%)</i>							
sektory razem	4,2	5,0	5,3	5,1	4,5	4,6	4,4
sektor publiczny	1,9	2,3	3,9	4,7	3,1	3,1	2,6
sektor prywatny	4,9	5,8	5,7	5,2	4,9	5,0	4,8
<i>udział jednostek rentownych (%)</i>							
sektory razem	77,7	77,0	77,8	77,4	76,1	77,7	79,5
sektor publiczny	69,8	70,4	70,3	68,7	69,7	72,4	71,4
sektor prywatny	78,1	77,3	78,2	77,9	76,4	78,0	79,9

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 37. Przychody i wynik finansowy netto na 1 przedsiębiorstwo i na 1 pracującego

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>przychody z całokształtu działalności na 1 przedsiębiorstwo (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	48 449,1	45 915,1	50 197,2	55 517,7	56 343,3	56 876,5	57 215,9
10-49	12 364,3	11 269,5	12 531,7	14 016,9	14 148,3	14 334,3	14 541,7
50-249	44 544,5	42 502,4	44 237,1	50 260,1	50 578,1	51 941,6	53 480,0
pow. 249	404 018,1	428 423,4	456 992,1	516 682,4	535 510,4	536 111,7	529 055,2
<i>wynik finansowy netto na 1 przedsiębiorstwo (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	1 654,1	1 894,0	2 251,1	2 319,7	2 087,6	2 238,0	2 195,9
10-49	513,4	470,9	588,2	254,0	632,0	542,1	579,0
50-249	1 395,9	1 493,6	1 518,7	1 564,8	1 499,0	1 796,0	2 086,6
pow. 249	13 516,1	18 941,7	22 452,2	27 586,8	20 458,2	22 465,6	19 935,6
<i>przychody z całokształtu działalności na 1 pracującego (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	461,6	474,5	498,6	565,2	589,7	588,9	589,4
10-49	498,2	476,9	519,6	589,6	608,8	619,7	627,5
50-249	433,6	430,7	433,9	493,9	509,3	513,2	518,7
pow. 249	467,1	499,6	529,3	597,5	628,5	620,6	614,7
<i>wynik finansowy netto na 1 pracującego (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	15,8	19,6	22,4	23,6	21,9	23,2	22,6
10-49	20,7	19,9	24,4	10,7	27,2	23,4	24,9
50-249	13,6	15,1	14,9	15,4	15,1	17,7	20,2
pow. 249	15,6	22,1	26,0	31,9	24,0	26,0	23,2

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 38. Dane finansowe przedsiębiorstw wg liczby pracujących

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>przychody z całokształtu działalności (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	2 300,9	2 322,6	2 451,6	2 791,3	2 898,8	2 916,6	2 995,7
10–49	366,9	360,3	388,6	457,3	474,5	483,8	509,5
50–249	652,5	662,0	652,3	731,2	747,6	747,3	750,9
pow. 249	1281,5	1 300,3	1 410,7	1 602,7	1 676,7	1 685,5	1 735,3
<i>koszty całokształtu działalności (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	2 201,8	2 206,5	2 319,6	2 650,3	2 770,1	2 782,6	2 859,6
10–49	348,3	342,3	366,9	446,0	449,6	462,7	486,0
50–249	626,9	633,6	624,9	703,6	721,0	716,9	716,8
pow. 249	1 226,7	1 230,6	1 327,8	1 500,8	1 599,4	1 603,0	1 656,8
<i>wynik finansowy brutto (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	99,2	116,1	131,8	141,0	128,9	134,1	136,3
10–49	18,6	18,0	21,7	11,4	24,9	21,1	23,6
50–249	25,6	28,5	27,1	27,6	26,6	30,4	34,2
pow. 249	54,9	69,6	83,0	102,0	77,3	82,6	78,6
<i>wynik finansowy netto (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	78,6	95,8	109,9	116,6	107,4	114,8	115,0
10–49	15,2	15,1	18,2	8,3	21,2	18,3	20,3
50–249	20,4	23,3	22,4	22,8	22,2	25,8	29,3
pow. 249	42,9	57,5	69,3	85,6	64,1	70,6	65,4
<i>stopa zysku brutto (%)</i>							
pow. 9 pracujących	4,31	5,00	5,37	5,05	4,45	4,60	4,55
10–49	5,07	5,00	5,58	2,49	5,25	4,37	4,62
50–249	3,93	4,30	4,16	3,77	3,56	4,07	4,55
pow. 249	4,29	5,35	5,88	6,37	4,61	4,90	4,53
<i>stopa zysku netto (%)</i>							
pow. 9 pracujących	3,41	4,13	4,48	4,18	3,71	3,93	3,84
10–49	4,15	4,18	4,69	1,81	4,47	3,78	3,98
50–249	3,13	3,51	3,43	3,11	2,96	3,46	3,90
pow. 249	3,35	4,42	4,91	5,34	3,82	4,19	3,77
<i>stopa rentowności aktywów (%)</i>							
pow. 9 pracujących	4,23	5,00	5,30	5,11	4,53	4,62	4,36
10–49	5,65	5,43	5,93	2,40	5,82	5,05	4,94
50–249	4,41	4,70	4,56	4,24	3,93	4,29	4,76
pow. 249	3,81	5,03	5,42	6,12	4,44	4,66	4,06
<i>udział jednostek rentownych (%)</i>							
pow. 9 pracujących	77,7	77,0	77,8	77,4	76,1	77,7	79,5
10–49	78,2	76,7	77,3	77,1	75,7	76,7	78,5
50–249	76,9	76,8	77,8	77,8	76,2	78,9	81,3
pow. 249	76,3	80,6	81,7	79,6	79,9	83,2	83,1

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 39. Zadłużenie przedsiębiorstw

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>zobowiązania krótkoterminowe (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	533,2	522,4	571,0	644,1	639,2	662,4	672,2
10–49	87,4	82,6	97,0	118,0	110,5	109,4	119,7
50–249	140,5	148,3	151,3	172,1	172,6	178,6	179,2
pow. 249	305,3	291,5	322,7	354,0	356,1	374,4	373,3
<i>zobowiązania długoterminowe (mld zł)</i>							
pow. 9 pracujących	237,5	248,4	263,1	317,0	325,5	346,6	414,9
10–49	44,5	43,0	47,8	58,9	59,8	54,8	70,0
50–249	59,6	63,7	70,6	75,1	83,0	91,7	96,6
pow. 249	133,5	141,8	144,8	182,9	182,7	200,2	248,4
<i>zobowiązania długoterminowe na 1 przedsiębiorstwo (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	5 001,8	4 910,7	5 387,2	6 304,4	6 326,1	6 759,2	7 925,2
10–49	1 499,0	1 344,9	1 540,6	1 806,0	1 781,7	1 622,6	1 997,3
50–249	4 067,8	4 086,7	4 785,3	5 164,2	5 615,6	6 371,5	6 879,1
pow. 249	42 079,9	46 705,4	46 899,3	58 967,0	58 354,6	63 670,6	75 725,3
<i>zobowiązania długoterminowe na 1 pracującego (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	47,7	50,7	53,5	64,2	66,2	70,0	81,6
10–49	60,4	56,9	63,9	76,0	76,7	70,1	86,2
50–249	39,6	41,4	46,9	50,7	56,5	62,9	66,7
pow. 249	48,6	54,5	54,3	68,2	68,5	73,7	88,0

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 40. Współczynniki charakteryzujące zadłużenie podmiotów

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>współczynnik długu (zobowiązania/aktywa)</i>							
pow. 9 pracujących	0,41	0,40	0,40	0,42	0,41	0,41	0,41
10–49	0,49	0,45	0,47	0,51	0,47	0,45	0,46
50–249	0,43	0,43	0,45	0,46	0,45	0,45	0,45
pow. 249	0,39	0,38	0,37	0,38	0,37	0,38	0,39
<i>zobowiązania/kapitał własny</i>							
pow. 9 pracujących	0,81	0,77	0,78	0,85	0,80	0,79	0,82
10–49	1,03	0,89	0,99	1,20	0,98	0,92	0,96
50–249	0,83	0,83	0,93	0,97	0,95	0,92	0,93
pow. 249	0,75	0,72	0,68	0,73	0,71	0,72	0,75
<i>zobowiązania długoterminowe/kapitał własny</i>							
pow. 9 pracujących	0,25	0,25	0,25	0,28	0,27	0,27	0,31
10–49	0,35	0,31	0,33	0,40	0,34	0,31	0,35
50–249	0,25	0,25	0,30	0,30	0,31	0,31	0,32
pow. 249	0,23	0,24	0,21	0,25	0,24	0,25	0,30
<i>zobowiązania długoterminowe/przychody ze sprzedaży produktów i usług podstawowych</i>							
pow. 9 pracujących	0,18	0,19	0,19	0,20	0,20	0,22	0,25
10–49	0,33	0,33	0,33	0,35	0,34	0,31	0,36
50–249	0,19	0,19	0,21	0,20	0,21	0,23	0,24
pow. 249	0,16	0,17	0,16	0,18	0,18	0,19	0,23

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 41. Wskaźniki płynności finansowej

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>wskaźnik płynności</i>							
pow. 9 pracujących	1,40	1,47	1,49	1,48	1,48	1,45	1,52
10–49	1,48	1,56	1,59	1,49	1,66	1,62	1,66
50–249	1,49	1,52	1,53	1,48	1,52	1,51	1,53
pow. 249	1,34	1,42	1,45	1,47	1,40	1,37	1,46
<i>wskaźnik podwyższonej płynności finansowej</i>							
pow. 9 pracujących	0,98	1,05	1,08	1,05	1,03	1,02	1,08
10–49	1,02	1,10	1,16	1,09	1,20	1,16	1,19
50–249	1,03	1,06	1,07	1,03	1,05	1,05	1,07
pow. 249	0,94	1,03	1,06	1,05	0,97	0,97	1,04
<i>wskaźnik wysokiej płynności finansowej</i>							
pow. 9 pracujących	0,35	0,40	0,42	0,40	0,38	0,38	0,42
10–49	0,35	0,40	0,46	0,42	0,49	0,44	0,46
50–249	0,34	0,36	0,36	0,33	0,35	0,37	0,39
pow. 249	0,35	0,41	0,43	0,42	0,36	0,36	0,41

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 42. Wskaźniki działalności eksportowej

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>udział sprzedaży eksportowej w przychodach netto (%)</i>							
pow. 9 pracujących	17,0	16,0	18,0	18,0	19,0	20,0	20,0
10–49	7,0	7,0	8,0	8,0	8,0	9,0	10,0
50–249	12,0	12,0	13,0	13,0	15,0	16,0	16,0
pow. 249	22,0	21,0	22,0	24,0	24,0	25,0	25,0
<i>dynamika przychodów z całokształtu działalności (%)</i>							
pow. 9 pracujących	111,3	100,9	105,6	113,8	103,8	100,6	102,7
10–49	112,6	98,2	107,8	117,7	103,7	101,2	105,3
50–249	110,8	101,5	98,5	112,1	102,2	99,9	100,5
pow. 249	111,2	101,5	108,5	113,6	104,6	100,5	102,9
<i>dynamika sprzedaży eksportowej (%)</i>							
pow. 9 pracujących	101,9	101,6	111,6	118,6	107,2	106,2	104,7
10–49	108,4	96,6	109,1	126,8	103,3	118,3	106,2
50–249	104,2	106,8	105,8	115,1	116,9	107,5	101,5
pow. 249	101,0	100,7	113,2	119,0	107,3	105,2	105,4

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 43. Aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 pracowników

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>wartość nakładów inwestycyjnych (mld zł)¹</i>							
pow. 9 pracujących	133,1	118,7	113,9	127,5	124,7	129,1	146,1
0–49	17,3	15,2	15,3	17,1	15,3	14,6	15,9
50–249	29,6	26,0	25,3	28,7	27,1	30,0	31,2
pow. 249	86,1	77,6	73,3	81,7	82,3	84,6	99,0
<i>wartość nakładów inwestycyjnych na 1 przedsiębiorstwo (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	2 801,8	2 347,4	2 332,7	2 535,1	2 424,0	2 517,9	2 789,5
10–49	583,7	476,1	494,1	522,8	455,3	431,4	452,7
50–249	2 021,5	1 667,0	1 717,8	1 970,4	1 835,5	2 084,4	2 222,8
pow. 249	27 152,6	25 552,6	23 736,9	26 348,4	26 288,9	26 899,3	30 177,3
<i>wartość nakładów inwestycyjnych na 1 pracującego (tys. zł)</i>							
pow. 9 pracujących	26,7	24,3	23,2	25,8	25,4	26,1	28,7
10–49	23,5	20,1	20,5	22,0	19,6	18,6	19,5
50–249	19,7	16,9	16,8	19,4	18,5	20,6	21,6
pow. 249	31,4	29,8	27,5	30,5	30,9	31,1	35,1
<i>relacja nakładów inwestycyjnych do przychodów ze sprzedaży produktów i usług podstawowych (%)</i>							
pow. 9 pracujących	10,36	9,26	8,34	8,19	7,7	8,0	8,8
10–49	12,86	11,58	10,64	10,20	8,7	8,1	8,2
50–249	9,44	7,88	7,56	7,73	6,9	7,6	7,7
pow. 249	10,30	9,45	8,27	8,02	7,9	8,2	9,3
<i>udział nakładów inwestycyjnych w nadwyżce finansowej</i>							
pow. 9 pracujących	0,78	0,62	0,55	0,57	0,56	0,56	0,62
10–49	0,69	0,61	0,54	0,85	0,44	0,47	0,46
50–249	0,72	0,57	0,57	0,61	0,56	0,58	0,56
pow. 249	0,82	0,65	0,55	0,52	0,59	0,57	0,68
<i>udział nakładów inwestycyjnych w amortyzacji</i>							
pow. 9 pracujących	1,91	1,62	1,50	1,58	1,45	1,46	1,57
10–49	2,87	2,36	2,18	2,24	1,86	1,73	1,72
50–249	2,03	1,61	1,56	1,67	1,48	1,59	1,60
pow. 249	1,76	1,53	1,39	1,46	1,38	1,39	1,54

Źródło: MG na bazie GUS F-01.

Tabela 44. Liczba podmiotów zatrudniających powyżej 9 pracowników i liczba pracujących w nich osób

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>liczba badanych podmiotów gospodarczych</i>							
pow. 9 pracujących	47 491	50 585	48 839	50 277	51 449	51 280	52 358
10–49	29 671	31 974	31 007	32 627	33 536	33 748	35 037
50–249	14 648	15 576	14 745	14 548	14 782	14 388	14 041
pow. 249	3 172	3 035	3 087	3 102	3 131	3 144	3 280
<i>liczba pracujących</i>							
pow. 9 pracujących	4 985 053	4 895 073	4 916 471	4 938 733	4 915 414	4 952 889	5 082 495
10–49	736 428	755 646	747 761	775 680	779 367	780 683	811 971
50–249	1 504 949	1 537 021	1 503 426	1 480 406	1 468 112	1 456 350	1 447 572
pow. 249	2 743 676	2 602 406	2 665 284	2 682 647	2 667 935	2 715 856	2 822 952
<i>liczba pracujących na 1 przedsiębiorstwo</i>							
pow. 9 pracujących	105,0	96,8	100,6	98,2	95,5	96,6	97,1
10–49	24,8	23,6	24,1	23,8	23,2	23,1	23,2
50–249	102,7	98,7	101,9	101,8	99,3	101,2	103,1
pow. 249	865,0	857,5	863,4	864,8	852,1	863,8	860,7

Źródło: GUS F-01.

Tabela 45. Liczba aktywnych przedsiębiorstw w latach 2008–2013 (w tys.)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	1 788 336	1 673 527	1 726 663	1 784 603	1 794 943	1 771 460
pon. 10 pracujących	1 714 789	1 604 417	1 655 064	1 710 598	1 719 187	1 693 785
10–49	54 262	50 189	52 591	54 999	57 071	59 128
50–249	16 078	15 808	15 841	15 817	15 484	15 329
pow. 249	3 207	3 113	3 167	3 189	3 201	3 218

Źródło: GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r. (i wcześniejsze).

Tabela 46. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach w latach 2008–2013 (w zł)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	2 987	3 139	3 300	3 481	3 628	3 761
pon. 10 pracujących	1 729	1 879	2 006	2 059	2 172	2 210
10–49	bd.	bd.	bd.	bd.	b.d.	b.d.
50–249	3 107	3 242	3 363	3 568	3 706	3 850
pow. 249	3 699	3 850	4 012	4 255	4 430	4 563

Źródło: GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r. (i wcześniejsze).

Tabela 47. Przychody, koszty, dochody oraz nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (wartości nominalne)

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przychody ogółem w mld zł	ogółem	3 088	3 079	3 297	3 666	3 763	3 793
	pon. 10 pracujących	662	699	719	761	762	780
	10–49	449	417	449	520	555	562
	50–249	692	657	689	769	767	765
	pow. 249	1 284	1 306	1 439	1 616	1 679	1 686
Koszty ogółem w mld zł	ogółem	2 896	2 872	3 046	3 425	3 542	3 550
	pon. 10 pracujących	577	614	618	665	674	681
	10–49	420	393	420	501	523	531
	50–249	663	625	649	738	736	730
	pow. 249	1 235	1 239	1 358	1 521	1 607	1 608
Zysk brutto w mld zł	ogółem	bd	256	291	298	275	294
	pon. 10 pracujących	bd	105	121	114	106	118
	10–49	bd	30	34	36	39	41
	50–249	bd	39	46	41	40	43
	pow. 249	bd	81	89	107	90	93
Nakłady inwestycyjne w mld zł	ogółem	157	143	141	161	154	162
	pon. 10 pracujących	20	22	25	28	24	26
	10–49	18	16	17	19	17	18
	50–249	33	31	29	34	33	34
	pow. 249	86	75	70	80	80	83

Źródło: GUS: Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2013 r. (i wcześniejsze). W stosunku do danych prezentowanych w poprzednich tabelach (pochodzących z modułu Polgos na bazie GUS-F01) prezentowane powyżej dane (zbiorowość podmiotów niefinansowych) nie obejmują sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) oraz K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa), za to uwzględniają sekcję P (Edukacja), z wyłączeniem szkolnictwa wyższego..

ANEKS II WDRAŻANIE SMALL BUSINESS ACT W POLSCE W 2014 R.

I. Wdrażanie obszarów priorytetowych SBA na szczeblu centralnym.

Jednym z priorytetów polskiej polityki gospodarczej jest zapewnienie optymalnych możliwości funkcjonowania, rozwoju oraz konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Głównym dokumentem strategicznym na poziomie wspólnotowym, określającym ramy kształtowania polityki dla MŚP jest Komunikat „Think Small First. A Small Business Act for Europe” COM(2008) 394. Opiera się on na osiągnięciach polityki KE i państw członkowskich, tworzy nowe ramy polityki, integrujące istniejące instrumenty polityki przedsiębiorstw oraz nowoczesnej polityki w zakresie MŚP.

Dokument SBA określa m.in. zasady oraz środki wsparcia MŚP na każdym etapie ich cyklu życia w ramach 10 obszarów priorytetowych, które powinny zostać objęte interwencją:

1. stworzenie warunków, w których przedsiębiorcy mogą dobrze prosperować, a przedsiębiorczość jest nagradzana (patrz niżej - obszar priorytetowy I)
2. zagwarantowanie, by uczciwi przedsiębiorcy, których przedsiębiorstwo zostało postawione w stan upadłości, dostali szybko drugą szansę (patrz niżej - obszar priorytetowy II);
3. przygotowywanie regulacji zgodnie z zasadą „MŚP przede wszystkim” (patrz niżej - obszar priorytetowy III);
4. zapewnienie odpowiedniej reakcji organów administracji publicznej na potrzeby MŚP (patrz niżej - obszar priorytetowy IV);
5. dostosowanie instrumentów realizowanych polityk do potrzeb MŚP: ułatwienie MŚP udziału w zamówieniach publicznych oraz wykorzystanie możliwości pomocy państwa dla MŚP (patrz niżej - obszar priorytetowy V);
6. ułatwianie MŚP dostępu do finansowania i rozwijanie otoczenia prawnego i biznesowego w zakresie realizacji terminowych płatności w transakcjach handlowych (patrz niżej - obszar priorytetowy VI);
7. wspieranie MŚP w lepszym korzystaniu z możliwości oferowanych przez Wspólny Rynek (patrz niżej - obszar priorytetowy VII);
8. wspieranie podnoszenia kwalifikacji w MŚP i wszelkich form innowacji (patrz niżej - obszar priorytetowy VIII);
9. umożliwienie MŚP przekształcania wyzwań związanych z ochroną środowiska na nowe możliwości rozwoju (patrz niżej - obszar priorytetowy IX);
10. zachęcanie i wspieranie MŚP w czerpaniu korzyści z dostępu do rynków (patrz niżej - obszar priorytetowy X).

Program SBA tworzy nowe ramy polityki przedsiębiorczości, integrujące istniejące instrumenty wsparcia, koncentrując się w szczególności na kreowaniu nowoczesnej polityki wobec MŚP. Jednym z kluczowych warunków skutecznej implementacji założeń SBA, jest systematyczne monitorowanie prowadzonych działań, według określonej metodologii gromadzenia informacji. W celu określenia efektywności oraz stopnia wdrażania działań w poszczególnych obszarach priorytetowych SBA w Polsce zebrano informacje dotyczące realizowanych, jak również zaplanowanych do wdrożenia inicjatyw z zakresu SBA. **Informacje przedstawione w poniższym rozdziale uwzględniają działania zainicjowane i realizowane w poszczególnych obszarach SBA w okresie lipiec 2014 r. – czerwiec 2015 r.** Należy podkreślić, iż poza działaniami przedstawionymi poniżej w Polsce funkcjonowały równocześnie systemy wsparcia / działania zainicjowane i w latach poprzednich.

Materiał sprawozdawczy z realizacji SBA na poziomie krajowym ma na celu określenie efektywności oraz stopnia wdrażania działań w poszczególnych obszarach priorytetowych SBA.

I Obszar priorytetowy SBA – Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość jest istotnym czynnikiem życia społeczno-gospodarczego, dlatego tak ważne jest tworzenie dobrych warunków dla przedsiębiorców, m. in. poprzez promowanie zainteresowania przedsiębiorczością. Mając na celu poprawę wizerunku przedsiębiorców i promocję przedsiębiorczości w społeczeństwie polskim, w danym okresie sprawozdawczym wprowadzono m. in. zmiany w przepisach prawa podatkowego mające wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości:

Podatki dochodowe

1) Na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. **o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U poz. 1328 i 1478):

- a) Z dniem 3 listopada 2014 r. weszły w życie przepisy wprowadzające do **ustawy o PIT i ustawy o CIT** rozwiązanie polegające na odroczeniu opodatkowania dochodu z tytułu wniesienia przez m.in. uczelnie wyższe, instytuty badawcze, a także osoby fizyczne (twórcy innowacyjni) do spółki wkładu niepieniężnego w postaci własności intelektualnej (np. patentu, praw autorskich, know-how) na okres 5 lat od dnia objęcia w ten sposób udziałów (akcji).
- b) 1 stycznia 2015 r. weszły w życie przepisy zmieniające **ustawę o CIT** w zakresie zaliczania do kosztów uzyskania przychodów odsetek od pożyczek uzyskanych od podmiotów powiązanych (przepisów o niedostatecznej kapitalizacji), w tym m.in. poprzez zastąpienie dotychczasowego współczynnika zadłużenia do kapitału zakładowego współczynnikiem zadłużenia do kapitałów własnych podatnika. Jednocześnie do ustawy o CIT wprowadzono nową, alternatywną w stosunku do istniejących regulacji w zakresie niedostatecznej kapitalizacji, metodę zaliczania do kosztów uzyskania przychodów odsetek od otrzymanych przez podatnika pożyczek, przy czym pozostawiono podatnikom prawo wyboru metody ograniczającej wysokość odsetek zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów.
- c) 1 stycznia 2015 r. do ustawy o PIT i ustawy o CIT wprowadzono przepisy dotyczące tzw. **kontrolowanej spółki zagranicznej** (ang. Controlled Foreign Company) dopuszczające opodatkowanie dochodu polskiego rezydenta podatkowego uzyskanego z działalności kontrolowanej przez niego zagranicznej spółki. Celem tych przepisów jest przeciwdziałanie zjawisku unikania opodatkowania w Polsce poprzez tworzenie spółek zależnych w państwach (terytoriach) nieopodatkowujących określonych kategorii przychodów bądź stosujących szczególnie preferencyjne zasady opodatkowania takich przychodów.
- d) 1 stycznia 2015 r. dokonano zmiany przepisów ustawy o CIT oraz ustawy o PIT dotyczących **cen transferowych** poprzez wprowadzenie regulacji umożliwiającej dokonanie korekty podatku dochodowego podatnika wynikającego z transakcji krajowej, w przypadku kiedy uzyskany w następstwie tej transakcji przez podatnika dochód został w części lub w całości przypisany innemu podmiotowi krajowemu powiązanemu z podatnikiem.
- e) 1 stycznia 2015 r. **wyłączono grupy producentów rolnych i ich związków oraz grupy producentów owoców i warzyw z możliwości dokonywania szacowania dochodu przez organy podatkowe** na podstawie art. 11 ustawy o CIT oraz art. 25 ustawy o PIT. Wyłączenie dotyczy możliwości oszacowywania dochodu z odpłatnego zbycia na rzecz grupy producentów rolnych produktów wyprodukowanych w gospodarstwach członków takiej grupy. W tym zakresie podatnicy są zwolnieni z obowiązku sporządzania dokumentacji podatkowej w zakresie cen transferowych dotyczącej takich transakcji, co znajduje uzasadnienie w specyficznym charakterze działalności tych grup oraz ich członków, w szczególności pod kątem celów, dla których są tworzone takie grupy, określonych w ustawie o grupach producentów rolnych.

- f) 4 stycznia 2015 r. weszły w życie przepisy **regulujące zasady stosowania certyfikatów rezydencji**, które nie zawierają okresu ważności (zawierają jedynie datę ich wydania) poprzez wprowadzenie 12-miesięcznego okresu ich ważności.

2) Na podstawie ustawy z dnia 7 listopada 2014 r. **o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 1662) – tzw. IV ustawy deregulacyjnej**, z dniem 1 stycznia 2015 r. w ustawie o PIT i ustawie o CIT zostały wprowadzone następujące zmiany:

- a) Zastąpiono obecny system ustalania przychodu z tytułu użytkowania przez pracowników pojazdu służbowego do celów prywatnych systemem ryczałtowym, polegającym na określeniu wartości tego świadczenia w wysokości: 250 zł miesięcznie dla samochodów o pojemności silnika do 1600 cm³ albo 400 zł miesięcznie dla samochodów o pojemności silnika powyżej 1600 cm³ (ustawa o PIT).
- b) Zwolniono z podatku dochodowego wartości świadczenia otrzymanego przez pracownika z tytułu dowozu do zakładu pracy organizowanego przez pracodawcę autobusem w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym (ustawa o PIT).
- c) Wprowadzono dla przedsiębiorców uproszczenia w rozliczeniach podatkowych, w przypadku gdy przyjmowanie zaliczek rejestrowane jest za pośrednictwem kasy rejestrującej – umożliwiono podatnikom wybór formy rozliczania wpłat na poczet dostawy towarów i usług, które zostaną zrealizowane w okresach późniejszych (dotychczas takie wpłaty na dzień ich otrzymania nie były przychodem). Po zmianach podatnicy mogą zdecydować, że wpłaty takie zostaną zakwalifikowane do przychodów podatkowych (ustawa o CIT i ustawa o PIT).

3) Rada Ministrów 26 maja 2015 r. przyjęła **projekt ustawy dokonujący zmian w ustawach o: podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych**. Projekt zakłada wprowadzenie regulacji dotyczących zaliczania do kosztów uzyskania przychodów kosztów poniesionych na utworzenie żłobka (klubu dziecięcego lub przedszkola zakładowego), w tej części, która nie została podatnikowi zwrócona (sfinansowana) w jakiegokolwiek formie.

Ponadto do kosztów uzyskania przychodów będą zaliczane limitowane wydatki w kwocie nieprzekraczającej 400 zł miesięcznie na jedno dziecko, ponoszone przez podatnika na prowadzenie przyzakładowego żłobka (klubu dziecięcego) lub 200 zł w przypadku przedszkola, oraz na dopłaty w powyższej wysokości dla dzieci pracowników uczęszczających do innej placówki, w części dotyczącej kosztów ponoszonych przez pracowników i niesfinansowanych z innych źródeł (np. z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych - ZFŚS).

Koszty poniesione na utworzenie i prowadzenie zakładowej placówki będą zaliczane do kosztów uzyskania przychodów z uwzględnieniem ogólnych regulacji odnoszących się do takich kosztów, tj. zasad amortyzacji oraz wyłączenia określonych kosztów z kosztów podatkowych.

Zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych zostaną również świadczenia, które nie są sfinansowane z ZFŚS, otrzymane przez pracownika od pracodawcy z tytułu objęcia opieką dziennego opiekuna dzieci pracowników lub uczęszczania dzieci pracowników do żłobka (klubu dziecięcego) – w kwocie 400 zł lub przedszkola – w kwocie 200 zł. To samo będzie dotyczyć świadczeń otrzymanych z ZFŚS związanych z pobytem dzieci osób uprawnionych do tych świadczeń w przedszkolach. Obecnie zwolnieniem są objęte świadczenia związane z pobytem dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych.

Na posiedzeniu Sejmu 11 czerwca 2015 r. odbyło się pierwsze czytanie projektu, który został skierowany do Komisji Finansów Publicznych. Projektowane rozwiązania mają wejść w życie 1 stycznia 2016 r.

Podatek od towarów i usług

Ustawą z dnia 7 listopada 2014 r. **o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 1662)** dokonano nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług poprzez wprowadzenie ułatwienia w postaci rozliczenia podatku VAT z tytułu importu towarów bezpośrednio w deklaracji podatkowej dla

podatników posiadających status upoważnionego podmiotu gospodarczego (AEO), dokonujących importu towarów, działających we własnym imieniu i na własną rzecz lub w imieniu i na rzecz których jest składane zgłoszenie celne przez przedstawiciela bezpośredniego w rozumieniu przepisów celnych. Ułatwienie to umożliwia rozliczanie podatku VAT z tytułu całego importu towarów dokonywanego przez podatników AEO bezpośrednio w deklaracji podatkowej bez konieczności płacenia podatku do urzędu celnego, jeżeli importer spełni określone przepisami warunki. Zmiana ta weszła w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

Ponadto, ustawą z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy *o podatku od towarów i usług oraz ustawy Ordynacja podatkowa* (Dz. U. poz. 1171), w związku z implementacją art. 5 dyrektywy Rady 2008/8/WE z dnia 12 lutego 2008 r. zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w odniesieniu do miejsca świadczenia usług (Dz.Urz. UE L 44 z 20.02.2008, str. 11) w odniesieniu do miejsca świadczenia usług telekomunikacyjnych, nadawczych i elektronicznych, świadczonych na rzecz ostatecznych konsumentów (niepodatników) zlokalizowanych w Unii Europejskiej, wprowadzona została szczególna procedura upraszczająca system rozliczania podatku VAT (tzw. system *mini one stop shop* - MOSS, czyli mały punkt kompleksowej obsługi). Procedura MOSS znacząco zmniejsza obciążenia administracyjne związane z koniecznością rejestracji, składania deklaracji i wpłacania podatku w każdym państwie członkowskim, w którym jest ostateczny konsument. Zmiana ta weszła w 1 stycznia 2015 r.

Podatki lokalne

Stosownie do dyspozycji zawartej w ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2014 r. poz. 849, z późn. zm.), rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 2015 r. w sprawie warunków udzielania zwolnień z podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych, stanowiących regionalną pomoc inwestycyjną, pomoc na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną oraz pomoc na infrastrukturę lokalną (Dz. U. poz.174), określono nowy program pomocowy w formie zwolnień z podatku od nieruchomości i podatku od środków transportowych. Rozporządzenie weszło w życie 17 lutego 2015 r.

Ustawą z dnia 7 lutego 2014 r. *o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 312), zniesiono z dniem 1 stycznia 2015 r. wymóg uzyskania zaświadczenia potwierdzającego brak obowiązku uiszczenia podatku od towarów i usług z tytułu przywozu nabywanych na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pojazdów, które mają być dopuszczone do ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w konsekwencji obowiązek zapłaty opłaty skarbowej od tego zaświadczenia, przez uchylene ust. 11 w części II załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* (Dz. U. z 2015 r. poz. 783).

Podatek akcyzowy

20 września 2014 r. weszła w życie nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 stycznia 2013 r. *w sprawie oznaczania wyrobów akcyzowych znakami akcyzy* (Dz. U. z 2015 r. poz.129). W ramach działań na rzecz unowocześnienia i ułatwienia nanoszenia znaków akcyzy na puszki, wprowadzono nowy wzór znaków akcyzy w postaci samoprzylepnych banderol na puszki zawierające wyroby spirytusowe i winiarskie. Samoprzylepne banderole na puszki zostały wprowadzone jako alternatywny sposób oznaczania wyrobów spirytusowych i winiarskich w puszkach bez konieczności składania wniosku o wskazanie sposobu nanoszenia banderol na nietypowe opakowania jednostkowe wyrobów akcyzowych. Podmioty, które oznaczają wyroby akcyzowe w puszkach samoprzylepnymi banderolami nie muszą składać wniosku do właściwego naczelnika urzędu celnego o wskazanie sposobu nanoszenia banderol na nietypowe opakowania jednostkowe wyrobów akcyzowych, co

zaoszczędza czas oraz koszty przekazania ww. wniosku.

9 grudnia 2014 r. weszła w życie nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 lutego 2009 r. w sprawie wzoru dokumentów potwierdzających zapłatę akcyzy na terytorium kraju od samochodu osobowego nabytego wewnątrzwspólnotowo lub brak obowiązku zapłaty tej akcyzy (Dz. U. nr 32, poz. 248, z późn. zm.). W następstwie zmian dokonanych w akcie wykonawczym uruchomiono funkcjonalność systemu ZEFIR, dzięki której potwierdzenie zapłaty akcyzy od samochodu osobowego nabywanego wewnątrzwspólnotowo może być pozyskane z dedykowanej strony internetowej (elektroniczne potwierdzenie zapłaty akcyzy od samochodu osobowego nabytego wewnątrzwspólnotowo). W rezultacie podmioty nie muszą występować do naczelnika urzędu celnego o wydanie potwierdzenia, lecz mogą same wydrukować taki dokument ze strony. Dokument po wydrukowaniu stanowi podstawę do rejestracji pojazdu zgodnie z przepisami o ruchu drogowym.

7 listopada 2014 r. Sejm RP uchwalił ustawę o ułatwieniu prowadzenia działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 1662), która min. wprowadziła zmiany do ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2014 r., poz. 752 z późn. zm.). Przedmiotowa ustawa weszła w życie 1 stycznia 2015 r. i dokonała uproszczeń w obrocie olejem opałowym oraz wprowadziła instytucję tzw. Wiążącej Informacji Akcyzowej. Wprowadzenie Wiążącej Informacji Akcyzowej (WIA) na wzór istniejącej w prawie celnym Wiążącej Informacji Taryfowej (WIT) umożliwia podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w zakresie wyrobów akcyzowych i samochodów osobowych, uzyskanie na ich wnioski od właściwego organu podatkowego wiążące organy podatkowe informacji w zakresie klasyfikacji taryfowej albo rodzaju wyrobu akcyzowego. Instytucja ta zapewni przedsiębiorcom większą pewność w obrocie gospodarczym w zakresie ewentualnej konieczności opodatkowania danego wyrobu akcyzowego lub samochodu osobowego podatkiem akcyzowym, a także ułatwi podmiotom gospodarczym posiadającym WIA relacje z organami podatkowymi. W odniesieniu do regulacji z zakresu obrotu olejem opałowym nowelizacja wprowadziła poniższe zmiany.

- a) Umożliwiono wszystkim podmiotom zajmującym się obrotem paliwami opałowymi zastąpienie dotychczasowych oświadczeń dotyczących przeznaczenia paliw opałowych oświadczeniami składanymi w okresowej umowie zawartej między sprzedawcą, a nabywcą.
- b) Zredukowano zakres danych wymaganych do umieszczenia w miesięcznych zestawieniach oświadczeń nabywców oleju opałowego do celów grzewczych, składanych przez sprzedawców olejów opałowych właściwym naczelnikom urzędów celnych.
- c) Stosowanie wobec paliw opałowych wyższej stawki akcyzy właściwej dla niektórych paliw silnikowych będzie możliwe dopiero wówczas, gdy niespełnione zostały warunki dotyczące oświadczeń o przeznaczeniu nabywanych paliw do celów opałowych i jednocześnie w wyniku postępowania podatkowego, kontrolnego lub kontroli podatkowej ustalono, że paliwa te nie zostały użyte do celów opałowych lub nie ustalono nabywcy tych wyrobów. Pozwoli to na indywidualne zbadanie każdej sprawy i odstąpienie od stosowania stawki właściwej dla paliw napędowych w sytuacji, w której podmiot uchybił wprowadzić przepisom dotyczącym oświadczeń, ale paliwo zostało użyte zgodnie z przeznaczeniem tj. do celów opałowych.
- d) Odstąpiono od stosowania stawki tzw. „sankcyjnej” w sytuacji złożenia po terminie lub niezłożenia wcale przez podatnika właściwemu naczelnikowi urzędu celnego miesięcznego zestawienia oświadczeń o przeznaczeniu oleju opałowego do celów opałowych.

8 stycznia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 18), która nowelizując ustawę o podatku akcyzowym wprowadziła zwolnienie od akcyzy samochodów osobowych stanowiących specjalistyczne środki transportu sanitarnego przeznaczone do działalności leczniczej, jeżeli spełniają cechy techniczne i jakościowe określone w Polskich Normach przenoszących europejskie normy zharmonizowane, tj. ambulanse ratunkowe (typ B) i ruchome jednostki intensywnej opieki medycznej (typ C). Zwolnienie z podatku akcyzowego ww. specjalistycznych środków transportu sanitarnego pozwala na ograniczenie obciążeń

finansowych podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia zdrowotne, jak również spełnia oczekiwania społeczne w tym zakresie.

Poniżej przedstawiono pozostałe działania realizujące obszar priorytetowy I SBA.

Ministerstwo Finansów, dostrzegając problem zbyt wysokich obciążeń finansowych biur usług płatniczych (tzw. okienka kasowe) z tytułu wpłat na pokrycie kosztów nadzoru wnoszonych przez te podmioty, skierowało 29 maja 2015 r. do uzgodnień zewnętrznych oraz konsultacji społecznych projekt rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów *w sprawie wpłat na pokrycie kosztów nadzoru nad biurami usług płatniczych*.

Głównym celem wspomnianego projektu rozporządzenia jest obniżenie stawki, przy użyciu której obliczana jest wysokość wpłat biur usług płatniczych na pokrycie kosztów nadzoru, z poziomu 0,025% do poziomu 0,003% wartości wykonanych w danym roku transakcji płatniczych.

Warto dodać, że 11 grudnia 2014 r. weszło w życie rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów *w sprawie wpłat na pokrycie kosztów nadzoru nad instytucjami płatniczymi oraz opłat za niektóre czynności Komisji Nadzoru Finansowego* z dnia 8 grudnia 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1776), które dwukrotnie obniżyło wysokość wpłat pobieranych na pokrycie kosztów nadzoru Komisji Nadzoru Finansowego od krajowych instytucji płatniczych świadczących wyłącznie usługę przekazu pieniężnego.

Ponadto 9 lipca 2015 r. Sejm RP przyjął **ustawę o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw** (druk sejmowy nr 3462), która przewiduje m.in. zmianę § 1 art. 60 Ordynacji podatkowej umożliwiającą zapłatę podatku za pomocą karty płatniczej w urzędzie skarbowym. Aktualnie ustawa oczekuje w Sejmie na rozpatrzenie poprawek Senatu.

Ministerstwo Finansów udzieliło wsparcia poselskiej inicjatywie, która zakończyła się uchwaleniem przez Sejm ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych, ustalającej maksymalne poziomy opłaty interchange na poziomie 0,2 proc. wartości transakcji dla kart debetowych oraz 0,3 proc. dla kart kredytowych oraz innych niż karty debetowe i kredytowe. Interchange to główny składnik opłaty, jaką punkty handlowo-usługowe przekazują za pośrednictwem agentów rozliczeniowych do banków w związku z akceptacją kart płatniczych. Obniżka podstawowego składnika opłaty z tytułu przyjmowania płatności kartami płatniczymi powinna stanowić zachętę do rozpoczęcia akceptacji kart przez punkty handlowo-usługowe, które dotychczas nie oferowały takiej formy płatności klientom. Jednocześnie dla tych punktów, które taką opcję już oferują, spadną koszty obsługi transakcji bezgotówkowych.

Ważną inicjatywą w zakresie promowania przedsiębiorczości jest **Fundusz pożyczkowy dla kobiet** realizowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. W danym okresie sprawozdawczym prowadzono prace nad procedurami wdrożeniowymi, ogłoszono nabór i rozpoczęto przyjmowanie wniosków o udzielenie pożyczki.

Należy jednak zwrócić uwagę, że ze względu na możliwy do sfinansowania katalog wydatków, nieobejmujący m.in. towarów (w rozumieniu rachunkowym), a także grupę odbiorców (kobiety zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą) istnieje ryzyko niewielkiego zainteresowania ubieganiem się o pomoc (zmiana w tym zakresie wymaga nowelizacji rozporządzenia). Ponadto ograniczony obszar realizacji przedsięwzięć do powiatów z najwyższą stopą bezrobocia rejestrowanego w wybranych województwach ogranicza dostęp do źródła finansowania w formie pożyczki szerszej grupie kobiet zainteresowanych skorzystaniem z instrumentu. Pilotażowy charakter instrumentu daje możliwość wprowadzenia zmian skutecznie usprawniających proces udzielania wsparcia. Kwestia zmian zakresu terytorialnego instrumentu była przedmiotem licznych zgłoszeń kierowanych do PARP w

trakcie zarówno bezpośrednich rozmów z przedsiębiorczyniami, różnego rodzaju spotkań promujących instrument oraz drogą telefoniczną i elektroniczną¹¹⁹.

Ważnym działaniem w zakresie przedmiotowego obszaru jest także **pilotażowy Program "Pierwszy biznes - Wsparcie w starcie"**. Celem Programu jest rozwój przedsiębiorczości dzięki nisko oprocentowanym pożyczkom na start biznesu. Chodzi o wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu warunków dla powstania nowych miejsc pracy, poprzez udzielanie na warunkach preferencyjnych pożyczek przeznaczonych na podjęcie działalności gospodarczej oraz pożyczek na utworzenie stanowisk pracy dla osób bezrobotnych. Pilotaż Programu realizowany jest od grudnia 2013 r. na terenie trzech województw: mazowieckiego, świętokrzyskiego oraz małopolskiego. Z Programu mogą skorzystać absolwenci szkół wyższych, którzy w ciągu 24 miesięcy od dostania dyplomu nie znaleźli pracy, absolwenci szkół średnich w okresie 48 miesięcy od dnia ukończenia szkoły lub uzyskania tytułu zawodowego i studenci ostatnich roczników uczelni wyższych. Program „Pierwszy biznes – Wsparcie w starcie” stanowi odpowiedź na problem bezrobocia wśród młodych osób. Wsparcie dla najaktywniejszych, przedsiębiorczych studentów i absolwentów jest działaniem mającym również na celu powstrzymanie ich przed ewentualną emigracją poza Polskę. Program jest realizowany ze środków pochodzących z przychodów ze sprzedaży należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów, o których mowa w art. 56 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, w wysokości 21,5 mln zł. Maksymalna wysokość pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, jaką można otrzymać w ramach Programu wynosi 20-krotność wysokości przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu złożenia wniosku o udzielenie pożyczki, zaś pożyczki na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosi 6-krotność wysokości przeciętnego wynagrodzenia, obowiązującego w dniu złożenia wniosku o udzielenie pożyczki na utworzenie miejsca pracy. Pożyczki oprocentowane są na preferencyjnych warunkach - 0,25 stopy redyskonta weksli NBP, a ich spłata może być rozłożona nawet do 7 lat.

Nowelizacja ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o **promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** uregulowała nowy instrument rynku pracy, jakim jest pożyczka na podjęcie działalności gospodarczej oraz na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego, w tym bezrobotnego skierowanego przez powiatowy urząd pracy zgodnie z **Programem „Pierwszy biznes - Wsparcie w starcie II”**. W ramach II etapu, od 17 listopada 2014 r., rozszerzono zasięg na cały kraj oraz rozszerzono katalog osób uprawnionych do ubiegania się o wsparcie - nie będą to już tylko absolwenci szkół i studenci, ale także osoby bezrobotne. Program polega na wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu warunków dla powstania nowych miejsc pracy poprzez udzielanie na warunkach preferencyjnych pożyczek przeznaczonych na podjęcie działalności gospodarczej oraz pożyczek na utworzenie stanowisk pracy dla bezrobotnych, w tym bezrobotnych skierowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz świadczenie usług doradczych i szkoleniowych skierowanych do osób, którym udzielono pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej. Przedsiębiorcy natomiast mogą ubiegać się o pożyczkę na tworzenie nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych. Do dyspozycji Programu „Pierwszy biznes - Wsparcie w starcie II” zostały postawione środki Funduszu Pracy w wysokości 120 mln zł.

II Obszar priorytetowy SBA – Druga szansa

22 lipca 2014 r. uchwałą Rady Ministrów został zatwierdzony program rozwoju **Polityka Nowej Szansy** (PNS). Głównym celem dokumentu jest przeciwdziałanie upadłości i ułatwianie ponownego rozpoczęcia działalności osobom doświadczonym porażką biznesową. Cel ten jest realizowany poprzez następujące działania kierunkowe:

1. Zapobieganie sytuacjom kryzysowym przedsiębiorstw (systemy wczesnego ostrzegania),

¹¹⁹ PARP w celu zwiększenia potencjału wydatkowania środków Funduszu pożyczkowego dla kobiet planuje podjąć działania ukierunkowane na rozszerzenie zakresu terytorialnego instrumentu na teren całej Polski.

2. Ograniczanie ryzyka likwidacji przedsiębiorstw (pozasądowe i sądowe formy naprawy i restrukturyzacji),
3. Sprawne przeprowadzenie likwidacji przedsiębiorstw (sądowe formy restrukturyzacji i likwidacji),
4. Wsparcie ponownego podejmowania działalności gospodarczej – tzw. nowy start.

PNS prezentuje działania programowe, instytucjonalne, organizacyjne oraz legislacyjne, określa harmonogram ich realizacji oraz wskazuje instytucje odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych działań właściwych dla każdego z działań kierunkowych.

W zakresie ograniczania ryzyka upadłości przedsiębiorstw, działania będą dotyczyły przede wszystkim poprawy dostępu do finansowania dla MŚP, korzystających z możliwości naprawy lub restrukturyzacji działalności. W tym celu rozpoczęto prace nad zgłoszeniem do KE programu pomocowego na ratowanie i restrukturyzację dla podmiotów z sektora MŚP. Notyfikowanie programu pomocowego wynika bezpośrednio z zapisów Polityki Nowej Szansy. Podstawy prawne do jego opracowania znajdują się w rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej w celu ratowania lub restrukturyzacji przedsiębiorców oraz w **ustawie Prawo restrukturyzacyjne**, która została uchwalona 15 maja 2015 roku i wchodzi w życie 1 stycznia 2016 roku. Nowa ustawa w sposób kompleksowy reguluje cztery typy postępowań restrukturyzacyjnych (postępowanie w przedmiocie zatwierdzenia układu, przyspieszone postępowanie układowe, postępowanie układowe, postępowanie sanacyjne), umożliwiając podjęcie efektywnej próby ratowania przedsiębiorcy, w sposób adekwatny do skali danego przedsiębiorstwa i stwierdzonych trudności.

Jednocześnie, aby w optymalny sposób wykorzystać dotychczasowe doświadczenia, zachowana zostaje zasadnicza część obowiązującej ustawy - *Prawo upadłościowe i naprawcze* (przyjęto zmianę nazwy tej ustawy na *Prawo upadłościowe*) dotycząca upadłości likwidacyjnej, uzupełniona o liczne, usprawniające ją, modyfikacje. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje zmiana definicji niewypłacalności uwzględniająca w większym stopniu czynniki ekonomiczne, umożliwienie ogłoszenia upadłości z zatwierdzeniem przygotowanego przez dłużnika sposobu likwidacji majątku oraz częściowe zniesienie uprzywilejowania wierzytelności publicznoprawnych.

Ponadto, nowe przepisy przewidują m.in.:

- szersze zastosowanie nowych możliwości technicznych – stworzenie platformy internetowej przeznaczonej dla procedur restrukturyzacyjnych i likwidacyjnych,
- odformalizowanie postępowań,
- zwiększenie uprawnień aktywnych wierzycieli.

Należy nadmienić, iż w zakresie przedmiotowego obszaru potencjalne trudności techniczne mogą być związane z wdrażaniem systemów teleinformatycznych wspierających rozwiązanie prawne, co odnosi się w szczególności do Prawa restrukturyzacyjnego przewidującego wdrożenie z dniem 1 lutego 2018 roku Centralnego Rejestru Restrukturyzacji i Upadłości.

III Obszar priorytetowy SBA – Najpierw myśl na małą skalę

Jednym z najbardziej uciążliwych ograniczeń sygnalizowanych przez podmioty z sektora MŚP są obciążenia administracyjne, które w porównaniu z dużymi przedsiębiorstwami dla MŚP są nieproporcjonalnie wysokie. Nadmierna biurokracja oraz wysokie koszty prowadzenia działalności, są częstym wyzwaniem dla MŚP. Jedną z inicjatyw mającą na celu rozwiązywanie rzeczywistych problemów społeczno-gospodarczych, w tym zmniejszenie kosztów wykonywania działalności gospodarczej oraz podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki.

W ramach optymalizacji procedur administracyjnych i redukcji obciążeń administracyjnych podjęto działania legislacyjne polegające na wdrożeniu przepisów dyrektywy rachunkowej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zwana dalej „dyrektywą 2013/34/UE” polegające na:

- Wprowadzeniu uproszczeń w rachunkowości dla jednostek mikro¹²⁰.

Uproszczenia dla jednostek mikro obejmują możliwość sporządzania znacznie skróconego sprawozdania finansowego (wykazanie podstawowych informacji w bilansie oraz rachunku zysków i strat, zwolnienie z obowiązku sporządzania zestawienia zmian w kapitale własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych), zwolnienie ze sporządzania sprawozdania z działalności, niestosowanie wartości godziwej oraz skorygowanej ceny nabycia do wyceny aktywów i pasywów.

Szacuje się, iż z proponowanych przez ustawę uproszczeń będzie mogło skorzystać ponad 34 tys. jednostek, co w rezultacie będzie mogło prowadzić do redukcji kosztów związanych ze sporządzaniem sprawozdania finansowego rzędu 17 mln zł. Ustawa weszła w życie 5 września 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1100) i ma zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy kończący się po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. już za rok obrotowy 2014).

- Wprowadzeniu uproszczeń w rachunkowości dla jednostek małych¹²¹,

Uproszczenia dla jednostek małych będą obejmowały możliwość sporządzania uproszczonego bilansu, uproszczonego rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej z ograniczoną ilością ujawnień, bez zestawienia zmian w kapitale własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych, a także zwolnienie ze sporządzania sprawozdania z działalności, pod warunkiem, że niektóre informacje zostaną przez jednostki małe ujawnione w informacji dodatkowej. Dodatkowo wprowadzone zostaną uproszczenia dla szerszego kręgu jednostek w zakresie ewidencji leasingu, zwolnienia z ustalania podatku odroczonego oraz stosowania przepisów dotyczących instrumentów finansowych. Szacuje się, że z zaproponowanych zmian będzie mogło skorzystać ponad 40 tys. jednostek, co w rezultacie może obniżyć koszty związane ze sporządzeniem sprawozdania finansowego rzędu 61 mln zł.

Warto zwrócić uwagę, że rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2014 r. zmieniającym **rozporządzenie w sprawie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych** (Dz. U. z dnia 27 listopada 2014 r., poz. 1660), od 1 stycznia 2015 r. wprowadzono następujące ułatwienia w zakresie kontroli niektórych wyrobów akcyzowych:

- zlikwidowano obowiązek informowania przez podmioty produkujące wyroby winiarskie naczelnika urzędu celnego o czynnościach związanych z kupażem, dosładzaniem i doprawianiem wyrobów winiarskich (producenci ww. wyrobów zostali zwolnieni z informowania naczelnika urzędu celnego o dacie i planowanej godzinie rozpoczęcia procesów dot. kupażu, dosładzania i doprawiania),
- uproszczono obowiązek ewidencyjny dla podmiotów produkujących piwo w księdze kontroli przychodu i rozchodu piwa (nastąpiło ograniczenie ilości danych, ewidencjonowanych w tej księdze).

Należy podkreślić, że wyżej wymienione przepisy nie są dedykowane wyłącznie małym przedsiębiorcom, ale mogą oni je stosować, co może wpłynąć korzystnie na rozwój ich działalności gospodarczej.

¹²⁰ Określonych w art. 3 ust. 1a i 1b ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz. U. 2014 poz. 1100)

¹²¹ Określonych w art. 3 ust. 1c i 1d ustawy z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (podpisana przez Prezydenta RP 12 sierpnia 2015 r.)

IV Obszar priorytetowy SBA - Elastyczna administracja

Nowoczesne i elastyczne organy administracji publicznej mogą w istotnym stopniu przyczynić się do rozwoju podmiotów z sektora MŚP. Znaczny potencjał w tym zakresie mają w szczególności rozwiązania e-administracji.

Jednym z nowych rozwiązań wprowadzonych w okresie sprawozdawczym jest umożliwienie całościowej **dwustronnej komunikacji z Urzędem Patentowym**, w tym dokonywania zgłoszeń dotyczących uzyskiwania praw wyłącznych na wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, oznaczenia geograficzne oraz topografie układów scalonych, w formie elektronicznej za pośrednictwem **Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP)**. Na ePUAP przeniesiono usługi online umożliwiające elektroniczne załatwianie spraw z zastosowaniem kwalifikowanego podpisu elektronicznego lub profilu zaufanego.

Kolejnym, bardzo rozbudowanym projektem, było wdrożenie dla klientów szeregu aplikacji zintegrowanych z systemami dziedzinowymi Urzędu, zastępujących dotychczasowe serwisy na **Internetowym Portalu Usługowym Urzędu Patentowego RP (IPU)**. Należy do nich m.in. nowa wyszukiwarka przedmiotów chronionych, która zastąpiła przestarzałą aplikację „Bazy danych UPRP”, która funkcjonowała od 2003 roku. Celem wdrożenia było stworzenie elastycznego rozwiązania do wyszukiwania w wielu bazach danych, połączonych z innymi serwisami Urzędu.

W okresie sprawozdawczym Urząd Patentowy RP uruchomił również **nowoczesne Centrum informacji nt. ochrony własności przemysłowej**, którego celem jest pełna i profesjonalna obsługa interesantów, zarówno tych, którzy prowadzą postępowanie przed Urzędem, jak też planujących dokonanie zgłoszenia.

Ważnym działaniem w zakresie przedmiotowego obszaru jest także ustawa z dnia 26 czerwca 2014 r. o **zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. z 2014, poz. 1161), która weszła w życie 1 grudnia 2014 roku. Wprowadza ona zmiany w kierunku usprawnienia zasady jednego okienka w odniesieniu do spółek z o.o. Nadanie NIP podmiotom wpisanym do KRS następuje automatycznie, bezpośrednio po zamieszczeniu w Centralnym Rejestrze Podmiotów - Krajowej Ewidencji Podatników za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych przekazanych z Krajowego Rejestru Sądowego. Potwierdzeniem nadania NIP dla podmiotów wpisanych do KRS lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej jest ujawnienie tego numeru w Krajowym Rejestrze Sądowym lub w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Wejście w życie ww. przepisów spowodowało zatem ograniczenie liczby procedur obciążających podmioty występujące w obrocie prawnym, związanych z rozpoczynaniem działalności gospodarczej z 4 procedur (zgłoszenie do Krajowego Rejestru Sądowego, Głównego Urzędu Statystycznego, Naczelnika Urzędu Skarbowego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) do 2 procedur (zgłoszenie do KRS i zgłoszenie uzupełniające do Naczelnika US). Odtąd dane podane przez przedsiębiorcę na składanym do urzędu skarbowego formularzu NIP, inne niż wymagane do zgłoszenia do KRS, są automatycznie przekazywane przez administrację podatkową w formie elektronicznej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Głównego Urzędu Statystycznego, bez konieczności udziału w tym przedsiębiorcy i jego dodatkowego kontaktu z ZUS i GUS.

Od początku 2015 r. administracja podatkowa udostępniła przedsiębiorcom usługę zbiorczego przesyłania e-Deklaracji za pośrednictwem tzw. Uniwersalnej Bramki Dokumentów (UBD). UBD pozwala wysyłać przedsiębiorcom występującym w roli płatnika podatku dochodowego od osób fizycznych pakiety deklaracji elektronicznych PIT-11, PIT, PIT-R, PIT-40. Jednorazowo w ramach jednej transakcji płatnik może wysłać do 20.000 dokumentów i podpisać je jako paczkę jednym podpisem

elektronicznym. Oznacza to znaczną oszczędność czasu i kosztów, zwłaszcza dla płatników zatrudniających dużą liczbę pracowników.

W konsekwencji wejścia w życie nowelizacji ustawy z dnia 10 stycznia 2014 r. o *zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2014 r., poz. 183), która m. in. znowelizowała ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Ordynacja podatkowa*, w sierpniu 2014 r. administracja podatkowa udostępniła podatnikom, w tym będącym przedsiębiorcami, usługę korzystania z portalu podatkowego.

Portal podatkowy to nowy – intuicyjny, funkcjonalny i łatwy w obsłudze system teleinformatyczny administracji podatkowej, wspierający podatników w prawidłowym wypełnianiu obowiązków podatkowych. Został on zaprojektowany i dostosowany do potrzeb wszystkich użytkowników. Część ogólnodostępna portalu zawiera informacje dotyczące poszczególnych podatków oraz umożliwia składanie deklaracji podatkowych drogą elektroniczną – częścią portalu jest system e-Deklaracje (strona www.e-deklaracje.gov.pl). Oferuje też wiadomości dotyczące poszczególnych podatków, kalendarz z ważnymi terminami, kalkulatory oraz wyszukiwarki (podatników VAT UE, SIP, OPP, adresów izb i urzędów).

1 stycznia 2015 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przesyłania deklaracji i podań oraz rodzajów podpisu elektronicznego, którymi powinny być opatrzone (Dz. U. z 2014 r., poz. 1971). W konsekwencji wejścia w życie ww. rozporządzenia, rozszerzeniu uległ katalog deklaracji podatkowych, które mogą być składane drogą elektroniczną przez osoby fizyczne, w szczególności występujące w roli płatnika podatku dochodowego od osób fizycznych, w tym prowadzące działalność gospodarczą, bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Dodatkowo, od 1 lipca 2015 r. administracja podatkowa uruchomiła dla przedsiębiorców cyfrową usługę weryfikacji kontrahentów w zakresie ich rejestracji, jako czynnych podatników podatku od towarów i usług. „Usługa sprawdzenia statusu podmiotu w podatku VAT” jest w trybie on-line na portalu podatkowym. Usługa umożliwia sprawdzenie statusu rejestracji podmiotu w podatku od towarów i usług według stanu na dzień poprzedzający zapytanie. Udostępnione przez usługę informacje będzie można utrwalić w postaci wydruku.

W okresie sprawozdawczym Służba Celna kontynuowała działania w zakresie realizacji **Projektu „Wdrożenie modelu centralizacji zadań z zakresu finansów i księgowości izb celnych”**, zgodnie z którym przygotowywana jest centralizacja zadań z zakresu rozliczania dochodów budżetu państwa i wykonywania zadań wierzyciela. Centralizacja przedmiotowych zadań związana jest z wyznaczeniem dyrektora tylko jednej izby celnej (Dyrektora Izby Celnej w Krakowie) do rozliczania należności celnych, podatkowych i innych należności, których pobór należy do właściwości organów Służby Celnej. Centralizacja obejmie również wyznaczenie dyrektora tylko jednej izby celnej (Dyrektora Izby Celnej w Szczecinie) do realizacji zadań wierzyciela.

Celem centralizacji jest podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie rozliczeń dochodów budżetu państwa i wykonywania zadań wierzyciela, obniżenie kosztów w tych obszarach, uproszczenie oraz zwiększenie efektywności działań po stronie przedsiębiorców i podatników, a także podniesienie jakości wykonywanych zadań przez Służbę Celną poprzez ujednolicenie i standaryzację procesów obsługowych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą podlegającą kontroli Służby Celnej.

Ustawa o *zmianie ustawy o Służbie Celnej, ustawy o urzędach i izbach skarbowych oraz niektórych innych ustaw* weszła w życie 1 kwietnia 2015 r. Jednocześnie procedowane jest rozporządzenie Ministra Finansów zmieniające rozporządzenie z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie **wyznaczenia organu Służby Celnej właściwego do wykonywania niektórych zadań Służby Celnej oraz określenia terytorialnego zasięgu jego działania**.

Należy także podkreślić, że ustawą z dnia 25 lipca 2014 r. **o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy – Ordynacja podatkowa** (Dz. U. poz. 1171) w odniesieniu do miejsca świadczenia usług telekomunikacyjnych, nadawczych i elektronicznych, świadczonych na rzecz ostatecznych konsumentów (niepodatników) zlokalizowanych w Unii Europejskiej, 1 stycznia 2015 r. wprowadzona została szczególna procedura upraszczająca system rozliczania podatku VAT (tzw. system *mini one stop shop* - MOSS, czyli mały punkt kompleksowej obsługi).

Procedura MOSS znacząco zmniejsza obciążenia administracyjne związane z koniecznością rejestracji, składania deklaracji i wpłacania podatku w każdym państwie członkowskim, w którym jest ostateczny konsument.

Ponadto, należy wspomnieć o ustawie z dnia 10 lipca 2015 r. **o administracji podatkowej** (Dz.U. poz. 1269). Wprowadza ona system obsługi i wsparcia podatnika, którego celem jest pomoc administracji podatkowej w realizacji obowiązków podatkowych w konkretnej sytuacji podatnika. Ma to spowodować wzrost samodzielnego, prawidłowego i dobrowolnego poziomu wypełniania obowiązków podatkowych. Zakłada się, że rezultatem powyższego będzie redukcja liczby błędów popełnianych przez podatników, budowa poczucia bezpieczeństwa u podatników poprzez zwiększenie ich świadomości prawnopodatkowej. Wdrożenie systemu będzie realizowane poprzez usprawnienie istniejących rozwiązań lub wdrożenie nowych, w trzech obszarach:

1. informacja podatkowa (zarządzanie wiedzą podatkową);
2. standardy pracy administracji podatkowej w świadczeniu usług podatnikom;
3. wsparcie podatnika w indywidualnej sprawie.

Zapisy uchwalonej ustawy przyczynią się do zwiększenia zaufania do administracji podatkowej i budowy przyjaznego wizerunku administracji podatkowej, co w przyszłości powinno skutkować większą skłonnością podatników do prawidłowej realizacji obowiązków podatkowych. Stąd też obsługa i wsparcie dedykowane przedsiębiorcom będzie realizowane w szczególności przez:

1. zapewnienie jednolitej i powszechnie dostępnej informacji podatkowej oraz podejmowanie działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym,
2. centrum obsługi,
3. asystenta podatnika.

V Obszar priorytetowy SBA – Pomoc państwa i zamówienia publiczne

MŚP napotykają często na przeszkody w dostępie do zamówień publicznych, mając na uwadze poszerzenie dostępu do informacji w przedmiotowym zakresie w 2014 r. zakończono ostatni etap budowy **elektronicznej Platformy Katalogi**, która umożliwi przedsiębiorcom oferowanie za jej pośrednictwem swoich produktów. Cały projekt „**Elektroniczna Platforma Katalogów Produktów – eKatalogi**”¹²² realizowany jest przez Urząd Zamówień Publicznych. W 2014 roku została utworzona grupa pilotażowa, po rozpoczęciu fazy pilotażowej platforma została przekazana do testowania grupie. Narzędzie „eKatalogi” (<https://www.ekatalogi.uzp.gov.pl/ecat/um/default#/>) skierowane jest przede wszystkim do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, a jego celem jest uzyskanie wymiernych korzyści finansowych wynikających z bezpłatnego dostępu do klientów jakimi są instytucje administracji publicznej, braku kosztów udziału w procedurach zamówień publicznych oraz z możliwością zwiększenia zysków firmy. eKatalogi umożliwią zamawiającym i wykonawcom przeprowadzenie elektronicznej procedury zakupu produktów poniżej progu stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych¹²³.

¹²² Projekt realizowany w ramach 7 osi priorytetowej Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – Społeczeństwo Informacyjne – Budowa Elektronicznej Administracji

¹²³ Zamówień nieprzekraczających progu 30 000 euro dla zamawiających klasycznych lub 414 000 euro dla zamawiających sektorowych

Platforma obejmuje funkcje i narzędzia do zarządzania produktami umieszczonymi przez wykonawców w elektronicznych katalogach produktów oraz pozwalające na składanie zamówień przez zamawiających. Z punktu widzenia wykonawcy eKatalogi umożliwiają oferowanie wyspecyfikowanych produktów poprzez zamieszczenie kart produktów o jednolitej formie dla danej grupy asortymentowej. Narzędzie wyposażone zostało w system umożliwiający wystawienie referencji po zakończeniu procesu zakupowego.

Korzystanie z platformy nie będzie wiązać się z koniecznością ponoszenia opłat. System oparty jest na podpisie elektronicznym i dostępny jest również z poziomu urządzeń mobilnych typu tablet/smartfon. System opracowany został w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej.

Ponadto w czerwcu i listopadzie 2014 Urząd Zamówień Publicznych zorganizował dwie konferencje inaugurujące projekt. W grudniu przeprowadzono pierwsze szkolenia pozwalające zamawiającym i wykonawcom zapoznać się z możliwościami i działaniem Platformy. W styczniu 2015 r. Urząd Zamówień Publicznych przeprowadził pierwszy nabór ofert do eKatalogów, a w czerwcu 2015 drugi nabór. Oba nabory dotyczyły kategorii „Meble biurowe” oraz „Artykuły biurowe”.

Należy dodać, że w 2014 r. Urząd Zamówień Publicznych rozpoczął prace zmierzające do **realizacji Planu Informatyzacji Zamówień Publicznych w Polsce**. Działania zainicjowane przez Urząd w ramach Planu Informatyzacji zmierzają do stworzenia podstaw prawnych oraz organizacyjnych pozwalających na przeprowadzenie w pełni elektronicznego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Realizowane przez UZP prace uwzględniają obowiązki nałożone na państwa członkowskie UE w nowych dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady z lutego 2014 r. dotyczących zamówień publicznych.

Kontynuowana jest działalność zespołu zadaniowego powołanego przez Prezesa UZP w celu zapewnienia prawidłowego wykonywania zadań niezbędnych do realizacji Projektu „e-Zamówienia - elektroniczne zamówienia publiczne”, w ramach którego zbudowana zostanie platforma e-Zamówienia umożliwiająca przeprowadzenie za pomocą środków elektronicznych procesu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Zapewniona zostanie w pełni elektroniczna komunikacja i wymiana informacji na wszystkich etapach postępowania.

Zakres Projektu obejmuje elektroniczną procesów postępowania o udzielenie zamówienia publicznego od przygotowania i publikacji ogłoszenia o zamówieniu lub przesłania zaproszenia do udziału w postępowaniu, poprzez udostępnienie dokumentów przetargowych, składanie i ocenę ofert, wniosków o dopuszczenie do udziału w przetargu do ogłoszenia o udzieleniu zamówienia publicznego lub informacji o unieważnieniu postępowania.

Projekt informatyzacji zamówień publicznych skierowany będzie w szczególności do wykonawców – przedsiębiorców oraz osób fizycznych zainteresowanych udziałem w postępowaniach przetargowych (w tym małych i średnich przedsiębiorstwach) oraz do zamawiających - jednostek organizacyjnych zobowiązanych do udzielania zamówień publicznych zgodnie z procedurami określonymi w przepisach ustawy - Prawo zamówień publicznych. Platforma e-Zamówienia będzie otwarta zarówno na wykonawców krajowych jak i wykonawców pochodzących z krajów Unii Europejskiej oraz państw trzecich, chcących zaoferować swoje dostawy, usługi lub roboty budowlane na rynku polskim.

W związku z planowanym przez Urząd Zamówień Publicznych przystąpieniem do konkursu na dofinansowanie projektu „e-Zamówienia” w ramach Działania 2.1 Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych - Program Operacyjny Polska Cyfrowa miała miejsce publiczna prezentacja założeń

projektu „e-Zamówienia – elektroniczne zamówienia publiczne”¹²⁴ podczas konferencji, która odbyła się 9 kwietnia 2015 r. Konferencja skierowana była do wszystkich zainteresowanych tematyką e-zamówień. Warto, także podkreślić, że Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości rozpoczęła prace nad projektem **Punkt Informacyjny ds. Międzynarodowych Zamówień Publicznych (MZP)**, rekomendowany przez MG i MSZ. Misją Punktu MZP jest wprowadzenie polskich przedsiębiorców na rynek globalnych przetargów publicznych, w tym przetargów realizowanych przez Komisję Europejską i agencje systemu Narodów Zjednoczonych, jak również zamówienia publiczne realizowane w różnych krajach, na różnych kontynentach. Zakres działań Punktu Informacyjnego oparty jest na trzech filarach: informacyjnym, doradczym i networkingowym (pełna odsłona strony internetowej Punktu wkrótce – www.mzp.gov.pl).

MŚPDodatkowo - obowiązująca od 21 listopada 2013 r., ustawa z dnia 11 października 2013 r. o **szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy** (Dz. U. 2013 r., poz. 1291) umożliwiła uruchomienie środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na finansowe wsparcie skierowane na utrzymanie miejsc pracy. Ustawa ta ma na celu przeciwdziałanie pogorszeniu się koniunktury wielu branż gospodarczych, skutkującym obniżeniem zapotrzebowania na wytwarzane produkty i usługi, a co za tym idzie, koniecznością ograniczania przez przedsiębiorców kosztów zatrudnienia pracowników poprzez redukcję zatrudnienia. Celem przeciwdziałania tym niekorzystnym tendencjom na rynkach pracy, opracowano nowe rozwiązania ukierunkowane na utrzymanie poziomu zatrudnienia w zagrożonych przedsiębiorstwach oraz ułatwienie przedsiębiorcom dostosowania się do zmieniających się warunków rynkowych.

Ustawa zawiera rozwiązania polegające na dopłatach do wynagrodzeń pracowników zagrożonych zwolnieniami, zatrudnionych u przedsiębiorców, u których przejściowo pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej, jak również umożliwiające skorzystanie przez przedsiębiorców z dofinansowania z Funduszu Pracy kosztów szkolenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym lub obniżonym wymiarem czasu pracy.

Przewidziana w ustawie pomoc finansowa ma charakter bezzwrotny i jest udzielana na zasadach pomocy *de minimis*.

Ustawa przewiduje następujące tytuły wypłat dla przedsiębiorcy występującego z wnioskiem o przyznanie finansowanych z FGŚP świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy:

1. świadczenie na częściowe zaspokojenie wynagrodzeń pracowniczych za czas przestoju ekonomicznego,
2. świadczenie na częściowe zrekompensowanie wynagrodzenia z tytułu obniżenia wymiaru czasu pracy,
3. środki na opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne pracowników należnych od pracodawcy od wypłaconych świadczeń.

Zgodnie z ustawą przedsiębiorca, który zawarł umowę o wypłatę świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy może ponadto otrzymać, na wniosek i po zawarciu ze starostą powiatu (prezydentem miasta na prawach powiatu) umowy, dofinansowanie z Funduszu Pracy w wysokości 80% kosztów szkolenia podjętego przez pracowników w okresie przestoju lub obniżonego wymiaru czasu pracy (nie więcej jednak niż 300% przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego).

Pracownicy pobierający świadczenia związane z przestojem ekonomicznym lub obniżonym wymiarem czasu pracy objęci są ochroną stosunku pracy zarówno w okresie lub w okresach pobierania świadczeń, jak i w okresie lub okresach przypadających bezpośrednio po pobieraniu wskazanych świadczeń, nie dłużej jednak niż przez łączny okres 3 miesięcy.

¹²⁴ Złożony przez Urząd Zamówień Publicznych wniosek o dofinansowanie projektu e-Zamówienia z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa został uznany w czerwcu 2015 r. za spełniający kryteria oceny formalnej tym samym przechodząc do kolejnego etapu, tj. etapu oceny merytorycznej.

Ponadto należy dodać, że ustawa z dnia 19 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 150) wprowadziła rozwiązania umożliwiające skorzystanie z pomocy określonej w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy przedsiębiorcom dotkniętym czasowym ograniczeniom wwozu produktów na terytoria innych krajów. Wszystkie świadczenia są finansowane ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a przewidziana pomoc jest udzielana zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy *de minimis*. W latach 2015-2016 na pomoc dla przedsiębiorców, którzy ucierpieli w następstwie wystąpienia ograniczenia wwozu towarów na terytoria innych krajów z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przeznaczone zostały środki w wysokości 500 mln zł, z tego – 250 mln zł w roku 2015 oraz 250 mln zł w roku 2016.”

VI Obszar priorytetowy SBA - Dostęp do finansowania

Szczególnie istotnym obszarem w zakresie realizacji Programu SBA jest ułatwianie dostępu do finansowania dla MŚP. Ograniczone możliwości finansowania realizowanych przez MŚP przedsięwzięć często wskazywane jest jako jedna z podstawowych barier dla podmiotów z tego sektora. Jedną z inicjatyw mających na celu ochronę przedsiębiorców przed niekorzystnymi skutkami spowolnienia gospodarczego są działania informacyjne i promocyjne mające na celu m.in. **zwiększenie udziału MŚP w programie ramowym w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) „Horyzont 2020”** (H2020) prowadzone przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej (KPK PB UE) oraz Krajowy Punkt Kontaktowy ds. Instrumentów Finansowych Programów UE (KPK IF PUE). Działania wspierające przedsiębiorczość realizowane przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, w okresie lipiec 2014 – czerwiec 2015 obejmują:

- 1) Promocję i rozpowszechnianie informacji o H2020.
- 2) Organizację wydarzeń dla MŚP – w 2014 r. KPK PB UE współorganizowało łącznie 61 specjalistycznych szkoleń i warsztatów, w tym 24 interaktywne warsztaty obejmujące przygotowanie wniosku. Wszystkie spośród szkoleń zawierały elementy dedykowane MŚP. Wydarzenia skupiły przeszło 5000 uczestników. Ponadto, 8 specjalistycznych szkoleń przeznaczonych było stricte tematyce MŚP i Access to Risk Finance. W I połowie 2015 r. KPK PB UE we współpracy z siecią Enetprise Europe Network zorganizowało 2 Ogólnopolskie Dni Informacyjne a w miesiącach maju i czerwcu 2015 r. oferuje 7 bezpłatnych dedykowanych wydarzeń (warsztatów i seminariów) odbywających się w całej Polsce (Dzień Informacyjny MŚP w Horyzoncie 2020: Instrument MŚP i Fast Track to Innovation, Mali i Średni Przedsiębiorcy w Horyzoncie 2020, Możliwości udziału przedsiębiorstw w Horyzoncie 2020, Nowy Horyzont dla Firm, Nowe horyzonty dla Twojej firmy – Instrument MŚP, Oferta Horyzontu 2020 dla MŚP).
- 3) Organizację webinarium oraz streamingu dla MŚP, mającą na celu zapewnienie szerokiego dotarcia do MŚP w całym kraju z profesjonalną informacją w zakresie Horyzontu 2020 dla MŚP, w tym Instrumentu MŚP, KPK PB UE zdecydowało się na poszerzenie gamy usług o webinaria oraz streaming z ważnych wydarzeń. W najbliższych miesiącach planowaną inicjatywą są regularne webinaria prezentujące ofertę Horyzontu 2020 dla MŚP. Przedstawiciele KPK brali także udział w webinarium organizowanych przez inne podmioty i dedykowanych uczestnictwu MŚP w Horyzoncie 2020 (m.in.: webinarium z PwC, Comarch).
- 4) Konsultacje indywidualne MŚP, w ramach których eksperci KPK PB UE w 2014 r. udzielili łącznie 2701 konsultacji (osobistych, telefonicznych, e-mailowych) w obszarze MŚP i Access to Risk Finance. Stanowiło to 19% ogólnej liczby konsultacji udzielonej przez KPK we wszystkich obszarach Horyzontu 2020.
- 5) W 2014 skonsultowano 19 wniosków składanych przez MŚP.
- 6) W 2014 r. 5 MŚP objętych było działaniami mentoringowymi. Ogólna liczba działań mentoringowych podjętych przez sieć KPK PB UE we wszystkich obszarach Horyzontu 2020

wyniosła 64. Działania przynoszą rezultaty – ich uczestnicy stają się beneficjentami projektów, m.in.: Pixel Legend czy Connect Plus w I Fazie Instrumentu MŚP.

7) Działania systemowe na rzecz MŚP:

- a) Współpraca z siecią Enterprise Europe Network: warsztaty Train-the-Trainer dla ekspertów sieci organizowanymi przez Komisję Europejską w obszarze SME Instrument, cykl wspólnych wydarzeń obu sieci na rzecz oferty usług i podnoszenia kompetencji, szkolenia dla multiplikatorów, ogólnopolskie i regionalne wydarzenia dedykowanych MŚP – Dni Informacyjne; wypracowanie wspólnego modelu usług na rzecz wsparcia i zachęcania MŚP w aplikowaniu do Horyzontu 2020 – wspólne warsztaty i konsultacje przedsiębiorstw i wniosków projektowych.
- b) Współpraca z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości nad wypracowaniem schematu Wsparcie na uzyskanie grantu. Schemat został wdrożony i pozwala na zwrot wydatków dla MŚP związanych z przygotowaniem wniosków projektowych w Horyzoncie 2020.
MŚP przygotowujące wnioski jako koordynatorzy mogą starać się o zwrot do poziomu 75 000 PLN, a jako partnerzy do 35 000 PLN.
- c) Podnoszenie kompetencji Podsieci MŚP działającej w ramach Regionalnych Punktów Kontaktowych oraz ujednolicenie oferty na rzecz zwiększania uczestnictwa MŚP w Horyzoncie 2020 (m.in.: model warsztatów, profesjonalne materiały szkoleniowe), specjalistyczne szkolenia dla członków Podsieci MŚP. W latach 2014-2015 odbyły się 4 dedykowane szkolenia dla Podsieci, których celem było podnoszenie kompetencji konsultantów w zakresie wsparcia oferowanego dla MŚP.
- d) Budowa Platformy na rzecz MŚP obejmująca współpracę z Urzędem Patentowym RP, Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, Ministerstwem Gospodarki, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości.
- e) Współpraca z multiplikatorami (m.in.: klastrami, parkami naukowo-technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, centrami transferu technologii) działającymi na rzecz MŚP, co zapewnia dotarcie do szerokiego grona MŚP.
- f) Działania na rzecz zachęcania polskich przedsiębiorców do ubiegania się o status ekspertów oceniających wnioski w Horyzoncie 2020.
- g) Docieranie do MŚP, które składały wnioski projektowe w Horyzoncie 2020 oraz zachęcanie ich do skorzystania z bezpłatnych usług KPK i sieci KPK. Aplikujący otrzymali listy od KPK PB UE z informacją o bezpłatnej ofercie Sieci KPK.

Działania wspierające przedsiębiorczość realizowane przez Krajowy Punkt Kontaktowy do spraw Instrumentów Finansowych UE w okresie lipiec 2014 – czerwiec 2015 obejmowały:

1. Badania ankietowe odbiorców i beneficjentów instrumentów finansowych.
2. Seminaria, spotkania i warsztaty dla instytucji finansowych, promujących instrumenty finansowe programów UE, w tym instrumenty InnovFin.
3. Portal internetowy nt. instrumentów finansowych programów UE:
www.InstrumentyFinansoweUE.gov.pl

Łącznie w okresie od stycznia 2014 r. do 15 maja 2015 r.:

- Przedstawiciele KPK PB UE wzięli udział w 179 wydarzeniach (konferencjach, szkoleniach, warsztatach, seminariach) poświęconych instrumentom finansowym programów UE nakierowanym m.in. na badania i innowacje.
- W wydarzeniach współorganizowanych przez KPK PB UE uczestniczyło ponad 22 tys. przedsiębiorców i instytucji. W efekcie działalności informacyjno-szkoleniowej KPK IF PUE 603 instytucje finansowe uzyskały informacje o instrumentach finansowych programów UE, w tym o instrumentach 7PR oraz programu Horyzont 2020 (banki, firmy leasingowe, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, fundusze venture capital).
- Zorganizowano 41 stanowisk eksperckich i informacyjno-promocyjnych dotyczących instrumentów finansowych programów UE, w tym programu Horyzont 2020.

- Udzielono prawie 10 tys. konsultacji i informacji, w tym drogą elektroniczną potencjalnym beneficjentom programów UE, w tym 7PR oraz programu Horyzont 2020.
- Podpisano umowę o współpracy KPK IF PUE z siecią Enterprise Europe Network w Polsce ws. promocji instrumentów finansowych UE, w tym InnovFin.

Ponadto w zakresie poprawy MŚP w dostępie do kapitału, weszło w życie rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 6 czerwca 2014 roku **zmieniające rozporządzenie w sprawie wsparcia finansowego udzielanego przez Krajowy Fundusz Kapitałowy** (Dz.U. z 2014 poz. 798). Celem rozporządzenia było dokonanie zmian polegających na ułatwieniu inwestowania i rozliczania środków przez fundusze kapitałowe, w których udziałowcem jest Krajowy Fundusz Kapitałowy. Jego działalność polega na inwestowaniu w fundusze venture capital, które zasilają kapitałowo małe i średnie przedsiębiorstwa polskie, szczególnie przedsiębiorstwa innowacyjne o wysokim potencjale rozwoju lub prowadzące działalność badawczo - rozwojową. Celem nowelizacji było: zwiększenie limitu inwestycyjnego przypadającego na przedsiębiorcę z sektora MŚP do kwoty 3 mln EUR, a transzy finansowania w okresie 12 miesięcy – 2,5 mln EUR, zmniejszenie ograniczenia inwestowania 20% środków funduszu kapitałowego w stosunku do spółek powiązanych kapitałowo z MŚP, w które wcześniej zainwestował fundusz kapitałowy, włączenie „handlu elektronicznego” do działalności, która może być prowadzona przez MŚP, w które zainwestował fundusz kapitałowy, wyłączenie możliwości wykorzystywania przez MŚP środków otrzymanych od funduszu kapitałowego na nabycie istniejących udziałów lub akcji innych przedsiębiorców albo na wykup lub umorzenie własnych akcji lub udziałów.

Ważną inicjatywą w tym obszarze jest także **Program gwarancji kredytowych udzielanych na rzecz MŚP** przez Bank Gospodarstwa Krajowego w trybie portfelowym za pośrednictwem banków komercyjnych jako pomoc *de minimis*. Gwarancje *de minimis* (PLD) mogą obejmować kredyty inwestycyjne oraz obrotowe. Głównymi celami programu jest poprawa dostępu MŚP do kredytów bankowych oraz ochrona MŚP przed skutkami perturbacji na rynkach finansowych spowodowanych ogólnosiątkowymi zjawiskami kryzysowymi. Gwarancje udzielane są do kwoty 30 mld zł (7,1 mld EUR). Program rozpoczął w marcu 2013 r. Data zakończenia programu to grudzień 2016 r.

Środowisko MŚP oraz sektor bankowy wysoko oceniają program PLD. W roku 2013 w Polsce, pomimo spowolnienia gospodarczego, wystąpił jedynie niewielki (2,9%) spadek kredytów dla MŚP, od 2014 r. następuje ponownie ich wzrost. Realizacja programu gwarancji portfelowych *de minimis* postępuje zgodnie z założeniami i bez zagrożeń dla realizacji wartości docelowych: na dzień 30 kwietnia 2015 r. udzielono prawie 120 tys. gwarancji na kwotę 19,22 mld zł, co umożliwiło bankom udzielenie kredytów dla MŚP na kwotę 34,2 mld zł.

Bank Gospodarstwa Krajowego w okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. kontynuował także **realizację Kredytu technologicznego**¹²⁵ – instrumentu wsparcia dla przedsiębiorców (mikro-, małych i średnich) wdrażających innowacyjne rozwiązania technologiczne. Polega on na udzielaniu kredytu przez banki komercyjne współpracujące z BGK na inwestycję technologiczną (polegającą na wdrożeniu nowej, własnej lub nabywanej technologii) i częściowej jego spłacie przez BGK ze środków publicznych (tzw. premia technologiczna). Kwota przeznaczona na ten cel wynosi 432,6 mln EUR. Łącznie zakontraktowano 717 umów na kwotę 1,870 mld zł.

W okresie sprawozdawczym BGK nie prowadził naborów wniosków, ani nie podpisywał nowych umów z przedsiębiorcami. Priorytetowym obszarem działań instytucji wdrażającej było prowadzenie monitoringu realizacji inwestycji, mającego na celu terminowe zakończenie poszczególnych projektów oraz wypłata środków beneficjentom. Do połowy 2015 roku przedsiębiorcy zakończyli realizację 561 projektów.

¹²⁵Dofinansowanie udzielane jest w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG), działanie 4.3 Kredyt technologiczny.

Nakłady przeznaczone na wypłaty premii technologicznych wyniosły od początku wdrażania prawie 1,6 mld zł. Wypłaty premii będą kontynuowane do 31 grudnia 2015 r.

Ponadto rozpoczęto procedowanie nad projektem **ustawy zmieniającej ustawę o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej**. Celem zmiany ustawy jest wprowadzenie *Kredytu na innowacje technologiczne* – instrumentu wsparcia działalności proinnowacyjnej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) poprzez zwiększenie dostępu do środków inwestycyjnych, skierowanych na procesy związane z wdrażaniem opracowanych (samodzielnie lub przy współpracy z sektorem nauki) nowych rozwiązań technologicznych. Instrument przyczyni się do osiągnięcia horyzontalnych celów PO Inteligentny Rozwój, tj. wsparcia rozwoju innowacji „od pomysłu do rynku”, a także stymulowania współpracy sektora nauki i biznesu - ukierunkowanej na prowadzenie badań na potrzeby gospodarki. Planowany instrument wsparcia jest rozwojową formą dotychczas funkcjonującego instrumentu wprowadzonego ustawą o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. Przepisy nowelizowanej ustawy umożliwią udzielanie przez banki komercyjne kredytu technologicznego na realizację inwestycji technologicznej przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Kapitał kredytu częściowo zostaje spłacony przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w formie tzw. premii technologicznej. System wdrażania instrumentu, polegający na współpracy pomiędzy Instytucją Wdrażającą (BGK) a siecią banków komercyjnych, które udzielają kredytu z własnych środków, ma stabilną przewagę konkurencyjną, gdyż jest systemem efektywnym, sprawdzonym w działaniu oraz szeroko dostępnym dla przedsiębiorców. Uruchamia ponadto znaczące środki prywatne. Instrument ten będzie preferował w uzyskaniu dofinansowania kluczowe technologie przyszłości oraz obszary o dużym potencjale rozwoju, zgodne z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w ramach *Programu Rozwoju Przedsiębiorstw*.

W omawianym okresie sprawozdawczym w ramach przeprowadzania **procesu przedsiębiorczego odkrywania** wyłoniono **18 krajowych inteligentnych specjalizacji określonych w ramach 5 następujących działów**: zdrowe społeczeństwo, biogospodarka rolno-spożywcza, leśno-drzewna i środowiskowa, zrównoważona energetyka, surowce naturalne i gospodarka odpadami oraz innowacyjne technologie i procesy przemysłowe. 11 grudnia 2014 r., decyzją Komitetu Sterującego, na podstawie szeregu przeprowadzonych analiz wpływu przemysłów kreatywnych i kultury na konkurencyjność polskiej gospodarki, jak również aktywnego dialogu z przedstawicielami ww. sektora (zarówno ze sfery biznesu, jak i nauki), podjęto decyzję o włączeniu inteligentnych technologii kreatywnych jako 19. krajowej inteligentnej specjalizacji.

Grupy Robocze ds. krajowych inteligentnych specjalizacji w okresie listopad 2014-marzec 2015 r. były odpowiedzialne za uszczegółowienie i precyzyjny opis poszczególnych inteligentnych specjalizacji (na potrzeby oceny wniosków składanych na projekty B+R+I, głównie w ramach PO IR 2014-2020). W efekcie prac 19 GR ds. kis powstały szczegółowe opisy specjalizacji, a także dokonano zmiany nazwy specjalizacji z *Zdrowa żywność (o wysokiej jakości i ekologiczności produkcji)* na *Żywność wysokiej jakości*.

Ponadto w BGK trwają prace nad przygotowaniem **systemu realizacji Kredytu na innowacje technologiczne w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, 2014-2020 (PO IR)** – poddziałanie 3.2.2. Będzie to kontynuacja głównych założeń, jakie leżały u podstaw Kredytu technologicznego, realizowanego w ramach PO IG. Przewidywane są pewne zmiany, m.in. w kryteriach wyboru projektów oraz modyfikacje procesu naboru i oceny projektów. Przyczynią się one do lepszej realizacji celów PO IR, czyli m.in. dofinansowania najbardziej innowacyjnych inwestycji.

W okresie od lipca 2014 r. do maja 2015 r. BGK kontynuował **realizację projektu systemowego pt. „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej”**¹²⁶. W omawianym okresie w ramach Projektu udzielono 195 pożyczek dla 154 PES, na łączną kwotę 14,3 mln zł. Od początku realizacji Projektu do końca maja 2015 r. udzielono 341 pożyczek na rzecz 277 pożyczkobiorców na kwotę 27,14 mln zł. Osiągnięcie wartości przewyższających pierwotną alokację środków było możliwe dzięki uruchomieniu w 2014 r. zwrotnej formuły finansowania PES; dzięki dodatkowym zasileniom funduszy pożyczkowych środkami pochodzącymi ze spłat pożyczek, do PES w postaci preferencyjnych pożyczek trafi dodatkowo 5,5 mln zł.

Rozwój systemu pożyczkowego wypracowanego w ramach pilotażu będzie możliwy dzięki uruchomieniu funduszu funduszy, zarządzającego instrumentami finansowymi dla PES. Zgodnie z zapisami PI 9v Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER), rolę menedżera funduszy w ramach Działania 2.9 Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych (SZO OP) PO WER będzie pełnił BGK. Obecnie trwają prace nad rozszerzeniem systemu wsparcia PES poprzez wprowadzenie systemu poręczeniowego, a także innowacyjnych instrumentów finansowych.

W ramach ułatwiania dostępu do finansowania dla MŚP, BGK koordynował **wdrażanie inicjatywy JEREMIE**. Inicjatywa ta realizowana jest na poziomie regionalnym (Bank Gospodarstwa Krajowego działa na terenie sześciu województw - dolnośląskie, łódzkie, mazowieckie, pomorskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie), przy wykorzystaniu środków z Regionalnych Programów Operacyjnych, 2007 – 2013. Inicjatywa JEREMIE ma na celu wsparcie MŚP w dostępie do źródeł finansowania o charakterze zwrotnym, poprzez koncentrację na firmach, znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju lub z ograniczonym dostępem do finansowania zewnętrznego, a także dostarczeniu kapitału na inwestycje podmiotom nieposiadającym odpowiednich zabezpieczeń by otrzymać kredyty bankowe. Wsparcie w ramach inicjatywy oferowane jest dla MŚP poprzez pośredników finansowych, którzy oferują pożyczki, poręczenia oraz instrumenty o charakterze udziałowym.

Od początku realizacji przez bank inicjatywy tj. od 2010 r. do końca kwietnia 2015 r., wsparcie uzyskało 24,2 tys. przedsiębiorstw na kwotę ponad 2,5 mld zł. Uwzględniając dźwignię finansową w zakresie instrumentów poręczeniowych warto podkreślić, że wartość wsparcia uzyskanego przez MŚP to blisko 4,4 mld zł.

Kolejnym działaniem realizowanym przez Bank w zakresie wsparcia sektora MŚP jest **projekt pn. „Reporeczenia i pożyczki szansą na zwiększenie finansowania zewnętrznego MSP. Instrumenty wsparcia funduszy poręczeniowych i pożyczkowych w Polsce Wschodniej”**. Jest on realizowany na terenie 5 województw polski wschodniej (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie). Analogicznie jak w przypadku inicjatywy JEREMIE środki dystrybuowane są poprzez wyspecjalizowanych pośredników finansowych, którzy oferują pożyczki i poręczenia dla MŚP. W okresie od 2010 r. do końca kwietnia 2015 r. wsparcie uzyskało 2 515 przedsiębiorstw, w wysokości blisko 200 mln zł. Pozwoliło to na wygenerowanie finansowania o wartości ponad 251 mln zł. W kwietniu 2013 r. Bank podpisał Umowę o Zarządzanie z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym (EFI), na mocy której powołano Polish Growth Fund of Funds („PGFF”) – Polski Fundusz Funduszy Wzrostu. Na mocy Umowy, Bank zobowiązał się zaangażować środki w wysokości 60 mln (sześćdziesiąt milionów) EUR i powierzyć zarządzanie nimi EFI, który zobowiązuje się do połączenia

¹²⁶ Projekt wdrażany w ramach Działania 1.4 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Projekt), na podstawie Umowy o dofinansowanie podpisanej z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r. BGK jako Menedżer Funduszu Powierniczego utworzonego w ramach Projektu przekazuje środki finansowe Pośrednikowi Finansowemu, którego rolą jest udzielanie podmiotom ekonomii społecznej (PES) pożyczek oraz bezpłatnych usług doradztwa. W ramach budżetu Projektu na pożyczki przeznaczono 25 mln zł (z założeniem wsparcia co najmniej 250 PES).

środków zaangażowanych przez BGK z kwotą 30 mln (trzydzieści milionów) EUR w ramach inwestycji. Głównym celem utworzenia PGFF jest:

- podwyższenie poziomów inwestycji w fundusze private equity, fundusze wysokiego ryzyka i fundusze hybrydowe inwestujące w małe i średnie przedsiębiorstwa i spółki o małej i średniej kapitalizacji na terenie Polski,
- zwiększenie dostępności finansowania dla średnich i małych przedsiębiorstw oraz spółek o małej i średniej kapitalizacji w Polsce, firm w fazie wzrostu i ekspansji,
- zapewnienie inwestorom w ramach PGFF zysków wynikających z założeń strategii inwestycyjnej poprzez stworzenie portfela inwestycji w fundusze inwestujące.

Na dzień 31 marca 2015 r. PGFF miał podpisane trzy umowy z funduszami Private Equity, z czego jedną warunkową, które przeprowadziły łącznie 5 inwestycji w spółki z branż: usług finansowych, odzieżowej, higienicznej, IT oraz kosmetycznej.

Obecnie EFI prowadzi analizę kolejnych projektów - propozycji funduszy Private Equity/ Venture Capital. Przedstawiciele Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego zakładają, iż w połowie 2015 r. zostanie pozyskana zgoda Zarządu EFI na podpisanie kolejnych umów inwestycyjnych.

Ponadto w czerwcu 2015 r. Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych BGK S.A. utworzyło **Fundusz Ekspansji Zagranicznej Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych**, w którym Bank objął pierwszą emisję Certyfikatów Inwestycyjnych.

Celem powołania Funduszu Ekspansji Zagranicznej jest wspieranie polskich przedsiębiorstw w projektach ekspansji zagranicznej. Ekspansja zagraniczna będzie realizowana poprzez zakładanie zagranicznych spółek akcyjnych / spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub akwizycje istniejących podmiotów zagranicznych (Spółki Projektowe). Fundusz będzie wspierał projekty inwestycyjne polskich przedsiębiorstw (Polskich Partnerów) niezależnie od planowanego kraju inwestycji. Polskim Partnerem, który będzie realizował inwestycje wspólnie z Funduszem, może być spółka o dowolnej wielkości, ale szczególnie uwzględnione będą małe i średnie przedsiębiorstwa.

Inwestycje Funduszu będą realizowane w oparciu o umowy inwestycyjne zawierane pomiędzy polskim przedsiębiorstwem, a Funduszem. Umowa inwestycyjna będzie wyznaczała horyzont zaangażowania Funduszu, który co do zasady wyniesie 5 lat. Po tym okresie nastąpi wyjście Funduszu z inwestycji. Zaangażowanie Funduszu w pojedynczy projekt inwestycyjny najczęściej nie przekroczy 50 mln PLN, z zastrzeżeniem, że zaangażowanie polskiego partnera każdorazowo będzie wyższe niż Funduszu.

Pierwszych inwestycji Funduszu należy spodziewać się w III kwartale 2015 r. Zakłada się, iż planowana kwota inwestycji w pierwszym roku działalności będzie wynosić 100 mln PLN.

VII Obszar priorytetowy SBA – Jednolity rynek

W Polsce krajową jednostką normalizacyjną jest Polski Komitet Normalizacyjny (PKN). W okresie sprawozdawczym PKN wdrażał działania w zakresie szerszego korzystania przez MŚP z możliwości oferowanych przez jednolity rynek. Wspomniane działania zmierzały do ułatwienia MŚP dostępu do informacji na temat norm, procesu normalizacyjnego oraz dostarczeniu informacji na temat korzyści płynących ze stosowania norm przez MŚP. Działania polegały w szczególności na doskonaleniu od strony technicznej i merytorycznej **portalu internetowego „Wiedza”** (<http://wiedza.pkn.pl/>), który ruszył w kwietniu 2014 r. Portal „Wiedza” oferuje pakiet podstawowej wiedzy normalizacyjnej, szkolenia w formie e-learningu, łatwą w obsłudze wyszukiwarkę norm oraz Newsletter Norm - bezpłatną usługę, dzięki której prenumeratorzy mogą otrzymywać informacje na temat nowych norm z interesujących ich zakresu. Portal „Wiedza” jest w trakcie rozbudowy. Dotyczy to przede wszystkim jego części szkoleniowej.

Ponadto w styczniu 2014 r. przeprowadzono gruntowną reorganizację **„Strefy dla MŚP”** (<http://pkn.pl/strefa-dla-msp-0>) – podstrony internetowej strony głównej PKN. Aktualna struktura pomaga

MŚP znaleźć informację o potrzebnych normach, dotrzeć do ich pełnej treści, zarządzać normami oraz podaje wskazówki dotyczące udziału w procesie normalizacji. „Strefa dla MŚP” zawiera linki do wyszukiwarek norm PKN i europejskich organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC. Udostępnia linki do wykazu Organów Technicznych PKN oraz Sektorów Wydziału Prac Normalizacyjnych, gdzie MŚP mogą uzyskać informacje w poszczególnych obszarach tematycznych normalizacji. „Strefy dla MŚP” zawiera także linki do stron CEN i CENELEC poświęconych MŚP. Pozwala to na zapoznanie się ze strategią, planami działania oraz ważnymi dla MŚP projektami normalizacyjnymi europejskich organizacji normalizacyjnych, których PKN jest członkiem.

Obszar dotyczący ułatwiania MŚP dostępu do informacji o normach i korzyściach płynących z ich stosowania, został wskazany przez PKN, jako priorytetowy w kontekście dostępu MŚP do szerokiego wspólnego rynku europejskiego oraz nowych i innowacyjnych technologii.

Bardzo istotne w przedmiotowym obszarze priorytetowym są także działania Urzędu Patentowego RP, który w porozumieniu z Urzędem Harmonizacji ds. Rynku Wewnętrznego, opracowywał i wdrażał w ostatnich czterech latach **narzędzia informatyczne przyczyniające się do ułatwienia dokonywania zgłoszeń oraz poprawy efektywności ochrony praw własności przemysłowej, szczególnie w obszarze znaków towarowych i wzorów przemysłowych**, na Wspólnym Rynku. Dzięki tym narzędziom użytkownicy systemu ochrony znaków towarowych i wzorów przemysłowych mają zapewniony łatwy dostęp do informacji niezbędnych do prawidłowego dokonywania zgłoszeń znaków towarowych i wzorów przemysłowych, zarówno w trybie krajowym, jak i unijnym, co ma szczególne znaczenie dla firm z sektora MŚP. Pozwala im to na unikanie kolizji ze znakami już chronionymi na Wspólnym Rynku. Po wdrożeniu wszystkich ww. projektów, należy się spodziewać wyrównania poziomu jakości usług świadczonych przez urzędy krajowe i OHIM na Wspólnym Rynku, wzmocnienia transparentności działania administracji publicznej oraz dalszego otwierania się na potrzeby użytkowników systemu ochrony znaków towarowych i wzorów przemysłowych.

Dotychczas, w ramach wspomnianych prac zostały opracowane, wdrożone i udoskonalone m.in. następujące narzędzia:

Common Gateway for Applications – platforma informatyczna grupująca usługi on-line oferowane przez urzędy krajowe ds. własności przemysłowej użytkownikom systemu znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Na bazie tej platformy **uruchomiono portal usługowy European Trademark and Designs Network** (<https://www.tmdn.org>). Platforma ta umożliwia również wymianę informacji pomiędzy użytkownikami systemu.

TMview i Design View – wspólne platformy z dostępem do baz (rejestrów) znaków towarowych oraz wzorów przemysłowych urzędów uczestniczących w projekcie. Obecnie w projekcie tym uczestniczy około 40 urzędów krajowych ds. własności przemysłowej oraz OHIM i WIPO co oznacza, że MŚP mają dostęp za pomocą tego jednego narzędzia do krajowych baz znaków towarowych i wzorów przemysłowych tych państw oraz baz OHIM i WIPO.

Common database on classification of G&S – w ramach tego projektu stworzono wspólną bazę TMclass nazw towarów i usług przyjętych w wykazach znaków towarowych przez urzędy patentowe. Baza ta jest ciągle uzupełniana o nowe określenia, a urzędy harmonizują na bieżąco swoją praktykę w tym zakresie. Dzięki elastyczności tej bazy i jej częstej aktualizacji stanowi ona bardzo pomocne narzędzie przy sporządzaniu wykazu towarów i usług, który jest niezbędnym elementem zgłoszenia znaku towarowego.

Database supporting Enforcement of IP Rights and ACIST – bazy ułatwiające prowadzenie procedur dot. egzekwowania praw własności intelektualnej i gromadzące dane o naruszeniach takich praw.

Similarity – baza danych zawierająca informacje dot. praktyk urzędów patentowych w zakresie oceny podobieństwa towarów i usług, co stanowi znaczącą pomoc dla podmiotów z sektora MŚP przy ocenie podobieństwa samych znaków.

VIII Obszar priorytetowy SBA – Umiejętności i innowacje

Konkurencyjność podmiotów z sektora MŚP w znacznym stopniu zależy od ich zdolności adaptacyjnych do zmieniających się warunków w dobie globalizacji. Z kolei umiejętności szybkiego reagowania i dostosowywania się do sytuacji na rynku związane są z ciągłym podnoszeniem kwalifikacji przedsiębiorców, a także zwiększaniem potencjału innowacyjnego i wprowadzaniem innowacji na rynek. Innowacyjne przedsięwzięcia wymagają istotnych nakładów ludzkich i finansowych, których podaż dla MŚP jest znacznie ograniczona.

Ważną inicjatywą w tym obszarze jest wprowadzony przez NCBR system wsparcia MŚP redukujący formalności i skracający czas wydania decyzji do 60 dni od momentu złożenia wniosku. Taka formuła konkursu nazwanego **Szybka Ścieżka** jest odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez przedsiębiorców. Pierwsza edycja konkursu była finansowana z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG). Zakończenie oceny merytorycznej w pierwszej edycji konkursu odbyło się w kwietniu 2014 r., a następnie w drugim półroczu 2014 r. rozpoczęła się realizacja projektów. Obecnie Szybka Ścieżka jest finansowana z budżetu Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR). W ramach konkursu Szybka Ścieżka finansowane są badania przemysłowe i prace rozwojowe prowadzone przez MŚP. Nabór wniosków w konkursie trwa od 4 maja do 31 grudnia 2015 r., a budżet konkursu opiewa na kwotę 1,6 mld złotych. Również drugi konkurs, realizowany ze środków POIR – **Demonstrator**, jest skierowany m.in. do MŚP. Demonstrator ma za zadanie wspierać prace B+R związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej lub demonstracyjnej. Konkurs został przeprowadzony od 7 maja do 22 czerwca 2015 r. Budżet konkursu to 500 mln złotych.

W ramach **programów sektorowych** prowadzonych przez NCBR podmioty zrzeszające przedsiębiorstwa, jednostki naukowe, itp. danego sektora gospodarki (np. izby gospodarcze, stowarzyszenia branżowe, platformy technologiczne) mogły zgłaszać do końca grudnia 2014 r. swoje własne tematy badawcze. Programy sektorowe reprezentują podejście *bottom-up*, a co za tym idzie oddają inicjatywę w ręce podmiotów działających na danym rynku, w tym w dużej mierze dla MŚP. Obecnie NCBR realizuje dwa programy sektorowe: INNOLOT oraz INNOMED. W obu programach planowane są nabory wniosków o dofinansowanie w 2015 r. NCBR otrzymał do końca grudnia 2014 r. 21 wniosków o utworzenie nowych programów sektorowych, z czego do Grupy A zakwalifikowały się: InnoSBZ – systemy bezzałogowe, INNOTEXTILE – włókiennictwo oraz INNOCHEM – chemiczny.

Wspólne przedsięwzięcia to mechanizm finansowania prac badawczo-rozwojowych, w ramach którego NCBR wspólnie z partnerem wspiera realizację agendy badawczej opracowanej na podstawie zaproponowanych przez partnera obszarów problemowych wpisujących się w Krajowy Program Badań lub Krajowe Inteligentne Specjalizacje. Partnerami Centrum we wspólnym przedsięwzięciu mogą być instytucje publiczne oraz duzi przedsiębiorcy. Z kolei beneficjentami są głównie MŚP oraz instytucje naukowe. Budżet wspólnego przedsięwzięcia kształtuje się na poziomie ok. 100 mln PLN (partner NCBR zobowiązany jest wnieść wkład w wysokości co najmniej 50%). Przykładami wspólnych przedsięwzięć są takie programy, jak: CuBR, BlueGas, RID czy GEKON.

NCBR wspiera umiędzynarodowienie MŚP poprzez program **GO_GLOBAL.PL**. Dofinansowanie w ramach programu GO_GLOBAL.PL przeznaczone jest na wsparcie komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych przez innowacyjne mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające w sektorze wysokiej i średnio-wysokiej technologii. Wsparcie z NCBR

będzie mogło zostać przeznaczone na opracowanie i wstępną weryfikację strategii przejścia z rynku lokalnego na rynki światowe. Budżet programu to 15 mln zł. Nabór wniosków trwał od 11 maja do 15 lipca 2015 r.

Na szczególną uwagę zasługuje również **system wyboru Krajowych Klastrow Kluczowych (KKK)**, który jest efektem kilkuletniej pracy przedstawicieli administracji publicznej, środowiska klastrowego oraz innych instytucji zaangażowanych w tworzenie polityki klastrowej w Polsce¹²⁷.

Założeniem procesu oceny klastrow i nadania statusu Krajowego Klastra Kluczowego jest wyłonienie spośród działających obecnie klastrow w Polsce takich podmiotów, które mają istotny potencjał dla rozwoju polskiej gospodarki i są konkurencyjne w aspekcie międzynarodowym. Nadanie statusu KKK będzie odbywało się w drodze procedury konkursowej. Konkurs o status Krajowego Klastra Kluczowego (KKK) będzie organizowany przez Ministerstwo Gospodarki na podstawie Regulaminu Konkursu. W 2014 r. podjęto działania przygotowawcze mające na celu umożliwienie rozpoczęcia Konkursu o status KKK w 2015 r.

W ramach ww. działań opracowano Regulamin Konkursu o status Krajowego Klastra Kluczowego, który szczegółowo przedstawia cele Konkursu, nagrody w Konkursie, skład oraz obowiązki Komisji Oceniającej, jak również przebieg oceny wniosku złożonego w ramach Konkursu. Powstanie ww. Regulaminu poprzedzone było pracami koncepcyjnymi związanymi z projektowaniem procesu oceny wniosku, który podzielony został na dwa etapy: I etap oceny formalnej oraz II etap oceny merytorycznej. We współpracy z PARP oraz przy wykorzystaniu wiedzy ekspertów zewnętrznych stworzono zestaw kryteriów, przy pomocy których dokonana zostanie ocena merytoryczna w ramach ww. Konkursu. Celem zapewnienia promocji oraz rozpoznawalności znaku KKK opracowano logo graficzne oraz materiały promocyjne.

Wspomniane działania wsparto spotkaniami ze środowiskiem klastrowym. Organizowane spotkania (w ramach Klubu Klastrow oraz w ramach konferencji konsultacyjnej) umożliwiły aktywizację przyszłych beneficjentów działania oraz uwzględnienie ich doświadczenia podczas projektowania a następnie fazy wdrażania polityki klastrowej, w tym systemu Krajowych Klastrow Kluczowych.

12 maja 2015 r. **uruchomiono I rundę Konkursu o status Krajowego Klastra Kluczowego**. Nabór wniosków zakończono 19 czerwca 2015 r. W ramach naboru złożono dwadzieścia dwa wnioski. Klastry, które wystartowały w I rundzie Konkursu reprezentują różne obszary działalności, w tym: ICT, lotnictwo, transport, chemia, farmacja, biotechnologia, medycyna, przetwórstwo przemysłowe, gospodarka wodna, budownictwo oraz ochrona środowiska. Przyznanie statusu Krajowego Klastra Kluczowego zostało przewidziane na wrzesień 2015 r. Kolejne rundy Konkursu zostaną ogłoszone w grudniu 2015 r.

W ramach wdrażania przedmiotowego obszaru opracowano projekt kryteriów do projektu Badania na rynek (PO Inteligentny Rozwój), który następnie został uzgodniony z instytucjami Pośredniczącą i Zarządzającą. Kryteria zostały również skonsultowane z członkami Grupy Roboczej działającej w ramach Komitetu Monitorującego oraz z przedstawicielami Komisji Europejskiej.

Warto także podkreślić, iż mając na celu ułatwienia komercjalizacji innowacyjnych technologii środowiskowych na rynkach europejskich, a docelowo również światowych, w grudniu 2011 roku Komisja Europejska wraz z Krajami Członkowskimi UE uruchomiła **Pilotażowy program Weryfikacji Technologii Środowiskowych (Environmental Technology Verification - ETV) Unii Europejskiej (ETV UE)**. Głównym celem tej inicjatywy jest dostarczenie niezależnych i wiarygodnych informacji o innowacyjnych technologiach środowiskowych przez zweryfikowanie czy deklaracje sprawności przedstawiane przez twórców i producentów technologii są kompletne, rzetelne i oparte na wiarygodnych wynikach badań. Potwierdzona deklaracja sprawności ma formę Świadectwa Weryfikacji.

¹²⁷ Założenia opracowanego systemu wynikają z raportu „Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku”, przygotowanego przez PARP. Konieczność wyboru oraz wsparcia Krajowych Klastrow Kluczowych została uwzględniona w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r.

Mogą być one wykorzystywane przez dostawców lub producentów w działaniach marketingowych. Świadectwa te mogą również pomóc budować wzajemne zaufanie w relacjach z potencjalnymi klientami i inwestorami. Weryfikacja technologii w ramach pilotażowego programu ETV UE jest dobrowolna. W ramach systemu ETV UE mogą być zweryfikowane technologie z 3 obszarów:

1. oczyszczanie i monitoring wody,
2. materiały, odpady i zasoby,
3. technologie energetyczne.

Pozwala to na możliwość weryfikacji przeważającej większości technologii środowiskowych powstających na polskim rynku.

Jako narzędzie rynkowe ETV ma na celu:

- pomoc producentom technologii, a w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom, w komercjalizacji eko-innowacyjnych technologii przez dostarczenie wiarygodnych dowodów potwierdzających sprawność tych rozwiązań w celu przekonania nabywców o ich zaletach;
- pomoc nabywcom technologii (publicznym i prywatnym) w dokonaniu wyboru technologii sprawnych ekologicznie, zgodnie z ich wymaganiami i zapotrzebowaniem, przez dostarczenie podstaw do podejmowania decyzji o ich zakupie – zapewni to powszechne uznanie ETV jako systemu opartego na solidnych podstawach naukowych, który dostarcza wiarygodnego potwierdzenia sprawności technologii na potrzeby procedur przetargowych i handlowych;
- wsparcie tworzenia i wdrażania polityk publicznych oraz regulacji prawnych dzięki dostarczeniu obywatelom, ustawodawcom i decydom rzetelnych informacji o poziomie sprawności nowych technologii środowiskowych, gotowych do wprowadzenia na rynek.

Należy jednocześnie podkreślić, iż z mając na uwadze zakres działań realizowanych w ramach ETV wpisują się one w realizację trzech obszarów priorytetowych SBA (zasada VIII, IX oraz X).

Wartość dodana dla twórcy lub producenta technologii, który skorzysta z systemu ETV to uzyskanie w wyniku przeprowadzonej weryfikacji wiarygodnego potwierdzenia deklarowanej sprawności rozwiązania, które uznawane jest we wszystkich krajach Unii Europejskiej.¹²⁸

W 2014 r. zakończyła się pierwsza weryfikacja w ramach ETV UE w Polsce, i wydane zostało pierwsze Świadectwo Weryfikacji ETV w Europie. Warto podkreślić sukces polskiej Jednostki Weryfikującej Technologie Środowiskowe – Instytut Technologiczno-Przyrodniczy o/Poznań (ITP), która jako pierwsza jednostka w Europie przeprowadziła weryfikację i wydała Świadectwo Weryfikacji ETV UE z nr 1 oraz polskiego przedsiębiorcy.

Zgodnie z ostatnimi danymi KE firmami, które przystępują do weryfikacji ETV w przeważającej większości są mikroprzedsiębiorcy i MŚP. Ponadto w 2014 roku ITP rozszerzyło swoją akredytację i obecnie weryfikuje wszystkie technologie w ramach obszarów 2) i 3). Dodatkowo w tym samym czasie akredytację PCA uzyskała druga polska jednostka weryfikująca – Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy z Warszawy (IOŚ-PIB). IOŚ-PIB może weryfikować technologie w ramach ETV UE w obszarach 2) i 3). Pod koniec roku 2014 odbyło się uroczyste i symboliczne wręczenie pierwszego w Europie Świadectwa Weryfikacji ETV UE, firmie ASKET® z Poznania podczas konferencji w Ministerstwie Środowiska w Warszawie. W Poznaniu odbyła się także konferencja branżowa w siedzibie wydawnictwa ABRYŚ, z udziałem przedstawicieli władz regionu, jednostek weryfikujących, jednostek badawczych, MŚ oraz przedsiębiorców poświęcona pierwszej w Europie weryfikacji ETV UE.

Rok 2015 również zapowiada się obiecująco. Zakończyła się już procedura akredytacji kolejnej, trzeciej już polskiej jednostki weryfikującej – PIMOT. W ITP oraz IOŚ-PIB weryfikowane są kolejne technologie

¹²⁸ Więcej informacji o Pilotażowym programie Weryfikacji Technologii Środowiskowych Unii Europejskiej znajduje się pod adresami: <http://iet.jrc.ec.europa.eu/etv/> lub http://www.mos.gov.pl/kategoria/4675_etv/

w tym także zagraniczne. MŚ wspólnie z NFOŚiGW pracuje nad stworzeniem instrumentu wsparcia dedykowanego ETV w formie programu dla przedsiębiorców (sektor MŚP). Ponadto w promocję oraz wsparcie ETV oraz przedsiębiorców chcących zweryfikować swoje technologie/ rozwiązania/ urządzenia planuje się zaangażowanie władz regionalnych. W 2015 roku planowane są szkolenia informacyjne dla przedstawicieli UM i WFOŚiGW. Ponadto w maju 2015 r. podczas 18 Forum Ekoinnowacji w Barcelonie – jednego z największych cyklicznych wydarzeń poświęconych tematyce ekoinnowacji w Europie – odbyło się symboliczne wręczenie pierwszego Świadectwa Weryfikacji ETV UE firmie ASKET®, co stanowi niejako ukoronowanie sukcesu Polski na arenie międzynarodowej.

Ponadto w czerwcu i lipcu 2014 r. przeprowadzone zostały badania w zakresie świadomości i potrzeb potencjalnych użytkowników **Rejestru Usług Rozwojowych** (zrealizowane metodą CATI), których wyniki (ujęte w zbiorczym raporcie) posłużyły do rozpoczęcia kolejnych etapów prac nad Rejestrem.

Opracowana została Karta Podmiotu zawierająca kryteria dotyczące instytucji świadczących usługi rozwojowe za pośrednictwem Rejestru, w zakresie ich wiarygodności i doświadczenia. Opracowano również Kartę Usługi (umożliwiającą wpisanie do Rejestru oferty usługowej) oraz System Oceny Usług Rozwojowych. Dokumenty te, poddawane konsultacjom społecznym, stanowiły podstawę budowy systemu informatycznego RUR, a przeprowadzone konsultacje umożliwiły w pracach nad Rejestrem uwzględnienie szeregu propozycji potencjalnych użytkowników systemu. Dokumenty zostały zaakceptowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Opracowano i przeprowadzono konsultacje Regulaminu Rejestru Usług Rozwojowych, określającego zasady i warunki funkcjonowania Rejestru oraz prawa i obowiązki jego użytkowników (akceptacja Regulaminu przez użytkownika jest warunkiem koniecznym do korzystania z Rejestru).

W okresie lipiec – sierpień 2014 przeprowadzona została procedura przetargowa i dokonano wyboru wykonawcy na budowę systemu informatycznego RUR.

W grudniu 2014 r. uruchomione zostało środowisko testowe systemu na serwerach PARP, wgrano pierwszą wersję oprogramowania i wykonano pierwsze testy strony serwisu informacyjnego, mechanizmu CMS oraz modułu rejestracji użytkowników.

W I i II kwartale 2015 r. przeprowadzano testy kolejnych modułów na wewnętrznym środowisku testowym PARP: modułu rejestracji usługi rozwojowej, modułu zapisywania się na usługę z wykorzystaniem ID wsparcia (w przypadku usług współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego), modułu raportowego, czy modułu zapewnienia w Rejestrze „usług rozwojowych szytych miarę”. Przeprowadzono pierwsze testy bezpieczeństwa systemu oraz organizowano szkolenie dla pierwszej grupy uczestników.

Równolegle z budową systemu (celem sprawdzenia jego intuicyjności i zaproponowanych funkcjonalności) przeprowadzano badania FGI w zakresie modułu rejestracji Podmiotów świadczących usługi rozwojowe oraz w zakresie wyszukiwania i zapisywania się na usługę (przez osoby indywidualne i przedsiębiorców poszukujących usług). Uwagi zgłaszane przez uczestników badań były na bieżąco uwzględniane w procesie modyfikacji istniejących funkcji systemu.

Z początkiem maja 2015 r. uruchomiono testową wersję Rejestru i poddano testowaniu moduł rejestracji użytkowników. 1 czerwca 2015 r. rozpoczął się drugi etap testowania – publikacja usług rozwojowych. W związku z dużym zainteresowaniem wersją testową systemu RUR (prawie 38 tys. odsłon oraz ponad 1,5 tys. użytkowników) termin drugiego etapu testów został wydłużony do końca czerwca 2015 r. Odebranie gotowej aplikacji RUR od wykonawcy planowane jest na lipiec 2015 r.

Potencjalnym ryzykiem i zagrożeniem dla realizacji projektu mogą być ewentualne opóźnienia w pracach legislacyjnych nad rozporządzeniem stanowiącym podstawę prawną do uruchomienia tej części Rejestru, która dotyczyć będzie usług dofinansowanych ze środków EFS.

W omawianym okresie sprawozdawczym w ramach **poddziałania 2.3.2 POIR Bony na innowacje dla MŚP** trwały prace m. in. nad określeniem podstaw prawnych, kryteriów wyboru projektów, jak również

szczegółowych założeń wdrażania Instrumentu. W czerwcu 2015 Komitet Monitorujący POIR przyjął kryteria wyboru projektów dla poddziałania.

Ponadto PARP prowadził prace w zakresie uruchomienia poddziałania 3.1.1 POIR Inwestycje w innowacyjne start-upy – Starter, 3.1.2 Inwestycje grupowe aniołów biznesu w MŚP – BizNest, 3.1.5 Wsparcie MŚP w dostępie do rynku kapitałowego - 4 Stock; poddziałania 3.1.3 POIR Fundusz Pożyczkowy Innowacji; poddziałania 2.4.1 POIR Centrum analiz i pilotaży nowych instrumentów – inno_LAB, jak również projektu Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorców (PO Inteligentny Rozwój).

W odniesieniu do działania 1.1 „Platformy startowe dla nowych pomysłów” PO PW w lipcu 2014 roku powstała pierwsza propozycja kryteriów merytorycznych wyboru platform startowych. W grudniu 2014 r. powstała wersja wypracowana wspólnie przez PARP i MIR. Kryteria były konsultowane w kilku gremiach doradczych, tj. Grupa Sterująca Polski Wschodniej oraz Grupa Robocza Polski Wschodniej. Następnie w maju 2015 r. propozycje kryteriów zostały przesłane do członków Komitetu Monitorującego, którzy mogli zgłaszać swoje uwagi w tym czasie. Ostatecznie 29 maja 2015 r. kryteria dla pilotażowego działania 1.1.1 oraz 1.1.2 zostały przyjęte uchwałą Komitetu Monitorującego.

Ponadto 14 sierpnia 2015 r. wydano **rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej w ramach osi I Przedsiębiorcza Polska Wschodnia Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020**, a 26 sierpnia 2015 r. weszły w życie **Wytyczne kwalifikowalności wydatków w ramach PO PW**. Dokument określa warunki kwalifikowalności wydatków oraz wskazuje szczegółowe koszty, które mogą być uznane jako kwalifikowalne w projektach realizowanych w ramach poszczególnych działań i poddziałań Programu Polska Wschodnia..

W odniesieniu do poddziałania 1.3.1 *Wdrażanie innowacji przez MŚP* w I kwartale 2015 r. przygotowano propozycję kryteriów wyboru projektów w ramach poddziałania, która następnie została poddana szerokim konsultacjom z urzędami marszałkowskimi oraz przedstawicielami partnerów społeczno-gospodarczych: Grupa sterująca PO PW, Komitet Monitorujący PO PW oraz jego Grupa robocza. Dokument został przyjęty 29 maja 2015 r. przez KM, umożliwiając tym samym zamknięcie prowadzonego od początku 2015 r. procesu uzgodnień zapisów Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych, rozporządzenia stanowiącego program pomocowy, wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków, a także dokumentacji konkursowej (regulamin, wnioski o dofinansowanie wraz instrukcją). Ogłoszenie konkursu w ramach poddziałania 1.3.1 planowane jest w okresie czerwiec/lipiec 2015 r. W ramach poddziałania zaplanowano również szereg działań o charakterze informacyjno-promocyjnym, które zostaną skierowane do przedsiębiorców w III kwartale 2015 r.

Rozpoczął się także proces programowania Poddziałania 2.3.3. POIR – **Umiedzynarodowienie Krajowych Klastrow Kluczowych**, którego celem jest wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw działających w ramach Krajowych Klastrow Kluczowych.

W lipcu 2014 r. przygotowano fiszke programową dotyczącą instrumentu wsparcia - internacjonalizacja działań klastrow kluczowych. Prace nad tym dokumentem trwały do marca 2015 r., kiedy to powstała ostatnia wersja dokumentu.

W IV kwartale 2014 opracowane zostały pierwsze wersje dokumentów programowych (wkład do POIR, SZOOP), obejmujące założenia zaplanowanych do wsparcia działań, wskaźników ich monitorowania, zasad finansowania. Do chwili obecnej wypracowano jednolity cel wsparcia, w szczególności określono koordynatorów KKK jako beneficjentów oraz przedstawiono propozycje zasad udzielania wsparcia dla przedsiębiorców będących członkami KKK, w formie usług, które stanowić będą dla nich pomoc *de minimis*. Przekazano również do zaopiniowania przez IZ POIR pierwszą wersję kryteriów wyboru projektów.

W okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. Urząd Patentowy RP w ramach projektu systemowego „**Wsparcie efektywnego wykorzystania własności przemysłowej w innowacyjnej gospodarce**” zorganizował i zrealizował m.in. następujące przedsięwzięcia:

- 35 szkoleń regionalnych oraz 2 szkolenia centralne;
- 2 seminaria i warsztaty specjalistyczne;
- 10 spotkań konsultacyjno-informacyjnych;
- 4 międzynarodowe i krajowe konferencje.

Celem projektu jest zwiększenie świadomości o istotnej roli praw własności przemysłowej dla rozwoju polskiej gospodarki. Grupę docelową projektu stanowią przedsiębiorcy (w tym mikro, mali i średni) oraz instytucje otoczenia biznesu. W ramach projektu organizowanych jest szereg przedsięwzięć o charakterze edukacyjno-szkoleniowym, popularyzujących wiedzę z zakresu ochrony własności intelektualnej oraz promocyjnych dotyczących dobrych praktyk i polskich osiągnięć związanych z ochroną własności przemysłowej. W ramach tych działań w trakcie projektu przeszkolono blisko 8 000 osób, zaś w okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. udział w przedsięwzięciach edukacyjno-szkoleniowych Urzędu wzięło ponad 2100 osób spośród grupy docelowej projektu. Ponadto w tym okresie wdrożona została **Internetowa Platforma Edukacyjna Urzędu Patentowego RP**, która zawiera informacje, publikacje i inne materiały skierowane zarówno do podmiotów posiadających zaawansowaną wiedzę, jak i osób szukających podstawowych informacji nt. ochrony własności intelektualnej. Elementem Platformy jest kurs e-learningowy, podzielony na 10 modułów, w którym w sposób interaktywny zaprezentowana została problematyka ochrony i zarządzania własnością intelektualną.

W okresie sprawozdawczym w Urzędzie Patentowym RP uruchomiono również nowoczesne **Centrum informacji nt. ochrony własności przemysłowej**, którego celem jest pełna i profesjonalna obsługa interesantów, zarówno tych, którzy prowadzą postępowanie przed Urzędem, jak też planujących dokonanie zgłoszenia.

Jak wynika z uzyskanych informacji dla Urzędu Patentowego RP obszar „Umiejętności i innowacje” ma charakter kluczowy i strategiczny, ze względu na konieczność kształtowania i propagowania w społeczeństwie, szczególnie wśród przedsiębiorców, postaw proinnowacyjnych, w oparciu o poszanowanie własności intelektualnej i skuteczne nią zarządzanie. W latach 2010-15 większość z działań w tym obszarze prowadzona była przez Urząd w ramach projektu systemowego POIG. Zadania te powinny być kontynuowane w następnych latach, jak również powinny zostać podjęte bardziej zaawansowane działania szczególnie na rzecz MŚP. Brak środków na dalsze aktywności w kolejnych latach w tak ważnym dla rozwoju gospodarczego obszarze należy uznać za istotne ryzyko w kontekście budowania w Polsce gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.

Obszar priorytetowy IX – Środowisko

Zmiany klimatyczne, szczupłe zasoby energetyczne oraz zrównoważony wzrost stanowią najpoważniejsze wyzwania, przed jakimi stoją MŚP, dlatego też podmioty z tego sektora otrzymują wsparcie w zakresie wykorzystania w pełni szans związanych z ochroną środowiska. Konieczna jest w tym zakresie intensyfikacja działań zmierzających do zmiany postrzegania przez MŚP ich oddziaływania na środowisko. Jednym z najważniejszych działań jest rozpowszechnianie wiedzy z zakresu aktualnych wymogów prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska oraz zapewnienie dostępu MŚP do specjalistycznej wiedzy ekspertów w tym zakresie.

Na szczególną uwagę w tym obszarze priorytetowym zasługuje projekt **Greenevo – Akcelerator Zielonych Technologii**, którego głównym celem jest zwiększenie dostępności na rynku polskim, europejskim i światowym efektywnych kosztowo rozwiązań znacznie ograniczających wpływ działalności człowieka na środowisko naturalne, oferowanych przez małe i średnie polskie firmy oraz

zwiększenie ich potencjału. Program umożliwia rozpowszechnianie, wspieranie i promocję: przyjaznych dla środowiska rozwiązań dla przemysłu wydobywczego, rozwiązań wspierających oszczędność energii i materiałów, technologii w zakresie gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, technologii niskoemisyjnych, czy technologii wykorzystywanych do budowy i wyposażenia obiektów energooszczędnych.

Pośrednio program wspiera i promuje samych przedsiębiorców MŚP działających w sektorze zielonej gospodarki w obszarach: ochrona bioróżnorodności, odnawialne źródła energii, ochrona klimatu, budownictwo energooszczędne i pasywne, ochrona powietrza, transport niskoskorymisyjny.

Co więcej, efektem działalności GreenEvo jest wzrost oraz propagowanie zielonych miejsc pracy (*green decent jobs*), ponieważ zdecydowana większość laureatów GreenEvo rozwija i rozszerza swoją działalność po przystąpieniu do projektu – z czym wiąże się tworzenie nowych miejsc pracy.

Dodatkowo, program GreenEvo konsekwentnie wpływa na podnoszenie świadomości ekologicznej rodzimych, a także zagranicznych nabywców technologii/produktów/rozwiązań zmniejszających obciążenie dla środowiska naturalnego. Dzięki temu konsumenci mogą w łatwiejszy sposób odnaleźć na rynku bardziej „zielone” rozwiązania tzn. o większym stopniu energooszczędności, czy zastępujących tradycyjne źródła energii – odnawialnymi. Program podnosi także świadomość przedsiębiorców na temat prowadzenia biznesu w sposób zrównoważony, zgodnie z zasadami gospodarki zamkniętego obiegu (*circular economy*).

Ponadto technologie Laureatów GreenEvo przyczyniają się do zmniejszenia emisji CO₂ do atmosfery, a w konsekwencji redukują negatywny wpływ działalności biznesowej człowieka na zmiany klimatu.

Oprócz tego, program GreenEvo stymuluje rozwój eko-innowacji w Polsce, ponieważ firmy – Laureaci samodzielnie lub w porozumieniu między sobą tworzą zupełnie nowe, niefunkcjonujące wcześniej, rozwiązania pro-środowiskowe lub wspólnie udoskonalają istniejące.

Warto podkreślić, że realizacja projektu GreenEvo – Akcelerator Zielonych Technologii, jako jednego z kluczowych instrumentów wsparcia dla procesu transformacji w kierunku zielonej gospodarki, zgodnie ustaleniami Rio+20, realnie wpływa na wdrożenie w Polsce i na świecie idei zrównoważonego rozwoju oraz podnoszenie świadomości na temat prowadzenia biznesu zgodnie z ideą gospodarki zamkniętego obiegu (*circular economy*), szczególnie w aspekcie wspierania oraz promowania eko-innowacji i technologii środowiskowych we wszystkich kluczowych obszarach gospodarki.

W 2014 r. odbyła się **V edycja programu GreenEvo – Akcelerator Zielonych Technologii**. Technologie Laureatów GreenEvo umożliwiły w tym roku m.in. przydomowe oczyszczanie ścieków bytowych, oczyszczanie ścieków przemysłowych, wysokosprawną i energooszczędną wentylację budynków, skuteczne oczyszczanie powietrza z zanieczyszczeń gazowych, gromadzenie danych środowiskowych i mierzenie tła akustycznego, ogrzewanie pomieszczeń ekologicznymi kotłami na biomasę, produkcję brykietu i pelletu oraz zabezpieczenie składowisk substancji lotnych przed pyleniem.

Opracowano także koncepcję nowego subdziałania promowanego w ramach GreenEvo pod nazwą **DesignEvo – Akcelerator Kreatywnych Ekoprojektantów**. Jego pilotaż rozpoczął się w pierwszym kwartale 2015 r. DesignEvo będzie działać jako platforma komunikacji oraz miejsce wymiany doświadczeń pomiędzy sektorem inżynierów środowiskowych a projektantami przemysłowymi. Przedsięwzięcie ma także służyć rozpowszechnianiu wiedzy na temat gospodarki zrównoważonej w obiegu zamkniętym. Główne cele to: **sieciowanie**, **matching** (współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy Laureatami GreenEvo, a projektantami przemysłowymi), **kreowanie innowacji środowiskowych** (wykorzystanie metodologii design thinking do realizacji celów) oraz **promocja gospodarki w obiegu zamkniętym** (przechodzenie na gospodarkę o bardziej zamkniętym obiegu jest nieodzowne do realizacji inicjatywy na rzecz zasobooszczędności przewidzianej w ramach strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju prowadzącego do korzyści gospodarczych naszego społeczeństwa).

W 2014 r. w ramach GreenEvo stworzona została także **aplikacja matchmakingowa dla firm**, jest to nowe mobilne narzędzie komunikacji pomiędzy firmami, które stanowi platformę do propagowania rozwiązań środowiskowych, łączącą laureatów GreenEvo, ale także która umożliwia szybki dostęp partnerskich firm do informacji o zielonych technologiach skupiony w GreenEvo. Aplikacja jest dostępna zdalnie, można z niej korzystać przez internet, pobrać na smartfon czy tablet. Dzięki niej możliwe jest uzyskanie w pigułce informacji o firmach, wraz z danymi kontaktowymi. Aplikacja jest dostępna w języku polskim z możliwością tłumaczenia jej treści na język angielski, rosyjski i hiszpański. Docelowo narzędzie będzie stanowiło swoisty komunikator społecznościowy, pomiędzy obecnymi Laureatami a potencjalnymi partnerami biznesowymi

Wśród polskich producentów zielonych technologii, wyróżnionych w projekcie GreenEvo, znajdują się rozwiązania dedykowane budownictwu energooszczędnemu. We współpracy z firmami-Laureatami GreenEvo, z sektora rozwiązań dedykowanych dla obiektów energooszczędnych, opracowano animację domu EKOnomicznego. Ma ona pokazać, że dzięki kompleksowemu zastosowaniu technologii GreenEvo, zamawiający dom otrzymuje obiekt nie tylko charakteryzujący się wysokim stopniem energooszczędności, ale nawet budynek plus energetyczny. Oznacza to, że roczna ilość energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wykorzystanych w takim domu, ma przekraczać ogólne zapotrzebowanie energetyczne budynku. Nadwyżka może być wykorzystana na przykład do zasilania nowoczesnych pojazdów elektrycznych.

Animacja pokazuje, że w technologiach przedsiębiorców skupionych w GreenEvo, można wykonać od podstaw gotowy dom, wyposażony w komplementarne rozwiązania z zakresu odnawialnych źródeł energii (OZE). Narzędzie ma zatem walor edukacyjny, gdyż wskazuje możliwe zastosowanie technologii ekologicznych, ale także może stanowić narzędzie promocji rozwiązań skupionych w GreenEvo. Symulacja pokazuje ekologiczny budynek, który może być zarówno domem jednorodzinny, domem wielorodzinny, jak i obiektem użyteczności publicznej np. szkołą, uczelnią wyższą, świetlicą, klubem osiedlowym miłośników OZE, czy siedzibą fundacji, stowarzyszenia itd. Animacja została przetłumaczona także na język angielski.

W okresie sprawozdawczym prowadzone były prace związane z przygotowaniem do realizacji **badania w zakresie MŚP a zielony wzrost**. Opracowano dokumentację przetargową do postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na przeprowadzenie badania.

X Obszar priorytetowy SBA – Umiedzynarodowienie

W przedmiotowym obszarze, w ramach dwóch rund naboru uczestników do **projektu Polski Most Krzemowy**, od stycznia 2014 r. zorganizowano dwa szkolenia otwierające oraz dwa 5-dniowe obozy przygotowawcze *boot camp*. Ponadto 23 przedsiębiorców zawarło umowy o dofinansowanie udziału w Programie Akceleracyjnym w Dolinie Krzemowej, obejmujące udzielenie wsparcia w kwocie 55.000 zł na zakup usług mentoringowych, doradczych i szkoleniowych w zakresie marketingu, prawa, finansów i księgowości, przygotowywania oferty dla potencjalnych inwestorów i partnerów biznesowych w USA.

Od lipca 2014 roku do końca czerwca 2015 przygotowano założenia konkursu **Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku w ramach działania 2.2 PO WER**, Opracowano kryteria wyboru projektów oraz uzyskano ich akceptację przez Komitet Monitorujący programu PO WER. Ogłoszenie konkursu zostało zaplanowane na III kwartał 2015 roku.

Ponadto trwały prace nad procedurami wdrożeniowymi w ramach projektu **Polskie Mosty Technologiczne**, jak również w ramach Poddziałanie 3.3.3 PO IR „**Wsparcie MŚP w promocji marek produktowych – Go to Brand.PL**”.

Istotne postępy odnotowano także w przygotowaniu do uruchomienia działania 1.2 **Internacjonalizacja MŚP** PO Polska Wschodnia. W chwili obecnej trwają prace nad standardowymi elementami dokumentacji konkursowej, m.in. Regulaminem Konkursu, Regulaminem Komisji Konkursowej, wzorem umowy o dofinansowanie, a także nad wspólnymi procedurami wdrażania działań POPW i POIR.

Ważnym aspektem w tworzonej i realizowanej polityce wsparcia dla MŚP powinno być udzielanie wsparcia i tworzenie zachęt do korzystania z rozwoju rynków poza UE, w szczególności za pomocą dostosowanych do rynku działań w zakresie wsparcia i szkolenia przedsiębiorców.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej dla 8 osi priorytetowej Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, odpowiadającą za wdrażanie m.in. działania 8.1 – Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej (dalej: działanie 8.1) oraz działania 8.2 – Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B (dalej: działanie 8.2). Ww. działania wpisują się w VIII obszar priorytetowy pt. Unia Europejska razem z państwami członkowskimi powinny propagować doskonalenie umiejętności w MŚP i wszelkie przejawy innowacji dokumentu Small Business Act.

Działanie 8.1 i 8.2 przyczyniają się do realizacji zalecenia Komisji pobudzania MŚP do wysiłków w dążeniu do umiędzynarodowienia swojej działalności i do szybkiego wzrostu.

Działanie 8.1 umożliwia realizację projektów polegających na świadczeniu e-usług, (przy czym projekty te mogą obejmować wytworzenie produktów cyfrowych koniecznych do świadczenia e-usługi) przez mikro, małych i średnich przedsiębiorców działających na rynku nie dłużej niż 2 lata.

Działanie 8.1 umożliwia dofinansowanie wdrożenia e-usług, co w efekcie przyczynia się do szybkiego wzrostu sektora MŚP poprzez tworzenie nowych, innowacyjnych przedsiębiorstw oraz rozwoju przedsiębiorstw już istniejących na rynku zarówno krajowym, jak i zagranicznym. W trakcie oceny wniosków o dofinansowanie były premiowane projekty, które polegały na powstaniu e-usługi skierowanej zarówno do odbiorców krajowych, jak i zagranicznych.

Celem Działania 8.2 jest stymulowanie tworzenia wspólnych przedsięwzięć biznesowych prowadzonych w formie elektronicznej. Przedmiotem wsparcia zostały objęte przedsięwzięcia o charakterze technicznym, informatycznym i organizacyjnym, w zakresie relacji usługowych między przedsiębiorcami realizowane z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych przeznaczonych do automatyzacji procesów biznesowych między tymi przedsiębiorcami, prowadzące do wdrożenia rozwiązania elektronicznego biznesu typu B2B.

Dofinansowanie w ramach działania 8.2 PO IG mogli uzyskać mikroprzedsiębiorcy, mali lub średni przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą, dokonujący inwestycji, którzy zobowiązali się, że w wyniku realizacji projektu będą współpracować z co najmniej dwoma innymi przedsiębiorcami, w oparciu o wdrożone rozwiązania elektroniczne.

Stworzone w ramach ww. działania systemy B2B wpływają na wzrost MŚP poprzez umożliwienie usprawnienia i rozszerzenia prowadzonej działalności gospodarczej oraz umocnienie współpracy przedsiębiorstw. Dofinansowanie mogły uzyskać projekty, które zakładały objęcie wdrażanym systemem zagranicznych przedsiębiorstw współpracujących. Zachęciło to przedsiębiorstwa do nawiązywania nowych kontaktów z przedsiębiorstwami zagranicznymi i na zacieśnianie z nimi współpracy, co w efekcie wpłynęło na wystąpienie efektu umiędzynarodowienia MŚP.

Wsparcie w ramach działania 8.1 otrzymało 2.453 przedsiębiorców, a w działaniu 8.2 – 4.116 (stan na 16 czerwca 2015 r.). W okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. nie przyznawano dofinansowania projektom ze względu na wyczerpanie środków finansowych w działaniach.

Podsumowanie wdrażania SBA na szczeblu centralnym w 2014 r.

Podsumowując wdrażanie działań w poszczególnych obszarach priorytetowych Programu Small Business Act, należy podkreślić, że obszary, które skupiły największą uwagę organów administracji publicznej obejmują: elastyczna administrację i pomoc państwa oraz udzielanie zamówień publicznych. W tym kontekście wprowadzono m. in. znaczące zmiany do przepisów dotyczących pomocy państwa i udziału w przetargach publicznych dla podmiotów z sektora MŚP.

Należy nadmienić, że na chwilę obecną nie wszystkie zainicjowane działania należy uznać za wdrożone w pełni, często z uwagi na ich złożoność i wieloetapowość.

Do największych wyzwań należy uproszczenie uciążliwych przepisów, m. in. w zakresie wdrożenia zasady „najpierw myśl na małą skalę” oraz wspieranie rozwoju umiejętności i zdolności do innowacji. Ponadto, wskazane jest zintensyfikowanie działań na rzecz poprawy dostępu MŚP do jednolitego rynku i rynków poza UE.

II. Wdrażanie obszarów priorytetowych SBA na szczeblu regionalnym.

MŚP często cechują się wysokim stopniem integracji z regionem, angażując się w działania na wielu płaszczyznach życia społecznego. Wiele działań, których realizacja na szczeblu centralnym jest utrudniona lub których realizacja na tym szczeblu jest dużo trudniejsza, mogłaby zostać podjęta na szczeblu regionalnym. Podejście regionalne odgrywa więc ważną rolę we wdrażaniu zasad programu SBA na grunt biznesowy. Dlatego też niezwykle istotne w dalszym, skutecznym wdrażaniu Programu SBA w Polsce jest zaangażowanie regionów.

Jak wynika z uzyskanych informacji część regionów już na etapie programowania perspektywy finansowej na lata 2014-2020 uwzględniła włączenie do Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych obszarów priorytetowych Programu Small Business Act. Z uwagi na fakt, iż w tegorocznej edycji po raz pierwszy w monitorowanie postępów z wdrażania SBA zostały włączone regiony, poniżej zaprezentowane zostaną wybrane działania z niektórych regionów Polski, które można zaprezentować jako dobre praktyki.

I Obszar priorytetowy SBA – Przedsiębiorczość

Na szczególne podkreślenie w zakresie wdrażania przedmiotowego obszaru zasługuje **Małopolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji**, które działa przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Krakowie, wraz z sześcioma partnerami z całego kraju pod egidą Ministerstwa Gospodarki. Na etapie tworzenia Centrum Województwo Małopolskie poparło tę inicjatywę i było stroną aktu powołania. Celem Centrum jest upowszechnienie stosowania mediacji i arbitrażu, jako skutecznej metody rozwiązywania sporów gospodarczych, co wpłynie w szerszej perspektywie na stworzenie dogodnych warunków polubownego rozwiązywania sporów pomiędzy przedsiębiorcami.

II Obszar priorytetowy - Druga szansa

W zakresie II obszaru priorytetowego na szczególną uwagę zasługują działania Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Dostrzegając konieczność zwiększenia akceptacji społecznej „drugiej szansy”, równolegle prowadzi działanie mające na celu pomoc pracownikom

przedsiębiorstw, które znajdują się w sytuacji prowadzącej do zmian w strukturze firmy, poprzez prowadzenie **programu Aktywizacja Rynku Pracy**.

Projekt „Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku”¹²⁹ jest skierowany do osób przewidzianych do zwolnienia i zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Wsparcie realizowane jest na zasadzie *outplacementu* (doradztwo zawodowe, psychologiczne, szkolenia zawodowe, szkolenia i doradztwo z zakresu zakładania działalności gospodarczej, dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej). Istotne jest zatem szybkie reagowanie umożliwiające przekwalifikowanie osób będących w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub w okresie do 6 miesięcy od czasu zwolnienia. Do projektu przystąpiło 17 przedsiębiorstw (11 mikro, 3 małe, 2 średnie, 1 duże).

III Obszar priorytetowy SBA – Najpierw myśl na małą skalę

W ramach wdrażania zasady „MŚP przede wszystkim”, na podkreślenie i upowszechnianie zasługuje inicjatywa podjęta i realizowana przez Województwo Małopolskie polegająca na poddaniu konsultacjom społecznym koncepcji wykorzystania w Małopolsce środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Pierwszy etap konsultacji dotyczył dwóch dokumentów:

- 24 czerwca 2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego przyjął *Założenia regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* i skierował go do konsultacji społecznych, które trwały do 15 września 2013 r.
- 18 lipca 2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego przyjął *Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* (wersja 1.0) i skierował go do konsultacji społecznych, które trwały do 15 września 2013 r.

W drugim etapie konsultacjom społecznym został poddany Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (wersja 2.0) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przyjęte przez Zarząd Województwa Małopolskiego 21 listopada 2013 r., w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Konsultacje trwały od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r.

Szczególnie należy podkreślić formy konsultacji społecznych:

- a) konsultowanie dokumentów w ramach **Grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020**. Została ona powołana 4 kwietnia 2013 r. uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego i stanowiła zinstytucjonalizowaną formę konsultacji poprzez prace gremium koordynującego przygotowania RPO 2014-2020;
- b) organizowanie otwartych dla wszystkich chętnych **spotkań i konferencji** na temat nowego okresu programowania polityki spójności w województwie. Wykorzystywano również spotkania gremiów skupiających samorządy lokalne, na forum których przedstawiciele Zarządu Województwa i Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego prezentowali szczegółowe zapisy *Założeń* RPO oraz *Wstępnego projektu* programu dotyczące osi priorytetowych;
- c) formalne **zgłaszanie uwag** za pośrednictwem specjalnego formularza w ramach konsultacji społecznych ogłoszonych w prasie regionalnej, na stronie internetowej samorządu województwa oraz w portalu Funduszy Europejskich.

IV Obszar priorytetowy SBA - Elastyczna administracja

W zakresie IV obszaru priorytetowego warto wspomnieć o działaniach realizowanych przez Województwo Lubuskie, które w ramach rozwoju społeczeństwa informacyjnego dofinansowywanego z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, zakończyło w czerwcu 2014

¹²⁹Projekt realizowany w ramach Poddziałania 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

roku **budowę Internetu szerokopasmowego** (łącznie 1.418 km linii sieć szkieletowo-dystrybucyjnej, 427 relacji światłowodowych oraz likwidacja 326 białych plam). Wybudowanie tej infostrady pozwoliło na rozpoczęcie budowy sieci dostępowej (tzw. ostatniej mili) dla obywateli, a w szczególności dla przedsiębiorców. Zrealizowano ponadto 12 projektów, np. e-administracja, e-edukacja, czy z e-integracja, mające na celu ułatwienie dostępu i korzystanie z Internetu, w tym dostęp do e-usług dla mieszkańców wszystkich lubuskich gmin.

Ponadto w ramach **e-urzędu** (<https://cu.wrotalubuskie.eu>), którego partnerami jest 95 lubuskich jednostek samorządu terytorialnego, wprowadzono ujednolicony urząd funkcjonujący w przestrzeni wirtualnej, dostępny drogą elektroniczną dla każdego. Powstały m.in.: portale usługowe umożliwiające realizację e-usług (Cyfrowy Urząd), platforma informacyjna Wrota Lubuskie oraz Regionalny Biuletyn Informacji Publicznej (RBIP). Obsługa interesantów odbywa się na bieżąco, niezależnie od miejsca ich pobytu i pory dnia. Wprowadzenie e-urzędu pozwoliło m.in.: na zredukowanie odwiedzin obywateli w urzędach, migrację kontaktów do Internetu, uproszczenie dostępu do informacji publicznych oraz obniżenie kosztów administracji publicznej.

V Obszar priorytetowy SBA – Pomoc państwa i zamówienia publiczne

W zakresie dostosowania instrumentów realizowanych polityk do potrzeb MŚP na uwagę zasługują działania podejmowane w Województwie Wielkopolskim, gdzie Fundusz 7 października 2014 r. przyjął uchwałę regulamin wprowadzający **nowy produkt – poręczenie wadium** i tym samym wprowadził go do swojej oferty. Produkt został dostosowany do potrzeb MŚP w celu ułatwienia przedsiębiorcom udziału w zamówieniach publicznych. Pierwsze poręczenie wadium zostało udzielone w marcu 2015 r. Do czerwca 2015 r. udzielono 12 pakietów wadium, stanowiących wartościowo łączny limit poręczeń wadium, ustalony na okres do 12 miesięcy, o jakie w tym czasie może wnioskować Zobowiązany (Wykonawca) wnoszący wadium. W ramach wymienionych pakietów wadium uruchomiono 29 poręczeń wadium.

Ponadto warto zwrócić uwagę na działalność **Mazowieckiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.** (MFPK). MFPK, mimo znacznie ograniczonej akcji poręczeniowej spowodowanej uruchomieniem Programu gwarancji *de minimis* BGK, zabezpieczył poręczeniem transakcje finansowe o łącznej wartości 52 mln PLN.

Na początku 2015 roku został uruchomiony nowy produkt poręczeniowy, jakim jest: **poręczenie zapłaty wadium przetargowego**. Poręczenie wadium jest formą zabezpieczenia, skutecznie zastępującą wpłatę wadium w formie pieniężnej. Nowy produkt cieszy się dużym zainteresowaniem przedsiębiorców z sektora MŚP. Dzięki skorzystaniu z poręczenia wadium przedsiębiorca nie blokuje własnej gotówki i może ją przeznaczać na rozwój swojej działalności (produkt ten wpisuje się w V obszar priorytetowy SBA).

VI Obszar priorytetowy SBA - Dostęp do finansowania

Działania zmierzające do zachęcania firm sektora MŚP do inwestowania w badania naukowe realizowane są przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego poprzez odpowiednio kierowane wsparcie finansowe pochodzące ze środków unijnych. Do tego celu służy wsparcie firm w ramach Priorytetu II Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Realizowane projekty w ramach ww. priorytetu mają służyć przyspieszeniu rozwoju gospodarczego województwa wyrażonych przez wzrost inwestycji i zatrudnienia.

Na podstawie zakończonych projektów można stwierdzić, że do końca 2014 r. bezpośrednie wsparcie inwestycyjne z zakresu MŚP otrzymało 452 przedsiębiorców, którzy swoje działania koncentrowali w dużej mierze w obszarach bezpośrednio związanych z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie) oraz takie, które mają na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP. Przedsięwzięcia dofinansowane z LRPO w ramach Priorytetu II przyczyniły się także do powstania infrastruktury B+R, co ma przełożenie na podnoszenie poziomu innowacyjności lubuskiej gospodarki.

Ważną inicjatywą było także utworzenie w maju 2014 r. „**Świętokrzyskiego Klastra Spożywczo – Przetwórczego**”, który skupia 21 firm. Do głównych celów klastra należy rozpowszechnianie informacji o najnowszych technologiach, integracja środowiska świętokrzyskiego przedstawicieli branży spożywczej, rozpowszechnianie oraz budowanie prestiżu środowiska branży spożywczej, reprezentowanie i ochrona interesów gospodarczych członków klastra. Wzajemna pomoc i wymiana doświadczeń pomiędzy członkami klastra, promowanie i wspieranie rozwoju branży, budowanie wspólnej marki firm reprezentowanych przez członków klastra, zdecydowanie wpłynie pozytywnie na wykreowanie województwa świętokrzyskiego, jako atrakcyjnego miejsca dla inwestorów zewnętrznych.

Ponadto w przedmiotowym obszarze, należy podkreślić działania Województwa Lubelskiego, które mając na uwadze wspieranie rozwoju innowacji, jak również promowanie sektora mechatroniki, jako rozpoznawalnej dziedziny potencjału województwa lubelskiego podpisało 12 lutego 2014 roku **Porozumienie o współpracy zmierzające do powołania Lubelskiego Klastra Kraina Mechatroniki**. Zamierzeniem podpisania niniejszego Porozumienia była przede wszystkim współpraca pomiędzy JST, a przedsiębiorstwami z sektora mechatroniki z województwa lubelskiego mająca na celu organizację wspólnych konferencji, seminariów w celu podniesienia w świadomości społeczeństwa znaczenia mechatroniki, jak również jej promocję oraz szeroką wymianę doświadczeń w ramach wizyt studyjnych pomiędzy Partnerami. W ramach porozumienia 21 maja 2014 roku Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego zorganizował seminarium pt. „Kraina Mechatroniki”. Seminarium miało na celu zaprezentowanie sektora mechatroniki w województwie lubelskim oraz powołanie Klastra zrzeszającego firmy z dziedziny mechatroniki. Uczestnikami seminarium byli przedstawiciele JST, przedsiębiorcy, reprezentanci środowisk naukowych i organizacji pozarządowych. Powołanie i funkcjonowanie Lubelskiego Klastra Kraina Mechatroniki stanowi istotny element innowacyjności w województwie lubelskim, który wpływa na zwiększanie współpracy pomiędzy przedstawicielami świata nauki, przedsiębiorcami oraz Samorządem Województwa. Cykliczne podejmowanie prac przez wszystkich członków Klastra ma na celu realizację zamierzeń wspierania i rozwoju badań w dziedzinie nauk związanych z mechatroniką we współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz nawiązywania współpracy z kontrahentami, firmami, klastrami i innymi ośrodkami branży mechatronicznej w Polsce i poza jej granicami. Mając na uwadze rozwój województwa lubelskiego, zapewnienie właściwego rozwoju mechatroniki, dziedzin z nią powiązanych jak również integrację środowiska przedsiębiorstw ze sferą badawczo-rozwojową w skali międzyregionalnej, 11 września 2014 roku, Województwo Lubelskie wraz z Województwem Śląskim podpisało list intencyjny o ścisłej współpracy. W ramach listu intencyjnego Województwa zdecydowały o podjęciu działań zmierzających do powołania stałego międzyregionalnego zespołu ds. innowacyjności i efektywności prac badawczo- rozwojowych z zakresu mechatroniki, zaawansowanych technologii bezpieczeństwa i obronności oraz dziedzin pokrewnych.

Istotną inicjatywą w przedmiotowym obszarze jest również projekt **Dolnośląska Sieć Wzornictwa Przemysłowego**¹³⁰, realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w partnerstwie z Gminą Wrocław i Akademią Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. W ramach projektu przedsiębiorcy mogli skorzystać ze środków przeznaczonych na szkolenia oraz audyty wzornicze i wdrożenia. Warsztaty poświęcone były, przede wszystkim, takiemu kształtowaniu

¹³⁰ Okres realizacji projektu: 2012 - 2015. Kwota ogólna projektu: 2,4 mln zł.

współpracy w ramach procesu rozwoju produktów i usług, które obu stronom pozwolą wzmocnić potencjał regionalny w oparciu o zasoby naukowe, badawcze, projektowe i wzornicze.

Przedsiębiorca otrzymał wiedzę z zakresu projektowania produktów, korzyści biznesowych wynikających z dobrego wzornictwa, organizacji procesu. Dodatkowo 40 przedsiębiorstw z regionu, przeszło specjalistyczny audyt technologiczny z zakresu aplikacji wzornictwa przemysłowego. Rekomendacje oparte zostały o gruntowną analizę techniczną możliwości rozwoju przedsiębiorstwa, uwzględniającą trendy i zapotrzebowania rynkowe.

Uniwersalne narzędziem służącym do kojarzenia podmiotów z zakresu projektowania, produkcji oraz nauki i technologii jest **platforma internetowa**. Koncepcja platformy pomyślana jest jako otwarte forum prezentacji osiągnięć, doświadczeń i wymiany poglądów z zakresu szeroko rozumianego wzornictwa i jego wykorzystania. Portal umożliwia prezentację własnych dokonań, na płaszczyźnie projektowej, wykonawczej oraz badawczej.

Rezultaty projektu Dolnośląskiej Sieć Wzornictwa Przemysłowego to:

- zwiększenie świadomości nt. **roli wzornictwa przemysłowego w budowaniu przewagi konkurencyjnej**;
- rozwój umiejętności **współpracy pracowników naukowych i przedsiębiorstw**;
- tworzenie infrastruktury instytucjonalnej do obsługi współpracy sfery gospodarczej i naukowej - powołanie **Centrum Innowacji & Designu** - Głównym zadaniem powstałego biura jest zapewnienie sprawnego przepływu informacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w sieci współpracy: naukowcami, przedsiębiorcami, projektantami;
- uruchomienie platformy internetowej z bazą danych projektantów, pracowników naukowych oraz dolnośląskich przedsiębiorców poszukujących wiedzy i kontaktów w zakresie tworzenia nowych projektów wzorniczych;
- seminaria i konferencje;
- audycje telewizyjnych „Praca, biznes, innowacje”;
- Wystawy: ‘Od pomysłu do przemysłu’, ‘Wnętrza Kobiet’ i wystawa podsumowująca projekt prezentująca efekty współpracy w ramach zespołów wdrożeniowych;
- warsztaty z zakresu procesu rozwoju produktu wzorniczego oraz zarządzania w procesie wzorniczym;
- konsultacje eksperckie dla dolnośląskich przedsiębiorstw z zakresu wzornictwa przemysłowego;
- **audyty eksperckie** - analiza zawierająca ocenę potencjału i potrzeb wzorniczych przedsiębiorstwa w zakresie wprowadzanych na rynek nowych produktów i usług.

Ponadto w 17 dolnośląskich przedsiębiorstwach zrealizowano wdrożenia, które obejmowały usługę wzorniczą produktu lub usługi (kwota dofinansowania do 15 tys. zł) oraz w razie potrzeby towarzyszące usługi techniczne lub technologiczne, np. materiałoznawcze, prototypowanie (dofinansowanie do 10 tys. zł) i usługi doradcze służące komercjalizacji wdrożeń, np. prawne, marketingowe (dofinansowanie do 5 tys. zł).

Obszar priorytetowy IX – Środowisko

Na szczególne podkreślenie w przedmiotowym obszarze zasługuje „**Projekt Ecodriving – zielona jazda**” realizowany w okresie od 1 maja 2014 do 30 czerwca 2015 roku. Głównym jego celem jest podniesienie kwalifikacji 600 pracowników i przedsiębiorców ze 120 MŚP z terenu województwa mazowieckiego w zakresie oszczędzania energii w przedsiębiorstwie. Grupę docelową projektu stanowią przedsiębiorcy i ich pracownicy z sektora MŚP, działający na terenie Mazowsza, którzy dotychczas nie korzystali ze wsparcia w ramach Priorytetu VIII PO KL, przy czym wsparcie jest kierowane głównie do firm z sektora handlu i transportu, jednak mogą w nim brać udział również pozostałe firmy, o ile posiadają potrzebę doskonalenia kwalifikacji. Działania realizowane w ramach

projektu przybliżają zagadnienia związane z ekologicznym i ekonomicznym aspektem ecodrivingu (ekologiczny, energooszczędny sposób prowadzenia pojazdów samochodowych) oraz pokazują przedsiębiorcom skalę oszczędności wynikającą z zastosowania tej metody jazdy. Szkolenia realizowane w ramach projektu są bezpłatne - wsparcie udzielane jest w ramach pomocy *de minimis* (projekt ten wpisuje się w VIII i IX obszar priorytetowy SBA).

X Obszar priorytetowy SBA – Umiedzynarodowienie

W ramach wsparcia przedsiębiorców w zakresie dostępu do rynków zagranicznych warto wspomnieć o działaniach realizowanych przez Województwo Wielkopolskie. Działania prowadzone są tu dwutorowo. Chodzi zarówno o wsparcie przedsiębiorców z Wielkopolski poszukujących informacji o rynkach innych krajów UE oraz państw trzecich, jak również o przekazywanie informacji przedsiębiorcom z Belgii chcącym inwestować w Wielkopolsce. Działania obejmują również promocję wielkopolskich przedsiębiorstw na arenie europejskiej. W tym zakresie Biuro Wielkopolski w Brukseli współpracuje z Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów w Poznaniu, Wielkopolską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Polską Izbą Gospodarczą Importerów, Eksporterów i Kooperacji oraz Wydziałem Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Królestwie Belgii. BIWW nawiązało także kontakt z Flamandzką Agencją na rzecz Inwestycji i Handlu.

Obszary priorytetowe oraz potencjalne ryzyka i zagrożenia na szczeblu regionalnym

W odniesieniu do obszarów priorytetowych najważniejszym działaniem powinien być większy i łatwiejszy dostęp do finansowania dla MŚP poprzez większe wykorzystanie Regionalnych Funduszy Poręczeniowych (RFP). Przełoży się to w znacznym stopniu na wzrost powstawania nowych przedsiębiorstw oraz miejsc pracy. Znaczne ograniczenie działań Funduszy w dużym stopniu utrudnia udzielanie pomocy i rozwój przedsiębiorców MŚP w regionie. Fundusze działają lokalnie i posiadają znacznie większą wiedzę na temat potrzeb i barier przedsiębiorców niż duże banki, są w stałym kontakcie z przedsiębiorcą i w razie jego ewentualnych kłopotów ze spłatą zobowiązania finansowego, otaczany zostaje fachową pomocą do czasu ustabilizowania się sytuacji firmy. Oznacza to, że rozwój działalności RFP może odegrać kluczową rolę w procesie implementacji założeń SBA. Ponadto największe wsparcie EFRR (>60% alokacji) powinno być skierowane na CT 1-4, czyli B+R, Innowacyjność, MŚP, ICT, niskoemisyjność oraz OZE.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi m. in. z Województwa Lubuskiego, szczególną uwagę należy skoncentrować na zjawiskach sygnalizowanych przez przedsiębiorców (m.in.: uczestników misji gospodarczych). W przypadku Chin to konieczność znajomości kultury biznesowej i obyczajowości Azjatów, w USA konieczność opłacenia długotrwałego procesu certyfikowania polskich produktów (na które władze regionalne nie mają żadnego wpływu). W przypadku rynku amerykańskiego firmy są zainteresowane intensyfikacją organizowania misji, ale docelowo proponują promocję nie pojedynczych firm, ale raczej grupy firm z jednej branży, które np. na rynku amerykańskim mogą występować wspólnie z jedną ofertą.

Kolejną kwestią podnoszoną w Small Business Act, a która jeszcze nie została zbadana w województwie lubuskim to bariery w mobilizowaniu dużych przedsiębiorstw do przekazywania wiedzy firmom z sektora MŚP, w celu umożliwienia im zaistnienia na rynkach międzynarodowych. Kolejnym zagadnieniem jest intensyfikacja działań mających na celu profesjonalizację instytucji otoczenia biznesu (i pomoc władz regionalnych) w zakresie większego wsparcia procesu internacjonalizacji przedsiębiorstw. Uznanie tych działań za priorytetowe oraz podjęcie różnorodnych przedsięwzięć może przyczynić się do szybszego rozwoju gospodarczego województwa lubuskiego.

W zakresie wdrażania SBA na szczeblu regionalnym na szczególne podkreślenie inicjatywa województwa śląskiego, które przygotowuje się do stworzenia spójnego systemu wdrażania Small Business Act na poziomie regionalnym, którego założeniami będą m.in.:

- stworzenie regionalnego środowiska wspierającego przedsiębiorczość;
- powołanie Regionalnego Pełnomocnika MŚP oraz urzędowy zespół roboczy;
- stworzenie kompletnego systemu wymiany informacji;
- internacjonalizację;
- wdrażanie Polityki Nowej Szansy;
- wsparcie regionalnych przedsiębiorców w promocji w Polsce i zagranicą;
- nagradzanie przedsiębiorstw z województwa śląskiego;
- monitoring wdrażania SBA w regionie.

Projekt systemu wdrażania Small Business Act w województwie śląskim jest w fazie projektowej i jego końcowe założenia mogą ulec zmianie. Należy jednak podkreślić, że w opinii samorządu województwa inicjatywa ta jest bardzo interesująca i godna upowszechnienia.